

MAATSKAPLIKE WERKERS SE SIENING OOR DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE

deur

EUNICE PRETORIUS

Tesis ingedien vir die graad Magister in Maatskaplike Werk
in die Fakulteit Lettere en Sosiale Wetenskappe
aan die Universiteit Stellenbosch

SUPERVISOR: DR M STRYDOM

MAART 2017

VERKLARING

Deur hierdie tesis elektronies in te lewer, verklaar ek dat die geheel van die werk hierin vervat, my eie, oorspronklike werk is, dat ek alleenouteur daarvan is (behalwe in die mate uitdruklik anders aangedui), dat die reproduksie en publikasie daarvan deur die Universiteit Stellenbosch nie derde party regte sal skend nie en dat ek dit nie vantevore, in geheel of gedeeltelik, ter verkryging van enige kwalifikasie aangebied het nie.

Datum: Maart 2017

Kopiereg © 2017 Stellenbosch Universiteit
Alle regte voorbehou

BEDANKINGS

Hiermee wil ek graag die volgende individue bedank vir die ondersteuning wat aan my gebied is in hierdie twee jaar:

- My pa en ma, **Johan en Minda**, vir ondersteuning en bystand op elke moontlike wyse waar ondersteuning en bystand gebied kon word. Ek is dankbaar en geïnspireer deur jul menswees, onvoorwaardelike liefde en aanmoediging.
- **Dr Marianne Strydom** – hierdie studie sou nie suksesvol wees sonder haar professionele kennis, ongelooflike leiding, motivering, verduidelikings en oneindige geduld nie.
- **Jandré Marais**, my beste maat. Ek is dankbaar vir die onselfsugtige liefde en ondersteuning.
- By broer, **Johan**, wat my gedurig herinner aan die ligter kant van die lewe – ek het dit meer nodig as wat ek soms besef.
- **Anne van Heerden** – vir die insig, leiding en ondersteuning die afgelope twee jaar. Ek is ewig dankbaar.
- **Jana Walters**, dankie vir die foutlose taalversorging en redigering.
- Dankie aan al my **familie en vriende** wat hierdie twee jaar makliker gemaak het asook vir die geloof wat jul in my gehad het.

“The world of relationships is both the problem to be solved and the
means to its solution”

– Howe *et al.* (1999)

OPSOMMING

Die dienste wat maatskaplike werkers in Suid-Afrika aan kinders en gesinne lewer, fokus veral op kinderbeskerming en statutêre werk wat hoofsaaklik pleegsorg ondersoek op 'n daaglikse basis insluit. Pleegsorg word wêreldwyd as een van die beste alternatiewe sorg opsies gesien vanweë die feit dat hierdie plasing gewoonlik binne die familie struktuur plaasvind.

Maatskaplike beleid en wetgewing rig die dienste wat aan hierdie pleegsorggesinne gelewer moet word. Die Kinderwet 38 van 2005 verplig maatskaplike werkers om dienste aan pleegsorggesinne te lewer (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Alhoewel pleegsorg wêreldwyd as een van die beste vorms van alternatiewe sorg beskou word, word dienslewering aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika bemoeilik as gevolg van verskeie uitdagings.

Hierdie studie ondersoek maatskaplike werkers in die Wes-Kaapse metropool en omgewing se siening oor dienslewering aan pleegsorggesinne. 'n Literatuurstudie is gedoen om eerstens 'n beter begrip te verkry oor die wyse waarop maatskaplike beleid en wetgewing dienslewering aan pleegsorggesinne rig. Tweedens is die benutting van 'n ekologiese perspektief en gehegtheidsteorie asook die integrasie daarvan tydens pleegsorgdienslewering, uiteengesit. Laastens het die literatuurstudie pleegsorgdienslewering en uitdagings in die pleegsorg praktyk beskryf.

Die studie volg hoofsaaklik 'n kwalitatiewe benadering, alhoewel 'n kwantitatiewe benadering ook gevolg is waar die identifiserende besonderhede van deelnemers aangevra was. Hierdie studie het van beide 'n verkennende en beskrywende navorsingsontwerp gebruik gemaak om sodoende te verseker dat inligting, insig en omvattende beskrywings oor die ondersoek en resultate, deurgegee word. Daar is gebruik gemaak van 'n semi-gestruktureerde onderhoudskedule om die onderhoude, wat met twintig deelnemers gevoer is oor maatskaplike werkers se siening oor dienslewering aan pleegsorggesinne, te rig en lei.

Belangrike bevindings van hierdie studie is hoofsaaklik dat alhoewel beleid en wetgewing in Suid-Afrika pleegsorgdienslewering voorskryf en rig, die uitdagings in die pleegsorg praktyk, dienslewering beïnvloed. Hierdie uitdagings wat ervaar word, veroorsaak dat effektiewe en noodsaaklike dienste aan pleegsorggesinne nie gelewer word nie, wat tot gevolg het dat pleegsorgkinders en pleegsorgouers se regte moontlik geskend word aangesien die dienste waarop hul geregtig is dikwels nie gelewer word nie. Nog 'n belangrike bevinding van hierdie studie is dat deelnemers aangedui het, dat daar nie voldoende gespesialiseerde opleiding oor pleegsorgdienslewering ontvang word nie, wat ook die kwaliteit van pleegsorgdienslewering moontlik kan beïnvloed. 'n Verdere bevinding was dat deelnemers wat dienste by kinder- en gesinsorgorganisasies lewer nie literatuur oor pleegsorgdienslewering integreer en benut nie vanweë uitdagings in die praktyk en onkunde oor literatuur.

Maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne by kinder- en gesinsorgorganisasies in Suid-Afrika lewer, moet gespesialiseerde opleiding oor pleegsorgdienslewering ontvang wat die benutting van literatuur tydens pleegsorgdienslewering insluit. Die verantwoordelikheid rus op die staat om meer fondse beskikbaar

te stel aan kinder- en gesinsorgorganisasies sodat daar meer maatskaplike werkers aangestel kan word om sodoende die uitdagings in die maatskaplike werk praktyk beter te bestuur en gevolglik kwaliteit pleegsorgdienste te verbeter om pleegsorgkinders en -gesinne se regte te beskerm en te bevorder.

ABSTRACT

The services that social workers render to children and families in South-Africa include child protection and statutory work that are mainly focused on foster care investigations. Worldwide, foster care is seen as one of the best alternative care options due to the fact that this placement is usually done within the family structure.

Social policy and legislation guide the services that need to be rendered to these foster care families. The Children's Act 38 of 2005 imposes social workers to provide services to foster care families and therefore social workers render and provide services according to the Children's Act (Republic of South Africa, 2005). Although worldwide foster care seem to be one of the best forms of alternative care, foster care service delivery in South Africa is hampered due to various challenges.

This study examines the views of social workers on services rendered to foster care families in the Western Cape Metropole. A literature review was conducted to first gain a better understanding of how social policy and legislation are used to guide services rendered to foster care families. Secondly, the use of an ecological perspective and attachment theory and its integration in foster care service delivery, were explained. Thirdly, the literature study describes foster care service delivery as well as the challenges social workers face in the foster care practice.

The study mainly follows a qualitative approach, although a quantitative approach was followed when the identifying particulars of participants were viewed. This study makes use of both an exploratory and descriptive research design to ensure that the information, insight and detailed descriptions of the research and results, pass up. The data was collected by using a semi-structured interview schedule to guide the interviews, which were conducted with twenty participants on social workers' view on services rendered to foster families.

Key findings of this study are mainly that although policies and legislation in South Africa prescribe foster care service delivery, the challenges in the foster care practice affect service delivery. Because of these challenges effective and essential services to foster care families are not provided, resulting in the possible violation of foster children and foster parents' rights since the services to which they are entitled are often not delivered. Another important finding from this study is that participants indicated that they do not receive adequate specialised training on foster care service delivery, which can possibly also affect the quality of foster care services. Furthermore, it was found that participants rendering foster care services at child and family welfare organisations do not utilise literature when rendering these services mainly because of the challenges in practice as well as ignorance of literature.

Social workers who provide services to foster care families in child and family welfare organisations in South Africa should receive specialised training on foster care service delivery, including the use of literature in foster care service delivery. The responsibility rests with the state to provide more funds to child and

family welfare organisations so that they can appoint more social workers in order to better manage the challenges in social work practice and consequently improve the quality of foster care services rendered in order to protect and promote the rights of foster children and families.

INHOUDSOPGAWE

LYS VAN FIGURE	xiv
LYS VAN TABELLE.....	xv
LYS VAN BYLAE.....	xvi
HOOFSTUK 1	1
1.1 MOTIVERING VIR DIE STUDIE	1
1.2 PROBLEEMSTELLING.....	3
1.3 DOEL EN DOELSTELLINGS VAN DIE STUDIE.....	4
1.3.1 Doel	4
1.3.2 Doelwitte	4
1.4 TEORETIESE VERTREKPUNTE	4
1.4.1 KONSEPTE EN DEFINISIES	4
1.4.1.1 Pleegsorg	4
1.4.1.2 Pleegsorggesin	4
1.4.1.3 Maatskaplike Werker.....	5
1.4.1.4 Maatskaplike dienslewering	5
1.5 TYDSKEDULE.....	6
1.6 NAVORSINGSMETODE.....	6
1.6.1 Navorsingsbenadering	6
1.6.1.1 Kwalitatiewe benadering	6
1.6.2 Navorsingsontwerp.....	7
1.6.3 Navorsingsmetode	7
1.6.3.1 Literatuurstudie.....	7
1.6.3.2 Populasie en steekproef	8
1.6.4 Metode vir data-insameling	9
1.6.4.1 Loodsstudie.....	9
1.6.4.2 Voorbereiding vir data-insameling	9
1.6.4.3 Navorsingsinstrument.....	9
1.6.5 Metode van data-analise	9
1.6.6 Metode van data-bevestiging.....	10
1.6.6.1 Geloofwaardigheid	10
1.6.6.2 Oordraagbaarheid	10
1.7 ETIESE KLARING.....	11
1.7.1 Vrywillige deelname.....	11
1.7.2 Ingeligte toestemming-	11

1.7.3	Konfidensialiteit	12
1.7.4	Publisering van bevindinge	12
1.8	BEPERKINGE VAN DIE STUDIE.....	12
1.9	AANBIEDING	12
HOOFSTUK 2	13
2.1	INLEIDING.....	13
2.2	MAATSKAPLIKE WELSYNMODELLE IN SUID-AFRIKA TEN OPSIGTE VAN DIENSLEWERING AAN GESINNE.....	14
2.2.1	Maatskaplike filantropiese model.....	14
2.2.2	Residuele model	15
2.2.3	Institusionele model.....	15
2.2.4	Ontwikkelingsgerigte model.....	16
2.3	INTERNASIONALE BELEID TEN OPSIGTE VAN KINDER- EN GESINSORGDIENSTE....	17
2.3.1	Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind.....	17
2.3.2	Afrika Handves oor die Regte en Welsyn van die Kind.....	18
2.4	SUID-AFRIKAANSE BELEID EN WETGEWING.....	19
2.4.1	Handves van Menseregte in die Grondwet van Suid-Afrika	19
2.4.2	Witskrif vir Maatskaplike Welsyn.....	20
2.4.3	Geïntegreerde Maatskaplike Dienslewering Model	21
2.4.3.1	Voorkomende dienste	22
2.4.3.2	Vroeë Intervensiedienste	22
2.4.3.3	Statutêre Intervensiedienste	22
2.4.3.4	Gesinsherenigingsdienste	22
2.4.4	Kinderwet 38 van 2005.....	23
2.4.4.1	Oorsprong van die Kinderwet 38 van 2005	23
2.4.4.2	Doel van die Kinderwet 38 van 2005	23
2.4.4.3	Die beste belange van die kind	24
2.5	EKOLOGIESE PERSPEKTIEF.....	25
2.5.1	Oorsprong, doel en aard van die ekologiese perspektief	25
2.5.2	Die toepassing van 'n ekologiese perspektief in pleegsorgdienslewering.....	26
2.5.3	Sisteme van die ekologiese perspektief	27
2.6	GEHEGTHEIDSTEORIE	28
2.6.1	Gehegtheidsteorie en maatskaplike werk dienslewering aan pleegsorggesinne	29
2.6.2	Interne werkmodel.....	30
2.6.3	Tipe gehegtheidstyle.....	32
2.6.3.1	Geborge (sekure) gehegtheid.....	32
2.6.3.2	Angstig-ambivalente gehegtheidstyl	32

2.6.3.3	Angstig-vermydende gehegtheidstyl	32
2.6.3.4	Gedisorganiseerde gehegtheidstyl	33
2.6.3.5	Onsekere onoordeelkundige gehegtheidstyl	33
2.6.4	Beleid en wetgewing en die gehegtheidsteorie	34
2.6.5	Die gehegtheidsteorie en maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne	35
2.7	SAMEVATTING	36
HOOFSTUK 3	38
3.1	INLEIDING	38
3.2	OMSKRYWING EN DOEL VAN PLEEGSORG	38
3.3	TIPES PLEEGSORG	39
3.3.1	Verwante pleegsorg (pleegsorg by 'n familielid)	40
3.3.2	Nie-verwante pleegsorg (pleegsorg by 'n nie-familielid)	41
3.3.3	Geregistreerde kluster pleegsorgskema	41
3.4	AARD VAN MAATSKAPLIKE DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE	41
3.5	PROSEDURES WAT GEVOLG WORD TYDENS MAATSKAPLIKE DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE	42
3.5.1	Werwing en keuring van voornemende pleegsorgouers	42
3.5.2	Hofverslag	42
3.5.3	Verwydering volgens 'n hofbevel	43
3.5.4	Aansoek vir 'n pleegsorgtoelaag	43
3.5.5	Rekonstruksie en nasorg dienste	43
3.5.6	Dienste aan die pleegsorggesin	44
3.5.6.1	Ondersteuningsdienste aan die pleegsorggesin	44
3.5.6.2	Terapeutiese dienste aan die pleegsorggesin	46
3.5.6.3	Administratiewe dienste aan die pleegsorggesin	46
3.5.7	Gesinsherenigingsdienste aan die biologiese ouers	47
3.5.8	Beëindiging van pleegsorg	48
3.6	DIE ROL VAN DIE MAATSKAPLIKE WERKER TYDENS DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE	48
3.6.1.1	Rol van die mediator	49
3.6.1.2	Rol van die advokaat	49
3.6.1.3	Rol as beskermmer	49
3.6.1.4	Rol van die makelaar	50
3.7	UITDAGINGS WAT DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE BEÏNVLOED	50
3.7.1	Tekort aan maatskaplike werkers	50
3.7.2	Swak toegeruste werksomgewing en tekort aan hulpbronne	51
3.7.3	Omset van maatskaplike werkers in die maatskaplike werk praktyk	52

3.7.4	Hoë gevalleladings	52
3.7.5	Uitdaging rakende gespesialiseerde opleiding oor pleegsorgdienslewering	53
3.7.6	Uitdagings ten opsigte van die implementering van Suid Afrikaanse beleid en wetgewing...	53
3.7.6.1	Implementering van beleid en wetgewing in Suid-Afrika.....	54
3.7.6.2	Uitdagings in terme van die implementering van die Kinderwet 38 van 2005	54
3.8	SAMEVATTING	55
HOOFSTUK 4	56
4.1	INLEIDING.....	56
4.2	EMPIRIESE STUDIE	56
4.2.1	Navorsingsmetode	56
4.2.2	Loodsstudie.....	57
4.2.3	Populasie en steekproef	57
4.2.4	Data-insamelingsmetode	57
4.2.4.1	Vorbereiding vir data-insameling	57
4.2.4.2	Insameling van data	58
4.2.4.3	Navorsingsinstrument	58
4.2.5	Kwalitatiewe data-ontleding (-analise).....	58
4.3	BEVINDINGE VAN NAVORSING	58
4.3.1	IDENTIFISERENDE BESONDERHEDE.....	58
4.3.1.1	Kwalifikasies van deelnemers	58
4.3.1.2	Aantal jare ervaring in die praktyk	59
4.3.1.3	Aantal jare wat dienste spesifiek aan pleegsorggesinne gelewer word	60
4.3.1.4	Aantal pleegsorg-gevallelêers tans	61
4.3.1.5	Opleiding in pleegsorgdienslewering	63
4.3.2	BELEID EN WETGEWING.....	64
4.3.2.1	Beleid en wetgewing wat maatskaplike werk dienslewering aan pleegsorggesinne rig.....	64
4.3.2.2	Die wyse waarop die Kinderwet 38 van 2005 dienslewering aan pleegsorgkinders en -gesinne rig	68
4.3.2.3	Grootste uitdagings in terme van die implementering van die Kinderwet in praktyk tydens dienslewering aan pleegsorggesinne	71
4.3.3	TEORETIESE UITGANSPUNTE IN PEEGSORGDIENSLEWERING.....	76
4.3.3.1	Literatuur wat tydens dienslewering aan pleegsorggesinne benut word	76
4.3.3.2	Belangrikheid van die gehegtheidsteorie tydens dienslewering aan pleegsorggesinne	81
4.3.4	SIENINGS OOR DIE AARD VAN MAATSKAPLIKE WERK DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE.....	85
4.3.4.1	Hoofredes vir die verwydering van kinders.....	85
4.3.4.2	Tipe opsies vir pleegsorgplasing wat hoofsaaklik in die organisasie benut word	89

4.3.4.3	Sukses en redes vir sukses van die verskillende pleegsorgplasingopsies in praktyk.....	90
4.3.4.4	Tipe maatskaplike werk dienste wat aan pleegsorggesinne gelever word.....	95
4.3.4.5	Lewering en sukses van gesinsherenigingsdienste	100
4.3.5	ROL VAN DIE MAATSKAPLIKE WERKER TYDENS MAATSKAPLIKE DIENSLEWERING	107
4.3.5.1	Primêre rol van 'n maatskaplike werker tydens dienslewering aan pleegsorggesinne	107
4.3.6	UITDAGINGS EN STRUIKELBLOKKE IN DIE PRAKTYK	110
4.3.6.1	Maatskaplike werkers se siening oor die grootste uitdagings tydens dienslewering aan pleegsorggesinne	110
4.3.6.2	Die invloed van uitdagings op die kwaliteit van dienslewering aan pleegsorggesinne	113
4.3.6.3	Aspekte wat moet verander om die ideale omstandighede te verseker waarin pleegsorgtoesigdienste gelever word.....	116
4.4	SAMEVATTING	118
HOOFSTUK 5	120
5.1	INLEIDING.....	120
5.2	GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS	120
5.2.1	IDENTIFISERENDE BESONDERHEDE.....	120
5.2.1.1	Kwalifikasies en posisie van deelnemers	120
5.2.1.2	Aantal jare ervaring in die praktyk	121
5.2.1.3	Aantal jare wat dienste spesifiek aan pleegsorggesinne gelever word	121
5.2.1.4	Aantal pleegsorg gevallelêers tans.....	121
5.2.1.5	Opleiding in pleegsorgdienslewering	122
5.2.2	BELEID EN WETGEWING.....	122
5.2.2.1	Beleid en wetgewing wat maatskaplike werk dienslewering aan pleegsorggesinne rig....	123
5.2.2.2	Die wyse waarop die Kinderwet 38 van 2005 dienslewering aan pleegsorgkinderen en gesinne rig	123
5.2.2.3	Grootste uitdagings in terme van die implementering van die Kinderwet in praktyk tydens dienslewering aan pleegsorggesinne	124
5.2.3	TEORETIESE UITGANGSPUNTE IN PLEEGSORGDIENSLEWERING	125
5.2.3.1	Literatuur wat tydens dienslewering aan pleegsorggesinne benut word	125
5.2.3.2	Belangrikheid van die gehegtheidsteorie tydens dienslewering aan pleegsorggesinne	125
5.2.4	SIENINGS OOR DIE AARD VAN MAATSKAPLIKE WERK DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE	126
5.2.4.1	Hoofredes vir die verwydering van kinders.....	126
5.2.4.2	Tipe pleegsorgplasingopsies wat hoofsaaklik in die organisasie benut word	127
5.2.4.3	Sukses en redes vir sukses van die verskillende pleegsorgplasingopsies in praktyk	127
5.2.4.4	Tipe maatskaplike werk dienste wat aan pleegsorggesinne gelever word.....	128
5.2.4.5	Lewering en sukses van gesinsherenigingsdienste in Suid-Afrika.....	129

5.2.5	ROL VAN DIE MAATSKAPLIKE WERKER TYDENS MAATSKAPLIKE DIENSLEWERING	130
5.2.5.1	Primêre rol van die maatskaplike werker tydens pleegsorgdienslewering	130
5.2.6	UITDAGINGS EN STRUIKELBLOKKE IN DIE PRAKTYK	131
5.2.6.1	Maatskaplike werkers se siening oor die grootste uitdagings tydens dienslewering aan pleegsorggesinne	131
5.2.6.2	Die invloed van uitdagings op die kwaliteit van dienslewering aan pleegsorggesinne	131
5.2.6.3	Aspekte wat moet verander om die ideale omstandighede te verseker waarin pleegsorgtoesigdienste gelewer word.	132
5.3	VERDERE STUDIES	133
5.4	SLOTSOM	133
BIBLIOGRAFIE		135

LYS VAN FIGURE

Figuur 4.1: Kwalifikasie van deelnemers	59
Figuur 4.2: Ervaring in praktyk	60
Figuur 4.3: Aantal jare wat pleegsorgdienste lewer	61
Figuur 4.4: Pleegsorg-gevallelading	62
Figuur 4.5: Spesifieke literatuur wat tydens pleegsorgdienslewering benut word	80
Figuur 4.6: Hoofredes vir die verwydering van kinders	86
Figuur 4.7: Tipe pleegsorgplasingopsies wat benut word	90
Figuur 4.8: Tipe maatskaplike werk dienste	95
Figuur 4.9: Sukses van gesinsherenigingsdienste	103
Figuur 4.10: Grootste uitdagings wat tydens pleegsorgdienslewering ervaar word	110

LYS VAN TABELLE

Tabel 4.1: Opleiding in pleegsorgdienslewering	63
Tabel 4.2: Beleid en wetgewing wat pleegsorgdienslewering rig	65
Tabel 4.3: Die wyse waarop die Kinderwet 38 van 2005 pleegsorgdienslewering rig.....	68
Tabel 4.4: Uitdagings in terme van die implementering van die Kinderwet.....	71
Tabel 4.5: Benutting van literatuur tydens pleegsorgdienslewering.....	77
Tabel 4.6: Belangrikheid van die gehegtheidsteorie.....	82
Tabel 4.7: Hoofredes vir die verwydering van kinders	86
Tabel 4.8: Sukses en redes vir sukses van plasingsopsies	90
Tabel 4.9: Tipe maatskaplike werk dienste	95
Tabel 4.10: Lewering van gesinsherenigingsdienste	101
Tabel 4.11: Sukses van gesinsherenigingsdienste	103
Tabel 4.12: Primêre rol van die maatskaplike werker tydens pleegsorgdienslewering	107
Tabel 4.13: Invloed van uitdagings op kwaliteit dienslewering	113
Tabel 4.14: Aspekte wat moet verander om in die ideale omstandighede dienste te lewer	116

LYS VAN BYLAE

BYLAE A:	Semi-gestruktureerde onderhoudskedule.....	148
BYLAE B:	Semi-structured interview schedule.....	155
BYLAE C:	Ingeligte toestemmingsvorm om aan studie deel te neem.....	162
BYLAE D:	Consent form to participate in study.....	165
BYLAE E:	Onafhanklike kodeerder verklaring.....	168
BYLAE F:	Deelnemer bevestiging.....	169
BYLAE G:	Temas, sub-temas en kategorieë.....	170

HOOFSTUK 1

INLEIDING

1.1 MOTIVERING VIR DIE STUDIE

Die gesin speel 'n essensiële rol in die emosionele, kognitiewe sowel as sosiale ontwikkeling van 'n kind. Die kwaliteit en stabiliteit van die gesin en gesinsverhoudings het 'n direkte invloed op 'n kind se welstand (Louw & Louw, 2007:351). Wanneer kinders in Suid-Afrika egter aan omstandighede wat hul welstand kan benadeel, soos mishandeling en verwaarloosing, blootgestel word, moet daardie kinders deur 'n maatskaplike werker (omskrywing volgens die Kinderwet) uit hul huislike omstandighede verwyder word. Die doel van hierdie verwydering is om die beste belange van die kind te beskerm soos in die Kinderwet 38 van 2005 gestipuleer word. Wanneer die kind deur 'n maatskaplike werker verwyder word, is die alternatiewe sorg opsies wat benut kan word, die volgende: residensiële sorg, pleegsorg of aanneming (Balsells, Pastor, Mateos, Vaquero & Urrea, 2015:159).

Wanneer 'n kind verwyder word in Suid-Afrika, is die eerste alternatiewe sorg opsie vir maatskaplike werkers gewoonlik dat die kind by pleegsorgouers geplaas word. Maatskaplike werkers by kinder- en gesinsorgorganisasies se rol en verpligtinge sluit onder andere die verwydering van kinders, die plasing van kinders in 'n pleegsorgwoning asook die opvolgdienlewering aan pleegsorggesinne in (Lesch, Deist, Booysen & Edwards, 2013:1101). Pleegsorg kan gedefinieer word as 'n sisteem wat spesifiek ontwerp is om kinders wat in 'n onveilige omgewing grootword, te beskerm (Lewis, 2011:436). Die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn omskryf pleegsorg as 'n kindgesentreerde diens of 'n koste-effektiewe, familiegesentreerde en gemeenskapgebaseerde manier om vir kinders te sorg wie se biologiese ouers nie daartoe in staat is nie (Republiek van Suid-Afrika, 1997:66). Volgens die Kinderwet is 'n kind in pleegsorg wanneer die kind in die sorg van 'n persoon, wat nie die ouer of voog van die kind is nie, geplaas word (Republiek van Suid-Afrika, 2005:125).

In 2014 was daar ongeveer 18,5 miljoen kinders in Suid-Afrika (Blackie, 2014). Volgens die 'Social Profile of Vulnerable Groups' (Statistics South Africa, 2012) het slegs 34.8% kinders in 2012 in Suid-Afrika by beide hul biologiese ouers gewoon. Die navorser se poging om statistiek te verkry rakende die hoeveelheid kinders wat tans in pleegsorg in Suid-Afrika is, was onsuksesvol. Daar was alreeds in 1997 ongeveer 39 024 kinders in pleegsorg in Suid-Afrika (Republiek van Suid-Afrika, 1997:61). Schiller (2015:192) noem dat die Suid-Afrikaanse Agentskap vir Maatskaplike Sekerheid (SASSA) 512 055 pleegsorgtoelaes in die 2014 finansiële jaar aan pleegsorgouers in Suid-Afrika betaal het. Vanaf 1997 tot 2014 het pleegsorgplasinge in Suid-Afrika dus potensieel met 473 031, of byna met 'n halfmiljoen, toegeneem.

Daar bestaan verskeie redes vir die toename in pleegsorgplasinge in Suid-Afrika aangesien Suid-Afrika unieke omstandighede, probleme en uitdagings het waaraan gesinne daaglik blootgestel word (September,

2006:S71). Moontlike redes vir die toenemende pleegsorgplasinge is onder meer HIV/VIGS-sterftes, werkloosheid, tienerswangerskappe, armoede en 'n toename in alkohol- en dwelmmisbruik (Lesch *et al.*, 2013:1101).

Kinders wat in alternatiewe sorg, soos pleegsorg, grootgemaak word se geleentheid blyk heelwat minder te wees as kinders wat binne hul oorspronklike gesinne grootword (Hollin & Larkin, 2011:2198). Beide die hooggeregshof en die Konstitusionele Hof dui aan dat dit in die beste belange van die kind is om binne die gesinsomgewing te bly (Dutschke, 2006:56). Wanneer kinders egter uit hul biologiese gesinne verwyder word, is dit die taak van die maatskaplike werker om toepaslike dienste aan die kind en pleegsorgouers te lewer ten einde aanpassing in die nuwe gesin te bevorder.

In Suid-Afrika word maatskaplike werk dienslewering deur maatskaplike werkers aan pleegsorggesinne deur beleid en wetgewing gerig. Formele wetgewing soos die Handves van Menseregte in die Grondwet van Suid-Afrika en die Kinderwet is 'n wyse waarop daar toegesien word dat kinders met respek en menswaardigheid, as persone met regte, behandel word (September, 2006:S71).

Artikel 28 in die Handves van Menseregte in die Suid-Afrikaanse Grondwet stipuleer dat elke kind die reg tot gesinsorg, ouerlike sorg of gepaste alternatiewe sorg het, wanneer 'n kind uit die gesinsomgewing verwyder word. Die kind het verder ook die reg tot maatskaplike dienste om teen mishandeling, verwaarloos, misbruik en vernedering beskerm te word (Republiek van Suid-Afrika, 1996:12).

Die Kinderwet maak voorsiening vir kinders se regte soos vervat in die Grondwet van Suid-Afrika. Nog 'n doelwit van die Kinderwet is onder andere om maatskaplike werkers te bemagtig om 'n groter verskeidenheid maatskaplike dienste te lewer deur 'n ontwikkelingsbenadering te steun (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Die Kinderwet maak voorsiening vir maatskaplike werkers om in samewerking met kinderhowe, dienste aan kwesbare kinders en gesinne te lewer (Matthias & Zaal, 2008:292, 293). Maatskaplike werkers lewer dus dienste aan pleegsorggesinne soos in die Kinderwet gestipuleer word.

Maatskaplike werk dienslewering in Suid-Afrika word egter deur verskeie uitdagings bemoeilik. Volgens Kasiram (2009:647) is een van die uitdagings tydens maatskaplike werk dienslewering die onvoldoende en swak werksomstandighede waarin maatskaplike werkers hulself bevind. Nog 'n geweldige groot uitdaging in Suid-Afrika wat dienslewering aan pleegsorggesinne belemmer, is die probleem van uitermate hoë gevalleladings (Matthias & Zaal, 2013:296). Ongeag die feit dat daar 'n bewustheid is van hierdie uitdagings wat maatskaplike werkers in Suid-Afrika moet bestuur is Kasiram (2009:647) van mening dat huidige beleid en wetgewing nie verandering gebring het in terme van die probleem met hoë gevalleladings nie. Bogenoemde uitdagings kan dus 'n direkte effek op maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika hê.

Sullivan en Van Zyl (2008:777) beklemtoon dat toepaslike en voldoende dienslewering aan pleegsorggesinne belangrik is. Hierdie dienste moet die spesifieke behoeftes van pleegsorggesinne aanspreek sodat die algehele welstand van beide die pleegouer en die pleegkind binne die pleegsorgplasing bevorder word, soos in die Handves van Menseregte en die Kinderwet uiteengesit en voorgeskryf. Ten einde vas te stel op watter wyse toepaslike dienste wat die spesifieke behoeftes van gesinne aanspreek, aan pleegsorggesinne gelewer moet word, is hierdie studie vanuit 'n ekologiese perspektief met inagneming van die gehegtheidsteorie gedoen. Die ekologiese perspektief word gebruik om die interaksie tussen die pleegsorgkind, die pleegsorggesin en die omgewing vas te stel en om na dienslewering op verskillende vlakke vanuit hierdie ekologiese perspektief te kyk. Die gehegtheidsteorie fokus weer op die band wat tussen die ouer en kind vorm en dié teorie is in die studie bestudeer ten einde die band wat tussen die pleegsorgkind, biologiese ouer en pleegsorgouer gevorm word, in ag te neem wanneer pleegsorgdienslewering bespreek word.

Die motivering vir hierdie studie spruit voort uit die leemte in navorsing wat tans in Suid-Afrika bestaan rakende maatskaplike werkers se siening oor dienslewering aan pleegsorggesinne asook die uitdagings wat ervaar word. Navorsing oor literatuur rakende maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika is op verskeie databasisse naamlik Proquest, Nexus en Sabinet gesoek. Daar is reeds verskillende studies rondom pleegsorg in Suid-Afrika gedoen. Die navorser het op die Sabinet-databasis navorsing gevind wat in die jaar 2000 oor 'n ekosistemiese herbeskouing van pleegsorgdienste gedoen is (Diederiks, 2000). Meer onlangse navorsing is in 2014 deur Van der Veen rondom metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegouers gedoen en in 'n ander onlangse studie het Böning en Ferreira (2013) na uitdagings in die pleegsorgpraktyk in Suid-Afrika gekyk. Daar is egter min navorsing in die laaste vyf jaar in Suid-Afrika gedoen wat fokus op maatskaplike werkers se sienings oor dienslewering aan pleegsorggesinne sowel as die uitdagings en struikelblokke wat hul ervaar. Daarom fokus hierdie studie op maatskaplike werkers se sienings oor maatskaplike dienste wat aan pleegsorggesinne gelewer word binne die raamwerk van Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing.

1.2 PROBLEEMSTELLING

Daar is 'n groot hoeveelheid kinders in pleegsorg in Suid-Afrika. Maatskaplike werkers is volgens die Kinderwet verplig om pleegsorgtoesigdienste aan pleegsorggesinne te lewer (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Verskeie uitdagings en struikelblokke beïnvloed egter dienslewering aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika en maniere moet gevind word om in kwesbare kinders en gesinne (in hierdie geval pleegsorggesinne) se behoeftes te kan voorsien by wyse van maatskaplike werk dienslewering (Ungar, 2005:453).

Voorts is daar 'n leemte in navorsing in Suid-Afrika oor maatskaplike werk dienslewering aan pleegsorggesinne binne kinder- en gesinsorgorganisasies. Hierdie studie poog om dié gaping te vul deur navorsing oor maatskaplike werkers se siening oor dienslewering aan pleegsorggesinne sowel as die

uitdagings en struikelblokke wat ervaar word vanuit 'n ekologiese perspektief met inagneming van die gehegtheidsteorie, te doen.

1.3 DOEL EN DOELSTELLINGS VAN DIE STUDIE

1.3.1 Doel

Die doel van die studie is om maatskaplike werkers se sienings oor dienslewering aan pleegsorggesinne te bepaal.

1.3.2 Doelwitte

Ten einde te verseker dat hierdie doel bereik word, word daar op die volgende doelwitte in die studie gefokus:

- Om internasionale beleid sowel as Suid Afrikaanse beleid en wetgewing wat dienslewering aan pleegsorggesinne beïnvloed, met inagneming van die ekologiese perspektief en gehegtheidsteorie, te beskryf.
- Om die rol van maatskaplike werkers in pleegsorgdienslewering asook die uitdagings en struikelblokke tydens pleegsorgdienslewering te beskryf.
- Om maatskaplike werkers se siening oor pleegsorgdienslewering asook die uitdagings en struikelblokke hiervan te ondersoek.
- Om gevolgtrekkings en aanbevelings rakende dienslewering aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika te maak.

1.4 TEORETIESE VERTREKPUNTE

Teoretiese vertrekpunte sal bespreek word deur belangrike konsepte wat in die studie voorkom, te definieër.

1.4.1 KONSEPTE EN DEFINISIES

1.4.1.1 Pleegsorg

Volgens die Kinderwet is 'n kind in pleegsorg wanneer die kind in die sorg van 'n persoon, wat nie die ouer of voog van die kind is nie, geplaas word (Republiek van Suid-Afrika, 2005:125). Volgens die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn is pleegsorg 'n kindgesentreerde diens. Dit kan ook 'n koste effektiewe, familie-gesentreerde en gemeenskapsgebaseerde manier wees om vir kinders te sorg wie se ouers nie in staat is om vir hul eie kinders te sorg nie (Republiek van Suid-Afrika, 1997).

Vir die doel van die studie verwys pleegsorg na 'n kind wat in die sorg van 'n persoon geplaas is, wat nie die biologiese ouer of voog van die kind is nie.

1.4.1.2 Pleegsorggesin

Die pleegsorggesin bestaan uit die pleegsorgouer(s) en pleegsorgkind.

- **Pleegsorgouer**

Volgens die Kinderwysigingswet 41 van 2007 word daar verwys na die pleegsorgouer as 'n persoon wat pleegsorg van 'n kind het deur 'n bevel van die kinderhof en aan wie die verantwoordelikheid vir die pleegsorg van 'n kind opgedra is (Republiek van Suid-Afrika, 2007).

Vir die doel van hierdie studie word die bogenoemde omskrywing aanvaar.

- **Pleegsorgkind**

Alhoewel die Kinderwet nie 'n spesifieke definisie van 'n pleegsorgkind gee nie, verduidelik die Kinderwysigingswet 41 van 2007 dat 'n kind in pleegsorg is, indien die kind in die sorg van 'n persoon geplaas word wat nie die ouer of voog van die kind is nie (Republiek van Suid-Afrika, 2007). Volgens (Nkosi, 2010:351) is 'n pleegsorgkind enige kind wat in bewaring by 'n pleegsorgouer geplaas word.

Vir die doel van hierdie studie verwys die term 'pleegsorgkind' na die Kinderwysigingswet se omskrywing wat bepaal dat 'n kind in pleegsorg is wanneer die kind in die sorg van 'n persoon wat nie die ouer of voog van die kind is nie, geplaas word.

1.4.1.3 Maatskaplike Werker

Volgens die Kinderwet verwys die term 'maatskaplike werker', na 'n persoon wat ingevolge die Wet op Maatskaplike Diensberoepe 110 van 1978 as 'n maatskaplike werker geregistreer is. 'n Maatskaplike werker wat dienste aan pleegsorggesinne lewer word omskryf as 'n aangewese maatskaplike werker in die diens van 'n aangewese kinderbeskermingsorganisasie (Republiek van Suid-Afrika, 2005).

Vir die doel van hierdie studie word die term 'maatskaplike werker' benut wanneer daar na die 'aangewese maatskaplike werker' verwys word aangesien hierdie studie fokus op maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne lewer.

1.4.1.4 Maatskaplike dienslewering

Nóg die Grondwet van Suid-Afrika nóg die Kinderwet bied 'n duidelike en omvattende omskrywing vir die term 'maatskaplike dienslewering' of 'maatskaplike werk dienslewering'. Dutschke (2006:3) bevestig hierdie onsekerheid deur te verklaar dat daar onduidelikheid rondom die definisie vir maatskaplike dienslewering in Suid-Afrika is.

Die Handves van Menseregte verwys na maatskaplike dienste en ander dienste (soos gesondheidsorg, onderrig en bestaansbeveiliging) as een term (Dutschke, 2006:3). Die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn verduidelik dat die term 'welsyn' 'n sambreelterm vir maatskaplike werk is en nie beperk word tot maatskaplike dienste alleenlik nie. Maatskaplike welsyn verwys na 'n geïntegreerde en omvattende sisteem van maatskaplike dienste (Republiek van Suid-Afrika, 1997).

Die Geïntegreerde Maatskaplike Dienslewingsmodel (Republiek van Suid-Afrika, 2006) verduidelik dat maatskaplike welsynsdienlewering in Suid-Afrika daarop fokus om individue, families en gemeenskappe se behoeftes te bevredig en hulle te versterk deur verskillende dienste en programme te voorsien. Dutschke (2006:4) verwys na maatskaplike dienste as intervensies wat mense help om sosiale probleme te hanteer wat afkomstig is van sosiale, ekonomiese en politieke verandering.

Vir die doel van hierdie studie verwys maatskaplike werk dienslewering na dienste wat gelewer word deur 'n maatskaplike werker (soos deur die Kinderwet gedefinieer) by 'n aangewese kinder- en gesinsorgorganisasie wat dienste aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika lewer.

1.5 TYDSKEDULE

Die studie is vanaf 2 Maart 2015 tot 1 November 2016 uitgevoer. Die finale voorstel is teen middel September 2015 gefinaliseer. Teen April 2016 is hoofstukke twee en drie van die literatuurstudie gefinaliseer. Data insameling het vanaf Mei 2016 tot Junie 2016 plaasgevind. Die data is verwerk en voorgestel in die empiriese studie en is in September 2016 voltooi. Na afloop hiervan is die gevolgtrekkings en aanbevelings afgehandel. Die finale tesis is teen 1 November 2016 voltooi en ingedien.

1.6 NAVORSINGSMETODE

1.6.1 Navorsingsbenadering

Navorsingsbenadering verwys na die benadering wat in die studie benut is en word vervolgens bespreek.

1.6.1.1 Kwalitatiewe benadering

Vir die doel van die studie is daar oorwegend van 'n kwalitatiewe benadering gebruik gemaak, alhoewel daar enkele elemente van die kwalitatiewe benadering ook gebruik is. Kwalitatiewe navorsers fokus daarop om meer te leer oor die betekenis wat deelnemers gee aan die probleem of kwessie wat ondersoek word (De Vos, Strydom, Fouché & Delport, 2011:65). Hierdie (ongestruktureerde) benadering is veral van toepassing wanneer die aard van 'n spesifieke probleem, verskynsel of kwessie ondersoek word. Volgens De Vos *et al.* (2011:64) is die kwalitatiewe navorsingsproses holisties. Die fokus en doel van kwalitatiewe navorsing is eerstens om in diepte verduidelikings oor mense se realiteit te konstrueer. Tweedens poog kwalitatiewe navorsing om begrip te ontwikkel en laastens word daar tydens kwalitatiewe navorsing na die geheel asook die verhouding tussen verskillende elemente en kontekste gekyk (De Vos *et al.*, 2011:66).

Hierdie studie se doel was om die siening van maatskaplike werkers oor dienslewering aan pleegsorggesinne binne die Suid-Afrikaanse konteks te verstaan wat beteken dat daar gepoog word om 'n beter begrip te ontwikkel vir maatskaplike werkers se siening oor pleegsorgdienslewering. Om hierdie rede was 'n kwalitatiewe benadering toepaslik vir die doel van die studie.

1.6.2 Navorsingsontwerp

Die studie maak van die verkennende sowel as die beskrywende navorsingsontwerp gebruik. Die verkennende en beskrywende navorsingsontwerp het baie ooreenkomste, maar ook baie verskille (De Vos *et al.*, 2011:96).

Verkennde navorsing is daarop gemik om insig tot 'n sekere situasie, verskyning, individu of gemeenskap te verkry. Hierdie navorsingsontwerp word ook gebruik wanneer daar 'n gebrek aan basiese inligting oor 'n nuwe idee of konsep is. Verkennde navorsing vra die vraag “wat” (De Vos *et al.*, 2011:95). Die verkennende navorsingsontwerp word ook meer dikwels gebruik wanneer daar met kwalitatiewe data gewerk word.

Die doel van hierdie studie was om inligting te versamel oor maatskaplike werkers se siening oor dienslewering aan pleegsorggesinne asook die moontlike uitdagings wat ervaar kan word. Sodoende is insig oor hierdie navorsingsprobleem verkry. Dit was dus gepas om die verkennende navorsingsontwerp vir die studie te gebruik aangesien die ontwerp hom daartoe leen om inligting sowel as insig oor 'n sekere kwessie of verskynsel te verkry.

Die *beskrywende navorsingsontwerp* word ook in die studie gebruik. Beskrywende navorsing bied spesifieke inligting rakende 'n sekere situasie, plek of verhouding. In teenstelling met verkennende navorsing, vra beskrywende navorsing eerder die vrae “hoe” en “hoekom”. Beskrywende navorsing kan in beide kwalitatiewe en kwantitatiewe studies gebruik word. Wanneer beskrywende navorsing in 'n kwalitatiewe studie gebruik word, sal daar dieper en meer omvattende beskrywings oor die kwessie of probleem wat ondersoek word, gedoen word (De Vos *et al.*, 2011:96, 97). Dieper en omvattende beskrywings oor dienslewering aan pleegsorggesinne is tydens hierdie kwalitatiewe studie gedoen en daarom was die beskrywende navorsingsontwerp ook geskik vir die doel van die studie.

1.6.3 Navorsingsmetode

Die navorsingsmetode behels die bespreking van die literatuur sowel as die populasie en steekproef wat vir die doel van die studie gekies was. Daar word ook gekyk na die steekproeftrekking.

1.6.3.1 Literatuurstudie

Die literatuurstudie se doel was om die navorsingsprobleem binne die groter raamwerk van teorie oor die spesifieke probleem of kwessie te plaas. Verder demonstreer die literatuurstudie dat die navorser deeglik ingelig is oor die probleem of kwessie wat nagevors word. Op hierdie wyse word gapings in vorige navorsing geïdentifiseer, wat dan met die huidige navorsing gevul kan word. Die vertrekpunt is dus om 'n sekere paradigma te vorm wat die grondslag is vir die navorsing wat gedoen word (De Vos *et al.*, 2011:297, 302). 'n Paradigma word deur Babbie (2007:31) omskryf as die fundamentele model en verwysingsraamwerk wat die navorser gebruik om alle observasies te organiseer. Monette, Sullivan en DeJong (2008:37) brei uit

oor paradigmas en verduidelik dat wetenskaplike aktiwiteite deur paradigmas gevorm word. Die vorming van paradigmas in die literatuurstudie is baie belangrik aangesien 'n wetenskaplike studie onderneem word.

In hierdie studie was daar van wetenskaplike vakliteratuur soos artikels, joernale en boeke gebruik gemaak. Wetgewing wat vir hierdie studie benut is, is die Kinderwet 38 van 2005 en Grondwet van Suid-Afrika (1996). Beleidsdokumente soos byvoorbeeld die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn (1997) en die Geïntegreerde Maatskaplike Diensleweringmodel (2006) is ook bestudeer.

1.6.3.2 Populasie en steekproef

Vir die doel van 'n wetenskaplike studie is dit belangrik om die betekenis van die terme 'populasie' en 'steekproef' te begryp. 'n Steekproef bestaan uit elemente van die populasie wat gebruik word vir die studie waarin die navorser geïnteresseerd is (De Vos *et al.*, 2011:223). Die steekproef is 'n klein proporsie van die totale persone verteenwoordigend van die populasie (Barker, 2003:380). Die rede waarom navorsers dikwels steekproewe eerder as populasies gebruik, is omdat steekproewe realisties en haalbaar is (De Vos *et al.*, 2011:224). Hierdie studie se steekproef het uit 20 deelnemers bestaan.

Alhoewel steekproewe wel in kwalitatiewe navorsing gebruik word, is dit minder gestruktureerd en word dit nie noodwendig so streng toegepas soos in die geval van kwantitatiewe navorsing nie (De Vos *et al.*, 2011:390). Vir die doel van die studie is daar op nie-waarskynlikheidsteekproefneming gefokus. Unrau, Gabor en Grinnell (2007:280) verduidelik dat deelnemers tydens nie-waarskynlikheidsteekproefneming nie gelyke kanse het om gekies te word vir die spesifieke studie nie. Die rede hiervoor is dat die navorser onbekend is met die grootte, asook lede van die populasie (Gravetter & Forzano, 2003:118).

Die navorser het van doelgerigte steekproefneming gebruik gemaak. Doelgerigte steekproefneming word heeltemal oorgelaat aan die oordeel van die navorser. Dit beteken dat die navorser op 'n kriteria vir insluiting van deelnemers besluit. Tydens doelgerigte steekproefneming is dit nodig dat die navorser deeglik en krities oor die verskillende parameters van die verkose populasie moet besin en eers dan op 'n steekproef besluit. Die voorafbepaalde kriteria vir die insluiting van deelnemers is van kardinale belang vir die studie om suksesvol te wees (De Vos *et al.*, 2011:392). Die kriteria vir insluiting in hierdie studie was:

- Maatskaplike werkers in diens van kinder- en gesinsorgorganisasies.
- Maatskaplike werkers wat spesifiek dienste aan pleegsorgouers en pleegsorgkinders lewer.
- Maatskaplike werkers wat pleegsorgtoesigdienste lewer vir 'n tydperk van ten minste ses maande.

Die navorser het twee kinder- en gesinsorgorganisasies se hoofkantore gekontak en beide organisasies het daartoe toegestem dat die navorsing by hulle gedoen word. Ten opsigte van die deelnemers is 'n lys (van die takke wat geïdentifiseer is om aan die studie deel te neem) vanaf die hoofkantore van die twee organisasies ontvang. Die geïdentifiseerde takke is telefonies en per e-pos gekontak om hul deelname aan die studie te

bevestig. Onderhoude is deur middel van die takke geskeduleer met gewillige deelnemers wat aan die kriteria vir insluiting voldoen het.

1.6.4 Metode vir data-insameling

In hierdie afdeling word verduidelik hoe die navorser te werk gegaan het om vir die data-insameling voor te berei. Daarna word die navorsingsinstrument wat tydens data-insameling gebruik is, ook bespreek.

1.6.4.1 Loodsstudie

Die loodsstudie word tydens 'n kwalitatiewe sowel as 'n kwantitatiewe studie gedoen. Tydens kwalitatiewe navorsing is die loodsstudie egter informeel. Die doel van die loodsstudie was hoofsaaklik om te bepaal of die relevante data (wat nodig is vir die studie) ingesamel kan word met die vrae wat aan die deelnemer gevra word. Deur die vrae te toets in die loodsstudie, word die navorser in staat gestel om verbeterings aan te wend ten einde die kwaliteit van die finale ondersoek te optimaliseer (De Vos *et al.*, 2011:394-395).

Die loodsstudie is gedoen nadat die semi-gestruktureerde onderhoudskedule deur die navorser opgestel is en voordat die navorser die empiriese data begin insamel het. Twee deelnemers was by die loodsstudie betrek. Beide deelnemers het ook aan die kriteria vir insluiting voldoen. Na afloop van die loodsstudie is die nodige aanpassings in die semi-gestruktureerde onderhoudskedule gemaak. Die data wat tydens die loodsstudie ingesamel was, vorm ook deel van die data wat geanaliseer is.

1.6.4.2 Voorbereiding vir data-insameling

Die voorbereiding vir data-insameling was belangrik ten einde te verseker dat 'n wetenskaplike studie suksesvol is. Tydens die onderhoud was die toestemmingsvorm (BYLAE C, D) asook die doel van die studie, aan deelnemers verduidelik. 'n Kopie van die semi-gestruktureerde onderhoudskedule (BYLAE A, B) was aan deelnemers verskaf en toestemming was verkry om die onderhoud op band op te neem. De Vos *et al.* (2011:359) beklemtoon die belangrikheid van bandopnames tydens die onderhoud, veral in 'n kwalitatiewe studie, en ook dat toestemming verpligtend is.

1.6.4.3 Navorsingsinstrument

Die navorsingsinstrument wat hoofsaaklik tydens kwalitatiewe navorsing gebruik word, is 'n semi-gestruktureerde onderhoudskedule (De Vos *et al.*, 2011:347) (BYLAE A, B). Die semi-gestruktureerde onderhoudskedule is buigbaar aangesien die navorser vooraf bepaalde temas identifiseer. Hierdie temas lei egter die onderhoud, eerder as wat dit die onderhoud voorskryf (De Vos *et al.*, 2011:350-352).

1.6.5 Metode van data-analise

Die metode van data-analise vir hierdie studie was kwalitatief en daarom is die data deur nie-numeriese interpretasies en observasies versamel. Kwalitatiewe data-analise is 'n proses van induktiewe redenering en

denke. Dit beteken dat kwalitatiewe data-analise ver verwyderd is van gestruktureerde en tegniese prosedures wat afleidings vanaf empiriese data oor sosiale lewe maak (De Vos *et al.*, 2011:399).

Babbie (2007) in De Vos *et al.* (2011:399) definieer kwalitatiewe data-analise as 'n nie-numeriese ondersoek en interpretasie van die navorser se observasies om sodoende onderliggende betekenis en patrone van verhoudings te identifiseer en te ontdek. Gibbs (2007:1) verduidelik dat die term 'analise' impliseer dat daar 'n mate van transformasie plaasvind. Daar word gewoonlik begin met 'n groot hoeveelheid kwalitatiewe data wat dan deur analitiese prosesse tot 'n duidelike, geloofwaardige en oorspronklike analise geprosesseer word.

Dit is egter ook belangrik om te noem dat daar tydens data-analise, data versadiging bereik was. Data versadiging beteken dat daar genoeg inligting of genoeg deelnemers is (De Vos *et al.*, 2011:350). Data versadiging is bereik toe die data deur deelnemers begin herhaal is en dieselfde terugvoer ontvang is. Nadat data-versadiging in die studie bereik is (na afloop van 12 onderhoude), was daar voortgegaan met die onderhoude totdat daar met 20 deelnemers onderhoude gevoer is. Daarna het die data-analise begin. Die bandopnames is getranskribeer en die narratiewe van deelnemers is benut om temas, sub-temas en kategorieë te identifiseer. Na die proses van analisering en organisering van die data is daar ooreenkomste tussen die bestaande literatuur en nuwe data wat ingesamel is, getrek.

1.6.6 Metode van data-bevestiging

Die metode van data-bevestiging vir 'n kwalitatiewe studie word deur Lincoln en Guba (1999) bespreek. Hierdie alternatiewe konstrakte (in teenstelling met kwantitatiewe data) verseker dat kwalitatiewe data so goed en akkuraat as moontlik gedoen word. Hier volg dus vier kriteria waaraan kwalitatiewe data moet voldoen ten einde die kwaliteit van die data te verseker.

1.6.6.1 Geloofwaardigheid

Die doel van geloofwaardigheid is hoofsaaklik om te demonstreer dat die navorsing op so wyse gedoen is, dat dit wat die deelnemers gesê het en die resultate van die navorser, ooreenstem. Die navorser het geloofwaardigheid verseker deur na afloop van die studie twee deelnemers te kontak. Die deelnemers het die empiriese studie bestudeer en bevestig dat hierdie sienings met die gevolgtrekkings wat uit die deelnemers se terugvoer verkry is, ooreenstem (BYLAE F). Die navorser het ook gebruik gemaak van 'n onafhanklike kodeerder wat tans met nagraadse studies in maatskaplike werk besig is en wat ook 'n geregistreerde maatskaplike werker by die Suid-Afrikaanse Raad vir Professions in die Maatskaplike Diens (SACSSP) is. Hierdie onafhanklike kodeerder het deur die navorser se semi-gestruktureerde onderhoudskedules se transkripsies en empiriese studie geles om die temas, sub-temas en narratiewe wat gevind is, te bevestig (BYLAE E).

1.6.6.2 Oordraagbaarheid

Oordraagbaarheid beteken dat navorsingsbevindinge in staat moet wees om vanaf 'n spesifieke situasie na 'n volgende situasie oorgedra te word. Oordraagbaarheid en veralgemening is egter 'n uitdaging in kwalitatiewe

navorsing. Dit is noodsaaklik om byvoorbeeld 'n groot verskeidenheid deelnemers te nader om sodoende die oordraagbaarheid van die studie te versterk (De Vos *et al.*, 2011:420). Daar het 20 deelnemers aan hierdie studie deelgeneem en versadiging is bereik aangesien data en terugvoer deur deelnemers herhaal is. Daar is sodoende verseker dat 'n verskeidenheid deelnemers genader word om die oordraagbaarheid van die studie te versterk. Alhoewel kwalitatiewe studies gewoonlik nie veralgemeen kan word nie (soos reeds genoem), bestaan die moontlikheid egter dat die oordraagbaarheid van hierdie studie bevorder is vanweë die vroeë saturasie. Die sienings van die deelnemers aan hierdie studie het dus sterk ooreenkomste getoon en baie duidelike temas het navore gekom.

Betroubaarheid

Betroubaarheid van 'n studie kan gemeet word deur na die logiese verloop van die studie te kyk sowel as die dokumentering van die navorsing (De Vos *et al.*, 2011:420). Betroubaarheid is verseker deur die data wat ingesamel is, op 'n logiese, sistematiese sowel as georganiseerde wyse voor te stel (BYLAE G). Daar is dus toegesien dat die dokumentering van die studie 'n logiese verloop het. Verder is wetenskaplike navorsingsartikels, joernale en boeke bestudeer vir die samestelling van die literatuurstudie ten einde die studie se betroubaarheid te verseker.

1.7 ETIESE KLARING

Etiese klaring is 'n belangrike deel in die proses van navorsing. Etiek kan omskryf word as die stel morele beginsels wat reëls en gedragsverwagtinge oor die korrekte optrede teenoor die deelnemer voorskryf (De Vos *et al.*, 2011:114). Gegewe die feit dat navorsing in Sosiale Wetenskappe met mense gedoen word, is daar 'n aansienlike aantal etiese kwessies betrokke. De Vos *et al.* (2011:133) verduidelik dat hierdie etiese kwessies baie kompleks kan raak. Om hierdie rede is daar tydens die studie sekere etiese kwessies uitgesonder en oorweeg. Etiese klaring vanaf die navorsing etiese komitee vir Geesteswetenskappe is op 13 November 2015 ontvang (verwysingsnommer: SU-HSD-001531).

Die volgende etiese kwessies is tydens die studie oorweeg:

1.7.1 Vrywillige deelname

Vrywillige deelname beteken volgens (De Vos *et al.*, 2011:116) dat geen deelnemer gedwing mag word om aan die studie deel te neem nie. Deelnemers is ingelig dat hulle onder geen verpligting is om aan die studie deel te neem nie en op enige tydstip tydens die onderhoud mag onttrek. Hierdie inligting is ook in die ingeligte toestemmingsvorm (BYLAE C, D) vervat, soos onder 'ingeligte toestemming' bespreek.

1.7.2 Ingeligte toestemming

'Ingeligte toestemming' beteken dat deelnemers ten alle tye die geleentheid moet ontvang om te kies wat met hul gebeur (De Vos *et al.*, 2011:117). Voor elke onderhoud is daar 'n ingeligte toestemmingsvorm aan deelnemers gegee (BYLAE C, D), wat deur hulle onderteken moes word. Hierdie dokument verduidelik die

doel van die studie, lig die deelnemers in oor die konfidensialiteit van die studie asook dat die studie vrywillig is.

1.7.3 Konfidensialiteit

‘Konfidensialiteit’ is sinoniem aan ‘reg tot self-determinasie’ (De Vos *et al.*, 2011:119). Elke individu het die reg tot privaatheid. Alle inligting rakende die deelnemer is vertroulik gehou. Geen naam, van, adres, ouderdom of kontakbesonderhede is gepubliseer nie. Daar is van ’n koderingstelsel gebruik gemaak vir die deelnemers wat aan die studie deelgeneem het en elke onderhoudskedule het ’n nommer ontvang. Die semi-gestruktureerde onderhoudskedule van elke deelnemer is veilig gehou en in ’n kluis toegesluit. Hierdie kluis is in die navorser se supervisor se kantoor. Op hierdie wyse is konfidensialiteit vir die studie verseker.

1.7.4 Publisering van bevindinge

De Vos *et al.* (2011:126) bevestig dat bevindings van navorsing gepubliseer moet word. Die tesis word outomaties gepubliseer en op hierdie wyse word die spesifieke etiese kwessie aangespreek.

1.8 BEPERKINGE VAN DIE STUDIE

Die beperking van hierdie studie word vervolgens genoem. Die beperking van die studie is, dat die onderhoude slegs met maatskaplike werkers wat in die Wes-Kaapse metropool en omgewing dienste lewer, gevoer was. Hierdie studie se bevindinge kan dus nie in die Suid-Afrikaanse konteks veralgemeen word nie. Verdere soortgelyke studies oor pleegsorg dienslewering in Suid-Afrika word aangemoedig om sodoende die huidige studie se oordraagbaarheid te bevorder.

1.9 AANBIEDING

Die navorsing word in vyf hoofstukke aangebied. Hoofstuk een is die inleiding tot die studie en verduidelik die wyse waarop hierdie studie gedoen is. Die tweede hoofstuk fokus op internasionale beleid asook Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing wat dienslewering aan pleegsorggesinne rig met inagneming van die ekologiese perspektief en gehegtheidsteorie. In hoofstuk drie word maatskaplike werkers se rol tydens dienslewering aan pleegsorggesinne, asook die uitdagings wat tydens pleegsorgdienslewering ervaar word, bespreek. Hoofstuk vier is die empiriese studie rakende die bevindings van maatskaplike werkers se siening oor pleegsorgdienslewering. Laastens bevat hoofstuk vyf die gevolgtrekkings en aanbevelings vir hierdie studie.

HOOFSTUK 2

INTERNASIONALE EN SUID-AFRIKAANSE BELEID EN WETGEWING WAT DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE RIG MET INAGNEMING VAN DIE EKOLOGIESE PERSPEKTIEF EN GEHEGTHEIDSTEORIE

2.1 INLEIDING

’n Groot hoeveelheid kinders in Suid-Afrika is reeds in pleegsorg. In Maart 2014 was daar 512 055 kinders wat pleegsorg toelaes ontvang het (Persverklaring, Kaapstad Universiteit, in Breen, 2015:2). Pleegsorg is dus ’n algemene alternatiewe sorg opsie in Suid-Afrika en is deel van die kinderbeskermingsstelsel wat binne ’n wetlike raamwerk val en ingevolge waarvan maatskaplike werkers verplig is om dienste te lewer (Barratt, 2002:167).

Internasionale beleid, soos die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind (VNKRK) asook die Afrika Handves oor die Regte en Welsyn van die Kind (AHRWK), het ’n invloed op Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing. Suid-Afrika het beide die VNKRK en die AHRWK onderteken; dus moet Suid-Afrikaanse wetgewing soos die Handves van Menseregte en die Kinderwet 38 van 2005 asook beleid soos die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn en die Geïntegreerde Maatskaplike Diensleweringmodel in ooreenstemming wees met die voorskrifte van internasionale beleid wat kinders se regte beskerm. Vervolgens sal beide Internasionale en Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing wat kinders se regte beskerm in hierdie hoofstuk bespreek word.

Die ekologiese perspektief is ’n unieke perspektief wat individue binne hul omgewing bestudeer. Maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne lewer, assesser gesinne en individue se funksionering binne die sisteme (mikro-, meso-, makro- en eksosisteme) waarvan hul deel vorm en neem die invloed van hierdie sisteme op die onmiddellike omgewing in ag. Hierdie perspektief sal bespreek word om ’n oorsig oor maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika vanuit ’n ekologiese perspektief te bied.

Volgens artikel 7 in die Kinderwet, moet die maatskaplike werker wat dienste aan pleegsorggesinne lewer, die band tussen die kind en versorger/pleegsorgouer in ag neem alvorens ’n besluit geneem word oor die verwydering van kinders (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Die gehegtheidsteorie sou benut kon word om die band tussen pleegsorgkinders en pleegsorgouers asook die band tussen pleegsorgkinders en biologiese ouers beter te verstaan en in ag te neem tydens dienslewering aan pleegsorggesinne. Hierdie teorie word dus ook in die hoofstuk beskryf.

Met hoofstuk twee word die eerste doelwit in die studie bereik. Hierdie hoofstuk fokus gevolglik op internasionale beleid, Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing, die ekologiese perspektief en die gehegtheidsteorie met betrekking tot kinders se regte en dienslewering aan pleegsorgkinders en -gesinne.

2.2 MAATSKAPLIKE WELSYNMODELLE IN SUID-AFRIKA TEN OPSIGTE VAN DIENSLEWERING AAN GESINNE

Kolonialisme en apartheid het maatskaplike welsynbeleid in Suid-Afrika beïnvloed. Die inheemse groepe van Suid-Afrika se tradisionele manier van doen is deur die koloniale en apartheidsbedeling ontwig. Koloniale regeerders het hulself as meerderwaardig geag en die tradisionele manier van inheemse groepe is as minderwaardig beskou. Dit het onder andere aanleiding tot die apartheidsideologie wat in 1948 geïnstitutionaliseer is, gegee (Dutschke, 2006:17). Om die huidige beleid en wetgewing in Suid-Afrika en die invloed van Apartheid daarop te verstaan is 'n bespreking van Suid-Afrika se geskiedenis rondom die Apartheidstelsel, maatskaplike ontwikkeling en verskeie modelle in maatskaplike welsyn belangrik.

Die drie dominante modelle in maatskaplike welsyn is die residuele-, institusionele- en ontwikkelingsgerigte model (Weyers, 2013:434). Patel (2005) voeg nog 'n model by en beskryf vier modelle in maatskaplike welsyn, naamlik die maatskaplike filantropiese model, residuele model, institusionele model en maatskaplike ontwikkelingsgerigte model. Hierdie vier modelle binne maatskaplike welsyn soos volgens Patel (2005) en die bydrae daarvan tot maatskaplike dienslewering aan gesinne word vervolgens bespreek.

2.2.1 Maatskaplike filantropiese model

Die maatskaplike filantropiese model se oorsprong is hoofsaaklik in liefdadigheid geleë en word deur verskeie geloofsoortuigings voorgeskryf. Die doelwitte van die filantropiese model is om in beide menslike en maatskaplike behoeftes te voorsien. Die benadering is remediërend van aard en individue wat dienste ontvang word in hul ontvangs van goedere en dienste as passief beskou (Patel, 2005:21, 22).

Alhoewel die maatskaplike professie uit filantropie ontstaan het, is min navorsing oor filantropie en pleegsorg en die relevansie daarvan binne die pleegsorgsisteem in die hedendaagse lewe gedoen. In die konferensie "Philanthropy and Foster Care" (2012) in Amerika bekyk Andrew Bridge die relevansie, rol en gebruik van filantropie in die hedendaagse pleegsorgsisteem. Andrew Bridge is tans 'n prokureur en kampvegter in Amerika vir kinders in pleegsorg nadat hy as kind deel van die Amerikaanse pleegsorgsisteem was.

Bridge lig belangrike kwessies rakende filantropie, wetgewing en pleegsorg uit. Volgens hom reflekteer beleid en wetgewing dikwels nie die ware behoeftes van kinders nie. In die bespreking rondom die impak wat die filantropiese model kan hê, verduidelik Bridge dat daar steeds omvattende hervorming in beleid asook in praktyk op alle vlakke van die regering moet plaasvind om befondsing aan die pleegsorgsisteem effektief te bekom en bestuur omdat die pleegsorgsisteem nie oor die vermoë beskik om befondingsgeleenthede voldoende en effektief te bestuur en sodoende in die behoeftes van pleegsorgkinders te voorsien nie. Dit is juis as gevolg van hierdie gebrek aan befondsing dat Bridge argumenteer dat filantropie steeds belangrik is binne kinder- en gesinsorg en meer spesifiek pleegsorg (Philanthropy and Foster Care, 2012). Alhoewel hierdie konferensie binne Amerikaanse konteks is, is die kwessies rakende

filantropie, wetgewing en pleegsorg ook van toepassing in Suid-Afrika se konteks aangesien Suid-Afrikaanse skrywers ook die gebrek aan befondsing in die pleegsorgpraktyk en oneffektiewe implementering van die Kinderwet uitlig (Sibanda & Lombard, 2015:343; Matthias & Zaal, 2008:292).

2.2.2 Residuele model

Die residuele model se oorsprong en teoretiese basis word in die “English Poor Law” gevind (Titmuss, 1974:146). Die “English Poor Law” dateer uit 1597 in Engeland en het gestipuleer dat die menigte verantwoordelik is om die arm burgers te onderhou (Boyer, 2006:1).

Die doel van die residuele model is hoofsaaklik om maatskaplike dienste aan individue te verskaf wat daarin gefaal het om in hul eie behoeftes te voorsien. Die doel is dus om te reageer op reeds bestaande probleme wat deur persoonlike swakhede veroorsaak is (Kirst-Ashman, 2007:221).

Die residuele model wat in maatskaplike welsyn gebruik word, is hoofsaaklik op die oortuiging gebaseer dat dit die verantwoordelikheid van die gemeenskap en gesinne is om sorg en ondersteuning aan individue en/of gesinne te bied. Die staat se inmenging in die gemeenskap se maatskaplike welsyn word volgens die residuele model tot die absolute minimum beperk. Die residuele model skryf maatskaplike probleme hoofsaaklik aan individuele swakhede en patologie toe (Dutschke, 2006:10).

Maatskaplike dienste in Suid-Afrika is volgens die residuele model gelewer en het tot 1997 met die publikasie van die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn, hoofsaaklik op die gevallewerkbenadering gefokus. Skrywers soos Dutschke (2006:19); Patel (2005:155) en Kasiram (2009:647) verduidelik dat maatskaplike werkers meestal met individue se persoonlike probleme gewerk het, aangesien 90% van alle maatskaplike dienste wat onder die residuele model gelewer is, na beraming terapeuties was. Daar is ook minder op voorkomings- en ontwikkelingsgerigte maatskaplike dienslewering gefokus en dienslewering was meer op gevallewerk, as gemeenskaps- en groepwerk gerig.

2.2.3 Institusionele model

Die oorsprong van die institusionele model in maatskaplike welsyn kan deels gevind word in teorieë oor die veelvuldige effek van maatskaplike verandering en die ekonomiese sisteem en is deels gebaseer op die beginsel van maatskaplike gelykheid (Titmuss, 1974:146). Die institusionele model sien mense se behoeftes as normaal en is op twee basiese konsepte gebaseer naamlik dat maatskaplike welsynsbeleid en -programme deurlopende ondersteuning aan alle individue moet bied en dat hierdie beleid en programme spanning wat ervaar word, moet verlig (Kirst-Ashman, 2007:221).

Die doel van die institusionele model is dus dat die staat die verantwoordelikheid het om in mense se maatskaplike welsynsbehoefte te voorsien. Die staat se rol in maatskaplike welsyn volgens hierdie benadering is sentraal (Patel, 2005:23). Die institusionele model vir maatskaplike welsyn is meer omvattend as die residuele model en maak ook vir meer maatskaplike dienste voorsiening wat aan individue en gesinne

gelewer word. Tydens apartheid was die institusionele model hoofsaaklik van toepassing op die wit bevolking in Suid-Afrika. (Dutschke, 2006:10-13).

Kritiek teen beide die institusionele en residuele modelle is dat hierdie modelle op die gevolge van armoede, eerder as op die effektiewe oplossing van maatskaplike probleme, fokus (Dutschke, 2006:10-13). Met inagname van Suid-Afrika se geskiedenis was dit dus noodsaaklik om na die afskaffing van apartheid 'n nuwe model te implementeer om maatskaplike en ekonomiese ontwikkeling in maatskaplike welsyn en maatskaplike werk dienslewering te integreer.

2.2.4 Ontwikkelingsgerigte model

Die ontstaan van die ontwikkelingsgerigte model is deur kritiek rakende die residuele en institusionele modelle geïnspireer en is aanvanklik deur die Verenigde Nasies tot stand gebring. Die Verenigde Nasies moedig die aanneming van 'n ontwikkelingsgerigte maatskaplike welsynsbeleid in ontwikkelende lande aan (Dutschke, 2006:13) en omdat Suid-Afrika 'n ondertekende tot die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind is, word die ontwikkelingsgerigte model in Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing inaggeneem.

Die doel van die ontwikkelingsgerigte model is hoofsaaklik om mense se ontwikkelingsbehoefte, wat met onafhanklikheid as gevolg van kolonialisme in die 1960's ontstaan het, veral in die wêreld se armste nasies en bevolkings, aan te spreek (Patel, 2005:29). Die doel van 'n ontwikkelingsgerigte model is ook die bevordering van maatskaplike welsyn in Suid-Afrika (Republiek van Suid-Afrika, 2006) en die integrasie van maatskaplike en ekonomiese ontwikkeling wat beteken dat maatskaplike en ekonomiese ontwikkeling interafhanklik is (Republiek van Suid-Afrika, 1997) om sodoende individue, groepe en gesinne in Suid-Afrika se maatskaplike welsyn te bevorder. Verder is die doel van die ontwikkelingsgerigte model tot maatskaplike welsyn om maatskaplike funksionering en sosiale insluiting te bevorder, om individue se regte te beskerm en te bevorder, en om diskriminasie en onderdrukking aan te spreek (Republiek van Suid-Afrika, 2013:13).

Suid-Afrika se aanvaarding van 'n ontwikkelingsgerigte model tot maatskaplike welsyn het vanuit die land se unieke geskiedenis rondom apartheid en kolonialisme ontstaan wat ongelykheid en skending van mense se basiese regte tot gevolg gehad het (Patel, 2005:98). Juis omdat die beskerming en bevordering van menseregte die basis van die ontwikkelingsgerigte model is, is die bevordering van hierdie model tot maatskaplike welsyn binne Suid-Afrika so belangrik. Die regte-gebaseerde benadering wat deel vorm van die ontwikkelingsgerigte model, lê klem op die belangrikheid van die bevordering, beskerming en verdediging van die regte van diegene wat kwesbaar is. 'n Regte-gebaseerde benadering is integraal tot volhoubare menslike ontwikkeling (Patel, 2005:156) en word later bespreek.

Alhoewel Suid-Afrika hierdie model aanvaar het, word daar nie in die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn toegelig hoe konsepte, onder andere 'ontwikkelingsgerigte maatskaplike welsyn', omskryf en gedefinieer word nie (Lombard, 2008:158). Maatskaplike ontwikkeling word wel deur Midgley (1995:250) omskryf as 'n proses van beplande maatskaplike verandering met die doel om die welsyn van die populasie te bevorder in

samewerking met 'n dinamiese proses van ekonomiese ontwikkeling. Vir die doel van hierdie studie sal Midgley (1995) se omskrywing vir maatskaplike ontwikkeling benut word.

Verskeie temas vorm deel van maatskaplike ontwikkeling of ontwikkelingsgerigte maatskaplike welsyn. Ontwikkelingsgerigte maatskaplike welsyn in Suid-Afrika berus hoofsaaklik op die tema van 'n regte-gebaseerde benadering wat deur skrywers soos Patel (2005:98) en Gray en Lombard (2007:141) bevestig word.

'n Regte-gebaseerde benadering word deur beginsels van maatskaplike geregtigheid en gelykheid ondersteun (Lombard, 2008:160). Volgens 'n regte-gebaseerde benadering is menseregte die basis waarop maatskaplike ontwikkeling berus. Dit is dus nie voldoende om bloot individue se behoeftes te bevredig nie, daar moet ook op individue se regte gefokus word (Patel, 2005:156). Maatskaplike dienste volgens 'n regte-gebaseerde benadering sluit die bevordering en fasilitering van toegang tot regte in (Republiek van Suid-Afrika, 2013:14).

Die ontwikkelingsgerigte model en regte-gebaseerde benadering (wat deel vorm van die model) is belangrik, omdat dit die enigste model in maatskaplike welsyn is, wat poog om maatskaplike ontwikkeling van die land se burgers met die staat se ekonomiese ontwikkeling te kombineer (Dutschke, 2006:13). Die ontwikkelingsgerigte model tot maatskaplike welsyn is sedert 1997 die operasionele paradigma van die Departement vir Maatskaplike Ontwikkeling (Weyers, 2013:433), wat beteken dat maatskaplike welsynsdienste in Suid-Afrika volgens hierdie model gelewer word. Die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika 108 van 1996, internasionale konvensies en nasionale beleid en wetgewing waaraan Suid-Afrika verbonde is, bied dan ook die raamwerk waarbinne maatskaplike dienste volgens die model gelewer word (Patel, 2005:156). Beide internasionale beleid en Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing wat maatskaplike dienslewering aan kinders en gesinne beïnvloed, sal vervolgens bespreek word.

2.3 INTERNASIONALE BELEID TEN OPSIGTE VAN KINDER- EN GESINSORGDIENSTE

Internasionale beleid wat maatskaplike dienslewering aan kinders en gesinne in Suid-Afrika beïnvloed, word vervolgens bespreek.

2.3.1 Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind

Die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind (VNKRK) is deur die Verenigde Nasies se Algemene Vergadering op 20 November 1989 aangeneem en deur die Verenigde Koninkryk in 1991 bekragtig (United Nations, 2012:2). Op 29 Januarie 1993 is die Konvensie in Suid-Afrika onderteken en bekragtig wat beteken dat Suid-Afrika aan die voorskrifte van die Konvensie asook die 'beste belange van die kind' beginsel moet voldoen. Kang'ethe en Nyasha (2014:556) bevestig dat die beginsel van 'die beste belange van die kind' 'n deurslaggewende grondslag van hierdie beleid vorm. Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing moet daarom met die internasionale standaarde van die VNKRK in ooreenstemming wees (Patel, 2005:163).

Die VNKRK is 'n internasionale Konvensie wat die basiese regte waarop alle kinders geregtig is, uiteensit. Die doel daarvan is om te dien as internasionale beleid wat riglyne en standaarde vir die beskerming en bevordering van kinders se regte bied (McTernan & Godfrey, 2006:221).

Die VNKRK het verskillende beginsels en artikels wat kinders se regte stipuleer en voorskryf. Daar is een hoofbeginsel en drie artikels in die VNKRK wat vir die doel van hierdie studie van toepassing is en wat vervolgens bespreek word. Die beginsel wat toepaslik is vir die doel van hierdie studie, is die beginsel van 'die beste belange van die kind' (McTernan & Godfrey, 2006a:221). Dutschke (2006:28) verduidelik dat drie artikels in die VNKRK maatskaplike werkers se optrede rig wanneer dienste aan gesinne gelewer word. Artikel 19 gee aan 'n kind die reg tot dienste wat beskerming teen mishandeling en verwaarlosing bied en artikel 18 stipuleer dat 'n kind die reg het om in 'n gesins-omgewing te woon. Wanneer 'n kind egter permanent of tydelik van sy of haar gesin ontnem word, stipuleer artikel 20 dat hierdie kind geregtig is op spesiale beskerming en bystand wat deur die staat voorsien word en beteken dit dat die staat volgens nasionale wetgewing alternatiewe sorg aan die kind verseker. Alternatiewe sorg sluit onder andere pleegsorg in (United Nations, 1990).

Hierdie artikels het 'n invloed op dienslewering aan kinders en gesinne in Suid-Afrika (McTernan & Godfrey, 2006b:221, 232) en Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing is in ooreenstemming daarmee. Voorbeelde hiervan is artikel 28(2) in die Suid-Afrikaanse Handves van Menseregte waar gestipuleer word dat "n Kind se beste belange van deurslaggewende belang is in elke aangeleentheid wat die kind raak" (Republiek van Suid-Afrika, 1996:12) asook artikel 7 in die Kinderwet waar "die beste belange van die kind" verduidelik en beskryf word (Republiek van Suid-Afrika, 2005:20).

2.3.2 Afrika Handves oor die Regte en Welsyn van die Kind

Die Afrika Handves oor die Regte en Welsyn van die Kind (AHRWK) het ontstaan omdat internasionale norme wat die beskerming en bevordering van kinders se regte respekteer hoofsaaklik in Westerse ideologieë gevestig is. Daar was dus 'n gebrek aan betekenisvolle Afrika ideologieë wat tot internasionale norme betreffende kinders se regte bygedra het. Gevolglik was daar 'n behoefte aan die erkenning van tradisionele waardes en konsepte wat Afrika praktyke, kulture en waardes, in internasionale beleid wat die beskerming en bevordering van kinders se regte beskryf, reflekteer (Kaime, 2009:3). 'n Studie wat aan die Universiteit van Birmingham in die Verenigde Koninkryk gedoen is, het aangedui dat die konsep van byvoorbeeld verwante sorg lankal reeds in Swart Afrika families bestaan en nie 'n nuwe konsep is nie. Tradisionele informele verwante sorgnetwerke (wat in hoofstuk 3 bespreek sal word) was baie belangrik vir die struktuur en fondament van die Afrika-familie. Wanneer kinders hul ouers aan die dood afgestaan het, was dit outomaties die verantwoordelikheid van die vader se broer of die moeder se oudste broer om verantwoordelikheid te neem vir hierdie kind (Inca, 2009:25, 26). Afrika families se norme, standaarde en ervarings verskil wesenlik van Westerse ideologieë rondom kinderbeskerming en die versorging van kinders.

Die AHRWK het dus ontstaan vanuit hierdie behoefte om voorsiening vir tradisionele waardes en konsepte te maak en die Afrika Handves wat ook deur Suid-Afrika onderteken is (Dutschke, 2006:27), het op 29 November 1999 in werking getree (African Charter on the Rights and Welfare of the Child, 1999:1).

Die doel van die Handves is om die ekonomiese, sosiale, politieke, kulturele en historiese ervarings van kinders in Afrika in ag te neem en op so wyse 'n eiesoortige Afrika-beleidsraamwerk vir die beskerming en bevordering van kinders se regte te voorsien (Kaime, 2009:3,4). Die AHRWK verplig die staat om dienste aan kinders te lewer (Dutschke, 2006:32) en verskeie artikels in die beleid bespreek kinders en ouers se regte en verantwoordelikhede. Belangrike artikels wat Suid-Afrikaanse wetgewing rakende kinders en gesinne beïnvloed, word vervolgens bespreek (African Charter on the Rights and Welfare of the Child, 1999).

Artikel 18 in die AHRWK bespreek die beskerming van gesinne en beskryf die gesin as die basis van enige samelewing. In die geval van die ontbinding van 'n gesin, sal daar egter voorsiening gemaak word om so kind te beskerm. Artikel 4 van die AHRWK sluit aan by die VNKRK, aangesien een van die vier beginsels van hierdie internasionale beleid ook 'die beste belange van die kind' beginsel insluit. Wanneer maatskaplike werkers dienste aan gesinne in Suid-Afrika lewer is die beste belange van die kind altyd die vertrekpunt. 'n Kind het die reg tot ouerlike sorg en beskerming en kinders kan slegs in pleegsorg geplaas word indien dit in die beste belange van 'n kind is volgens artikel 19. Indien dit in die beste belange van die kind is om verwyder te word, bevestig artikel 25 dat enige kind wat uit die sorg van biologiese ouers verwyder word, op spesiale beskerming geregtig is.

Aangesien Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing in ooreenstemming met internasionale beleid gebring word, word Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing asook die raakpunte met internasionale beleid vervolgens bespreek.

2.4 SUID-AFRIKAANSE BELEID EN WETGEWING

Suid-Afrikaanse wetgewing soos die Grondwet van Suid-Afrika en die Kinderwet reguleer en rig maatskaplike pleegsorgdienslewering (Böning & Ferreira, 2013:521). Beleid in Suid-Afrika soos die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn en die Geïntegreerde Maatskaplike Diensleweringmodel rig ook dienste aan pleegsorggesinne wat deur maatskaplike werkers gelewer word. Suid-Afrikaanse wetgewing en beleidsdokumente naamlik die Handves van Menseregte, die Kinderwet, die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn en die Geïntegreerde Maatskaplike Diensleweringmodel word vervolgens bespreek.

2.4.1 Handves van Menseregte in die Grondwet van Suid-Afrika

Voordat die Handves van Menseregte deel van die Grondwet van Suid-Afrika gevorm het, is die Konsep Handves van Menseregte gebruik. Hierdie Konsep Handves van Menseregte is gedurende die onderhandelingsproses (1990-1993) in Suid-Afrika gebruik. Daarna is die Konsep Handves met die interim Handves van Menseregte in 1994 vervang. In 1996 is die interim Handves van Menseregte met die finale Handves van Menseregte vervang, wat in die 1996 Grondwet van Suid-Afrika vervat is (Nthai, 1998:147).

Die doel van die Handves van Menseregte is om as hoeksteen van die demokrasie in Suid-Afrika dien. Die Handves verskans alle burgers in die land se regte en bevestig ook Suid-Afrika se demokratiese waardes van menswaardigheid, gelykheid en vryheid (Republiek van Suid-Afrika, 1996:5).

Die Grondwet dien as die hoogste reg van die Republiek (Republiek van Suid-Afrika, 1996:1) en bevat die Handves van Menseregte wat nie net basiese menseregte stipuleer nie, maar ook voorsiening maak vir maatskaplike en ekonomiese regte (Republiek van Suid-Afrika, 2013:12). Die Grondwet beskerm ook spesifiek kinders in Suid-Afrika se regte (Carter, 2013:41) en die Handves van Menseregte in die Grondwet bevat 'n volledige kinderregte klousule wat die regte van kinders in Suid-Afrika beskryf (Dutschke, 2006:1).

Artikel 28(1) in die Handves van Menseregte fokus spesifiek op die regte van kinders in Suid-Afrika. Hierdie kinderregte voorsien die raamwerk waarbinne die reg tot maatskaplike dienste geïnterpreteer moet word (Dutschke, 2006:27). Spesifieke gedeeltes volgens artikel 28 in die Handves van Menseregte wat vir die doel van die studie van toepassing is, is dat 'n kind in Suid-Afrika die reg op maatskaplike dienste het asook die reg tot dienste het, wat 'n kind teen mishandeling en verwaarloosing beskerm. Wanneer dit in die beste belange van die kind is om uit die gesinsomgewing weggeneem te word, het 'n kind die reg op gesinsorg of ouerlike sorg, of enige gepaste alternatiewe sorg. Die beste belange van 'n kind is altyd van deurslaggewende belang in elke aangeleentheid wat die kind raak (Republiek van Suid-Afrika, 1996:11, 12). Die 'beste belange van die kind' beginsel in die Handves van Menseregte is in ooreenstemming met artikel 7 in die Kinderwet wat stipuleer dat die beste belange van die kind beginsel, standaard is tydens maatskaplike dienslewering aan kinders en gesinne. Artikel 7 in die Kinderwet word later bespreek.

Artikel 27 in die Handves van Menseregte (Republiek van Suid-Afrika, 1996) stipuleer dat dit die verantwoordelikheid van die staat is om mense se regte tot 'n sekere mate te verwesenlik: "Die staat moet redelike wetgewende en ander maatreëls tref om binne sy beskikbare middele elk van hierdie regte in toenemende mate te verwesenlik" (Republiek van Suid-Afrika, 1996:11). Vanuit artikel 27 is dit dus duidelik dat dit hoofsaaklik die staat se verantwoordelikheid is om mense se regte te beskerm, te bevorder en te laat realiseer.

2.4.2 Witskrif vir Maatskaplike Welsyn

Die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn het ontstaan as gevolg van die behoefte aan 'n nuwe maatskaplike welsynsmodel aangesien die welsynmodel wat voor 1994 gevolg is, diskriminerend en ongelyk was en op nie-volhoubare metodes van dienslewering staat gemaak het (Patel, Hochfeld, Graham & Selipsky, 2008:1). Tydens apartheid is die maatskaplike beleid in Suid-Afrika op die Wes-Europese institusionele model geskoei vir wit Suid-Afrikaners en die residuele model is vir die res van die Suid-Afrikaanse bevolking gevolg. Die institusionele model bied deurlopende ondersteuning aan individue en tree voorkomend op. In teenstelling hiermee reageer die residuele model slegs op reeds bestaande probleme en is dus reaktief (Kirst-Ashman, 2007:221).

Die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn het in 1997 in werking getree en hierdie beleidsdokument dien as 'n ontwikkelingsgerigte beleidsraamwerk vir maatskaplike welsynsdienste in Suid-Afrika (Patel et al., 2008:1). Die doel van die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn is hoofsaaklik om 'n raamwerk vir die transformasie en herstrukturering van maatskaplike welsynsdienste in Suid-Afrika te voorsien. Dit vorm ook die basis vir 'n beleidsraamwerk vir maatskaplike welsynsdienste in Suid-Afrika (Republiek van Suid-Afrika, 2013:12) en alle daaropvolgende welsynsbeleid inisiatiewe (Hölscher, 2008:116). Die doel van die Witskrif is meer spesifiek om beginsels, riglyne, aanbevelings en programme vir ontwikkelingsgerigte maatskaplike welsyn in Suid-Afrika uiteen te sit (Republiek van Suid-Afrika, 1997:1). Die Witskrif stipuleer verder dat dit ook uitvoering gee aan die Verenigde Nasies se Internasionale Konvensie wat deur die regering op 29 Januarie 1993 bekragtig is (Republiek van Suid-Afrika, 1997:10).

Die Witskrif is dus 'n belangrike beleidsdokument wat insig bied oor wat kinders se reg tot maatskaplike dienste impliseer (Dutschke, 2006:21, 23). Dit bied duidelike riglyne en strategieë wat gevolg moet word wanneer dienste aan gesinne gelewer word. Riglyne van toepassing op dienslewering aan gesinne, is eerstens dat die regte van gesinne beskerm sal word; tweedens dat gesinne wat nood demonstreer voldoende beskerming en ondersteuning vanaf die staat sal ontvang; en laastens dat intervensie op voorkoming gefokus moet wees ten einde die gesin se funksionering te verbeter en dat die laaste opsie statutêre dienslewering, wat beteken dat 'n kind moontlik uit die oorspronklike gesin verwyder word, moet wees (Republiek van Suid-Afrika, 1997:66).

Wanneer 'n kind wel uit die oorspronklike gesin verwyder word, bied hierdie beleidsdokument riglyne rakende die aard van die maatskaplike dienste wat aan pleegsorggesinne gelewer word. Die Witskrif stipuleer dat dienste aan pleegsorggesinne op 'n geïntegreerde, inklusiewe manier, en ooreenstemmend met die ontwikkelingsgerigte model gelewer moet word. Maatskaplike dienste moet op so wyse gelewer word dat pleegsorggesinne se individuele en spesifieke behoeftes bevredig word (Republiek van Suid-Afrika, 1997:66). Die Witskrif vir Welsyn is tans onder hersiening en 'n verslag word binnekort verwag met verskeie veranderinge wat waarskynlik aangebring is.

2.4.3 Geïntegreerde Maatskaplike Dienslewering Model

Die Geïntegreerde Maatskaplike Diensleweringmodel (ISDM) het ontstaan vanuit 'n poging om Suid-Afrika se apartheid en koloniale geskiedenis aan te spreek en 'n transformatiewe en ontwikkelingsgerigte raamwerk vir maatskaplike welsynsdienlewering aan te neem (Republiek van Suid-Afrika, 2006:7). Die Handves van Menseregte vereis dat daar voorsiening gemaak word vir dienste om in Suid-Afrikaners se behoeftes te voorsien. Die ISDM se hoofdoel is om 'n omvattende nasionale raamwerk te voorsien wat duidelikheid rakende die aard, omvang en vlak van hierdie dienste binne die ontwikkelingsgerigte maatskaplike dienssektor te bied (Republiek van Suid-Afrika, 2006:5).

Die ISDM is 'n ontwikkelingsgerigte beleidsdokument in Suid-Afrika wat die verskillende vlakke waarop maatskaplike werk dienste gelewer moet word, voorskryf. Die vier vlakke van dienslewering is die

voorkomingsvlak, vlak van vroeë intervensie, statutêre vlak en vlak van herintegrasië (Republiek van Suid-Afrika, 2006:18). Hierdie maatskaplike dienste word aan individue, gesinne, groepe en organisasies gelewer.

Diensverbruikers kan die sisteem op enige vlak betree waar maatskaplike werkers dan maatskaplike dienste lewer. Die verskillende vlakke van dienslewering is belangrik tydens dienslewering aan gesinne en sal vervolgens bespreek word.

2.4.3.1 Voorkomende dienste

Volgens die ISDM is voorkoming die heel belangrikste vlak van maatskaplike dienslewering. Dienste wat op hierdie vlak gelewer word, se doel is om kliënte te bemagtig om selfstandig te funksioneer (Departement vir Maatskaplike Welsyn, 2006:18). Dit is hoofsaaklik die staat se verantwoordelikheid om voorkomend op te tree. Daar word van die staat verwag om die nodige voorkomende maatreëls in plek te hê om te verhoed dat kinders in die pleegsorgsisteem opgeneem word (Lawrence-Webb & Cornelius, 2006:217).

Voorbeelde van voorkomende dienste en voorkomingsprogramme is onder andere vroeë kinderjare ontwikkelingsprogramme, opvoedkundige programme, lewensvaardighede programme en bewusmakingsprogramme vir kinders en ouerskapprogramme vir ouers (Republiek van Suid-Afrika, 2013:32). Voorkomende maatskaplike dienste is veronderstel om gesinne en kinders te ondersteun sodat potensiële toekomstige traumatiese intervensies vermy kan word (Dutschke, 2006:46).

2.4.3.2 Vroeë Intervensiedienste

Dienste wat op hierdie vlak gelewer word, is dikwels ontwikkelingsgerigte en terapeutiese dienste. Hierdie vlak van dienslewering se fokus is hoofsaaklik om kliënte wat risiko-gedrag toon by te staan en te ondersteun om sodoende statutêre dienste te voorkom (Republiek van Suid-Afrika, 2006:19).

2.4.3.3 Statutêre Intervensiedienste

Kliënte wat op hierdie vlak dienste benodig is dikwels nie in staat om binne hul bestaande omgewing te funksioneer nie. Op statutêre vlak word 'n kliënt gewoonlik uit hul oorspronklike omgewing deur 'n hofbevel of op aanbeveling van 'n diensverskaffer verwyder (Republiek van Suid-Afrika, 2006:19). Maatskaplike dienste wat die verwydering van kinders uit biologiese gesinne behels, word op die statutêre vlak gelewer. Pleegsorgdienslewering behels die verwydering van kinders uit hul oorspronklike omgewing en daarom word hierdie dienste hoofsaaklik op statutêre vlak aan pleegsorggesinne gelewer.

2.4.3.4 Gesinsherenigingsdienste

Gesinsherenigingsdienste is veral op herintegrasië en ondersteuning gefokus om optimale funksionering by kliënte te bewerkstellig (Republiek van Suid-Afrika, 2006:19). Hierdie vlak van dienslewering is om die kliënt in staat te stel om so gou moontlik na hul oorspronklike omgewing terug te keer. In die geval van dienslewering aan pleegsorgkinders en -gesinne, sal hierdie vlak van dienslewering daarop gefokus wees om

die kind in pleegsorg in die oorspronklike biologiese gesin terug te plaas deur die lewering van gesinsherenigingsdienste aan die biologiese ouers.

2.4.4 Kinderwet 38 van 2005

Die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) is belangrik, omdat hierdie wet uitvoering gee aan die regte van die kind soos deur die Handves van Menseregte (Republiek van Suid-Afrika, 1996) uiteengesit. Die Kinderwet beskerm alle kinders (insluitend pleegsorgkinders) se regte in Suid-Afrika en sal vervolgens bespreek word.

2.4.4.1 Oorsprong van die Kinderwet 38 van 2005

Die Kinderwet het die Wet op Kindersorg 74 van 1983 vervang, omdat laasgenoemde daarin gefaal het om aan die standaard van 'n nuwe Suid-Afrika te voldoen (Sibanda & Lombard, 2015:333). Alhoewel die Wysigingswet in 1996 veranderinge aan die Wet op Kindersorg aangebring het, was radikale verandering nodig. Daar was dus 'n behoefte aan nuwe wetgewing in die verband en op 8 Junie 2006 is die Kinderwet 38 van 2005 in Suid-Afrika goedgekeur (Republiek van Suid-Afrika, 2005:1).

2.4.4.2 Doel van die Kinderwet 38 van 2005

Die doel van die Kinderwet is hoofsaaklik om voorsiening vir die beskerming van sekere regte van kinders soos vervat in die Grondwet van Suid-Afrika te maak en om beginsels betreffende die versorging en beskerming van kinders te beskryf en uiteen te sit (Republiek van Suid-Afrika, 2005:1). Die Kinderwet gee uitvoering aan die regte van die kind soos uiteengesit in artikel 28 in die Handves van Menseregte (Sibanda & Lombard, 2015:333).

Die Kinderwet is omvattende wetgewing waardeur verseker word dat kinders van nodige sorg, beskerming en bystand voorsien word ten einde te verseker dat hul volle potensiaal bereik word (Sibanda & Lombard, 2015:333). Die Kinderwet het kern fokus areas. Volgens Berry (2007:160) is die kern fokus van die Kinderwet hoofsaaklik die realisering van kinderregte. Die realisering van kinderregte hou verband met artikel 28 in die Handves van Menseregte wat voorsiening maak vir kinderregte in Suid-Afrika. Elke kind in Suid-Afrika het onder andere die reg op “maatskaplike dienste, die reg op gesinsorg of gepaste alternatiewe sorg en die reg om beskerm te word” (Republiek van Suid-Afrika, 1996:12). Die Kinderwet gee uitvoering aan hierdie regte van kinders in Suid-Afrika. Dit beteken dat die regte soos vervat in die Handves van Menseregte deur die Kinderwet geïmplementeer word en soos volg in laasgenoemde wetgewing gestipuleer word: “om uitvoering te gee aan die volgende grondwetlike regte van kinders, naamlik – (i) gesinsorg of ouerlike sorg of toereikende alternatiewe sorg wanneer verwyder uit die gesinsomgewing; (ii) maatskaplike dienste; (iii) beskerming teen mishandeling; en (iv) dat die beste belange van 'n kind van grootste belang is in elke aangeleentheid betreffende die kind” (Republiek van Suid-Afrika, 2005:17,18).

Die Kinderwet ondersteun ook 'n ontwikkelingsgerigte model deur maatskaplike werkers wetlik te bemagtig om 'n wye spektrum dienste te lewer en waarvolgens maatskaplike werkers in samewerking met die kinderhof, ontwikkelingsgerigte dienste aan kwesbare gesinne en gemeenskappe lewer (Matthias & Zaal, 2008:293). Hierdie ontwikkelingsgerigte maatskaplike welsyn beginsels word in die Kinderwet gestipuleer en moet deur maatskaplike werkers tydens dienslewering aan kinders en gesinne geïntegreer word. Die Kinderwet is ontwikkelingsgerig as gevolg van die klem wat op voorkomings- en vroeë intervensiedienste geplaas word. Ontwikkelingsgerigte beginsels sluit onder andere deelname, universele toegang, sosiale integrasie, bemagtiging en toeganklikheid in (Sibanda & Lombard, 2015:333).

2.4.4.3 Die beste belange van die kind

Die 'beste belange van die kind' beginsel is die belangrikste oorweging ten opsigte van enige besluite rakende 'n kind (Van der Veen, 2014:16). Volgens artikel 7 in die Kinderwet is 'die beste belange van die kind' beginsel standaard.

Artikel 28 in die Handves van Menseregte stipuleer ook dat 'die beste belange van die kind allesoorheersend' is (Republiek van Suid-Afrika, 1996:12). Dit beteken dat maatskaplike werkers wat maatskaplike dienste aan kinders en gesinne lewer dus 'n verpligting het om die beste belange van die kind te oorweeg in elke besluit wat gemaak word rakende dienslewering aan 'n kind.

Die Kinderwet stipuleer dat een van die oogmerke van hierdie wet is "om uitvoering te gee aan die Republiek se verpligtinge betreffende die welsyn van kinders ingevolge internasionale instrumente wat bindend is op die Republiek" (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Dit beteken dat die Kinderwet nou aansluit by internasionale beleid waaraan Suid-Afrika verbonde is. Die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind is een internasionale beleid waaraan Suid-Afrika verbonde is. Die 'beste belange van die kind' beginsel is een van die VNKRK se basiese beginsels (Kang'ethe & Nyasha, 2014:556). Uit bogenoemde is dit duidelik dat internasionale beleid 'n invloed op Suid-Afrikaanse wetgewing het en dat Suid-Afrikaanse wetgewing in ooreenstemming gebring word met internasionale beleid. Faktore wat in aanmerking geneem word wanneer die 'beste belange van die kind' beginsel toegepas word, sal vervolgens uiteengesit en bespreek word (Republiek van Suid-Afrika, 2005).

Artikel 7 in die Kinderwet (wat vir hierdie studie van toepassing is) bepaal die volgende: die eerste gedeelte in artikel 7 vereis dat daar verskeie faktore oorweeg moet word wanneer die 'beste belange van die kind' beginsel standaard toegepas word. Die faktore wat in aanmerking geneem moet word, is die aard van die persoonlike verhouding tussen die kind en die ouers/versorger; die houding van die ouers of enige spesifieke ouer teenoor die kind asook die uitoefening van ouerlike regte en verantwoordelikhede ten opsigte van die kind; die kapasiteit van die ouers/ander versorger om voorsiening te maak vir die emosionele en intellektuele behoeftes van die kind en die effek van verandering in die kind se omstandighede op die kind (Republiek van Suid-Afrika, 2005).

Die tweede gedeelte in artikel 7 fokus hoofsaaklik op die behoeftes van die kind. Die behoeftes van die kind wat in aanmerking geneem moet word, is die behoefte van die kind om in die sorg van sy of haar ouer, gesin of uitgebreide gesin te bly; die kind se ouderdom, volwassenheid, fase van ontwikkeling, geslag en agtergrond en die behoefte om groot te word in 'n stabiele gesinsomgewing (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Voordat die maatskaplike werker dus die besluit maak om 'n kind te verwyder en in pleegsorg te plaas, is die verskillende faktore wat oorweeg moet word sowel as die behoeftes van die kind (soos in artikel 7 uiteengesit) uiters belangrik om sodoende die beste belange van die kind te beskerm.

Maatskaplike dienslewering aan kinders en gesinne kan gelewer word vanuit verskeie perspektiewe en teorieë wat maatskaplike werkers moontlik tydens dienslewering benut. Die ekologiese perspektief en gehegtheidsteorie sal as 'n moontlike toepaslike perspektief en teorie vir maatskaplike dienslewering aan gesinne vir die doeleindes van hierdie studie beskou word.

2.5 EKOLOGIESE PERSPEKTIEF

Maatskaplike werkers benut perspektiewe, teorieë en modelle tydens dienslewering aan kliëntsisteme. Perspektiewe, teorieë en modelle word tesame met maatskaplike werksvaardighede en rolle benut om effektiewe dienste te lewer en om sodoende die teoretiese basis waarvandaan dienste gelewer word, te komplementeer (Schiller, 2015:193).

Volgens 'n studie wat in Suid-Afrika gedoen is, het maatskaplike werkers verduidelik dat daar generiese inligting en vaardighede aan pleegsorgouers en pleegsorggesinne tydens dienslewering gebied word, maar dat daar nie die nodige tyd en hulpbronne is om die uitdagings van individuele pleegsorggevalle en spesifieke probleme aan te spreek nie (Lesch *et al.*, 2013:1107, 1108). O'Gorman (2012:403) kom tot die gevolgtrekking dat maatskaplike werkers tydens maatskaplike dienslewering hoofsaaklik op ervaring en algemene kennis staat maak en dikwels onbewus is van en onvoldoende kennis het rakende teorieë wat handel oor menslike gedrag. Platt (2012:145) lê egter klem op die belangrikheid van maatskaplike werkers se toepassing van kennis en vaardighede wanneer daar met ouers in 'n konteks van kinderswelsyn gewerk word.

Na aanleiding van die belangrikheid van teoretiese kennis waarvoor maatskaplike werkers moet beskik, sal die ekologiese perspektief bespreek word. Die toepassing en integrasie van die ekologiese perspektief sal beskou en verduidelik word asook op watter wyse hierdie perspektief by maatskaplike dienslewering aan gesinne inskakel.

2.5.1 Oorsprong, doel en aard van die ekologiese perspektief

Die term 'ekologie' is afkomstig van die biologiese teorie wat die verhouding tussen organismes en die omgewing bestudeer. Hierdie term hou ook verband met die maatskaplike sisteemteorie wat maatskaplike werkers gebruik om die individu se behoeftes te beskryf en die wyse waarop hierdie behoeftes met die

individue se omgewing verband hou (Johnson & Yanca, 2010:8, 12). Vroeë pioniers in maatskaplike werk soos Mary Richmond het besef dat die omgewing 'n belangrike rol in die mens se sosiale funksionering speel. In die 1970's het maatskaplike werkers die belangrikheid van die persoon-in-omgewing perspektief beklemtoon. Die persoon-in-omgewing perspektief het gevolglik die grondslag (oorsprong) vir die ontwikkeling van die ekologiese perspektief gevorm (Pardeck, 2015:134), aangesien die interaksie tussen die individu en die omgewing bestudeer word (Johnson & Yanca, 2010:8,12).

Die doel van die ekologiese perspektief is dus om die persoon-in-omgewing te bestudeer wat beteken dat elke individu deel en interafhanklik van sisteme in die omgewing is (Johnson & Yanca, 2010:13). Hierdie perspektief voorsien 'n balans tussen die persoon en die omgewing (Pardeck, 2015:140).

Volgens Böning en Ferreira (2013:522) bied die ekologiese perspektief aan die maatskaplike werker tydens dienslewering aan pleegsorggesinne die geleentheid om 'n holistiese beeld te vorm oor faktore wat tot dienslewering in die pleegsorgpraktyk bydra. Die ekologiese perspektief neem in ag dat 'n kind deel van 'n gesinsisteem is en die gesinsisteem weer deel van 'n groter konteks van die gemeenskap en sosiale netwerke vorm (Goodyer & White, 2011:33). Bronfenbrenner (1979) in Coman en Devaney (2011:40) bevestig dat daar verskeie faktore is, wat die uitkoms van kinders moontlik kan beïnvloed. Dit sluit faktore in, wat deel is van die kind en die omgewing waarbinne kinders hulself bevind asook die interaksie van hierdie faktore met mekaar.

Hierdie perspektief is veral van belang vir maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika lewer. 'n Ekologiese perspektief erken die sentrale rol van beide die versorger en maatskaplike werker wat proaktief by die bou en in stand hou van die kind se verhoudings betrokke is en die ontwikkeling van kinders se toepaslike verhoudingsvaardighede fasiliteer. Die gebruik van 'n ekologiese perspektief help met reflektoring op verskeie faktore wat tot die beskikbaarheid (beide fisies en emosioneel) van versorgers en maatskaplike werkers bydra (Coman & Devaney, 2011:49). Vanuit 'n ekologiese perspektief word daar geargumenteer dat verandering slegs meegebring kan word deur intervensie met die kind, die versorger, die kind en versorger, die biologiese gesin en selfs die verskillende maatskaplike werkers betrokke by die kind (Coman & Devaney, 2011:49). Dienslewering vanuit 'n ekologiese perspektief is om bogenoemde redes belangrik ten einde holistiese en omvattende dienste aan pleegsorggesinne te lewer.

2.5.2 Die toepassing van 'n ekologiese perspektief in pleegsorgdienslewering

Maatskaplike werkers wat dienste aan gesinne lewer benodig 'n ekologiese perspektief om sodoende toepaslike en effektiewe dienste te verseker soos Blok (2012:55) verduidelik. Die fokus van intervensie volgens 'n ekologiese perspektief is nie op die individu nie, maar op die individu-in-die-omgewing. Die ekologiese perspektief spreek verder ook oplossings en voorkoming van probleme op alle vlakke van intervensie aan. Voorbeelde van die vlakke waarop intervensie sal plaasvind, is op interpersoonlike vlak, intrapersoonlike vlak, familie vlak, institusionele vlak en op 'n samelewings vlak (Pardeck, 2015:137). Die

ekologiese perspektief bied aan maatskaplike werkers wat pleegsorgdienste lewer die vermoë om dienste aan gesinne op 'n holistiese wyse te lewer. Vervolgens sal die verskillende sisteme van die ekologiese perspektief bespreek word asook die toepassing daarvan tydens dienslewering aan pleegsorggesinne.

2.5.3 Sisteme van die ekologiese perspektief

Sisteme vorm deel van die ekologiese perspektief. Individue is afhanklik van die omgewing se sisteme waarvan hul deel is. Die universele holistiese fokus van maatskaplike werk lê veral in die komplekse interaksie tussen kliënte en hul sosiale omgewing met betrekking tot verskillende aspekte van die alledaagse lewe op verskillende vlakke. Verandering georiënteerde intervensie deur 'n maatskaplike werker en/of kliënt kan dan slegs effektief plaasvind indien probleme holisties geanaliseer word in terme van hierdie spesifieke probleme se afhanklikheid tot die spesifieke omgewing waarin kliënte hulself bevind (Blok, 2012:33, 55). Die maatskaplike werker neem dus die verskillende sisteme van die gesin in ag wanneer maatskaplike dienste aan gesinne gelewer word. Hierdie sisteme sal kortliks bespreek word.

'n **Mikro-sisteem** is 'n patroon van aktiwiteite, sosiale rolle en interpersoonlike verhoudings van individue waar komplekse interaksie met die individu se onmiddellike omgewing plaasvind (Bronfenbrenner, 1994:39). Mikro-sisteme het 'n direkte invloed op die individu. Die mikrosisteem 'n ook 'n invloed op pleegsorggesinne en moet daarom in ag geneem word tydens dienslewering aan pleegsorggesinne. Voorbeelde van die mikro-sisteem waarvan elke individu of die pleegsorggesinne deel vorm, is die biologiese gesin, pleegsorggesin, vriende en bure (Blok, 2012:56).

Die **meso-sisteem** is die interaksie tussen twee of meer mikro-sisteme (Bronfenbrenner, 1994:1646) in (Blok, 2012:56). Individue is op 'n gereelde (soms daaglikse) basis in interaksie met die meso-sisteem (Blok, 2012:64). Voorbeelde van die meso-sisteem is onder andere die individu se dorp, skool, sport, werksplek, kantoor en omgewing (Blok, 2012:56-58). Nog voorbeelde van meso-sisteme is die interaksie tussen die huis en skool (Bronfenbrenner, 1994:40). In pleegsorggesinne is voorbeelde van die meso-sisteem die interaksie tussen twee sisteme soos byvoorbeeld die biologiese gesin en die pleegsorggesin of die skool sisteem en die gesin sisteem. Die aard en impak van die interaksie tussen hierdie sisteme moet deur die maatskaplike werker geassesseer word ten einde dienste te lewer wat optimale funksionering vir die sisteme, wat 'n invloed op die kliënt sisteem het, te bevorder.

Die **ekso-sisteem** bestaan uit prosesse wat indirek 'n invloed op die individu se onmiddellike omgewing het (Bronfenbrenner, 1994:1646). Voorbeelde van die ekso-sisteem is die gesin se sosiale netwerke of die ouer se werksplek wat indirek 'n invloed op die kind se ontwikkeling kan hê (Bronfenbrenner, 1994:40) of vasgestelde strukture, standaarde, regulasies, die ekonomie, politiek en opvoeding (Blok, 2012:56,58). Die ekso-sisteem het 'n indirekte effek op pleegsorggesinne wat lei tot 'n verhoging in gevalleladings wat dan effektiewe maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne beïnvloed. 'n Voorbeeld van die invloed wat die

ekso-sisteem op die pleegsorggesin het, is die voorkoms van armoede en werkloosheid, aangesien dit bydrae tot 'n toename in pleegsorgplasinge (Böning & Ferreira, 2013:539).

Die **makro-sisteem** bestaan uit die algehele patroon van mikro- meso- en ekso-sisteme se karaktereenskappe van 'n gegewe kultuur of sub-kultuur met spesifieke verwysing na oortuigings, hulpbronne, leefstyl en geleentheidstrukture wat in plek is (Bronfenbrenner, 1994:40). Voorbeelde van die makro-sisteem is hoofsaaklik die groter sosiaal-kulturele konteks van individue soos byvoorbeeld die staat, algemene oortuigings en waardes (Blok, 2012:57, 58). Meer spesifieke voorbeelde van makro-sisteme is leefstyl, materiële hulpbronne en geloofsoortuigings (Bronfenbrenner, 1994:40). Uitdagings in Suid-Afrika se makro-sisteem wat 'n invloed op individue en pleegsorggesinne het, is die regering asook die infrastruktuur of die gebrek daaraan in terme van maatskaplike welsyn en maatskaplike werk in Suid-Afrika.

Die **chrono-sisteem** behels die verandering of konstantheid oor 'n tydperk – nie bloot in terme van individue se karaktereenskappe nie, maar ook in terme van die omgewing waarbinne individue hulself bevind (Bronfenbrenner, 1994:40). Voorbeelde van die chrono-sisteem is onder andere sosio-ekonomiese status, woonplek, veranderinge in individue se gesinstruktuur oor 'n tydperk en die vermoë om binne die alledaagse lewe te funksioneer (Blok, 2012:57). Die chrono-sisteem waarvan pleegsorggesinne deel vorm in Suid-Afrika en wat hierdie gesinne veral kan beïnvloed en deur maatskaplike werkers in ag geneem moet word, is die gesinstruktuur asook die sosio-ekonomiese status soos deur Blok (2012:57) verduidelik word. Die omgewing waarbinne individue en pleegsorggesinne hulself bevind (Bronfenbrenner, 1994:40), kan ook 'n invloed op hul funksionering hê en is daarom belangrik dat hierdie sisteem in ag geneem word deur maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne lewer.

2.6 GEHEGTHEIDSTEORIE

Die gehegtheidsteorie is deur John Bowlby, 'n Britse sielkundige, psigiater en psigoanalise (Bretherton, 1992) ontwikkel. Volgens Láng (2010:675) het Bowlby (1969) oorspronklik gepoog om reaksies van mense op sekere lewensgebeurtenisse, wat met emosies soos verlies en skeiding verband hou, te verstaan. Bowlby omskryf die gehegtheidsteorie as die aard van die band tussen kind en moeder (Cassidy & Shaver, 2008). Die aanvanklike doel van die gehegtheidsteorie was dus om te poog om die aard van die band tussen kind en moeder te verstaan.

Gehegtheid verwys na die verhouding tussen 'n kind en die primêre versorger (Owusu-Bempah, 2010:132). Die term gehegtheid (binne die konteks van die gehegtheidsteorie) kan ook gebruik word om die afhanklikheidsverhouding wat die kind teenoor 'n primêre versorger ontwikkel, te beskryf (Kang'ethe & Nyasha, 2014:558).

Die doel van gehegtheidsgedrag is hoofsaaklik om beskerming vanaf die primêre versorger te verkry (Golding, 2008:31). Binding en geborge (sekure) gehegtheid is baie waardevol en belangrik vir 'n kind se

toekomstige gedrag en sosialisering (Kufiyak, 2015:132). 'n Stabiele gehegheidsfiguur bied aan 'n kind hierdie sekuriteit en dra ook tot 'n kind se identiteitsontwikkeling by (Barber & Delfabbro, 2004:123).

Die gehegtheidsteorie word deur Golding (2008:23) omskryf as 'n teorie oor 'n kind se ontwikkeling wat spesifiek op die invloed wat vroeë verhoudings op die kind het, fokus. Die fokus is hoofsaaklik op die kind se ontwikkeling binne verhoudings, asook die impak wat hierdie verhoudings later in die kind se kognitiewe en emosionele ontwikkeling het. Die gehegtheidsteorie is belangrik wanneer dienslewering aan pleegsorggesinne beskou word, om die implikasies en die invloed wat pleegsorg op die kind se vorming van verhoudings het, te verstaan (Golding, 2008:23). Die gehegtheidsteorie bied 'n raamwerk om begrip te ontwikkel vir gesinsverhoudings en ook om verskillende aannames en verwagtinge van gesinslede beter te verstaan (Beckett, 2006:51). Dit is om hierdie rede belangrik dat die gehegtheidsteorie (wat insluit gehegheidsgedrag, die interne werkmodel, gehegtheidstyle, die maatskaplike werker se rol in die toepassing van hierdie teorie en die wyse waarop beleid en wetgewing by literatuur hieroor inskakel) in terme van dienslewering aan pleegsorggesinne bespreek word.

2.6.1 Gehegtheidsteorie en maatskaplike werk dienslewering aan pleegsorggesinne

Die gehegtheidsteorie is veral waardevol vir maatskaplike werkers, omdat die fokus van die teorie met situasies ooreenstem waarmee maatskaplike werkers dikwels gekonfronteer word, soos byvoorbeeld ouer-kind verhoudings, kwaliteit sorg aan kinders, kinders se behoeftes asook kinders se ontwikkeling en veiligheid binne die gesinsomgewing (Howe, Brandon, Hinings & Schofield, 1999:3). Die gehegtheidsteorie kan potensieel ook toegepas word tydens kinderbeskermingsdienste soos pleegsorgdienslewering aangesien hierdie teorie 'n raamwerk bied om ouer-kind verhoudings beter te verstaan en te evalueer (Botes & Ryke, 2011:35). Enige maatskaplike werker wat met kinders en gesinne werk moet bekend wees met die gehegtheidsteorie en is ook veral relevant in pleegsorgdienslewering waar maatskaplike werkers kinders by nuwe versorgers plaas en bied 'n kragtige raamwerk om oor kwessies te dink wat met die plasing van pleegsorgkinders verband hou (Beckett, 2005:49, 52).

Daar word aangeneem dat kinders geborgenheid in die eerste sosiale verhouding waarbinne hul te staan kom ervaar, wat dan ook gewoonlik die moederfiguur is. Nie net het 'n kind nodig dat die versorger beskikbaar is nie, maar ook dat die versorger responsief is tydens tye van nood (Kobak & Madsen, 2008:29) in Cassidy & Shaver (2008). Kinders raak egter geheg aan ouers, of daar in hul behoeftes voorsien word al dan nie (Cassidy & Shaver, 2008:5).

Daar is reeds vir 'n geruime tyd verskillende pogings aangewend om emosionele- en gedragskwasbaarheid van kinders wat van hul biologiese ouers geskei is, deur die gehegtheidsteorie te verduidelik (Owusu-Bempah, 2010:131). Volgens Kang'ethe en Nyasha (2014:555) word kinders wat in pleegsorg geplaas word dikwels van die geleentheid om met hul biologiese ouer te bind, ontnem. Kinders in pleegsorg kan ook as gevolg van die tydelike aard van die plasing ontnem word van die geleentheid om met pleegsorgouers te bind. Hierdie tydelike aard van pleegsorg kan volgens Barratt (2002:172) daartoe lei dat kinders in pleegsorg

moontlik in toekomstige verhoudings met geborge (sekure) gehegtheid kan sukkel. Verder kan die tydelike aard van pleegsorg veroorsaak dat die kind in pleegsorg reeds vanaf 'n vroeë ouderdom aan trauma blootgestel word (Kang'ethe & Nyasha, 2014:557). Kinders kan ook geheg raak aan hul pleegsorgouers. Dit is soms die geval dat pleegsorgouers wel in pleegsorgkinders se behoeftes voorsien en hul bystaan, maar emosioneel koud optree om nie geheg te raak aan 'n kind wat tydelik in pleegsorg geplaas word nie (Miron, Sujan & Middleton, 2013:1387).

Die impak van trauma in 'n gesin vroeg in die kind se lewe het 'n beduidende impak op die kind se emosionele, sosiale en kognitiewe ontwikkeling (Golding, 2008:61). Volgens Zeanah en Boris (2000) in Owusu-Bempah (2010:132) word gehegheidsafwykings en/of -versteurings as die onderliggende oorsaak van emosionele- en gedragsprobleme in pleegsorgkinders gesien. Gehegtheid speel 'n baie belangrike rol in die ontwikkeling van 'n kind, veral 'n kind in pleegsorg. Kinders internaliseer die ervarings in verhoudings wat met gehegtheid verband hou om sodoende 'n interne werkmodel te ontwikkel. Hierdie interne werkmodel is bepalend vir volgende verhoudings (Louw & Louw, 2007:251). Die interne werkmodel sal vervolgens bespreek word.

2.6.2 Interne werkmodel

'n Interne werkmodel is 'n netwerk van geïnternaliseerde kennis wat op 'n basis van bindingervarings opgebou word (Tucker & MacKenzie, 2012:2209). Interne werkmodelle is nodig vir kinders om maniere te ontwikkel waarvolgens hulle die wêreld kan organiseer (Howe *et al.*, 1999:21). Dit is soortgelyk aan 'n templaar wat in die geheue van 'n kind se brein gestoor word. Hierdie geheue bepaal 'n kind se verwagtinge oor die self en ander (Golding, 2008:39).

Interne werkmodelle is 'n essensiële komponent van mense se gehegtheidstyl. Hierdie interne werkmodelle word geïnternaliseer op grond van die kwaliteit van 'n kind se ervaring met 'n primêre gehegheidsfiguur (Ionescu, 2014:159, 160). Volgens Mennen en O'Keefe (2005:580) vorm vroeë lewenservarings, veral in terme van die ouer-kind verhouding, die kind se interne werkmodelle van die self, ander en verhoudings. Hierdie interne werkmodelle dien as perseptuele filters waardeur enige sosiale stimuli geïnterpreteer word. 'n Kind gebruik dan hierdie interne werkmodelle om die moontlike uitkomst van 'n verhouding te antisipeer en te evalueer (Tucker & MacKenzie, 2012:2209).

Die vorming van interne werkmodelle sal vervolgens aan die hand van 'n voorbeeld verduidelik word. Wanneer 'n baba honger is en dan huil (om hierdie behoefte te kommunikeer) en ervaar dat die primêre gehegheidsfiguur reageer op sy/haar behoefte, sal hierdie baba ervaar dat behoeftes wat gekommunikeer word, bevredig word deur die primêre gehegheidsfiguur. Die ervaring sal waarskynlik lei tot 'n interne werkmodel wat die gehegheidsfiguur sien en ervaar as responsief. Die teenoorgestelde reaksie van die primêre gehegheidsfiguur sal waarskynlik lei tot 'n interne werkmodel wat die primêre gehegheidsfiguur ervaar as nie-responsief, die self ervaar as nikswerd en ook dat ander nie vertrou kan word nie.

Volgens Ionescu (2014:16) kan interne werkmodelle egter konstant opgedateer en hernu word wanneer die kind aan nuwe ervarings blootgestel word. Owusu-Bempah (2010:8) stem saam met hierdie argument en verduidelik dat dit onbetwisbaar is dat 'n kind wat vanaf 'n baie jong ouderdom in pleegsorg geplaas word, wel 'n gehegtheidsband met die pleegsorgouer sal vorm ongeag vorige binding.

In teenstelling hiermee verduidelik Golding (2008) dat nuwe ervarings in 'n latere stadium van 'n kind se lewe wel veranderinge aan die interne werkmodel kan aanbring, maar dat interne werkmodelle wat reeds gevorm is, nie vervang kan word nie. Wat dit dan in effek beteken is dat 'n kind 'n verskeidenheid interne werkmodelle oor hoe verhoudings werk, ontwikkel. Vroeë ervarings speel egter steeds 'n baie belangrike rol in elkeen van hierdie modelle (Golding, 2008:25).

Volgens Howe *et al.* (1999) kan interne werkmodelle wel verander word tydens enige fase van 'n individu se lewe wanneer nuwe, invloedryke verhoudings gevorm word. Daar is egter ook bevind dat interne werkmodelle toenemend selfbevestigend raak soos wat ander individue voorspelbaar reageer en optree. Die afleiding word dus gemaak dat interne werkmodelle meer bestand raak teen verandering hoe ouer individue raak, alhoewel die moontlikheid vir verandering altyd moontlik is (Howe *et al.*, 1999:41). Volgens McGrath (2013:8) word die individu se interne werkmodel, alhoewel nie onuitwisbaar nie, grootliks gevorm in die eerste drie tot vier jaar van die individu se lewe.

'n Kind sal gewoonlik gehegtheidsbande met die primêre versorger vorm, maar hierdie primêre versorger hoef nie noodwendig die biologiese ouer te wees nie (Owusu-Bempah, 2010:9). Wanneer 'n kind se vroeë verhoudings negatief was kan hierdie negatiewe ervarings 'n groot invloed op die kind se toekomstige verhoudings hê (Louw & Louw, 2007:251). Gedrag wat pleegsorgkinders teenoor nuwe pleegsorgouers toon, word dikwels op grond van wat hul verwag van die ouer, georganiseer. Hierdie verwagting word op vorige ervarings met primêre versorgers gegrond. Dus is die gehegtheidsteorie sentraal tot pleegsorg en kinders in pleegsorg se behoeftes en omstandighede.

In 'n studie deur Stovall-McClough en Dozier (2004:266) is daar bevind dat pleegsorgkinders uiteindelik hul gehegheidsgedrag op grond van die kwaliteit van die versorging van pleegsorgouers, ten spyte van hierdie kinders se aanvanklike vermydende gehegheidsgedrag, organiseer. Hierdie argument word deur Howe *et al.* (1999:29) ondersteun deur te verduidelik dat verskillende gehegheidservarings spesifieke interne werkmodelle genereer en verskillende aspekte van die self binne elke werkmodel kan óf positief óf negatief deur die kind beskou en interpreteer word.

Die konsep van die interne werkmodel is veral van groot belang in kinder- en gesinsorg werk wat die gehegtheidsteorie in ag neem tydens maatskaplike dienslewering (Howe *et al.*, 1999:30). Daar is verskeie tipe gehegtheidstyle wat gevorm word. Elke gehegtheidstyl se interne werkmodel verskil van mekaar en sal vervolgens bespreek word.

2.6.3 Tipe gehegtheidstyle

Maatskaplike werkers se kennis rakende die verskillende tipe gehegtheidstyle is belangrik, omdat hierdie kennis aan die maatskaplike werker insig bied rondom die verhouding- en gehegtheidstyl tussen die pleegsorgkind en pleegsorgouer/versorger of die kind en biologiese ouer. Versorgers moet ook die redes vir 'n pleegsorg kind se vermydende, verwerpende en gedisorganiseerde gedrag verstaan (Shea, 2015:72). Die aard van die gehegtheid band tussen die ouer en kind is veronderstel om 'n bepalende faktor te wees in terme van die besluit rakende die tipe maatskaplike dienste wat aan die gesin gelewer behoort te word (Mennen & O'Keefe, 2005:584). Dit is om hierdie rede belangrik dat die maatskaplike werker wat maatskaplike dienste aan kinders en gesinne lewer oor die nodige kennis van verskillende gehegtheidstyle beskik. Daar is hoofsaaklik vyf verskillende gehegtheidstyle wat vervolgens bespreek sal word.

2.6.3.1 Geborge (sekure) gehegtheid

Geborge (sekure) gehegtheid ontwikkel wanneer kinders sensitiewe en responsiewe sorg ervaar (Golding, 2008:45). Kinders benodig troos, versorging en beskerming vanaf versorgers. Kinders vind slegs bevrediging vir hierdie behoeftes tydens konkrete ervarings in die alledaagse lewe met hul versorger. Vertroue in die versorger se reaksies tot hierdie behoeftes lei dan tot geborge gehegtheidsbande met die primêre versorger (Gauthier, Fortin & Jéliu, 2004:392). Kinders met geborge gehegtheid ervaar ouers as 'n veilige basis van waar hul verder eksploreer en verken. Wanneer hierdie kind beskerming en vertroosting benodig, sal daar na die primêre versorger of gehegheidsfiguur teruggekeer word (Golding, 2008:45). Hierdie kinders se interne werkmodelle verteenwoordig sekuriteit (Pietromonaco & Barrett, 2000:156).

2.6.3.2 Angstig-ambivalente gehegtheidstyl

Die ouer se gehegtheidstyl binne 'n angstig-ambivalente verbinding is gewoonlik inkonsekwent. Die ouer is dikwels inkonsekwent en strydig in die optrede teenoor die kind. Dit kan veroorsaak dat die sorg wat hierdie ouers bied, onsensitief is. Dit is ook soms die geval dat hierdie ouers onvoorspelbaar in hul optrede teenoor 'n kind is (Golding, 2008:48). Die gevolge is dat hierdie kind onseker is oor die ouer se beskikbaarheid in tye van nood (Golding, 2008:48). So 'n kind het dikwels 'n geweldige lae selfwaarde en is afhanklik (Howe *et al.*, 1999:25). Kinders met 'n angstig-ambivalente gehegtheidstyl sal gehegtheidsgedrag maksimaliseer (wat beteken dat die kind gedrag toon wat poog om die ouer se aandag te kry), maar is dikwels bestand en gekant teen vertroosting (Golding, 2008:49) en ontwikkel interne werkmodelle wat onseker is van gehegheidsfigure se responsiwiteit en beskikbaarheid (Mennen & O'Keefe, 2005:580).

2.6.3.3 Angstig-vermydende gehegtheidstyl

'n Kind met angstig-vermydende gehegtheidsgedrag ervaar ouers as verwerpend, aanstootlik en indringend. Hierdie kinders sal dikwels hul gehegtheidsgedrag minimaliseer (wat beteken dat die kind nie 'n poging aanwend om die ouer se aandag te kry nie) en sal hulself onttrek. Kinders met vermydende gehegtheidsgedrag, sal dikwels later in hul lewe poog om totaal onafhanklik op te tree (Golding, 2008:53).

Kinders met hierdie gehegtheidstyl sal dus optree asof hul nie 'n ouer nodig nie en hul aandag na die buitewêreld fokus eerder as na hul emosies wat veronderstel is om hul gedrag te rig (Golding, 2008:52). Hierdie gedrag van 'n kind met 'n angstig-vermydende gehegtheidstyl word deur Howe et al. (1999:25) bevestig.

Die interne werkmodel van hierdie kind is gewoonlik 'nikswerd' (Golding, 2008:52). Herhaalde pleegsorgplasings van een pleegsorghuis na 'n volgende kan moontlik die interne werkmodel rakende verlies en verwerping van 'n kind beïnvloed. Vir kinders in pleegsorg kan die verliese wat herhaaldelik ervaar word (byvoorbeeld die verlies aan ouers en die verlies aan broers en susters) asook die herhaalde verplasing vanaf een pleegsorghuis na 'n volgende, die angstig-vermydende gehegtheidstyl versterk (McWey, 2004:449).

2.6.3.4 Gedisorganiseerde gehegtheidstyl

'n Kind met 'n gedisorganiseerde gehegtheidstyl is nie in staat om samehangende gedrag te toon om sodoende ouers se aandag te lok nie. So kind kan verwese optree wanneer die kind aandag en kontak nodig. Dit is ook dikwels die geval dat die ouers van hierdie kind onopgeloste kindertrauma het (Cilliers, 2015:21).

Kinders wat verwerp en mishandel was, toon gewoonlik nie-geborge gehegtheid teenoor biologiese ouers (Stovall-McClough & Dozier, 2004:254). Hierdie kinders is hipersensitief vir mishandeling en kom gedisorïenteerd en deurmekaar rondom hul ouers of primêre versorger voor (Ionescu, 2014:160).

Dit is dikwels die geval dat pleegsorgkinders verwerp en/of mishandel was deur biologiese ouers. Daarbenewens die moontlikheid van pleegsorgkinders se geskiedenis rakende mishandeling en verwerping, vind daar ontwigting in pleegsorgkinders se primêre gehegtheidsverhoudings plaas (Stovall-McClough & Dozier, 2004:254). Dit is dan soms die geval dat kinders in pleegsorg gedisorganiseerde gehegtheidsgedrag teenoor hul biologiese ouers toon (Stovall-McClough & Dozier, 2004:254). Hierdie argument word deur Howe *et al.*, (1999) ondersteun deur te bevestig dat gedisorganiseerde en onopgeloste gehegheidspatrone uiters moeilik is om te verstaan en om aan hulp te verleen. Die realiteit is egter dat gedisorganiseerde gehegtheidsgedrag in die meerderheid van welsyngevalle voorkom (Howe *et al.*, 1999:122). Die gedisorganiseerde gehegtheidstyl het dikwels ook normale ontwikkelingsbeperkinge vir die kind tot gevolg (McGrath, 2013:16). 'n Kind met hierdie gehegtheidstyl se interne werkmodel kan nie 'n spesifieke strategie vind om te verseker dat sy/haar behoeftes bevredig word nie (Cilliers, 2015:18).

2.6.3.5 Onsekere onoordeelkundige gehegtheidstyl

Daar het onlangs nog 'n gehegheidspatroon en/of styl na vore gekom, naamlik die 'onsekere onoordeelkundige' styl. Daar is egter baie min hieroor geskryf. Volgens Botes en Ryke (2011:34) het kinders met hierdie gehegtheidstyl verskeie primêre versorgers gehad tydens kinderjare en het hierdie kinders gevolglik misluk om 'n betekenisvolle gehegheidsband met enige van hierdie versorgers te vorm. Kinders in pleegsorg het dikwels verskillende versorgers en daarom is hierdie gehegtheidstyl vir die doel van hierdie studie relevant.

2.6.4 Beleid en wetgewing en die gehegtheidsteorie

Wanneer die gehegtheidsteorie as 'n relevante teorie vir die kinderbeskermingspraktyk beskou word, reflekteer die toepassing van hierdie teorie dat daar prioriteit aan die verhoudings wat die kind vorm, gegee word. Beleid en wetgewing wat by die gehegtheidsteorie aansluit sal vervolgens bespreek word ten einde te demonstreer op watter wyse die inagneming van die gehegtheidsteorie tydens statutêre dienslewering aan pleegsorggesinne uiters belangrik is.

Die Verenigde Nasies se riglyne vir alternatiewe sorg sluit aan by die gehegtheidsteorie aangesien dit duidelik in die volgende aanhaling is, dat 'n kind 'n stabiele omgewing nodig het om gehegtheidsbande te vorm en dat veranderinge in plasings en korttermyn plasings nadelig is vir 'n kind:

“Frequent changes in care setting are detrimental to the child’s development and ability to form attachments, and should be avoided. Short-term placements should aim at enabling an appropriate permanent solution to be arranged. Permanency for the child should be secured without undue delay through reintegration in his/her nuclear or extended family or, if this is not possible, in an alternative stable family setting or, where paragraph 21 above applies, in stable and appropriate residential care.” (United Nations, 2010:11).

Verder stipuleer hierdie riglyne dat beplanning vir sorgvoorsiening en permanensie beplanning hoofsaaklik op die kind se gehegtheidsband met die gesin gebaseer moet wees (United Nations, 2010:11).

Volgens die Kinderwet is die beste belange van die kind allesoorheersend. Dit beteken hoofsaaklik dat “in alle aangeleenthede betreffende die versorging, beskerming en welsyn van 'n kind moet die standaard dat die kind se beste belange van oorheersende belang is, toegepas word” (Republiek van Suid-Afrika, 2005:21). Volgens Gauthier *et al.* (2004:386) is daar gevind dat die beste belange van die kind in die bewaring en beskerming van hierdie kinders se gehegtheidsbande wat reeds gevorm is, lê.

Die gehegtheidsteorie word deur artikel 189 (2)(a) in die Kinderwysigingswet 41 van 2007 gesteun deur die bande wat tussen die pleegsorgkind en die pleegsorggesin gevorm het, in ag te neem. Dit is volgens Currie en De Waal (2010:610) moontlik dat daar sekere situasies bestaan waar daar 'n sterk sielkundige band tussen die pleegsorgouer en die pleegsorgkind gevorm het. In so geval is dit dan in die beste belang van die kind dat die pleegsorgplasing verleng word (Currie & De Waal, 2010:610). Hierdie stelling is egter teenstrydig met een van die doeleindes van pleegsorg volgens Suid-Afrikaanse wetgewing aangesien een van die doeleindes van pleegsorg volgens die Kinderwet is om permanensie beplanning te bevorder, waar hereniging met die biologiese gesin die uiteindelijke doel van pleegsorg is. Artikel 189 (2)(a) in die Kinderwysigingswet verduidelik egter wel dat dit belangrik is om sekere relevante faktore in aanmerking te neem voordat pleegsorg beëindig word. Die relevante faktore sluit onder andere die band wat tussen die kind en die pleegsorgouer ontwikkel het in, asook die band tussen die pleegsorgkind en die gesin van die pleegsorgouer

(Republiek van Suid-Afrika, 2007:48). Die beste belang van die kind in pleegsorg sal egter verskil van geval tot geval. Dit is die rol en verantwoordelikheid van die maatskaplike werker om die beste belang van die kind te bepaal. Vervolgens sal die maatskaplike werker se rol in die toepassing van die gehegtheidsteorie tydens maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne bespreek word.

2.6.5 Die gehegtheidsteorie en maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne

Die gehegtheidsteorie is 'n belangrike teorie binne maatskaplike werk dienslewering aan kinders en gesinne (Goodyer & White, 2011:33). Die gehegtheidsteorie dien as 'n teoretiese konteks waardeur daar 'n beter begrip oor pleegsorgkinders verkry word. Die inagname van die gehegtheidsteorie is veral belangrik wanneer die kwaliteit van die verhouding tussen 'n ouer en 'n kind geassesseer word (Goodyer & White, 2011:33, 35). Hierdie argumente word deur Gauthier *et al.* (2004:382) beaam deur te verduidelik dat die gehegtheidsteorie baie nuttig is om sodoende pleegsorgkinders se reaksies op hul oorspronklike verwydering asook hierdie kinders se reaksie op die terugkeer na hul oorspronklike gesin na afloop van die tydperk in die pleegsorgplasing, te begryp. Die resultate van 'n studie deur Botes en Ryke (2011:47) het egter aangedui dat maatskaplike werkers in Suid-Afrika wat tans pleegsorgdienste lewer nie genoegsame kennis oor die gehegtheidsteorie het nie.

Vir 'n kind om 'n gesonde psigososiale ontwikkeling te hê, is dit belangrik dat 'n kind stabiele en veilige bande met versorgers vorm (Tucker & MacKenzie, 2012:2208), omdat gehegtheid 'n baie groot impak op 'n kind se persoonlikheidsontwikkeling, emosie beheer, self-konsep, sosiale kennis en gewete het (Miron, Sujan & Middleton, 2013:1387). Terapeute wat veral by dienslewering aan pleegsorggesinne betrokke is, kan met die toepassing van die gehegtheidsteorie gesinne bystaan om veiligheid en stabiliteit in die gesin te bevorder deur die gesin te help om aan die vorming van gesonde gehegheidsbande tussen lede van die gesin te werk. Deur so 'n veilige omgewing binne die terapeutiese konteks te bevorder waar gebonde gehegheidsbande verken en vertrouwe gebou word, kan kinders in pleegsorg bygestaan en gehelp word tydens maatskaplike dienslewering (McWey, 2004:449).

Die gehegtheidsteorie sluit ook aan by die ekologiese perspektief, omdat die gehegtheidsteorie gesien word as 'n teorie oor nabye verhoudings (Howe *et al.*, 1999:5). Vanaf bogenoemde kan daar gevolglik afgelei word dat beide die ekologiese perspektief en die gehegtheidsteorie 'n holistiese benadering ondersteun in terme van maatskaplike dienslewering aan gesinne.

Mennen en O'Keefe (2005:590) is van mening dat, alhoewel die gehegtheidsteorie nie noodwendig die oplossing vir alle pleegsorggevalle is nie, hierdie teorie wel baie belangrike konsepte bied wat maatskaplike werkers moontlik kan help met besluitneming tydens dienslewering aan pleegsorggesinne, sodat kinders en gesinne in die sisteem voordeel uit maatskaplike intervensie kan trek. Vir die gehegtheidsteorie om dus 'n werklike impak te hê, is dit nodig dat dit deur professionele persone (in velde wat nie noodwendig met die

sielkunde verband hou nie) verstaan en aanvaar word. Maatskaplike werkers, pleegsorgouers, prokureurs en wetgewers se doel is altyd om uitkomst te bewerkstellig wat die beste belange van die kind in ag neem.

Die Kinderwet stipuleer dat sekere faktore in aanmerking geneem moet word om die beste belange van die kind te beskerm. Hierdie faktore hou hoofsaaklik met die band tussen die ouer of huidige versorger en die kind in pleegsorg verband. Gehegheidsfaktore wat in aanmerking geneem word volgens artikel 7 in die Kinderwet wat die beste belange van die kind beskerm, is reeds bespreek. Die gehegheidsteorie kyk altyd na die band en tipe gehegheidstyl wat tussen die kind en versorger vorm en wat die beste plasingsofsie vir die kind sal wees. Vir hierdie rede is kennis oor die gehegheidsteorie en die toepassing daarvan wanneer daar met kinders en gesinne in pleegsorg gewerk word, uiters belangrik sodat die beste belange van die kind beskerm word soos die Kinderwet stipuleer en voorskryf (Republiek van Suid-Afrika, 2005:21).

Kinders wat deel van die welsynsisteem is (wat pleegsorgkinders insluit) toon dikwels gehegheidsversteurings. Wat hierdie gehegheidsversteurings se waarskynlikheid nog groter maak by kinders in pleegsorg is veelvuldige plasinge (Meloy & Phillips, 2012:253). Gegewe die waarskynlikheid van veelvuldige pleegsorgplasinge se negatiewe emosionele gevolge vir 'n kind in pleegsorg, is dit belangrik dat die maatskaplike werker poog om 'n suksesvolle eerste plasing te verseker. Verder is dit ook die maatskaplike werker se rol om 'n positiewe gehegheidsband tussen die pleegsorgkind en pleegsorgouers te fasiliteer (Mennen & O'Keefe, 2005:587).

Die maatskaplike werker lewer dienste aan die biologiese ouers, pleegsorgkind en pleegsorggesin. Om hierdie rede moet die maatskaplike werker ingelig wees oor die manier waarop die spesifieke kind grootgemaak is deur beide die biologiese ouers en pleegsorgouers sodat die maatskaplike werker in staat sal wees om verskillende gehegheidstyle te kan herken (Mennen & O'Keefe, 2005:583). Die maatskaplike werker poog om 'n passing te vind tussen die maatskaplike werker se kennis, waarnemings/observasies en bewyse uit navorsing wat gehegheidstyle, -gedrag en -patrone definieer (Howe *et al.*, 1999:44).

2.7 SAMEVATTING

Internasionale en Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing bied die konteks waarbinne maatskaplike dienste aan pleegsorggesinne gelewer word. Maatskaplike werkers in Suid-Afrika is verantwoordelik vir die toepassing van hierdie beleid en wetgewing tydens dienslewering aan pleegsorggesinne om uitvoering te gee aan die regte van kinders en gesinne soos deur die Suid-Afrikaanse Handves van Menseregte gestipuleer word. Dit is duidelik dat beleid en wetgewing deel vorm van dienslewering aan pleegsorggesinne ten einde die regte van pleegsorgkinders en pleegsorggesinne te beskerm en te bevorder.

Die inagnam van beide die ekologiese perspektief en die gehegheidsteorie is belangrik vir toepaslike, volledige en effektiewe maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne. Beide die ekologiese perspektief

en die gehegtheidsteorie sluit aan by beleid en wetgewing en bied aan maatskaplike werkers teoretiese raamwerke waarvolgens hul maatskaplike dienste aan pleegsorggesinne kan lewer.

Die volgende hoofstuk se bespreking geskied binne die konteks van beleid en wetgewing. Hoofstuk 3 sal fokus op die doel, aard, omvang en proses van pleegsorg asook die rol van die maatskaplike werker wat dienste aan pleegsorggesinne lewer. Laastens sal verskeie uitdagings en struikelblokke rakende maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne bespreek word.

HOOFSTUK 3

MAATSKAPLIKE WERKERS SE ROL TYDENS DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE

3.1 INLEIDING

In Suid-Afrika word maatskaplike dienste aan pleegsorggesinne by kinder- en gesinsorgorganisasies deur geregistreerde maatskaplike werkers gelewer. Hierdie hoofstuk fokus op maatskaplike werkers se rol tydens dienslewering aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika.

Die doel van pleegsorg sowel as 'n omvattende omskrywing van pleegsorg in Suid-Afrika soos deur beleid en wetgewing gedefinieer, word eerstens beskryf ten einde 'n beter begrip oor die aard van pleegsorg in Suid-Afrika te verkry. Gevolglik word moontlike redes wat tot pleegsorgplasings lei, asook die verskillende opsies vir pleegsorgplasings, wat veral in Suid-Afrika deur maatskaplike werkers benut en deur die Kinderwet voorgeskryf word, bespreek.

Sekere prosedures wat deur maatskaplike werkers gevolg word met die lewering van dienste aan pleegsorggesinne, word hier bespreek. Voorts word die verskillende tipe dienste wat aan pleegsorggesinne (wat insluit pleegsorgkinders en pleegsorgouers) en biologiese gesinne gelewer word na afloop van die statutêre verwydering van 'n kind deur 'n hofbevel, behandel.

Die rol van maatskaplike werkers in die uitvoer van die verskillende tipe dienste wat aan pleegsorggesinne gelewer word, tesame met verskeie uitdagings en struikelblokke wat maatskaplike werkers ervaar (wat 'n invloed op maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne het) word dan bespreek. Hierdie hoofstuk sal die tweede doelwit van die studie bereik.

3.2 OMSKRYWING EN DOEL VAN PLEEGSORG

Volgens die Verenigde Nasies se riglyne vir alternatiewe sorg, word pleegsorg **omskryf** as 'n alternatiewe sorg opsie waar 'n kind deur 'n bevoegde outoriteit by 'n gesin geplaas word, wat nie die kind se biologiese gesin is nie en wat gekeur, gekwalifiseer en goedgekeur is en supervisie ontvang vir die tydperk wat hierdie gesin sorg aan die kind voorsien (United Nations, 2010:6). Pleegsorg dien egter nie slegs as 'n plek waar kinders versorg en na gekyk word nie, maar dien ook as intervensie in kinders se lewe wat 'n betekenisvolle impak op die pleegsorgkind se emosionele, opvoedkundige en fisiese ontwikkeling het. Pleegsorg is veronderstel om kwesbare kinders teen verdere skade te beskerm met die ideaal om hierdie kinders in 'n veilige en stabiele omgewing te plaas (Stovall-McClough & Dozier, 2004:254). Die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn in Suid-Afrika beskryf pleegsorg as 'n kind-gesentreerde diens en kan ook 'n koste effektiewe, familie-gesentreerde en gemeenskapsgebaseerde manier wees om vir kinders te sorg wie se oorspronklike ouers nie daartoe in staat is nie (Republiek van Suid-Afrika, 1997).

Pleegsorg is nie permanent nie, dit is eerder 'n tydelike ooreenkoms wat ter enige tyd deur die kinderhof beëindig kan word indien dit in die beste belange van die kind is (Nkozi, 2010:352). Daar kan 'n maksimum

van ses kinders in een pleegsorghuis geplaas word en uitgebreide gesinslede kan ook as pleegsorgouers gekies word. 'n Kind wat in pleegsorg geplaas word, kwalifiseer vir 'n pleegsorgtoelaag om sodoende die pleegsorgouers finansiële by te staan om vir die kind te sorg (Desmond, Gow, Loening-Voysey, Wilson & Stirling, 2002:450).

Volgens artikel 181 in die Kinderwysigingswet 41 van 2007 (Republiek van Suid-Afrika, 2007:45) is die **doel** van pleegsorg in Suid-Afrika hoofsaaklik om kinders te beskerm en te versorg; die doelwitte van permanensie beplanning te bevorder; en die individu en gesin te respekteer deur respek vir diversiteit te demonstreer. Volgens die Kinderwysigingswet is 'n kind in pleegsorg indien die kind deur 'n hofbevel van die kinderhof in die sorg van 'n persoon geplaas word wat nie die ouer of voog van die kind is nie (Republiek van Suid-Afrika, 2007:44).

Vir die doel van die studie sal pleegsorg verwys na 'n alternatiewe sorg opsie waar 'n kind deur 'n maatskaplike werker by 'n gesin geplaas word, wat nie die kind se biologiese ouers is nie.

3.3 Tipes PLEEGSORG

Suid-Afrika het 'n geskiedenis van kinders wat as gevolg van verskeie redes nie permanent by hul biologiese ouers woon nie. Resultate van 'n studie wat in Suid-Afrika deur Böning en Ferreira (2013:527) gedoen is, dui aan dat die hoofredes vir pleegsorgplasings in Suid-Afrika onder andere insluit die dood van ouers as gevolg van siektes soos HIV/VIGS en tuberkulose, vermiste ouers, armoede en fisiese verwaarloosing en word deur Kibel, Lake, Pendlebury en Smith (2009/2010:102) bevestig wat ook aangedui het dat die redes vir toenemende pleegsorgplasings in Suid-Afrika veral toegeskryf kan word aan armoede en sterftes as gevolg van HIV/VIGS.

Volgens nasionale neigings is daar 'n toename in middelmisbruik, gesinsgeweld, armoede, HIV/VIGS, spanning in die gesin en isolasie (Lawrence-Webb & Cornelius, 2006:217). Owusu-Bempah (2010:44) verduidelik dat die redes vir pleegsorgplasings aan onder meer alkohol- en middelmisbruik, gesinsgeweld, en die gebrek aan behuising toegeskryf kan word. Middelmisbruik, armoede, die gebrek aan behuising en HIV/VIGS kan gevolglik moontlik dien as risikofaktore en kan lei tot gronde en redes waarop maatskaplike werkers kinders uit oorspronklike gesinne verwyder en in alternatiewe sorg plaas.

Die Kinderwet stipuleer dat gronde waarop kinders deur maatskaplike werkers verwyder word, onder andere verwaarloosing, fisiese mishandeling, seksuele mishandeling en ouers wat hul kinders verlaat, insluit (Stovall-McClough & Dozier, 2004:253). Maatskaplike werkers sal volgens die redes vir verwydering kragtens artikel 150 van die Kinderwet kinders verwyder en in alternatiewe sorg (pleegsorg) plaas. Redes en gronde waarop kinders kragtens artikel 150 van die Kinderwet verwyder kan word vanaf hul oorspronklike gesinne, behels onder andere 'n kind wat "verlaat of verwees is en sonder enige sigbare ondersteuningsmiddel is, op die strate lewe en werk, verslaaf is aan 'n afhanklikheidsvormende stof en sonder enige ondersteuning is om

behandeling te verkry vir sodanige afhanklikheid, in gevaar mag wees, in 'n toestand van fisiese of geestelike verwaarloosing is en mishandel, misbruik, doelbewus verwaarloos of verneder is deur 'n ouer" (Republiek van Suid-Afrika, 2005).

Wanneer 'n kind uit die oorspronklike gesin verwyder word, is daar verskeie alternatiewe sorg opsies en volgens artikel 167 in die Kinderwysigingswet is pleegsorg een van hierdie alternatiewe sorg opsies (Republiek van Suid-Afrika, 2007:37). Artikel 180 (3) in die Kinderwysigingswet verduidelik dat 'n maatskaplike werker drie opsies het in terme van 'n formele pleegsorgplasing. Die eerste plasingopsie is om 'n kind in pleegsorg te plaas by 'n persoon wat nie 'n lid van die familie is nie. Die tweede opsie is die plasing van 'n kind by 'n familielid wat nie die kind se biologiese ouers is nie en laastens het die maatskaplike werker die opsie om 'n kind te verwyder en in 'n geregistreerde groepspleegsorgskema te plaas (Republiek van Suid-Afrika, 2007:45). Alhoewel slegs die eerste twee pleegsorgplasingsoptes vir die doel van hierdie studie relevant is, sal al drie opsies vervolgens beskryf word.

3.3.1 Verwante pleegsorg (pleegsorg by 'n familielid)

Verwante pleegsorg, vir die doel van hierdie studie, is 'n formele verwante pleegsorgplasing deur 'n hofbevel. Verwante pleegsorg verwys na 'n plasing waar die kind in pleegsorg by 'n familielid, wat nie die biologiese ouers van die kind is nie, geplaas word (Dubowitz *et al.*, 1994 in Warwick, 2013:19). In Suid-Afrika word verwante pleegsorgplasinge volgens die Kinderwet as die eerste plasingopsie beskou (Van der Veen, 2014:28) wat voorkeur geniet alvorens nie-familielede as pleegsorgouers oorweeg word (Böning & Ferreira, 2013:520).

Volgens die Kinderwysigingswet moet die kind se kultuur, geloofsoortuiging en taalkundige agtergrond in ag geneem word, sodat die kind met 'n pleegsorgouer wat 'n soortgelyke agtergrond as die kind het, geplaas kan word (Republiek van Suid-Afrika, 2007:46). Omdat verwante pleegsorg beteken dat die kind by 'n familielid geplaas word, is die waarskynlikheid dat die pleegsorgkind en pleegsorgouers se kultuur, geloofsoortuiging en taalkundige agtergrond ooreenstemmend is, baie groter as in die geval van nie-verwante pleegsorg en is dit tot voordeel van die kind in pleegsorg en ooreenkomstig met wetgewing in Suid-Afrika. Pleegsorg is een van die beste en wydste toegepaste vorms van alternatiewe sorg vir kinders, omdat pleegsorg meestal binne die familie-omgewing plaasvind en veronderstel is om veiligheid en beskerming aan kinders te bied (Böning & Ferreira, 2013:519). Hierdie stelling word ondersteun deur Cuddeback en Orme (2002:885) wat verduidelik dat verwante pleegsorgplasinge dikwels sorg vir kontinuïteit van familie-identiteit en bied ook aan die pleegsorgkind die geleentheid om binne dieselfde etniese, rasse en geloofsgemeenskap as die biologiese gesin groot te word.

Soos reeds in hoofstuk 2 bespreek bestaan die konsep van verwante sorg lankal reeds in swart Afrika-families (Inca, 2009:25,26). Die ACWRC maak voorsiening vir Afrika-tradisies en gebruike asook norms rakende die beskerming en bevordering van kinders se regte. Verwante pleegsorg soos vervat in die Kinderwet is in ooreenstemming met internasionale beleid (ACWRC) om sodoende voorsiening te maak vir

Afrika-ideologieë en norms rakende kinders en daarom geniet die verwante pleegsorgplasingsofsie voorkeur in Suid-Afrika bo nie-verwante pleegsorg, soos bo bespreek. Nie-verwante pleegsorg sal vervolgens bespreek word.

3.3.2 Nie-verwante pleegsorg (pleegsorg by 'n nie-familielid)

Kragtens artikel 180 (3) in die Kinderwysigingswet (Republiek van Suid-Afrika, 2007:45) verwys nie-verwante pleegsorg na die pleegsorg by 'n persoon wat nie 'n lid van die familie is nie. Die voordeel van nie-verwante pleegsorg is dat pleegsorgouers uit vrye wil die kind in hul sorg neem met die gevolg dat hierdie pleegsorgouers gemotiveerd is om vir die kind te sorg (Van der Veen, 2014:28).

3.3.3 Geregistreerde kluster pleegsorgskema

'n Geregistreerde kluster pleegsorgskema maak voorsiening vir die ontvangs van kinders in pleegsorg en word bestuur deur 'n organisasie sonder winsoogmerk en is geregistreer deur die provinsiale hoof van maatskaplike ontwikkeling (Republiek van Suid-Afrika, 2007:6). Hierdie tipe pleegsorgplasing is egter nie vir die doel van hierdie studie toepaslik nie aangesien die kluster pleegsorgskema nie pleegsorggesinne insluit nie.

3.4 AARD VAN MAATSKAPLIKE DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE

Die Geïntegreerde Maatskaplike Dienslewingsmodel (ISDM) verduidelik die aard van dienste wat aan pleegsorggesinne gelewer word (Departement vir Maatskaplike Welsyn, 2006). Maatskaplike dienste word volgens die ISDM op vier vlakke gelewer. Dienslewering aan pleegsorggesinne vind op die derde vlak van die ISDM plaas en staan as statutêre dienslewering bekend. Statutêre dienslewering word deur beleid en wetgewing voorgeskryf en moet deur maatskaplike werkers gelewer word (Goodyer & White, 2011:31). Statutêre dienslewering behels dat maatskaplike werkers van verskeie intervensiemetodes gebruik moet maak.

Maatskaplike werkers kan van drie intervensiemetodes gebruik maak wanneer pleegsorgdienste gelewer word naamlik, gevallewerk, groepwerk en gemeenskapswerk (Republiek van Suid-Afrika, 2006:15). 'n Suid-Afrikaanse studie dui egter aan dat maatskaplike werkers tydens intervensie aan pleegsorggesinne hoofsaaklik van die gevallewerkmetode gebruik maak en dat die groepwerk- en gemeenskapswerkmetode minder gebruik word (Böning & Ferreira, 2013:537). Volgens die ISDM fokus die gevallewerkmetode op die bevordering van individue se maatskaplike funksionering (Republiek van Suid-Afrika, 2006:15). Maatskaplike werk dienste fokus ook meer dikwels op individue en individue se probleme en statutêre dienslewering (Hölscher, 2008:119) alhoewel die tipe dienste wat aan pleegsorggesinne gelewer word, dikwels sielkundige en terapeutiese intervensie vereis (Böning & Ferreira, 2013:521).

Kwesbare gesinne (soos byvoorbeeld pleegsorggesinne) wat sielkundige en terapeutiese dienste benodig is soms problematies volgens die resultate van 'n studie wat in Suid-Afrika onderneem is, wat aandui dat

gesinne dikwels na gespesialiseerde dienste soos byvoorbeeld sielkundige dienste verwys moet word, maar dat daar in werklikheid 'n ernstige tekort aan bekostigbare sielkundige dienste is (Nhedz & Makofane (2015:367). Hierdie tekort aan sielkundige dienste word deur 'n Amerikaanse studie wat deur Cuddeback en Orme (2002) gedoen is, bevestig. Volgens Cuddeback en Orme (2002:898) se studie het 73,7% (nie-verwante) en 76,3% (verwante) pleegsorgouers aangedui dat hul 'n dringende behoefte aan berading het, maar nie ontvang nie. Vanuit bogenoemde studies is dit duidelik dat die beskikbaarheid van verskillende soorte dienste aan pleegsorggesinne uiters belangrik is, maar dikwels nie realiseer nie.

Pleegsorg moet 'n veilige, stimulerende en versorgende ervaring van die gesinslewe vir die kind voorsien (Cocker, Allain & Brown, 2011:91). Om te verseker dat pleegsorg wel 'n veilige, stimulerende en versorgende omgewing en ervaring vir die kind in pleegsorg is, moet daar verskillende dienste aan pleegsorgkinders en -gesinne gelewer word. Die pleegsorg prosedures van maatskaplike dienslewering in Suid-Afrika sal vervolgens bespreek word.

3.5 PROSEDURES WAT GEVOLG WORD TYDENS MAATSKAPLIKE DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE

Daar is verskeie prosedures wat gevolg moet word tydens maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne. Hierdie prosedures word hoofsaaklik deur maatskaplike werkers uitgevoer en sal vervolgens bespreek word.

3.5.1 Werwing en keuring van voornemende pleegsorgouers

Artikel 182 in die Kinderwysigingswet (2007:45) word gebruik om 'n geskikte voornemende pleegsorgouer, wat aan die vereistes kragtens die wet voldoen, vir die voornemende pleegsorgkind te selekteer. Voordat die keuringsverslag geskryf word, sal daar eers 'n volledige ondersoek en assessering gedoen word om te bepaal of die voornemende pleegsorgouers geskik is om die voornemende pleegsorgkind in hul sorg te neem. Die maatskaplike werker sal dan 'n keuringsverslag skryf wat stipuleer waarom die voornemende pleegsorgouers geskik en in staat is om die kind in pleegsorg te neem.

Vereistes vir die voornemende pleegsorgouer luidens artikel 182 in die Kinderwysigingswet (Republiek van Suid-Afrika, 2007:45) is dat die pleegsorgouer:

- geskik en gepas vir die pleegsorgplasing sal wees;
- gewillig en in staat sal wees om vir die voornemende pleegsorgkind te sorg en verantwoordelik te wees;
- 'n gepaste omgewing aan die pleegsorgkind bied wat groei en ontwikkeling van die pleegsorgkind bevorder.

3.5.2 Hofverslag

Die maatskaplike werker moet vervolgens 'n volledige hofverslag vir die Kinderhof saamstel nadat daar 'n volledige assessering van die biologiese ouers, voornemende pleegsorgouers en pleegsorgkind gedoen is. Die

Kinderwet stipuleer dat 'n maatskaplike werker (voordat die kind voor die Kinderhof gebring word) die aanmelding binne 90 dae moet ondersoek en dan 'n hofverslag saamstel wat aandui of die kind sorg en beskerming nodig het (Republiek van Suid-Afrika, 2005:75). Die Kinderhof sal dan die hofverslag wat deur 'n maatskaplike werker geskryf is, oorweeg. Artikel 184 in die Kinderwysigingswet stipuleer dat hierdie verslag oorweeg moet word voordat 'n kind volgens 'n hofbevel ingevolge artikel 156 in die Kinderwet in pleegsorg geplaas word. Die kind se kultuur, geloofsoortuiging en taalkundige agtergrond moet in ag geneem word sodat die kind in pleegsorg saam met 'n pleegsorgouer met 'n soortgelyke agtergrond geplaas kan word (Republiek van Suid-Afrika, 2007:46).

Bogenoemde assesserings- en keuringsverslae moet ook aan die hofverslag geheg word. Maatskaplike werkers kan vir die insameling van omvattende en volledige inligting rakende die voornemende pleegsorgouer van hulpmiddels soos die genogram gebruik maak (Barratt, 2002:168). Volgens artikel 149 in die Kinderwysigingswet moet die maatskaplike werker by die hofverslag ook alle voorkomings- en vroeë intervensie dienste wat aan die kind gelewer is, uiteensit (Republiek van Suid-Afrika, 2007:36) wat die sterk klem op voorkoming dus beklemtoon.

3.5.3 Verwydering volgens 'n hofbevel

'n Pleegsorgplasing word gedoen nadat die Kinderhof die verwydering goedgekeur het en 'n hofbevel uitgereik is na aanleiding van die kind wat 'n behoefte aan sorg en beskerming demonstreer (Nkozi, 2010:351). Hierdie pleegsorgplasing word kragtens artikel 156 in die Kinderwet gedoen (Republiek van Suid-Afrika, 2005).

3.5.4 Aansoek vir 'n pleegsorgtoelaag

Wanneer 'n kind in pleegsorg geplaas word, kwalifiseer die pleegsorgouer kragtens die Wet op Maatskaplike Bystand 13 van 2004 om aansoek vir 'n pleegsorgtoelaag te doen (Republiek van Suid-Afrika, 2004). Die pleegsorgtoelaag word dan aan die pleegsorgouer toegeken (Böning & Ferreira, 2013:520) met die doel om die pleegsorgouer by te staan sodat daar in die pleegsorgkind se basiese behoeftes voorsien kan word (Carter, 2013:50).

3.5.5 Rekonstruksie en nasorg dienste

Rekonstruksie dienslewering is die vierde vlak van intervensie volgens die ISDM en verwys na maatskaplike dienste wat gelewer word na afloop van die plasing om die pleegsorgkind en biologiese gesin met mekaar te herenig. Die doel van hierdie vlak van dienslewering is om die kind so gou moontlik terug te plaas in die oorspronklike biologiese gesin om sodoende optimale sosiale funksionering te bevorder (Republiek van Suid-Afrika, 2006:19). Dienslewering aan die pleegsorggesin, pleegsorgouers en pleegsorgkind sal vervolgens bespreek word.

3.5.6 Dienste aan die pleegsorggesin

Wanneer 'n kind volgens 'n hofbevel verwyder en in pleegsorg of ander alternatiewe sorg opsies geplaas word, is dit die staat se verantwoordelikheid om die kind se regte te beskerm en te bevorder asook na die kind se algehele welsyn om te sien (Owusu-Bempah, 2010:45). Pleegsorg vind onder die supervisie van 'n maatskaplike werker by 'n aangewese kinder- en gesinsorgorganisasie plaas en Schiller (2015:199) se studie dui aan dat dit belangrik is dat die pleegsorgplasing gemonitor en geëvalueer word. Die verskillende maatskaplike dienste wat aan die pleegsorggesin, pleegsorgouers en pleegsorgkind gelewer word, sal bespreek word.

3.5.6.1 Ondersteuningsdienste aan die pleegsorggesin

Ondersteuningsdienste aan 'n pleegsorggesin is baie belangrik. Lede van 'n pleegsorggesin is veronderstel om as 'n veilige basis vir mekaar te dien. Volgens die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn (1997) in Suid-Afrika is die doel van kinder- en gesinsorg dienslewering veral daarop gefokus om gesinne te versterk sodat daar vir al die lede van die gesin 'n geskikte omgewing geskep is om gesinslede se fisiese, emosionele en maatskaplike funksionering te ontwikkel (Republiek van Suid-Afrika, 1997:63). Gedurende die pleegsorgplasing moet maatskaplike werkers ondersteuningsdienste aan die pleegsorggesin lewer.

Tydens die pleegsorgplasing is dit vervolgens die verantwoordelikheid van die maatskaplike werker om enige teken van moontlike probleme te monitor en dan toepaslike ondersteuning te bied. Maatskaplike dienste wat aan pleegsorggesinne gelewer word nadat 'n kind deur 'n maatskaplike werker in pleegsorg geplaas is, sluit dus ondersteuningsdienste in. As deel van die maatskaplike werker se rol en verantwoordelikheid word die belangrikheid van ondersteuningsisteme en -dienslewering aan gesinne soos volg deur Early en Hawkins (1994:311) verduidelik naamlik dat die doel hiervan is om pleegsorgouers se selfvertroue en bevoegdheide in terme van ouerskapsvaardighede te bevorder om te verseker dat pleegsorgkinderen in 'n stabiele en ondersteunende gesinsomgewing groot word wat dan ook die pleegsorgkind se ontwikkeling bevorder. Sosiale ondersteuningsdienste word benut om die tipe ondersteuning wat hoofsaaklik deur die maatskaplike werker aan pleegsorggesinne gelewer word, te verduidelik.

Sosiale ondersteuningsdienste se doel is om individue se selfbeeld te bou en gee aan individue die gevoel van waarde en aanvaarding (Visser, 2007:129). Sosiale ondersteuningsdienste is 'n sambreelterm en sluit instrumentele-, emosionele- en kognitiewe ondersteuning in. Instrumentele-, emosionele- en kognitiewe ondersteuning sal vervolgens bespreek en met voorbeelde toegelig word.

a) Instrumentele ondersteuningsdienste

Instrumentele ondersteuningsdienste is die eerste vorm van ondersteuning wat maatskaplike werkers kan benut om pleegsorggesinne te ondersteun. Volgens Visser en Moleko (2012:129) behels instrumentele ondersteuning hoofsaaklik die voorsiening van goedere en dienste, soos byvoorbeeld hulp met die oplos van

praktiese probleme. Die pleegsorgtoelaag waarvoor die pleegsorgkind kwalifiseer en maandeliks aan die pleegsorgouers betaal word om sodoende die pleegsorgouers finansiëel te ondersteun vir die tydperk van die pleegsorgplasing dien as 'n voorbeeld van instrumentele ondersteuningsdienste. Hierdie pleegsorgtoelaag word deur SASSA (Suid-Afrikaanse Agentskap vir Maatskaplike Sekerheid) uitbetaal en die maatskaplike werker neem slegs die rol van die makelaar aan waar die maatskaplike werker pleegsorggesinne met die nodige hulpbronne en sisteme (byvoorbeeld SASSA) verbind (Downes, 1992:13). Met die lewering van hierdie ondersteuningsdienste neem die maatskaplike werker ook gewoonlik die rol van advokaat aan en verseker dat die pleegsorgkind vrystelling van skool fooie ontvang en beskerm sodoende die kind se regte volgens die Suid-Afrikaanse Skolewet 84 van 1996 (Republiek van Suid-Afrika, 1998).

b) Emosionele ondersteuningsdienste

Emosionele ondersteuningsdienste verwys na 'n behoefte aan ondersteuning waar omgee gedrag, vertroue en empatie aan individue betoon word (Visser, 2012:129). Emosionele ondersteuningsdienste bied aan individue sekerheid in terme van sorg en die gevoel van veiligheid (Visser, 2007:129). Navorsing dui aan dat die rol wat die pleegsorgouer moet vervul uiters uitdagend is en dat dit belangrik is dat emosionele ondersteuning aan pleegsorgouers gebied word (Brown, Sebba & Luke, 2014:13). Die maatskaplike werker kan byvoorbeeld emosionele ondersteuningsdienste lewer deur emosionele bande tussen die pleegsorgkind en pleegsorgouer te fasiliteer. Emosionele ondersteuningsdienste aan die pleegsorgkind en pleegsorgouers sluit hier by die gehegtheidsteorie aan wat ook op die band tussen die versorger en kind fokus. Op hierdie wyse kan die maatskaplike werker emosionele ondersteuning aan pleegsorggesinne bied.

c) Kognitiewe ondersteuningsdienste

Kognitiewe ondersteuningsdienste se fokus is om inligting, advies en leiding aan pleegsorggesinne te bied om sodoende te poog om probleme op te los. Hierdie tipe ondersteuningsdienste kan bydra tot individue (of gesinne) se begrip van 'n spesifieke situasie of probleem wat kan lei tot dieper insig oor daardie situasie of probleem (Visser, 2007:129). Maatskaplike werkers het die verantwoordelikheid om soveel moontlik inligting aan pleegsorgouers te gee rakende die pleegsorgkind om sodoende die pleegsorgouer bewus te maak van die pleegsorgkind se vorige ervarings sodat pleegsorgouers 'n beter begrip vir die behoeftes van die pleegsorgkind het (Barratt, 2010:167). Kognitiewe ondersteuningsdienste kan deur maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorgouers en pleegsorgkinders lewer, benut word om sodoende die nodige inligting en advies te verskaf en leiding te bied oor die pleegsorgplasing.

Resultate van Schiller (2015:200) se studie dui aan dat pleegsorgkinders in Suid-Afrika nie kennis gedra het dat hul deur die Kinderwet beskerm word nie. Onkunde onder hierdie pleegsorgkinders het bygedra tot geweldige onsekerheid (Schiller, 2015:200) en dien as bewys dat die oordrag van inligting en spesifieke leiding aan pleegsorgkinders uiters belangrik is. Volgens Mitchell, Kuczynski, Tubbs en Ross (2009:176) is pleegsorgkinders dikwels ook onbewus van die rede vir die plasing asook wat met hul gaan gebeur. Dit is

dan die maatskaplike werker se rol en verantwoordelikheid om aan die pleegsorgkind duidelikheid te gee rakende die redes vir die plasing.

Hierdie kognitiewe ondersteuningsdienste aan pleegsorgkinders kan dus behels dat die maatskaplike werker inligting rakende pleegsorg, redes vir die pleegsorgplasing asook pleegsorgkinders se regte kragtens die Kinderwet en Handves van Menseregte, aan pleegsorgkinders moet verduidelik. Kognitiewe ondersteuningsdienste wat aan pleegsorgouers gelewer kan word, kan die bespreking van hul regte en verpligtinge as pleegsorgouers asook ouerskap vaardighede groepe insluit om sodoende inligting aan pleegsorgouers deur te gee en leiding te bied.

3.5.6.2 Terapeutiese dienste aan die pleegsorggesin

Terapeutiese dienste aan pleegsorggesinne is 'n belangrike diens wat aan pleegsorggesinne gelewer moet word. Kinders in pleegsorg is geneig om hoër vlakke van emosionele en gedragsversteurings te toon en daar is verskeie redes hiervoor. Een van die redes is dat kinders in pleegsorg dikwels al trauma in hul lewe ervaar het. Dit is daarom belangrik dat maatskaplike werk dienste nie slegs statutêre dienste insluit nie, maar ook intensiewe terapeutiese intervensie indien nodig (Böning & Ferreira, 2013:521).

Resultate van 'n Europese studie wat in Roemenië deur Ghera, Marshall, Fox, Zeanah, Nelson, Smyke en Guthrie (2009:246) gedoen is, het bewys dat die ontvangs van pleegsorgdienste gedurende die plasing, 'n positiewe invloed en effek op kinders in pleegsorg het. Die maatskaplike werker het die verantwoordelikheid om die pleegsorgplasing deurlopend te assesseer. Die deurlopende en aaneenlopende proses van assessering se doel is hoofsaaklik om te bepaal of daar ernstige tekens van gedragsprobleme by die pleegsorgkind is.

Indien die maatskaplike werker wel gedragsprobleme (soos byvoorbeeld depressie en posttraumatische stres) tydens die assessering identifiseer, sal die kind in pleegsorg deur die maatskaplike werker vir psigoterapie verwys word (Mennen & O'Keefe, 2005:587). Maatskaplike werkers sal dus pleegsorgkinders vir terapie verwys indien hulle nie bevoeg is om self hierdie terapeutiese dienste te lewer nie. 'n Studie wat deur Nhedz en Makofane (2015:367) in Suid-Afrika gedoen is, het aangedui dat alhoewel dit soms nodig is vir maatskaplike werkers om kliënte na gespesialiseerde sielkundige dienste te verwys, is sodanige dienste nie vir alle kliënte bekostigbaar nie. Terapeutiese dienste bestaan dus uit berading, wat maatskaplike werkers kan lewer, en sielkundige dienste wat gespesialiseerd is en waarskynlik 'n verwysing na 'n kliniese sielkundige sal behels.

3.5.6.3 Administratiewe dienste aan die pleegsorggesin

Administratiewe dienste wat met pleegsorgdienslewering verband hou vorm 'n groot deel van maatskaplike werkers se rol en verpligting wanneer dienste aan gesinne gelewer word, soos bevind in Amerika waar gevallewerkers 50% tot 80% van hul tyd aan administratiewe take spandeer (Yamatani, Engel & Spjeldnes, 2009:362). Nog 'n studie wat in Amerika deur Lewis (2011:438) gedoen is, stipuleer dat dit die verantwoordelikheid van die maatskaplike werker is om alle kontakssessies en dienste wat gelewer is, hetsy

aan die pleegsorgkind, pleegsorgouer of biologiese ouers, te dokumenteer. Alhoewel hierdie navorsing in Amerika gedoen is, word dieselfde administratiewe verantwoordelikhede aan maatskaplike werkers in Suid-Afrika toegeken en word dit voorts deur Böning en Ferreira (2013:539) met hul studie wat in Suid-Afrika gedoen is, bevestig, naamlik dat administratiewe en statutêre take die hooftfokus van maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika is.

Administratiewe take wat deel van pleegsorgdienste vorm, is die skryf van pleegsorg spesifieke verslae (agtergrondverslae, keuringsverslae en hofverslae) en die insameling van inligting wat aan die hofverslag geheg word en dien as bewys vir redes vir verwydering. Die administratiewe take van die maatskaplike werker vorm dus 'n aansienlike deel van maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne.

Die individuele diensplan word na afloop van die plasing saamgestel en dien as 'n raamwerk wat die dienste wat gelewer word aan die pleegsorggesin vir die tydperk van die plasing, uiteensit (Böning & Ferreira, 2013:520). Hierdie diensplan verseker dat daar na die pleegsorgkind se algehele welsyn omgesien word en moet in samewerking met die pleegsorggesin saamgestel word. Volgens Carter (2013:51) moet hierdie pleegsorgplan (individuele diensplan) ontwikkelingsgerig wees om in beide die pleegsorgouer en pleegsorgkind se unieke en individuele behoeftes te voorsien. Respondente in Böning en Ferreira (2013:529) se Suid-Afrikaanse studie het aangedui dat die individuele diensplan die pleegsorgkind se gevoel van behoort, vrygewigheid, onafhanklikheid en veerkragtigheid moet bevorder en ontwikkel.

3.5.7 Gesinsherenigingsdienste aan die biologiese ouers

Deurlopende gesinsherenigingsdienste word aan die biologiese ouers en pleegsorgkind gelewer. Volgens die Kinderwysigingswet is een van die doeleindes van pleegsorg om die doelwitte van permanensie beplanning te bevorder. Hierdie permanensie beplanning verwys eerstens na die hereniging met die biologiese gesin (Republiek van Suid-Afrika, 2007:45). Gesinshereniging is die uiteindelijke doel van pleegsorg en daarom lewer maatskaplike werkers ook dienste aan die biologiese ouers en pleegsorgkind tydens die duur van die pleegsorgplasing. Gevolglik word daar van maatskaplike werkers verwag om dienste aan biologiese ouers en pleegsorgkinders te reël en fasiliteer wat byvoorbeeld diensplanne soos ouerskap kursusse, individuele terapie en bywoning van werksinkels insluit (Lewis, 2011:438). Die uiteindelijke doel van hierdie maatskaplike dienslewering aan biologiese ouers en die pleegsorgkind is dat die biologiese ouers en pleegsorgkind herenig sal word.

Artikel 157(2) in die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) stipuleer dat die maatskaplike werker wat die gesinsherenigingsdienste lewer die oorsake vir die verwydering moet ondersoek en hierdie oorsake en/of probleme aanspreek. Verder moet die maatskaplike werker ook berading aan die kind en gesin bied voor en na die hereniging plaasgevind het (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Böning en Ferreira (2013:534) se studie het egter aangedui dat gesinsherenigingsdienste in Suid-Afrika tot 'n groot mate nie gelewer word nie, aangesien biologiese ouers dikwels oorlede is of vermis word.

3.5.8 Beëindiging van pleegsorg

Volgens artikel 189(1) in die Kinderwysigingswet kan pleegsorg deur die kinderhof beëindig word indien dit in die beste belange van die kind is. Dit is egter belangrik volgens artikel 189(2) dat relevante faktore oorweeg sal word wanneer daar beplan word om die pleegsorgplasing te beëindig. Een van die faktore wat oorweeg moet word, is die band wat tussen die kind en pleegsorgouer gevorm is (Republiek van Suid-Afrika, 2007:48). Hierdie band sluit by die gehegtheidsteorie aan wat reeds bespreek is. Indien die pleegsorgplasing nie beëindig word nie, sal die plasing deur 'n hofbevel kragtens artikel 159 verleng word.

3.6 DIE ROL VAN DIE MAATSKAPLIKE WERKER TYDENS DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE

Maatskaplike werkers het verskeie rolle wat aangeneem word tydens dienslewering aan pleegsorggesinne. Gesinne wat welsynsdienste gedurende of na afloop van 'n pleegsorgplasing ontvang, is volgens 'n studie deur Lee, Jonson-Reid en Drake (2012:1832) aansienlik minder geneig om na pleegsorg terug te keer. Om te verseker dat maatskaplike dienste doeltreffend aan pleegsorggesinne gelewer word, moet die maatskaplike werker verskillende rolle vervul. 'n Rol is die manier waarop maatskaplike werkers hulself gebruik in 'n spesifieke hulpverleningsposisie. Hierdie rol wat maatskaplike werkers moet aanneem is egter afhanklik van die funksie wat 'n maatskaplike werker binne 'n sekere organisasie moet vervul (Johnson & Yanca, 2010:213).

Downes (1992:174) verduidelik dat die maatskaplike werker 'n rol het om te vervul in vier sub sisteme. Hierdie sub sisteme is: die pleegsorgouers; die pleegsorggesin; fasilitering van die interaksie tussen die pleegsorgouer en pleegsorgkind; die versorgingsnetwerk en ander sisteme wat potensieel die pleegsorggesin kan beïnvloed.

Studies het ook aangedui dat maatskaplike werkers oor verskillende eienskappe moet beskik wanneer dienste aan pleegsorggesinne gelewer word. Die belangrikste eienskappe en vaardighede waaroor 'n maatskaplike werker wat dienste aan pleegsorggesinne lewer moet beskik, wat tot die bemagtiging van kinders in pleegsorg bydra, is volgens Cocker, Allain en Brown (2011:154) eerlikheid, geduld en luistervaardighede. Goodyer en White (2011:69) se boek wat binne Europese konteks geskryf is, beskryf dat pleegsorgkinders 'goeie maatskaplike werkers' karakteriseer as mense wat beskikbaar is, wat luister, wat responsief is, wat namens kinders optree as advokaat en wat betroubaar is.

Volgens Downes (1992:192) is dit verder belangrik dat maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne lewer, empatie toon. Empatie behels dat die maatskaplike werker volle aandag aan die pleegsorggesin (pleegsorgouers en pleegsorgkinders) skenk. Sodoende word elke lid van die gesin die geleentheid gebied en aangemoedig om hul gevoelens en vrese rakende die plasing te uiter (Downes, 1992:192).

Die spesifieke rolle wat die maatskaplike werker aanneem en vertolk tydens dienslewering aan pleegsorggesinne, pleegsorgouers, die pleegsorgkind en die interaksie tussen die pleegsorgouers en pleegsorgkind, sal vervolgens bespreek word.

3.6.1.1 Rol van die mediator

Mediasie in maatskaplike werk is tussen 1970 en 1980 ingestel. Dit is veral gebruik in situasies van gesinskonflik. Die mediator bevorder versoening, kompromieë en begrip tussen twee partye wat in konflik met mekaar staan (Parsons, 1991:483-484). Volgens die National Association of Social Workers (NASW) (2012:3) is mediasie 'n gesamentlike probleemoplossingsproses waar 'n neutrale derde party (vir die doel van die studie sal hierdie die maatskaplike werker wees) die gesprek lei met die doel om relevante inligting te verkry sodat redelike oplossings vir die probleem tussen die twee partye verkry kan word.

Gegewe die aard van dienslewering aan pleegsorggesinne en die moontlike konflik wat tussen biologiese ouers, pleegsorgouers en pleegsorgkinders kan ontstaan, is die rol van die maatskaplike werker as mediator uiters belangrik om hierdie konflik op te los. In 'n studie wat deur Ngwenya en Botha (2012:218) gedoen is, het maatskaplike werkers in Suid-Afrika egter aangedui dat hulle nie noodwendig tyd het om as mediator vir hul pleegsorggesinne op te tree nie as gevolg van hoë gevalleladings.

3.6.1.2 Rol van die advokaat

Wanneer die maatskaplike werker die rol van die advokaat aanneem, praat die maatskaplike werker namens die kliënt. Hierdie rol vereis ook van die maatskaplike werker om vir kliënte se regte te veg (Johanson & Yanca, 2010:234). Maatskaplike werkers is verplig om volgens beleid en wetgewing, wat maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne rig, op te tree. Maatskaplike werkers is direk by die implementering van wetgewing betrokke om die regte van diegene wat uitgebuit, mishandel en weerloos is, te beskerm (Patel, 2005:157).

Die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die kind (VNKRK) stipuleer onder andere dat kinders die reg het om hul siening te gee rakende besluite en prosedures wat hul raak (United Nations, 1990). Dit is dan die rol van die maatskaplike werker om hierdie kinders in pleegsorg se stem te laat hoor aangesien maatskaplike werkers in die ideale posisie is om die regte van kinders te bevorder (Pölkki *et al.*, 2012:107, 111).

3.6.1.3 Rol as beskermmer

Maatskaplike werkers vertolk die rol van die beskermmer tydens pleegsorgdienslewering. Volgens Owusu-Bempah (2010:146) is sommige maatskaplike werkers van mening dat dienslewering aan pleegsorggesinne, en meer spesifiek kinders in pleegsorg, na kinderbeskerming eerder as gesinsondersteuning verwys. Maatskaplike werkers se rol in kinder- en gesinsorg in terme van dienslewering se primêre fokus was altyd uitsluitlik om kinders teen mishandeling en verwaarlosing te beskerm. Deesdae is die fokus egter ook op die bevordering en beskerming van 'n kind se algehele welstand (Sullivan & van Zyl, 2008:774) asook om

veilige en verkieslik langtermyn sorg aan kinders binne die kinderbeskermingsstelsel te verseker (O’Gorman, 2012:403). Dit word deur Goodyer en White (2011:20) se studie bevestig wat aandui dat kinders wat in pleegsorg geplaas word se lewens deur maatskaplike werkers beskerm, beheer en bepaal word. Maatskaplike werkers se rol as beskermers behels dus dat die maatskaplike werker pleegsorgkinders se regte beskerm en bevorder en omsien na hul algehele welstand.

Dit is duidelik vanuit bogenoemde dat die rol van die beskermers en die rol van die advokaat ooreenkomste het. Hierdie twee rolle wat deur maatskaplike werkers tydens pleegsorgdienslewering vertolk word, vereis beide die beskerming van pleegsorgkinders deur voorspraak vir hierdie kinders te maak om sodoende die kind in pleegsorg se regte te beskerm en te bevorder.

3.6.1.4 Rol van die makelaar

Die rol van die maatskaplike werker as makelaar behels dat die maatskaplike werker die kliënt met die nodige sisteme en hulpbronne verbind (Colorado State University, 2015). Maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne vereis dat die maatskaplike werker die rol van die makelaar aanneem. Downes (1992:13) verduidelik dat buiten die maatskaplike werker se statutêre verpligtinge tydens dienslewering aan pleegsorggesinne, dit ook belangrik is dat die maatskaplike werker die netwerk van sisteme vir die sorg van ’n kind op so wyse organiseer dat hierdie sisteme in die beste belange van die kind funksioneer.

Die verskillende rolle wat maatskaplike werkers tydens dienslewering aan pleegsorggesinne vervul is baie belangrik vir effektiewe en doeltreffende maatskaplike dienslewering om sodoende die doelwitte van pleegsorg, soos in artikel 181 van die Kinderwysigingswet gestipuleer, te bereik. Doelwitte kan egter nie sonder die nodige hoeveelheid tyd wat maatskaplike werkers aan gesinne spandeer, bereik word nie (Yamatani *et al.*, 2009:361). Daar is geweldig baie uitdagings wat maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne nadelig beïnvloed. Vervolgens sal die uitdagings wat maatskaplike werkers tydens dienslewering aan pleegsorggesinne ervaar, bespreek word.

3.7 UITDAGINGS WAT DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE BEÏNVLOED

Die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn verduidelik dat daar verskeie uitdagings rondom maatskaplike dienslewering bestaan. Volgens die Witskrif is bestaande maatskaplike dienste gefragmenteer wat beteken dat die standaard van dienslewering regoor Suid-Afrika nie dieselfde is nie. Verder noem die Witskrif dat daar ’n tekort aan gekwalifiseerde en opgeleide personeel is om maatskaplike dienste te lewer (Republiek van Suid-Afrika, 1997:62). Verskeie strukturele en proseduur uitdagings in terme van maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne sal vervolgens bespreek word.

3.7.1 Tekort aan maatskaplike werkers

Die tekort aan maatskaplike werkers is ’n geweldige uitdaging in Suid-Afrika. Volgens ’n onlangse persverklaring van die Suid-Afrikaanse Instituut vir Rasseverhoudinge (Böning & Ferreira, 2013:521) het hierdie uitdaging verreikende gevolge vir die maatskaplike werk praktyk en dienslewering aan

pleegsorggesinne aangesien dit die effektiwiteit van wetgewing ondermyn. Volgens die Suid-Afrikaanse Instituut vir Rasseverhoudings (2012:1) was daar in Maart (2012) 16 740 geregistreerde maatskaplike werkers in Suid-Afrika. Hierdie is die nuutste statistiek wat tans in Suid-Afrika beskikbaar is. Van hierdie 16 740 geregistreerde maatskaplike werkers is 7451 óf in die privaatsektor óf praktiseer hulle nie tans nie. Gevolglik is daar te min maatskaplike werkers in Suid-Afrika om die Kinderwet voldoende en toepaslik te implementeer (Sibanda & Lombard, 2015:344). Die moontlike implikasie van hierdie uitdaging is dat die tekort aan maatskaplike werkers in Suid-Afrika wat dienste (soos deur die Kinderwet voorgeskryf) aan pleegsorggesinne lewer veroorsaak dat pleegsorggesinne en pleegsorgkinders se regte, gestipuleer in die Handves van Menseregte, geskend word. Daar is dus pleegsorgkinders en pleegsorggesinne wat nie die maatskaplike dienste ontvang waarop hul geregtig is nie.

3.7.2 Swak toegeruste werksomgewing en tekort aan hulpbronne

Studies wat in Suid-Afrika gedoen is, bevestig dat maatskaplike werkers dikwels in **werksomstandighede** dienste lewer waar daar nie voorsiening gemaak word vir voldoende kantore, skryfbehoeftes, vervoer, rekenaars, telefone en faksfasiliteite nie (Ngwenya & Botha, 2012:215; Strydom 2010:195). Hierdie swak werksomstandighede en gebrekkige hulpbronne belemmer effektiewe maatskaplike dienslewering en die gevolg is dat maatskaplike werkers nie die wetlike voorskrifte uiteengesit in die Kinderwet kan uitvoer nie (Sibanda & Lombard, 2015:343). Dit is dikwels ook die rede waarom maatskaplike werkers die professie verlaat (Kasiram, 2009:647). Ngwenya en Botha (2012:209) bevestig dat die Departement vir Maatskaplike Ontwikkeling (2009:7) erken dat swak werksomstandighede effektiewe maatskaplike dienslewering verhoed.

Die maatskaplike werk professie, wat hoofsaaklik vir die beveiliging van kinders verantwoordelik is, is onder druk as gevolg van 'n **tekort aan menslike en ander hulpbronne** wat nodig is om maatskaplike dienste te lewer (Strydom, 2010:195). Dit is ook algemene kennis dat die pleegsorgpraktyk in Suid-Afrika onder geweldige druk is (Böning & Ferreira, 2013:519). Die gebrek aan menslike en ander hulpbronne waarbinne maatskaplike welsynsdienste gelewer word veroorsaak dat wetlike verantwoordelikhede, wat die maatskaplike werker teenoor pleegsorggesinne het, nie nagekom kan word nie. Die tekort aan hulpbronne in die maatskaplike werk professie verhoed omvattende pleegsorgdienste, omdat daar nie professionele verantwoordelikheid vir alle kinders in die statutêre sisteem geneem kan word nie. Die gevolg is dat die doelwitte (soos in artikel 181 van die Kinderwysigingswet uiteengesit) van pleegsorg nie bereik kan word nie (Böning & Ferreira, 2013:519, 520).

Hulpbronaafhanklikheid verwys na die mate waartoe 'n organisasie van hulpbronne afhanklik is ten einde dienste te lewer en doelwitte te bereik (Alter & Hage, 1993 in Graddy & Chen, 2006:536). Daar kan tussen twee soorte hulpbronne onderskei word, naamlik organisatoriese en gemeenskapshulpbronne. Gemeenskapshulpbronne word vervolgens kortliks bespreek. Voorbeelde van gemeenskapshulpbronne is rehabilitasiesentrums vir biologiese ouers wat rehabilitasie benodig ten einde hul weer in staat te stel om met hul kinders herenig te word (Nhedz & Makofane, 2015:367). Die realiteit is egter dat hierdie tekort aan

hulpbronne wat nodig is vir dienslewering aan biologiese ouers daartoe lei dat hulle in sommige gevalle nie hul kinders teruggeplaas kan kry nie (Alpert, 2005:364).

Die tekort aan gemeenskapshulpbronne in Suid-Afrika belemmer dienslewering aan pleegsorggesinne. In Suid-Afrika beskerm beleid (soos die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn en die Geïntegreerde Maatskaplike Diensleweringmodel) en wetgewing (soos die Handves van Menseregte en die Kinderwet) pleegsorgkinders en -gesinne en bemagtig gesinne om selfstandig te funksioneer. Die realiteit is egter dat daar 'n geweldige tekort aan hulpbronne is om uitvoering aan hierdie beleid en wetgewing te gee ten einde kwesbare gesinne soos pleegsorggesinne in staat te stel om selfstandig te funksioneer ten einde optimale welstand van die gesinne te verseker. Die gevolg is dat die regte van pleegsorgkinders en pleegsorggesinne geskend word weens 'n gebrek aan hulpbronne.

3.7.3 Omset van maatskaplike werkers in die maatskaplike werk praktyk

In 2009 is daar beweer dat Suid-Afrika elke drie maande tussen 50 en 60 maatskaplike werkers verloor (Kasiram, 2009:648). Die gevolg is dat daar altyd 'n uitdaging van onstabiliteit asook 'n gebrek aan ervaring binne die konteks van maatskaplike dienslewering is (Hölscher, 2008:119). Volgens Ngwenya en Botha (2012:215) is 'n verdere gevolg van maatskaplike werkers wat die beroep verlaat dat die agterstand in terme van pleegsorg-aanmeldings toeneem wat weer aanleiding daartoe gee dat maatskaplike werkers in Suid-Afrika oorweldig word met 'n massiewe werkslading sodat hulle gevolglik nie effektiewe maatskaplike dienste aan pleegsorggesinne kan lewer nie.

3.7.4 Hoë gevalleladings

'n Groot uitdaging in die maatskaplike werk praktyk is die uitermate hoë gevalleladings. Hierdie gevalleladings het 'n direkte effek op die kwaliteit van diens wat maatskaplike werkers lewer (Yamatani *et al.*, 2009:365; Strydom, 2010:199) aangesien maatskaplike werkers aangedui het dat dit onmoontlik is om volle en ononderbroke aandag aan elke geval deur die hele verloop van die proses, te skenk. Gevallewerkers het op enige gegewe tyd verskeie gevallelêers waaraan aandag geskenk moet word (Yamatani *et al.*, 2009:365).

Matthias en Zaal (2013:296) bevestig dat daar te min maatskaplike werkers in Suid-Afrika is om die hoë gevalleladings te bestuur. Maatskaplike werkers het in 'n Suid-Afrikaanse studie wat in 2010 gedoen is, aangedui dat hul gemiddelde gevallelading uit 100-299 gesinne bestaan (Strydom, 2010:196) in vergelyking met maatskaplike werkers in die Verenigde Koninkryk (VN) wat verantwoordelik is vir ongeveer 12 gevallelêers. Aanvaarbare gevalleladings vir maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne lewer, is die hoeksteen van kwaliteit dienslewering (Yamatani *et al.*, 2009:362). Kasiram (2009:674) verduidelik dat daar 'n groot uitdaging in die maatskaplike werk professie rakende die uitermate hoë gevalleladings is, wat tot gevolg kan hê dat maatskaplike werkers foute maak en kinders te na kom (McCall, 1998) in (Yamatani *et al.*, 2009:361).

Hoë gevalleladings kan dikwels tot krisis gedrewe intervensie lei volgens Owusu-Bempah (2010:44) wat verduidelik dat pleegsorg soms dien as 'n reaksie op 'n krisis eerder as risikovermyding, voorkoming en ondersteuning aan die gesin.

3.7.5 Uitdaging rakende gespesialiseerde opleiding oor pleegsorgdienslewering

Gespesialiseerde opleiding oor pleegsorgdienslewering is nie volgens Suid-Afrikaanse sowel as internasionale literatuur 'n realiteit nie. 'n Studie deur Lesch *et al.* (2013:1108) het gevind dat maatskaplike werkers generiese inligting aan pleegsorgouers en pleegsorgkinders kan bied, maar dat hul nie beskik oor gespesialiseerde kennis, tyd en hulpbronne om aan die spesifieke behoeftes van die pleegsorgouer en pleegsorgkind te voorsien nie. Hierdie studie het verder gevind dat maatskaplike werkers se waarneming en assesserings hoofsaaklik intuïtief en informeel is, wat beteken dat assesserings gebaseer word op aanvoeling en ervaring. Maatskaplike werkers in Suid-Afrika se waarneming en assesserings is dikwels nie op objektiewe en formele meetbare kriterium gebaseer nie, wat beteken dat assesserings van pleegsorggesinne in die praktyk soms nie volgens 'n sekere prosedure of protokol gedoen word nie. Die redes vir die wyse waarop assesserings met kinders gedoen word, het ingesluit gebrekkige kennis, -vaardighede en -hulpbronne asook hoë gevalleladings (Lesch *et al.*, 2013:1107).

Bogenoemde argument word deur Pölkki *et al.* (2012:110) se navorsing wat in Finland gedoen is, ondersteun. Volgens hierdie navorsing rakende kinders se deelname in die pleegsorgproses is maatskaplike werkers van mening dat dit, ten spyte van opleiding, moeilik is om in die praktyk nuwe metodes en hulpmiddels te gebruik en toe te pas. Maatskaplike werkers beweer dat hul eie persoonlikheid sowel as empatie die belangrikste aspekte is, wat gebruik word wanneer dienste aan pleegsorggesinne gelewer word. Met betrekking tot professionele vaardighede, is maatskaplike werkers steeds onseker oor die wyse waarop hulpmiddels en nuwe metodes aangewend moet word tydens dienslewering aan die kind in pleegsorg. Gebrekkige professionele vaardighede wat deur maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorgkinders lewer aangedui is, is onder andere onvoldoende professionele bevoegdhede, min ervaring met kinders, die onvermoë om op die kognitiewe vlak van die kind te kommunikeer en die gebrek aan voldoende en opregte empatie. Die studie het aangedui dat maatskaplike werkers gespesialiseerde opleiding benodig wanneer daar met kinders in pleegsorg gewerk word (Pölkki *et al.*, 2012:120).

3.7.6 Uitdagings ten opsigte van die implementering van Suid Afrikaanse beleid en wetgewing

Die bespreking van uitdagings ten opsigte van die implementering van Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing is belangrik om te bepaal hoe effektiewe maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne moontlik hierdeur beïnvloed word. Verskeie uitdagings en kritiek rakende Suid-Afrikaanse wetgewing wat met maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne verband hou, sal vervolgens bespreek word.

3.7.6.1 Implementering van beleid en wetgewing in Suid-Afrika

Wetgewing skep basiese beginsels vir die regte van kinders, maar dit is noodsaaklik dat hierdie beginsels ten volle in die praktyk toegepas word (Pölkki *et al.*, 2012:122). Alhoewel wetgewing in Suid-Afrika die potensiaal het om verregaande te wees, is daar gapings in die implementering en transformasie van hierdie wetgewing wat dikwels meer skade aanrig as wat dit noodwendig kinders se regte beskerm en bevorder (Matthias & Zaal, 2008:292).

In Suid-Afrika word maatskaplike dienste binne 'n ontwikkelingsgerigte raamwerk gelewer. 'n Ontwikkelingsgerigte model wat tans in Suid-Afrikaanse maatskaplike welsyn gevolg word, behels die kombinerende van ekonomiese en maatskaplike ontwikkeling (Gray, 2006:S53). Hierdie ontwikkelingsgerigte model is volgens Gray (2006:S55) slegs teoreties en is steeds na praktyk 'op soek'. Dit beteken dat die ontwikkelingsbenadering teoreties goed uiteen gesit is, maar dat daar gapings en uitdagings in die uitvoering hiervan bestaan.

3.7.6.2 Uitdagings in terme van die implementering van die Kinderwet 38 van 2005

In Suid-Afrika word pleegsorg en dienslewering aan pleegsorggesinne deur wetgewing gerig. Die Kinderwet word steeds gekritiseer dat daar nie voldoende voorsiening vir toepaslike alternatiewe sorg opsies aan kinders wat sorg en beskerming benodig, gemaak word nie (Berry, 2007:170). Uitdagings rondom hulpbronne in die maatskaplike werk praktyk het groot implikasies wat betref die vervulling van bepalings kragtens die Kinderwet, kinderregte, maatskaplike werk etiek en sosiale geregtigheid (Böning & Ferreira, 2013:519).

Artikel 4 in die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind (VNKRK) stipuleer dat elke kind (waar kind verwys na enige persoon onder die ouderdom van 18) die reg het dat hul regte in 'n realiteit deur die regering omskep word. Die realiteit is egter dat kinders se regte in die meeste dele van Afrika nie realiseer nie as gevolg van armoede, korrupsie, HIV/VIGS en gebrekkige implementering van wetgewing wat veronderstel is om kinders se regte beskerm (Svevo-Cianci & Lee, 2010:2).

Sibanda en Lombard (2015:336) verduidelik dat die verlenging van hofbevele ook 'n uitdaging tydens dienslewering aan pleegsorggesinne is. In die verlede het die verantwoordelikheid vir die verlenging van 'n hofbevel (kragtens artikel 159 in die Kinderwet) by die maatskaplike werker gelê. Die verantwoordelikheid is egter onlangs aan die voorsittende beampte by die Kinderhof toegeken. Die gevolg is dat die druk op maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne lewer, nog hoër is. Die rede hiervoor is dat die voorsittende beamptes groot volumes en onnodige dokumentasie van maatskaplike werkers vereis (Sibanda & Lombard, 2015:336) wat tot 'n verdere toename in administratiewe take van die maatskaplike werker lei. Dit kan geweldige druk op maatskaplike werkers plaas wat weer effektiewe dienslewering aan pleegsorggesinne beïnvloed.

3.8 SAMEVATTING

Maatskaplike werkers in Suid-Afrika is volgens die Kinderwet veronderstel en verplig om verskeie maatskaplike dienste aan pleegsorggesinne te lewer. Die doel van pleegsorg en dienslewering aan pleegsorggesinne is hoofsaaklik om kinders te beskerm en permanensie beplanning te bevorder soos deur artikel 181 van die Kinderwysigingswet (Republiek van Suid-Afrika, 2007:45) bepaal.

Maatskaplike werkers lewer gevolglik verskeie dienste aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika, wat onder andere insluit ondersteuningsdienste (emosionele-, instrumentele- en kognitiewe ondersteuning), administratiewe dienste, terapeutiese dienste en gesinsherenigingsdienste. Om hierdie dienste op 'n effektiewe en doeltreffende wyse te lewer, word daar vereis dat die maatskaplike werker verskeie rolle (soos die mediator, advokaat, beskermer en makelaar) tydens pleegsorgdienslewering vervul en vertolk.

Maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne wat deur wetgewing voorgeskryf word, is egter nie altyd 'n haalbare realiteit in Suid-Afrika nie as gevolg van talle uitdagings in die maatskaplike werk praktyk soos in hierdie hoofstuk bespreek is. Verskeie uitdagings verhoed die volle vervulling en vertolking van rolle en uitvoering van pleegsorgprosedures en maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika.

Omdat pleegsorgkinders en -gesinne se regte nie in 'n realiteit omskep word deur maatskaplike werkers nie as gevolg van uitdagings in die praktyk, word pleegsorgkinders en -gesinne se regte (soos vervat in die Handves van Menseregte) soms geskend. Daar is dus 'n gaping tussen beleid en wetgewing wat prosedures en maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne voorskryf en die praktiese uitvoering hiervan in die maatskaplike werk praktyk.

Die volgende hoofstuk sal maatskaplike werkers se siening oor dienslewering aan pleegsorggesinne bespreek en interpreteer.

HOOFSTUK 4

MAATSKAPLIKE WERKERS SE SIENING OOR DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE

4.1 INLEIDING

Kinder- en gesinsorgdienste se doel is hoofsaaklik om gesinne te versterk en in stand te hou om sodoende 'n geskikte omgewing vir alle lede van die gesinne te voorsien (Republiek van Suid-Afrika, 1997:63). Pleegsorgdienslewering is een van die tipes dienste wat maatskaplike werkers in Suid-Afrika by kinder- en gesinsorgorganisasies lewer. Pleegsorg is volgens die Witskrif 'n kind-gesentreerde diens en kan ook 'n koste-effektiewe en gesin-gesentreerde manier wees om vir kinders, wie se ouers nie daartoe in staat is nie, te sorg (Republiek van Suid-Afrika, 1997:66).

Pleegsorgdienste in Suid-Afrika word deur maatskaplike werkers gelewer en word hoofsaaklik deur die Kinderwet voorgeskryf. Alhoewel die Kinderwet maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne rig, is daar verskeie uitdagings wat effektiewe dienslewering beïnvloed.

Hierdie hoofstuk fokus op die laaste doelwit van die studie naamlik om maatskaplike werkers se siening oor dienslewering aan pleegsorggesinne te bespreek en dui die resultate wat vanuit die semi-gestruktureerde onderhoude verkry is, aan. Die fokus van die semi-gestruktureerde onderhoudskedule was hoofsaaklik op beleid en wetgewing wat maatskaplike dienste rig, teoretiese raamwerke wat benut word tydens dienslewering, die aard van dienslewering aan pleegsorggesinne, die rol van maatskaplike werkers tydens dienslewering aan pleegsorggesinne en laastens die uitdagings wat ervaar word wanneer pleegsorgdienste in die praktyk gelewer word.

Figure en tabelle is gebruik om die data te illustreer. Verder is temas, sub-temas, kategorieë en narratiewe gebruik om maatskaplike werkers se siening oor dienslewering aan pleegsorggesinne te analiseer en interpreteer.

4.2 EMPIRIESE STUDIE

Die empiriese studie word bespreek deur na die navorsingsmetode, loodsstudie, populasie en steekproef, data-insameling en data ontleding te verwys voordat die bevindinge van die navorsing geanaliseer en geïnterpreteer word.

4.2.1 Navorsingsmetode

Die navorsingsmetode vir die doel van die studie is hoofsaaklik kwalitatief, alhoewel enkele elemente van die kwalitatiewe benadering ook benut is. Die navorser het van 'n semi-gestruktureerde onderhoudskedule gebruik gemaak wat uit kwalitatiewe en kwantitatiewe vrae bestaan om sodoende data in te samel.

4.2.2 Loodsstudie

'n Loodsstudie is na afloop van die opstel van die semi-gestruktureerde onderhoudskedule gedoen. Die doel van 'n loodsstudie is om te bepaal of die instrument vir data-insameling voldoende is vir die insameling van data. De Vos *et al.* (2011:394-395) bevestig dat die loodsstudie belangrik is, aangesien die vrae wat deur die navorser opgestel is, getoets word sodat die navorser verbeterings aan die semi-gestruktureerde onderhoudskedule kan aanwend om sodoende die kwaliteit van die finale ondersoek te verbeter.

Die loodsstudie is gedoen nadat die semi-gestruktureerde onderhoudskedule deur die navorser opgestel is. Twee deelnemers is by die loodsstudie betrek. Veranderinge is na afloop van die loodsstudie aangebring voordat die empiriese data ingesamel is.

4.2.3 Populasie en steekproef

Navorsers maak gewoonlik van 'n steekproef (eerder as 'n populasie) gebruik tydens navorsing omdat 'n steekproef realisties en haalbaar is (De Vos *et al.*, 2011:224). Hierdie studie se steekproef bestaan uit 20 deelnemers en vir die doel van die studie is daar op nie-waarskynlikheidsteekproefneming gefokus. Nie-waarskynlikheidsteekproefneming bied nie aan deelnemers 'n gelyke kans om aan die studie deel te neem nie (Unrau, Gabor & Grinnell, 2007:280).

Die navorser besluit oor die kriteria vir insluiting van deelnemers. Die voorafbepaalde kriteria vir die insluiting van deelnemers is belangrik vir die studie om suksesvol te wees (De Vos *et al.*, 2011:392). Die kriteria vir insluiting in hierdie studie is:

- Maatskaplike werkers in diens van kinder- en gesinsorgorganisasies.
- Maatskaplike werkers wat spesifiek dienste aan pleegsorgouers en pleegsorgkinders lewer.
- Maatskaplike werkers wat pleegsorgtoesigdienste lewer vir 'n tydperk van ten minste ses maande.

4.2.4 Data-insamelingsmetode

Die proses van data-insameling sal verduidelik word deur te verwys na die voorbereiding van data-insameling, insameling van data asook die navorsingsinstrument.

4.2.4.1 Voorbereiding vir data-insameling

Voorbereiding vir data-insameling is gedoen deur die doel van die studie aan deelnemers te verduidelik. 'n Inwilligingsvorm, in die taal van die deelnemer se keuse, (sien BYLAE C, D) is aan elke deelnemer verskaf en verduidelik. Hierdie inwilligingsvorm is deur beide die deelnemer en die navorser onderteken. 'n Kopie van die semi-gestruktureerde onderhoud is aan deelnemers verskaf voordat die navorser met data-insameling begin het.

4.2.4.2 Insameling van data

Die metode van data-ontleding (-analise) vir hierdie studie is kwalitatief en die data is dus deur nie-numeriese interpretasies en observasies ingesamel.

4.2.4.3 Navorsingsinstrument

Die navorsingsinstrument wat vir die doel van hierdie studie gebruik is, is 'n semi-gestruktureerde onderhoudskedule. Aangesien die navorser vooraf bepaalde temas geïdentifiseer het, is die semi-gestruktureerde onderhoud relatief buigbaar (De Vos *et al.*, 2011:350-352). Die navorser het hierdie voorafbepaalde temas gebruik om die semi-gestruktureerde onderhoude tydens data-insameling te lei.

4.2.5 Kwalitatiewe data-ontleding (-analise)

Kwalitatiewe data-ontleding (-analise) word gedefinieer as 'n nie-numeriese ondersoek en interpretasie van die navorser se observasies om sodoende onderliggende betekenis en patrone te identifiseer en te ontdek (Babbie, 2007:378 in De Vos *et al.*, 2011:399). Vir die doel van hierdie studie is die kwalitatiewe data wat ingesamel is, ontleed en geanaliseer om sekere onderliggende patrone wat in die 'bevindinge van navorsing' bespreek word te identifiseer. 'n Samevatting van al die temas, sub-temas en kategorieë wat na vore gekom het, is ook aangeheg as 'n bylae (BYLAE G).

4.3 BEVINDINGE VAN NAVORSING

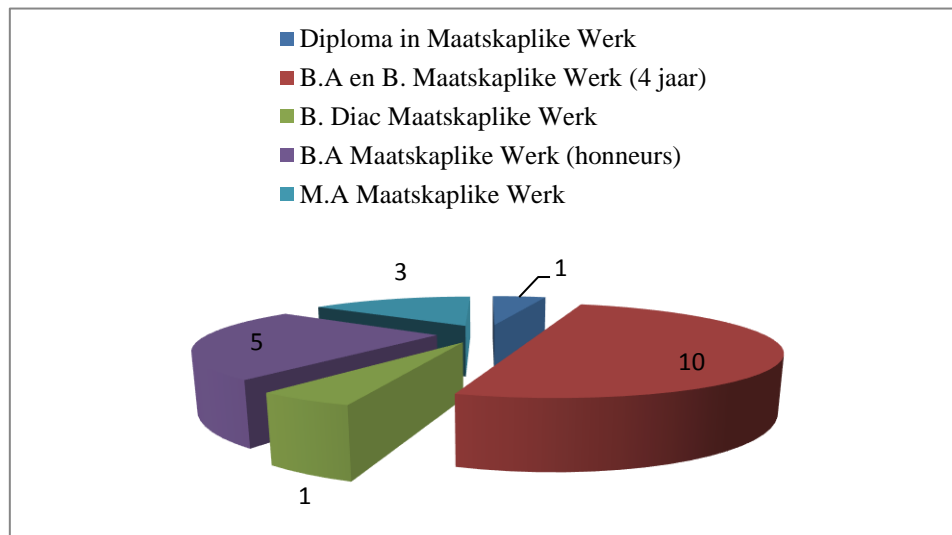
Die bevindinge van die navorsing rakende maatskaplike werkers se siening oor dienslewering aan pleegsorggesinne word vervolgens bespreek en ontleed.

4.3.1 IDENTIFISERENDE BESONDERHEDE

Deelnemers is gevra om hul identifiserende besonderhede aan te dui. Die aspekte word vervolgens bespreek.

4.3.1.1 Kwalifikasies van deelnemers

Deelnemers is versoek om hulle kwalifikasie aan te dui. Die data word in Figuur 4.1 aangetoon.

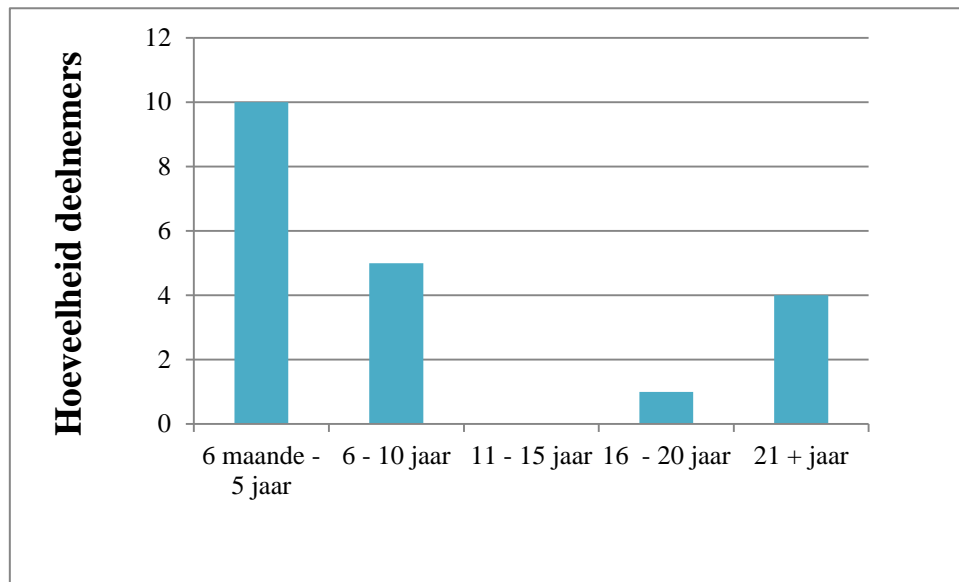
Figuur 4.1: Kwalifikasie van deelnemers

N = 20

Vanuit Figuur 4.1 is dit duidelik dat die kwalifikasie wat algemeen onder deelnemers (10 = 50%) verwerf is, 'n B.A of B. Maatskaplike Werk (4 jaar) kwalifikasie is. Een deelnemer (5%) het 'n diploma in Maatskaplike Werk en nog een deelnemer (5%) het 'n B. DIAC kwalifikasie. Slegs agt (40%) van die deelnemers het 'n nagraadse kwalifikasie waarvan vyf (25%) van hierdie deelnemers 'n honneurs kwalifikasie het en drie (15%) deelnemers 'n meesters kwalifikasie verwerf het. Daar was egter geen deelnemer wat 'n PhD Maatskaplike Werk kwalifikasie aangedui het nie. Volgens literatuur is gespesialiseerde, hoë kwaliteit opleiding en onderrig uiters belangrik vir praktisyns (soos maatskaplike werkers by kinder- en gesinsorgorganisasies) wat dienste aan kinders en gesinne, wat blootgestel is aan omstandighede wat hierdie kinders en gesinne benadeel, lewer (Devaney, 2015:224). Dit wil egter voorkom dat die meerderheid deelnemers in hierdie ondersoek wat pleegsorgdienste lewer, nie oor nagraadse, gespesialiseerde opleiding beskik nie. Dit is moontlik vanweë die feit dat die voorgraadse program vir 'n maatskaplike werk kwalifikasie in Suid-Afrika op generiese opleiding gefokus is.

4.3.1.2 Aantal jare ervaring in die praktyk

Deelnemers moes hul aantal jare se ervaring in die praktyk, aandui. Figuur 4.2 illustreer die resultate.

Figuur 4.2: Ervaring in praktyk

N = 20

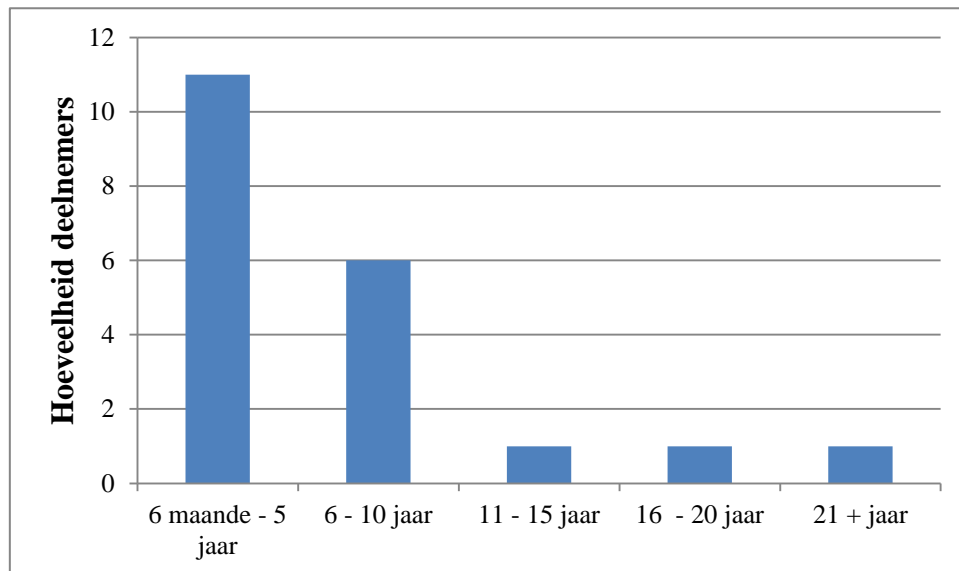
Dit is belangrik om te noem dat elke interval in Figuur 4.2 volle jare aandui. Verder was die kriteria vir insluiting dat deelnemers vir 'n tydperk van ten minste ses maande ervaring in die praktyk moet hê. Maatskaplike werkers wat dus minder as ses maande ervaring in die praktyk het, kon nie aan hierdie studie deelneem nie.

Volgens die studie is dit beduidend dat die helfte van die deelnemers (10 = 50%) slegs ses maande tot vyf jaar ervaring in die praktyk het. Vyf (25%) deelnemers het ses tot 10 jaar ervaring in die praktyk. Daar was geen deelnemers wat tussen 11 tot 15 jaar ervaring aangedui het nie. Laastens het een deelnemer (5%) 20 jaar ervaring en vier (20%) deelnemers meer as 21 jaar ervaring in die praktyk. Dit is dus duidelik dat die helfte (50%) van die deelnemers minder as ses jaar ervaring in die praktyk het. Verder blyk die minderheid (5 = 25%) van deelnemers ervare maatskaplike werkers te wees.

4.3.1.3 Aantal jare wat dienste spesifiek aan pleegsorggesinne gelewer word

Deelnemers is versoek om aan te dui hoeveel jare hulle spesifiek dienste aan pleegsorggesinne gelewer het.

Hierdie data word in Figuur 4.3 voorgestel.

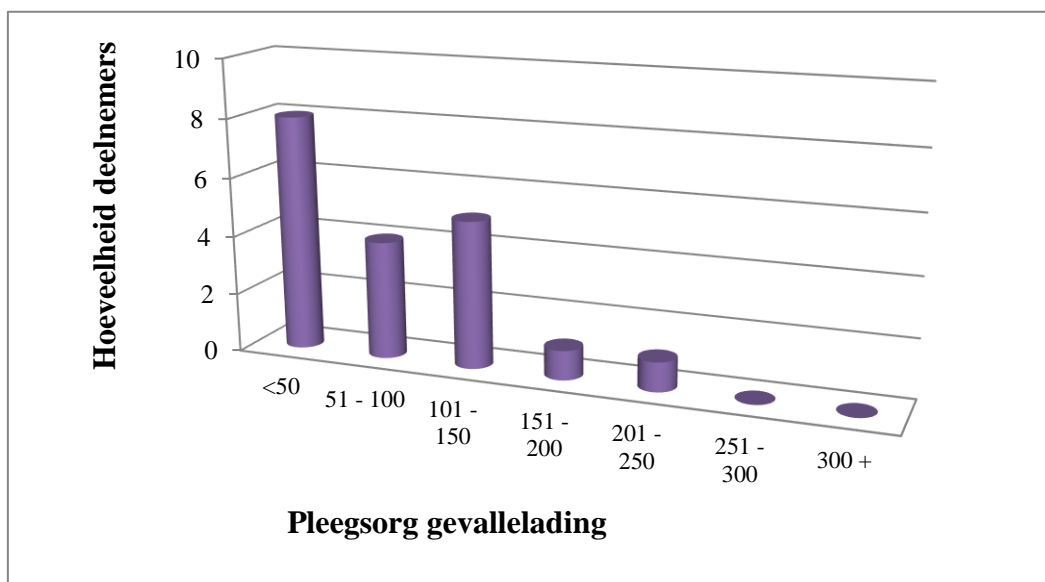
Figuur 4.3: Aantal jare wat pleegsorgdienste lewer

N = 20

Volgens Figuur 4.3 is dit duidelik dat die meerderheid deelnemers (11 = 55%) minder as vyf jaar ervaring in pleegsorgdienslewering het. Ses (30%) deelnemers lewer tussen ses tot 10 jaar reeds dienste aan pleegsorggesinne. Slegs drie deelnemers (15%) lewer dienste aan pleegsorggesinne vir langer as 11 jaar. Meer as die helfte van die deelnemers (11 = 55%) het dus minder as vyf jaar ervaring in die praktyk. Hierdie resultate stem ooreen met ander studies wat in Suid-Afrika gedoen is waar maatskaplike werkers wat betrokke was by die lewering van gesinsinstandhoudingsdienste, tussen die ouderdom van 23 en 29 was en slegs tussen een en vier jaar ervaring in die praktyk het (Strydom, 2012:439). Nog 'n onlangse studie bevestig hierdie resultate waar meer as die helfte van die maatskaplike werkers wat by kinder- en gesinsorgorganisasies dienste lewer, aangedui het dat hul tussen een tot vyf jaar ervaring in die praktyk het (Van der Veen, 2014:72). Dit wil voorkom asof kinder- en gesinsorgdienste, wat pleegsorgdienste insluit, hoofsaaklik deur jonger en minder ervare maatskaplike werkers in Suid-Afrika gelewer word.

4.3.1.4 Aantal pleegsorg-gevallelêers tans

Deelnemers is gevra om die aantal pleegsorg-gevallelêers waaraan dienste gelewer word, aan te dui. Figuur 4.4 illustreer die resultate.

Figuur 4.4: Pleegsorg-gevallelading

N = 19

Figuur 4.4 demonstreer duidelik dat minder as die helfte van die deelnemers (8 = 42%) minder as 50 pleegsorg gevallelêers het waaraan dienste gelewer word. Dit is beduidend dat 15 deelnemers (79%) aan meer as 50 pleegsorg gevallelêers dienste moet lewer. Elf deelnemers (58%) het aangedui dat hulle aan tussen 100 – 250 pleegsorg gevallelêers dienste lewer.

Dit is egter belangrik om te noem dat hierdie vraag dubbelsinnig is. Alhoewel agt deelnemers (42%) aangedui het dat hul pleegsorg gevallelading minder as 50 is, het die meerderheid deelnemers (70%) later in die onderhoude aangedui dat 'n hoë gevallelading een van die grootste uitdagings tydens pleegsorgdienslewering is. Die volgende moontlike verduidelikings wat hiervoor aangevoer word, is soos volg.

Resultate van 'n Suid-Afrikaanse studie het aangedui dat die gemiddelde gevallelading per maatskaplike werker by kinder- en gesinsorgorganisasies uit ongeveer 126 gesinne bestaan (Strydom, 2010:196). Volgens 'n ander studie het maatskaplike werkers in Suid-Afrika 'n gemiddelde gevallelading van 120 gevallelêers waaraan hul dienste moet lewer, in vergelyking met maatskaplike werkers in die Verenigde Koninkryk (VN) wat verantwoordelik is vir ongeveer 12 gevallelêers (Naidoo & Kasiram, 2006 in Sibanda & Lombard, 2015:348). So alhoewel die gemiddelde pleegsorg-gevallelading (soos vir hierdie studie deur deelnemers aangedui) onder die gemiddeld vir Suid-Afrikaanse maatskaplike werkers lê, is dit steeds bo die 12 gevalle aan wie maatskaplike werkers in die Verenigde Koninkryk dienste moet lewer.

Nog 'n alternatief kan wees dat, aangesien sommige deelnemers nie gespesialiseerd werk nie en daarom nie slegs pleegsorgdienste lewer nie, die moontlikheid bestaan dat deelnemers later in die onderhoud (tydens die bespreking van 'uitdagings') verwys het na algemene hoë gevalleladings en nie pleegsorg gevalleladings wat hoog is nie. Dus, alhoewel deur 42% aangedui is dat hul pleegsorg gevallelading minder as 50 is, bestaan die moontlikheid dat hul totale gevallelading hoër is, wat moontlik die 'hoë gevallelading' is, waarna daar later in die onderhoude verwys is met die bespreking van 'uitdagings in praktyk'.

4.3.1.5 Opleiding in pleegsorgdienslewering

Deelnemers is versoek om aan te dui of hul spesifieke opleiding oor pleegsorgdienslewering ontvang het. In Tabel 4.1 word die sub-temas, kategorieë en narratiewe wat uit die data na vore gekom het uiteengesit.

Tabel 4.1: Opleiding in pleegsorgdienslewering

Tema 1: Opleiding in pleegsorgdienslewering		
Sub-tema	Kategorie	Narratiewe
1. Geen opleiding na universiteit ontvang nie	<ul style="list-style-type: none"> Slegs opleiding op universiteit ontvang 	<p>“<u>Net dit wat ons op universiteit gedoen het.</u>”</p> <p>“Uhm ... net <u>universiteit opleiding.</u>”</p>
2. Opleiding na universiteit ontvang	<ul style="list-style-type: none"> Opleiding binne organisasie ontvang 	<p>“Net, <u>sê maar intern</u>, uhm ... en ... ek sal nie sê opleiding nie, maar ja, wat die ... wat die departement van ons verwag. Goed het mos maar verander. Uhm ... <u>al die nuwe reëls en regulasies</u> rondom dit. Kinderwet het ons definitief gehad.”</p> <p>“Laat ek dink. Ons het wel <u>by die (organisasie se naam) uhm ... so 'n jaar of twee terug opleiding ontvang in assessering van pleegkinders</u> en uhm ... assessering en ja. <u>Sterkte gebaseerde dienste aan pleegkinders.</u>”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Opleiding buite organisasie ontvang oor die Kinderwet 	<p>“Ons het uhm – hoe kan ek sê – ons het opleiding bygewoon soos <u>die Kinderwet-opleiding</u> wat gaan daarvoor spesifiek. Meestal net, ja die Kinderwet-opleiding wat vir ons sê ... en dan as jy mos pleegsorg doen dan moet jy mos fokus op Kinderwet ... mm ... so dit is ons guide [<i>riglyn</i>]. So ons het daai (ek het daai) opleiding.”</p> <p>“Nee, ons het net ons <u>gewone Kinderwet-opleiding</u> gehad.”</p> <p>“Ja, ons het ... uhm ... ons het <u>kursusse bygewoon van die Kinderwet.</u>”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Ander eksterne kursus oor pleegsorgdienslewering 	<p>“Uhm ... <u>waar hulle vir jou spesifiek nou al die prosedures verduidelik en hoe ... veral in verband met kinders in pleegsorg en wat gebeur na pleegsorg</u> (waar ons mos nou inkom) en <u>dan het ek ook self 'n kursus in pleegsorg self</u> ... Ook die ... is ook maar meer 'n <u>in-diepte verduideliking</u> in terme van die artikels wat</p>

		moet gedoen word wanneer 'n kind in pleegsorg geplaas word – ook dan <u>met die Kinderwet ingesluit</u> .”
--	--	--

1. Geen opleiding na universiteit ontvang nie

Die **eerste sub-tema** wat vanuit die studie na vore gekom het, is dat geen opleiding oor pleegsorgdienslewering na universiteit ontvang is nie. Die enigste **kategorie** wat deur enkele deelnemers onder hierdie sub-tema aangedui is, is dat daar slegs op universiteit opleiding oor pleegsorgdienslewering ontvang is.

2. Opleiding na universiteit ontvang

Die **tweede sub-tema** wat uitgelig is, is dat opleiding na universiteit wel ontvang is. Hierdie sub-tema is verder in drie kategorieë verdeel en sal vervolgens bespreek word.

Die eerste **kategorie** is deur ongeveer 'n vyfde van die deelnemers bevestig wat verduidelik het dat hulle opleiding binne hul organisasie oor pleegsorgdienslewering gehad het, maar dat dit meestal oriëntering oor die organisasie was. In die tweede **kategorie** het 80% van die deelnemers aangedui dat opleiding oor die Kinderwet buite die organisasie ontvang is. In die derde **kategorie** bevestig een deelnemer dat daar wel spesifieke opleiding (eksterne opleiding wat Kinderwet-opleiding uitsluit) rakende pleegsorgdienslewering ontvang is.

Alhoewel die meerderheid van die deelnemers opleiding na universiteit oor die Kinderwet ontvang het, het die minderheid spesifieke opleiding (ekstern) na universiteit rakende pleegsorgdienslewering ontvang. Dit is kommerwekkend dat die meerderheid van deelnemers nie spesifieke, gespesialiseerde opleiding oor pleegsorgdienslewering ontvang nie, aangesien maatskaplike werkers gespesialiseerde opleiding benodig wanneer daar met kinders in pleegsorg gewerk word (Pölkki *et al.*, 2012:120).

4.3.2 BELEID EN WETGEWING

Die volgende afdeling handel hoofsaaklik oor beleid en wetgewing en die toepassing daarvan tydens pleegsorgdienslewering.

4.3.2.1 Beleid en wetgewing wat maatskaplike werk dienslewering aan pleegsorggesinne rig

Deelnemers is gevra om aan te dui watter beleid en wetgewing hulle dienslewering aan pleegsorggesinne rig. In Tabel 4.2 word sub-temas sowel as kategorieë wat na vore gekom het, uiteengesit.

Tabel 4.2: *Beleid en wetgewing wat pleegsorgdienslewering rig*

Tema 2: Beleid en wetgewing wat dienslewering aan pleegsorggesinne rig		
Sub-tema	Kategorie	Narratiewe
1. Die Kinderwet rig dienslewering	<ul style="list-style-type: none"> Pleegsorg artikels in die Kinderwet asook regulasies 	<p>“Dit sal wees <u>die Kinderwet</u>, want alles wat jy na ... wat jy in pleegsorg doen, moet vervat word uit die Kinderwet uit. So al die ... <u>vir elke wet is daar ’n regulasie</u>. So as jy ’n verlenging byvoorbeeld doen – dan die wet maak voorsiening daarvoor, <u>maar dan sê die regulasie jy moet artikel 159 voorsien sodat daar ’n bevel uitgereik kan word</u>. So daar’s verskillende bevele uhm ... wat vervat word uit die Kinderwet wat toepaslik is op pleegkinders.”</p> <p>“Uhm ... Children’s Act. <u>The Children’s Act is the one that is basically focusing on foster care</u>. In fact <u>is the one that we are using to regulate and.. and.. and give direction</u>. We always say that it’s the Bible, ya, <u>when we are talking about child protection</u>. The Children’s Act is the Bible. It’s the one that’s going to <u>keep you in the right direction</u> – what forms do you need, what legislations or like acts do you need in order to provide the removals and other things.”</p> <p><i>[Uhm ... Kinderwet. <u>Die Kinderwet is die een wat basies op pleegsorg fokus</u>. In werklikheid is dit die een wat ons gebruik om te reguleer en ons sê altyd dis die Bybel, ja, wanneer ons praat oor kinderbeskerming is die Kinderwet die Bybel. <u>Dis die een wat jou in die regte rigting hou</u> – watter vorms jy benodig, watter wetgewing en wette jy benodig om die verwyderings te voorsien en ander goed.]</i></p>
2. Die Handves van Menseregte rig dienslewering	<ul style="list-style-type: none"> Artikel 28 in die Handves van Menseregte 	<p>“... en ... die <u>Handves van Menseregte</u>.”</p> <p>“... dan obviously [<i>natuurlik</i>] ook maar die ... jy weet die <u>Bill of Rights [Handves van Menseregte]</u>, jy weet die afdeling wat van <u>toepassing is op kinders</u>.”</p>
3. Die Witskrif vir	<ul style="list-style-type: none"> Dienslewering word 	<p>“... die ISDM en die <u>Witskrif is mos maar</u></p>

Maatskaplike Welsyn en ISDM rig dienslewering	deur die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn gerig.	van toepassing in alle gevalle en alle situasies.” “Die <u>Witskrif bly mos jou basis</u> van waaruit jy werk.”
	<ul style="list-style-type: none"> • Dienslewering word deur die Geïntegreerde Maatskaplike Dienslewering-model (ISDM) gerig. 	“... Uhm ... <u>obviously [natuurlik] die ISDM</u> en die Witskrif is mos maar <u>van toepassing in alle gevalle en alle situasies</u> ” “... uhm ... ons werk mos op <u>verskillende vlakke</u> . So as ’n kind (voor hy geplaas is), tydens die plasing en ook her ... terugplasing. So <u>die ISDM is eintlik alles geïntegreerd.</u> ”
4. Sekere beleid word nie benut om dienslewering te rig nie	<ul style="list-style-type: none"> • Die ISDM word nie benut nie 	“ <u>Ek weet nie wat die ISDM is nie.</u> ” “Uhm ... <u>ek kan nie onthou wanneer laas ek na die ISDM gekyk het nie</u> – op universiteit?”

1. Die Kinderwet 38 van 2005 rig dienslewering

Die eerste **sub-tema** wat na vore gekom het en wat deur al die deelnemers bevestig is, is dat dienslewering aan pleegsorggesinne hoofsaaklik deur wetgewing soos die Kinderwet gerig word. Die enigste **kategorie** wat uitgelig is, is die artikels en regulasies oor pleegsorg in die Kinderwet. Volgens deelnemers bevat die Kinderwet volledige riglyne en regulasies wat nodig is om maatskaplike dienste aan pleegsorgkinders te lewer.

Hierdie bevinding dat die Kinderwet maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne rig, word bevestig in literatuur met navorsing wat aandui dat Suid-Afrikaanse wetgewing soos die Grondwet en die Kinderwet maatskaplike pleegsorgdienslewering reguleer en voorskryf (Böning & Ferreira, 2013:521). Skrywers bevestig ook dat die Kinderwet uitvoering aan die regte van die kind gee soos uiteengesit in artikel 28 in die Handves van Menseregte (Sibanda & Lombard, 2015:333). Alhoewel maatskaplike werkers eintlik verplig is om die Kinderwet tydens pleegsorgdienslewering te benut, is die bevestiging hiervan ’n positiewe aanduiding dat die Kinderwet wel riglyne bied om dienste aan pleegsorggesinne te lewer.

2. Die Handves van Menseregte rig dienslewering

Die tweede **sub-tema** wat na vore gekom het, is dat wetgewing soos die Handves van Menseregte dienslewering rig. Slegs een **kategorie** naamlik artikel 28 in die Handves van Menseregte is egter deur die minderheid deelnemers uitgelig. Hierdie wetgewing is wel belangrik vir maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorgkinders en -gesinne lewer aangesien artikel 28 in die Handves van Menseregte stipuleer dat ’n

kind in Suid-Afrika die reg op maatskaplike dienste het, dat 'n kind teen mishandeling en verwaarloosings beskerm moet word asook dat die beste belange van die kind in elke aangeleentheid wat die kind raak van deurslaggewende belang is (Republiek van Suid-Afrika, 1996:12).

3. Die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn en die ISDM rig dienslewering

Die derde **sub-tema** wat uitgelig is, is dat dienslewering aan pleegsorggesinne deur beleid soos die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn en die ISDM gerig word. Die eerste **kategorie** in hierdie sub-tema het aangedui dat die Witskrif dienslewering rig. Die minderheid deelnemers het genoem dat die Witskrif in ag geneem word tydens dienslewering aan pleegsorggesinne, maar daar was onduidelikheid oor die manier waarop hierdie beleidsdokument dienslewering aan pleegsorggesinne rig. Die benutting van die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn is egter belangrik tydens pleegsorgdienslewering aangesien hoofstuk sewe en agt in hierdie beleid veral fokus op die herstrukturering van die maatskaplike dienslewering sisteem en seksie een in hoofstuk agt ook programme, riglyne en aanbevelings bied met die fokus op gesinne en kinders (Republiek van Suid-Afrika, 1997).

Die tweede **kategorie** wat uitgelig is, is dat die Geïntegreerde Maatskaplike Diensleweringmodel dienslewering rig wat deur die minderheid deelnemers bevestig is. Deelnemers het aangedui dat hierdie beleidsdokument benut word om vas te stel op watter vlak maatskaplike dienste gelewer moet word (byvoorbeeld op voorkomings-, vroeë intervensie-, statutêre- en herintegrasie vlak). Die ISDM is 'n omvattende raamwerk wat duidelikheid bied rakende die aard, omvang en vlak van maatskaplike dienste binne die ontwikkelingsgerigte maatskaplike dienssektor (Republiek van Suid-Afrika, 2006:5) en die benutting van hierdie beleid is belangrik tydens dienslewering vanweë die klem op voorkomingsdienste.

4. Sekere beleid word nie benut om dienslewering te rig nie

Die laaste **sub-tema** was dat sekere beleid nie benut word nie, aangesien die **kategorie** wat na vore gekom het aangedui het dat die ISDM nie tydens dienslewering benut word nie. Enkele deelnemers was onseker oor beleidsdokumente en hoe hierdie beleidsdokumente pleegsorgdienslewering rig. Daar was ook deelnemers wat bevestig het dat beleidsdokumente nie dienslewering rig nie of dat hul slegs op universiteitsvlak beleidsdokumente soos die ISDM benut het.

Hierdie aspek is kommerwekkend aangesien die ISDM die vlakke van maatskaplike dienslewering voorskryf. Deelnemers het nie gefokus op dienslewering wat voorkomend moet wees nie. Die ISDM stipuleer dat voorkoming die heel belangrikste vlak van maatskaplike dienslewering is en dat die doel van voorkomingsdienste is om kliënte te bemagtig om selfstandig te funksioneer (Republiek van Suid-Afrika, 2006:18). Artikel 144(3) in die Kinderwet bevestig ook dat beide voorkomingsdienste en vroeë intervensie programme die deelname van gesinne, ouers, versorgers en kinders bevorder om sodoende oplossings vir probleme te identifiseer (Sibanda & Lombard, 2015:334). Die fokus van dienslewering op voorkoming is duidelik in die Kinderwet sowel as die ISDM. Deelnemers behoort dus bewus te wees van die ISDM en die sterk fokus op voorkoming in hierdie beleidsdokument.

4.3.2.2 Die wyse waarop die Kinderwet 38 van 2005 dienslewering aan pleegsorgkinders en -gesinne rig

Deelnemers is versoek om te beskryf op watter wyse die Kinderwet dienslewering aan pleegsorgkinders en -gesinne rig. Tabel 4.3 dui die sub-temas, kategorieë en narratiewe aan wat vanuit die data verkry is.

Tabel 4.3: Die wyse waarop die Kinderwet 38 van 2005 pleegsorgdienslewering rig

Tema 3: Wyse waarop die Kinderwet 38 van 2005 dienslewering aan pleegsorgkinders en pleegsorggesinne rig		
Sub-tema	Kategorie	Narratiewe
1. Spesifieke artikels in die Kinderwet rig dienslewering	<ul style="list-style-type: none"> Artikel 150: Kind wat 'n behoefte aan sorg en beskerming nodig 	<p>“... Uhm ... dan <u>artikel 150</u> ... en daar rond (150 en op).”</p> <p>“Ja, ons kyk om ... <u>voor 'n kind even [selfs] in pleegsorg te sit</u> moet jy kyk of die kind sorgbehoewend is en uhm ... as die kind sorgbehoewend is dan gaan dit mos nou volgens <u>artikel 150...</u> uhm ... <u>Volgens daai kategorieë om te sien waar val die kind onder</u> en dan is dit nodig om die kind in pleegsorg as 'n alternatiewe plasing te ... te sit.”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Artikel 7: Beste belange van die kind word in ag geneem 	<p>“Dis die hele <u>artikel 7</u>, want as jy nou gaan kyk na artikel 7, <u>hy beskryf alles</u>.” Deelnemer 1</p> <p>“Kyk, dit gaan mos maar <u>altyd artikel 7</u> – die <u>beste belang van die kind</u>, dit is maar <u>altyd van toepassing</u> (voor of pre-stat, stat) of wat ook al.”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Artikel 156: Bevele wanneer bevind word dat 'n kind sorg en beskerming nodig 	<p>“Dan is dit mos nou die artikels wat sê dat ons <u>foster care supervision services moet render [pleegsorg supervisie dienste moet lewer]</u> – so <u>daai section 156 uhm.. nommer 3(a)(1)</u>. En dan by die foster parents [<u>pleegsorgouers</u>] ook nou weer terug moet cooperate [<u>saamwerk</u>] met ons en dat ons die dienste aan hulle kan lewer – dis section [<u>artikel</u>] (ook) 156, dis nommer 3.”</p> <p>“... en jy kan ook die Kinderwet gebruik <u>om bevele uit te reik</u>, wat sê die ouers moet inskakel vir owerleiding of die ouers moet inskakel vir uhm ... rehabilitasie ... uhm ... ja.”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Artikel 159: verlenging 	<p>“Uhm ... <u>die meeste van die tyd gebruik ek artikel 159</u>.”</p> <p>“Ja en dan moet ons mos nou die ... <u>elke twee</u></p>

		<p><u>jaar</u> of whenever [<i>wanneer ook al</i>] die uhm ... <u>pleegsorg ge-extend</u> [<i>verleng</i>] is, moet jy mos nou terugvoering gee aan die hof om te sê of die pleegplasing nog aangaan. Dit is die artikel 159 om mos nou te sê okay dit gaan aan of dit gaan nou nie aan nie.”</p>
<p>2. Spesifieke riglyne en regulasies in die Kinderwet rig dienslewering</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kinderwet bied riglyne vir dienslewering 	<p>“Sjoe <u>ons kan nie pleegsorg doen sonder die Kinderwet nie</u>. Dit is die <u>belangrikste gedeelte van jou dienslewering</u>. Uhm, laat ek net gou aan die woorde dink. Uhm ... Die Kinderwet fokus spesifiek dat as jy kinders in pleegsorg plaas moet jy ... die <u>Kinderwet lei jou in die proses</u> van daar moet gesinsherenigingsdienste gelewer word ... daar moet ... dit lei jou in die dienste wat met die kind ... uhm ... dit dwing jou ook half om daai gesinsherenigingsdienste ... omdat die Kinderwet gefokus daarop is dat kinders uhm ... moet op die ou einde teruggeplaas word in die gesinsopset.”</p> <p>“Die Kinderwet <u>gee vir ons riglyn</u> uhm ... in terme van pleegsorg waar ons spesifieke artikels gebruik.”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Die Kinderwet bied regulasies, norme en standaarde 	<p>“Ja, ek uhm ... daar is mos maar baie <u>regulasies</u> ook so jy’t jou Kinderwet en dan het jy mos nou die <u>regulasies van die Kinderwet wat bietjie meer omvattend is en wat spesifiek verduidelik watter stappe moet gevolg word, watter vereistes is nodig</u>.”</p> <p>“Ja, kyk uhm ... die <u>Kinderwet het maar sekere norme en standaarde</u> wat ons moet volg wat duidelik uiteengesit het.. Ook jou (soos ek gesê het) norme en standaarde – <u>wat bepaal hoe en met wie jy wat moet doen</u> ensovoorts.”</p> <p>“... want <u>die regulasies</u> van die Kinderwet <u>beskryf dit mos nou maar bietjie beter</u>.”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Die Kinderwet stipuleer regte en verantwoordelikhede van pleegsorggesinne 	<p>“Kyk in die Kinderwet is dit redelik uiteengesit <u>wat die regte en die verantwoordelikhede van die pleegkind en van die pleegouer is</u>. So dit is <u>basies ons riglyn</u> wat ons dan in die eerste plek met ons mense leer – dit is wat die wet sê wat die regte is van die pleegkind, sowel as die pleegouer. So alles is uiteengesit in die wet.”</p>

1. Spesifieke artikels in die Kinderwet rig dienslewering

Die **eerste sub-tema** volgens Tabel 4.3 dui aan dat die wyse waarop die Kinderwet dienslewering aan pleegsorggesinne rig, deur middel van die implementering van spesifieke artikels geskied. Die sub-tema word in vier kategorieë verdeel en sal vervolgens bespreek word.

Die eerste **kategorie** onder hierdie sub-tema, wat deur ongeveer 'n vyfde van die deelnemers uitgelig is, dui aan dat artikel 150 maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne rig. Artikel 150 beskryf 'n kind wat sorg en beskerming volgens die Kinderwet benodig (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Hierdie artikel is dus veronderstel om aan maatskaplike werkers riglyne te bied oor die kenmerke van 'n kind wat sorg en beskerming benodig. Alhoewel artikel 150 baie belangrik is rakende hoe maatskaplike werkers dienste rig, het slegs 'n klein hoeveelheid deelnemers aangedui dat hierdie artikel wel dienslewering aan pleegsorggesinne rig. 'n Moontlike rede kan wees dat deelnemers wat gespesialiseerd werk nie self die verwydering doen nie en dat statutêre werkers eerder artikel 150 benut.

Die tweede **kategorie** handel oor die beste belange van die kind beginsel soos in artikel 7 van die Kinderwet omskryf en wat deur sommige deelnemers uitgelig is. Deelnemers by organisasies wat gespesialiseerd werk het egter aangedui dat artikel 7 (en die toepassing van hierdie artikel in die praktyk) hoofsaaklik deur statutêre werkers benut word. Wanneer 'n kind egter reeds geplaas is, word artikel 7 volgens sommige deelnemers, nie noodwendig deur die pleegsorg maatskaplike werker (wie pleegsorgtoesigdienste lewer) benut nie.

Artikel 7 is egter ook belangrik wanneer gesinsherenigingsdienste gelewer word. Gesinsherenigingsdienste word wel deur die pleegsorg maatskaplike werker gelewer wat beteken dat die artikel veronderstel is om benut te word wanneer terugplasing van die kind na die biologiese gesin oorweeg word. In hierdie studie is daar ook bevind dat gesinsherenigingsdienste soms nie gelewer word nie of dikwels onsuksesvol is, wat moontlik ook die rede is waarom artikel 7 nie benut word nie.

Die derde **kategorie** wat vanuit hierdie sub-tema verkry is, is dat artikel 156 in die Kinderwet dienslewering aan pleegsorggesinne rig wat deur enkele deelnemers aangedui is. Artikel 156 stipuleer en verduidelik bevele wanneer daar bevind word dat die kind sorg en beskerming benodig. Volgens artikel 156 kan die kinderhof 'n bevel maak wat in die beste belange van die kind is nadat 'n kind deur die kinderhof geïdentifiseer is as 'n kind wat sorg en beskerming benodig (Republiek van Suid-Afrika, 2005).

'n Vierde **kategorie** wat deur die meerderheid deelnemers uitgelig is, is dat artikel 159 in die Kinderwet dienslewering aan pleegsorggesinne rig. Artikel 159 in die Kinderwet is die artikel wat die verlenging en duur van die hofbevel stipuleer (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Deelnemers het aangedui dat hierdie verslag (verlengingsverslag) tweejaarliks aan die hof voorsien moet word. Die feit dat die meerderheid deelnemers aangedui het dat artikel 159 benut word, kan moontlik ook daarop dui dat gesinsherenigingsdienste nie altyd suksesvol is nie, aangesien verlengings aangevra word.

2. Spesifieke riglyne en regulasies in die Kinderwet rig dienslewering

Die **tweede sub-tema** verduidelik dat spesifieke riglyne en regulasies in die Kinderwet dienslewering rig. Die eerste **kategorie** wat deur sommige deelnemers uitgelig is, is dat die Kinderwet riglyne bied vir dienslewering aan pleegsorggesinne. Die tweede **kategorie** onder hierdie sub-tema, is die regulasies in die Kinderwet wat dienslewering aan pleegsorggesinne rig, wat deur enkele deelnemers uitgelig is. In die derde **kategorie** word volgens enkele deelnemers aangedui dat die Kinderwet dienslewering rig deur die regte en verantwoordelikhede van pleegsorggesinne te stipuleer. Deelnemers het aangedui dat die Kinderwet gebruik word om regte en verantwoordelikhede van beide die pleegouer en pleegkind te reguleer. Hierdie bevinding is egter in teenstelling met vorige studies waar daar bevind is dat maatskaplike werkers in Suid-Afrika nie die regulasies van die Kinderwet begryp en in die praktyk implementeer nie (Sibanda & Lombard, 2015:345). Dit wil voorkom asof deelnemers in hierdie onderhoudsgroep wel die regulasies in die Kinderwet begryp en implementeer.

4.3.2.3 Grootste uitdagings in terme van die implementering van die Kinderwet in praktyk tydens dienslewering aan pleegsorggesinne

Deelnemers is gevra om aan te dui wat die grootste uitdaging is, wat ervaar word met die implementering van die Kinderwet tydens dienslewering aan pleegsorggesinne. Tabel 4.4 illustreer die sub-temas, kategorieë en narratiewe wat na vore gekom het.

Tabel 4.4: Uitdagings in terme van die implementering van die Kinderwet

Tema 4: Grootste uitdagings in terme van die implementering van die Kinderwet in praktyk tydens dienslewering aan pleegsorggesinne		
Sub-tema	Kategorie	Narratiewe
1. Werkslading beïnvloed effektiewe implementering van die Kinderwet	<ul style="list-style-type: none"> Beperkte tyd om die Kinderwet korrek te implementeer 	<p>“... die grootste uitdaging is <u>obviously [natuurlik] tyd</u>”</p> <p>“... die wet is mos nou geskryf vir die ideale omstandighede en alhoewel as ons als wat in die wet staan so perfek gaan uitvoer, sal dit great wees, <u>maar daar is net nie tyd nie</u> en die <u>werkslading is heeltemal te hoog</u>. So alhoewel die wet voorsiening maak <u>daarvoor</u> dat hulle dit moet doen, <u>doen hulle dit nog steeds nie</u>.”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Hoë gevallelading beïnvloed implementering 	<p>“Van die Kinderwet – kyk <u>in die Kinderwet word daar nie, daar word nie eintlik gepraat van soos hoë gevalleladings nie</u>. So die ideaal is dat daar voldoende toesigdienste gelewer moet word aan pleegsorggesinne, maar as jy nog kom in die professie, <u>dan raak dit nou al hoe moeiliker hoe meer gevalle jy kry</u>, want dan kan jy nie (sal ek sê) uhm, effektiewe dienste lewer nie, omdat jy te veel mense het (gesinne</p>

		<p>het) aan wie jy dienste moet lewer.”</p> <p>“Die <u>gevallelading</u> is te groot. Onthou, wanneer jy met ’n pleegplasing werk: jy werk met die kind in pleegsorg (met ander woorde dis een ... of hoeveel kinders daar nou ook al is), jy moet (om toesigdienste te lewer) moet jy regtig alle aspekte van die kind se lewe ondersoek.”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Administratiewe vereistes beïnvloed die implementering 	<p>“Ek sal sê miskien <u>in terme van die papierwerk</u> is daar ’n <u>uitdagings</u> ... <u>Administrasie</u>.”</p> <p>“Daar is <u>net te veel admin</u> [<u>administrasie</u>] daaraan verbonde.”</p>
2. Beperkte hulpbronne om effektiewe implementering te verseker	<ul style="list-style-type: none"> Tekort aan jeugsorg sentrums en veiligheidshuise 	<p>“... en die grootste uitdaging is – daar is half ’n <u>lack</u> [<u>gebrek</u>] in resources [<u>hulpbronne</u>] uhm.. wat nie noodwendig die Kinderwet se skuld is nie (as ek dit so kan stel). Daar’s nie genoeg hulpbronne soos uhm ... dis maklik vir die Kinderwet om te sê: <u>Verwys die kind na ’n jeugsorgsentrum toe, maar waantoe?</u>”</p> <p>“... die wet maak voorsiening as jy nou ’n kind wil uitplaas uit pleegsorg na ’n jeugsorgsentrum, maar dan sit ons met die probleem: jy doen die verslae wat moet na die jeugsorgsentrum toe gaan, maar dan is daar nie plek nie of daar’s ’n waglys. So dit is ’n probleem: <u>’n tekort aan jeugsorgsentrums</u>.”</p> <p>“... die leemtes is nou miskien nou net uhm ... <u>tekort aan veiligheidshuise</u>.”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Tekort aan finansiële hulpbronne 	<p>“... die leemtes is nou miskien nou net uhm ... <u>fondse van die organisasie</u>.”</p> <p>“Soos byvoorbeeld as jy <u>nou ’n kind in pleegsorg sit</u> moet jy mos nou gaan kyk – is <u>daar polisieklaring</u>, uhm ... het die ... is die persoon op register geregistreer of verskyn sy naam op register B van die, van daai uhm ... register? Dan <u>... dan is dit baie keer rondom finansiële aspekte – van wie betaal dit?</u>”</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Tekort aan maatskaplike werkers 	<p>“ uhm ... en die probleem in ons kantoor is, ek dink die Kinderwet, wel dis mos nou al redelik algemene kennis, <u>dat ons is soos 30 000 maatskaplike werkers in die land; eintlik te min om ons wonderlike Kinderwet te implementeer</u>”</p> <p>“So dis een lêer van <u>103 lêers</u> en dan is daar <u>sewe kinders op een lêer</u>.”</p>
3. Verskille tussen die vereistes van die Kinderwet en die realiteite van maatskaplik werk praktyk	<ul style="list-style-type: none"> • Gesinshereniging realiseer nie in praktyk nie 	<p>“In ’n ideal world [<i>ideale wêreld</i>] nè – hulle sê byvoorbeeld uhm ... <u>sekere dienste moet aan ouers gelever word</u> vir hulle om ... ondersteuningsdienste ... <u>vir hulle om geherenig te word met hulle kinders</u>, maar dis baie moeilik as die ouers nie wil nie. Daar’s kinders wat van geboorte af al in pleegsorg is en dan <u>die ouers bly oorkant die pad en dan sal hulle nie vir die ouers gaan kuier nie</u>.”</p> <p>“Jy sien. <u>So die grootste gros van die kinders wat op die ou einde in die sisteem is, uhm ... gaan waarskynlik in die sisteem bly vir die ’n lang tydperk</u>. Jy weet en dan word hereniging al hoe minder moontlik, want jy sien die ding is – <u>as ’n kind te lank of jy weet vir ’n sekere tydperk in die sisteem is of in pleegsorg is en die verhouding herstel nie tussen hulle en die ouer dan bou hulle mos ’n ander sekondêre verhouding met die pleegouer en dan is dit hulle belonging/behoort/-verhouding</u>. So dan kan jy <u>nie daai kind net daar uitruk en op ’n ander plek ... en weer terug by die ouers sit nie, verstaan jy?</u>”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Wet is nie relevant in die praktyk nie 	<p>“Ja, baie keer sal ek sê - <u>as die beleid en wetgewing opgestel is, is dit baie keer op ’n baie hoë vlak en die mense is nie altyd op grondvlak so in ‘tune’ met wat regtig gebeur en wat jy kan doen</u>.”</p> <p>“... op universiteit word jy geleer hoe om dit te implementeer, maar wanneer jy in die werksplek kom is dit amper ... <u>daar’s ’n groot verskil in die ... wanneer jy die Kinderwet moet implementeer</u>.”</p>

4. Kinderwet 38 van 2005 word geïmplementeer	<ul style="list-style-type: none"> • Pleegsorgdienste word in ooreenstemming met Kinderwet gelewer 	<p>“Nee, dit is, ons doen pleegsorg volgens die Kinderwet. <u>So dit is nie – ek sal nie sê dis moeilik nie, want die Kinderwet is jou guideline tot pleegsorg. So dit werk eintlik goed: hand aan hand.</u>”</p> <p><u>“... ek sou sê as dit kom by pleegsorg – ek dink nie eintlik daar is gapings nie, uhm ... basies is die Kinderwet ... alles is basies in die Kinderwet.”</u></p>
--	---	--

1. Werkslading beïnvloed effektiewe implementering van die Kinderwet

Die **eerste sub-tema** wat deur deelnemers uitgewys is, is dat die werkslading die effektiewe implementering van die Kinderwet beïnvloed. Hierdie sub-tema word in drie kategorieë verdeel en word vervolgens bespreek.

Die eerste **kategorie** wat na vore gekom het, was die beperkte tyd om die Kinderwet korrek te implementeer soos aangedui deur enkele deelnemers. Die tweede **kategorie** wat na vore gekom het, was die uitdaging van hoë gevalleladings wat die implementering van die Kinderwet beïnvloed en wat deur ongeveer ’n vyfde van die deelnemers aangedui is. Deelnemers verduidelik dat die Kinderwet in terme van die vereistes ten opsigte van pleegsorgdienslewering voldoende is, maar dat die hoë gevalleladings in praktyk tot gevolg het dat dit wat in die Kinderwet gestipuleer word nie in praktyk uitgevoer kan word nie. Die derde **kategorie** wat deur ’n klein hoeveelheid deelnemers uitgelik is, het aangedui dat administratiewe vereistes ’n invloed op die implementering van die Kinderwet het. Al die bogenoemde kategorieë dui daarop dat die werkslading die implementering van die Kinderwet beïnvloed. Hierdie bevinding bevestig die resultate van vorige studies waar bevind is, dat hoë gevalleladings wel die effektiewe implementering van die Kinderwet tydens pleegsorgdienslewering belemmer (Sibanda & Lombard, 2015:348; Yamatani et al., 2009:365).

2. Beperkte hulpbronne om effektiewe implementering te verseker

Die **tweede sub-tema** is beperkte hulpbronne wat die implementering van die Kinderwet en die beskerming van kinders se regte beperk en wat deur meer as die helfte van die deelnemers aangedui is. Hierdie sub-tema word in drie kategorieë verdeel en sal vervolgens bespreek word.

Die eerste **kategorie** onder hierdie sub-tema is die gebrek aan jeugsorgsentrums en veiligheidshuise wat deur ongeveer een derde van die deelnemers as ’n rede aangevoer is vir die nie-effektiewe implementering van die Kinderwet. Deelnemers het verduidelik dat die Kinderwet volledig daarvoor voorsiening maak dat kinders in jeugsorgsentrums of veiligheidshuise geplaas word terwyl die pleegsorgplasing gefinaliseer word. Die realiteit is egter dat daar nie genoeg jeugsorgsentrums en veiligheidshuise is nie, wat veroorsaak dat

maatskaplike werkers nie die Kinderwet (wat stipuleer dat 'n kind in 'n veiligheidshuis geplaas moet word indien daar 'n behoefte aan sorg en beskerming demonstreer word) kan uitvoer nie.

Die tweede **kategorie** wat na vore gekom het, is dat daar 'n tekort aan fondse is, wat 'n groot uitdaging in terme van die effektiewe implementering van die Kinderwet is. Sommige deelnemers het aangedui dat gebrekkige finansiering in nie-regeringsorganisasies 'n direkte invloed het op die uitvoering en implementering van die Kinderwet. Een deelnemer het verduidelik dat voornemende pleegsorgouers polisieklaring moet voorsien voordat die pleegsorgplasing gefinaliseer word. Die uitdaging is dat sommige voornemende pleegsorgouers nie die polisieklaring kan bekostig nie en die organisasie beskik nie oor die geld om dit te finansier nie. Hierdie situasie vertraag die proses met die gevolg dat die Kinderwet se stipulering (dat 'n kind wat sorg en beskerming nodig in pleegsorg geplaas moet word) nie onmiddellik nagekom kan word nie en moontlik daartoe kan lei dat die kind se lewe in gevaar gestel word. Die bevinding dat 'n tekort aan fondse effektiewe implementering van die Kinderwet beïnvloed stem ooreen met 'n studie gedoen deur Sibanda en Lombard (2015) se resultate wat bevestig dat daar 'n groot uitdaging rakende die tekort aan geld in die kinderbeskermingssektor in Suid-Afrika is en dat die invloed en gevolge hiervan is, dat maatskaplike werkers nie dienste lewer soos in die Kinderwet gestipuleer word nie (Sibanda & Lombard, 2015:343).

Die laaste **kategorie** onder hierdie sub-tema, is dat die tekort aan maatskaplike werkers in Suid-Afrika daartoe lei dat daar nie voldoende uitvoering aan die Kinderwet gegee kan word nie. Enkele deelnemers het aangedui dat die Kinderwet pleegsorgdienslewering en die beskerming van pleegsorgkinderse regte omvattend uiteensit, maar dat daar te min maatskaplike werkers is om dit te implementeer. Suid-Afrikaanse literatuur bevestig hierdie uitdaging en verduidelik dat daar te min maatskaplike werkers in Suid-Afrika is om die Kinderwet voldoende en toepaslik te implementeer (Sibanda & Lombard, 2015:344). Die uitdaging rakende beperkte hulpbronne het dus 'n impak op die implementering van die Kinderwet in Suid-Afrika. Hierdie bevinding stem ooreen met ander Suid-Afrikaanse navorsing waar ook bevind is dat uitdagings rondom hulpbronne in die maatskaplike werk praktyk groot implikasies het in terme van die vervulling van stipulerings rondom die Kinderwet, kinderregte, maatskaplike werksetiek en sosiale geregtigheid (Böning & Ferreira, 2013:519).

3. Verskille tussen die vereistes van die Kinderwet en die realiteite van maatskaplike werk praktyk

Die **derde sub-tema** wat identifiseer is, het betrekking op die gebrek aan ooreenkomste tussen wetgewing en maatskaplike werk praktyk. Byna die helfte van die deelnemers het bevestig dat wetgewing en praktyk nie noodwendig ooreenstem nie. Daar is twee kategorieë wat onder hierdie sub-tema uitgelig is.

Die eerste **kategorie** wat deur enkele deelnemers uitgelig is, is dat gesinshereniging nie in praktyk realiseer nie. Gesinsherenigingsdienste in hierdie ondersoekgroep se areas in die maatskaplike werk praktyk word nie noodwendig gelewer soos wat die Kinderwet voorskryf nie. 'n Onlangse studie beaam hierdie bevinding dat

gesinshereniging in Suid-Afrika nie noodwendig haalbaar is nie en dat hierdie diens tot 'n groot mate nie in Suid-Afrika gelewer word nie (Böning & Ferreira, 2013:534).

Die tweede **kategorie** wat hierdie sub-tema verder verduidelik en wat deur 'n paar deelnemers aangedui is, is dat die wet nie noodwendig relevant is in die praktyk nie. Die rede wat aangevoer word, is dat die bepalings van die wet nie altyd die probleme te vinde in die praktyk in ag neem nie en daarom nie voorsiening maak vir probleme op grondvlak nie. Verder het 'n deelnemer ook verduidelik dat die wet op 'n 'hoë vlak' geskryf is en verwyder is van die realiteite op grondvlak. Hierdie bevinding word in literatuur bevestig wat verduidelik dat wetgewing in Suid-Afrika die potensiaal het om verreikend te wees, maar dat daar gapings in die implementering van die wet is (Matthias & Zaal, 2008:292).

4. Kinderwet word geïmplementeer

Die **vierde sub-tema** wat na vore gekom het, is dat daar geen uitdagings ervaar word kragtens die implementering van die Kinderwet nie. Die **kategorie** in hierdie sub-tema bevestig dat pleegsorgdienste in ooreenstemming met die Kinderwet gelewer word, aangesien ongeveer een derde van die deelnemers wat hierdie siening het nie enige uitdagings met betrekking tot die implementering van die Kinderwet tydens dienslewering aan pleegsorggesinne ervaar het nie. Sommige deelnemers het egter aangedui dat hul wel gapings in die Kinderwet kan identifiseer, maar nie met betrekking tot pleegsorgdienslewering en die implementering daarvan in die praktyk nie.

4.3.3 TEORETIESE UITGANSPUNTE IN PEEGSORGDIENTSLEWERING

Teoretiese uitgangspunte wat tydens pleegsorgdienslewering benut word, sal bespreek word.

4.3.3.1 Literatuur wat tydens dienslewering aan pleegsorggesinne benut word

Deelnemers is gevra om aan te dui watter literatuur tydens dienslewering aan pleegsorggesinne benut word. Aangesien sommige deelnemers aangedui het dat literatuur nie benut word nie of dat daar onsekerheid is oor die benutting van literatuur is hierdie afdeling in twee sub-afdelings verdeel, naamlik a) benutting van literatuur tydens dienslewering en b) spesifieke literatuur wat hoofsaaklik deur maatskaplike werkers in praktyk benut word soos deur deelnemers aangedui.

a) BENUTTING VAN LITERATUUR TYDENS DIENSLEWERING

Tabel 4.5 illustreer die sub-temas, kategorieë en narratiewe wat na vore gekom het.

Tabel 4.5: Benutting van literatuur tydens pleegsorgdienslewering

Tema 5: Benutting van literatuur tydens pleegsorgdienslewering		
Sub-tema	Kategorie	Narratiewe
1. Literatuur word tydens dienslewering benut	<ul style="list-style-type: none"> Verskeidenheid perspektiewe en teorieë uit die sielkunde en maatskaplike werk word tydens dienslewering benut 	<p>“<u>Ons werk met beide: die ekologiese perspektief en gehegtheidsteorie</u> en dan fokus ons ook baie op die <u>sterkte perspektief</u> en dan die problem focused <u>[problem gefokusde]</u>.”</p> <p>“Okay, natuurlik die <u>ekologiese perspektief</u> ... uhm ... dan die <u>strengths based [sterkte gebaseerde]</u> – uhm ... ons organisasie werk baie sterk rondom dit. ... ons obviously <u>developmental [natuurlik ontwikkelings]</u>. So ons probeer om ontwikkelingsgerig te werk. Ja ek sal <u>maar sê daai is die drie.</u>”</p> <p>“... <u>die sielkunde boeke sal ons literatuur daaruit kry</u> wat, watter ... in watter ontwikkelingsfase is daai kind spesifiek. Die <u>sterkte perspektief</u> gebruik ons as ons fokus op die ... <u>die kind se sterkpunte.</u>”</p> <p>“Ja en die <u>strengths-based approach [sterkte-gebaseerde benadering]</u>. Ons gebruik daai ook, want ons fokus baie op die sterkte punte van ons pleegkinders en ons pleegouers en dan vat ons dit maar van daar. So <u>die solution focused [oplossing gefokusde]</u> – ek gebruik solution focused <u>[opslossing gefokusde]</u> uhm ... waar ek kyk okay dis die probleem, maar wat is oplossing? Kom ons werk, kom ons kyk wat is die moontlikhede en dan probeer ons dit.”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Onkunde van watter literatuur benut word 	<p>“Uhm ... <u>ja, ons gebruik dit, maar sonder om dit te noem, verstaan jy?</u> Toe ons nou by opleiding ook was toe het ek met baie van die ou maatskaplike werkers gepraat – dan sal ek – <u>ek sal dan nog weet wat is die ekologiese perspektief, hulle weet glad nie eers nie.</u> Hulle weet hulle gebruik dit, maar hulle weet nie wat is die benaming daarvan of enige iets nie.”</p> <p>“... daar’s baie literatuur wat ’n mens gebruik, maar <u>somtyds is mens nie bewus jy gebruik dit nie.</u>”</p> <p>“Ons ... ek kan eintlik die boek vir jou wys. Soos ek sê <u>ons doen nou al gereeld dat ons vergeet het wat’s die name</u>”</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Onseker oor die benutting van literatuur, maar kan literatuur noem 	<p>“Dit lê nou bo in my kantoor. Uhm ... ek weet ons doen die child centered perspective [<i>kind-gesentreerde perspektief</i>]. <u>Ons doen ... ek moet nou mooi dink, want dit lê in my, in my kantoor.</u> Ek weet dis die ... dis nie die ... systems [<i>sisteme</i>]... hulle noem dit nie die systems theory [<i>sisteemteorie</i>] nie, maar dis amper dieselfde as die systems theory [<i>sisteemteorie</i>] ... <u>ek weet nie.</u> Dis die ecological perspective [<i>ekologiese perspektief</i>] ... definitief. <u>Ek sal die ander twee net nou-nou vir jou gee, ek dink nou ... ek moes dit ook nou die dag vir iemand noem, maar ek weet nie.</u>”</p> <p>“Okay, ons as (naam van organisasie) gebruik basies die uhm ... sterkte gebaseerde ... die <u>nou is ek blank.</u> Ons gebruik ook die ekologiese perspektief ... uhm en ... dan die ontwikkelingsgerigte benadering. So as ons ... <u>as ons dit gebruik, gebruik ons eintlik ’n gekombineerde ene.</u> Dis ... dis ... dis net makliker om dan ... ja, maar ons fokus, ons twee groot fokusse is maar die ontwikkeling en dan die sterkte gebaseerde benadering.”</p>
2. Literatuur word nie tydens dienslewering benut of geïntegreer nie	<ul style="list-style-type: none"> Bewus van literatuur, maar word nie tydens dienslewering benut nie 	<p>“So – <u>ontwikkelingsgerig – wonderful, maar .. Dis bietjie moeilik.</u>”</p> <p>“Dis so snaaks, want soos <u>op universiteit</u> moet jy mos altyd soos erg <u>teorie gebruik in jou verslae. Hier is ek soos, nooit ...</u>”</p> <p>“... kyk mens in die <u>ideale wêreld</u> wil mens nou vir elke, <u>wil jy nou vir elke geval wil jy nou sy eie teorie en sy eie model</u> en als gebruik, <u>maar that’s not happening [maar dit gebeur nie].</u>”</p>

1. Literatuur word tydens dienslewering benut

Die **eerste sub-tema** wat vanuit die onderhoude na vore gekom het, is dat literatuur tydens dienslewering aan pleegsorggesinne benut word aangesien meer as die helfte van die deelnemers dit bevestig. Die drie kategorieë onder hierdie sub-tema word vervolgens bespreek.

Die eerste **kategorie** onder die sub-tema verduidelik dat deelnemers ’n verskeidenheid perspektiewe en teorieë uit die sielkunde en maatskaplike werk tydens dienslewering integreer en is deur ongeveer ’n derde van deelnemers uitgelig. Literatuur wat hoofsaaklik tydens dienslewering benut word, is die ekologiese perspektief en sterkte perspektief. Daar is ook deelnemers wat genoem het dat die oplossing-gefokusde benadering soms benut word aangesien dienslewering aan pleegsorggesinne dikwels met probleemoplossing in die pleegsorg gesin gepaard gaan. Die oplossing-gefokusde benadering fokus op oplossings tot hierdie

probleme eerder as wat dit op die probleem self fokus en deelnemers vind hierdie benadering toepaslik tydens dienslewering aan pleegsorggesinne. Daar was ook deelnemers wat bevestig het dat hulle dienslewering volgens die ontwikkelingsgerigte model probeer rig.

Die tweede **kategorie** wat deur 'n kwart van deelnemers geïdentifiseer is, is dat daar onsekerheid bestaan oor watter literatuur benut word. Daar is opgemerk dat maatskaplike werkers wat vir 'n langer tydperk reeds in die praktyk werk, meer geneig is om nie literatuur en akademiese terminologie te benut nie.

Die derde **kategorie** wat deur ongeveer een vyfde van die deelnemers uitgelig is, is dat daar onsekerheid oor die benutting van literatuur is. Hierdie deelnemers kon egter wel literatuur noem.

Die bevinding dat literatuur tydens dienslewering benut word, is belangrik aangesien verskeie studies die noodsaaklikheid van die benutting van literatuur tydens dienslewering bevestig. Skrywers beskryf die noodsaaklikheid van die benutting van literatuur tydens dienslewering en word soos volg verduidelik. Eerstens is die integrasie van literatuur oor maatskaplike werk in die praktyk belangrik om maatskaplike werkers in staat te stel om komplekse menslike gedrag en die sosiale omgewing van die kliënt te begryp. Tweedens verseker literatuur dat die maatskaplike werker oor die nodige kennis beskik waarmee bevoegde maatskaplike werkers toegerus behoort te wees ten einde met kliënte te werk. Laastens bied die literatuur 'n praktiese riglyn om maatskaplike werkers te help om gevalle te analiseer, kliënte te verstaan, intervensies te ontwikkel en effektiwiteit te laat toeneem. Perspektiewe, teorieë en modelle tesame met maatskaplike werkvaardighede en rolle moet benut word om effektiewe dienste te lewer en om sodoende die teoretiese basis waarvandaan dienste gelewer word, te komplementeer (Platt, 2012:145; Gentle-Genitty, Chen, Karikari & Barnett, 2014:40; Schiller, 2015:193).

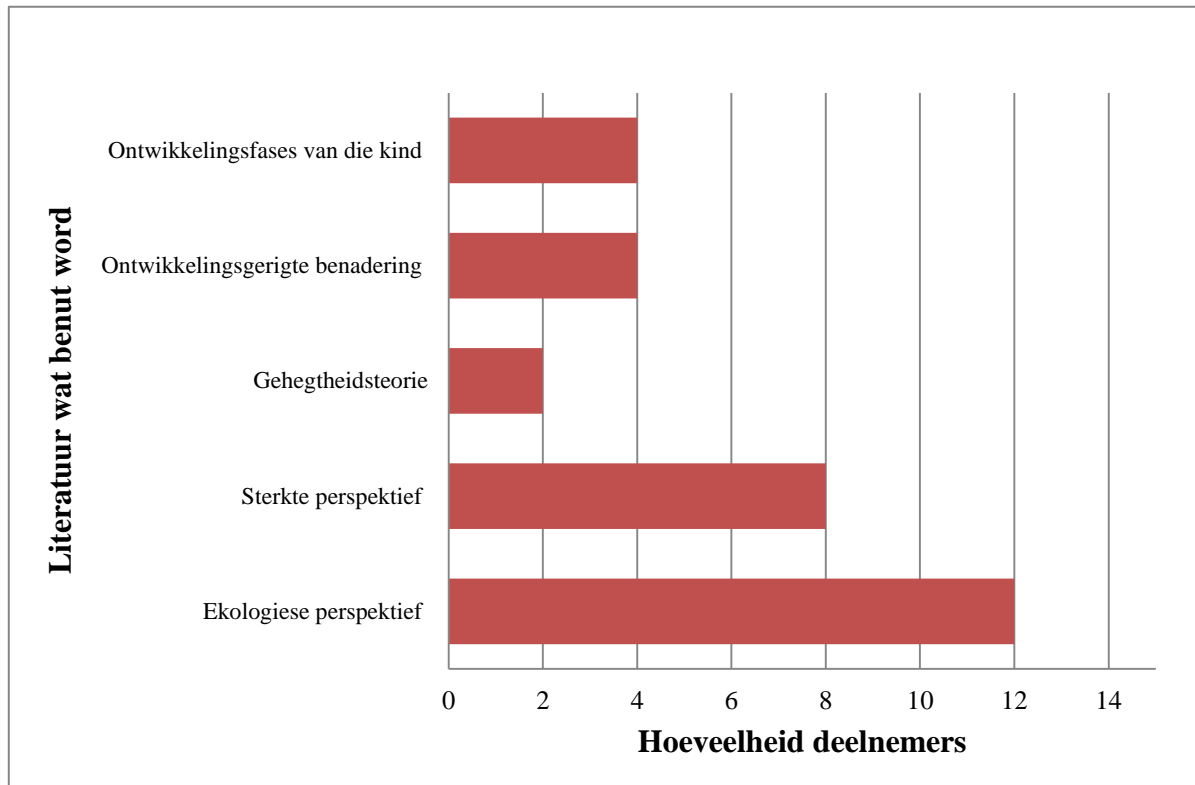
2. Literatuur word nie tydens dienslewering benut of integreer nie

Volgens die **tweede sub-tema** word geen literatuur tydens dienslewering benut of geïntegreer nie en word dit so deur ongeveer een derde van die deelnemers aangedui. Slegs een kategorie is onder die sub-tema uitgelig en word hier bespreek.

Die enigste **kategorie** onder dié sub-tema is dat daar 'n bewustheid van literatuur is, maar dat die literatuur nie tydens dienslewering aan pleegsorggesinne benut of toegepas word nie. Voorgenoemde word deur ongeveer 'n kwart van die deelnemers aangedui. Redes wat hiervoor aangevoer is, is dat daar eerder op feite en bewyse as op literatuur gefokus word en dat, ten spyte van uitstekende literatuur, dit nie altyd in praktyk uitvoerbaar is nie. 'n Onlangse studie wat in Amerika gedoen is, bevestig die deelnemers van hierdie studie se siening en verduidelik dat wanneer literatuur in praktyk geïntegreer word, dit een van die grootste uitdagings is om sodanige literatuur en praktyk op 'n effektiewe wyse te integreer. Maatskaplike werkers dui aan dat alhoewel die belangrikheid van die integrasie van literatuur in die praktyk begryp word, die realisering daarvan steeds moeilik is (Gentle-Genitty et al., 2014:40).

b) SPESIFIEKE LITERATUUR WAT HOOFSAAKLIK DEUR MAATSKAPLIKE WERKERS IN PRAKTYK BENUT WORD SOOS DEUR DEELNEMERS AANGEDUI

Deelnemers is versoek om aan te dui watter spesifieke literatuur hoofsaaklik tydens pleegsorgdienslewering benut word. In Figuur 4.5 word die resultate aangedui.

Figuur 4.5: Spesifieke literatuur wat tydens pleegsorgdienslewering benut word

N = 20

1. Ontwikkelingsfases van die kind

Vier deelnemers (20%) het aangedui dat literatuur met betrekking tot die ontwikkelingsfases van die kind tydens pleegsorgdienslewering benut en integreer word. Deelnemers het aangedui dat literatuur rakende die ontwikkelingsfases van die kind belangrik is wanneer pleegsorgdienste gelewer word aangesien die ouderdom van die kind asook die ontwikkelingsfase van die kind in ag geneem word tydens assessering en die individuele ontwikkelingsplan. Daar bestaan egter meer as een teorie oor die ontwikkelingsfases van die kind. Daar was nie duidelikheid oor watter spesifieke literatuur rakende die ontwikkelingsfases van die kind benut word nie.

2. Ontwikkelingsgerigte benadering

Die benutting van 'n ontwikkelingsgerigte benadering is deur vier deelnemers (20%) bevestig. Deelnemers het verduidelik dat pleegsorgdienslewering volgens 'n ontwikkelingsbenadering gelewer word soos voorgeskryf deur Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing (Republiek van Suid-Afrika, 2006).

3. Gehegtheidsteorie

Slegs twee deelnemers (10%) het aangedui dat die gehegtheidsteorie tydens pleegsorgdienslewering geïntegreer word. Hierdie bevinding is kommerwekkend aangesien vorige studies die belangrikheid van die gehegtheidsteorie en die toepassing in maatskaplike werk dienslewering bevestig het. Die gehegtheidsteorie het 'n baie spesifieke toepassingspotensiaal in maatskaplike werk dienslewering aan kinders, veral in kinderbeskermingsdienste soos pleegsorg, aangesien die teorie 'n raamwerk bied om ouer-kind verhoudinge beter te verstaan (Botes & Ryke, 2011:35).

Dit is egter belangrik om te noem dat hierdie vraag nie op die gehegtheidsteorie gefokus het nie en dat die twee deelnemers self aangedui het dat hierdie teorie tydens dienslewering benut word. Daar sal egter later uitgebrei word op deelnemers se ervaring van en die benutting en begrip oor die gehegtheidsteorie.

4. Sterkte perspektief

Die benutting van die sterkte perspektief tydens pleegsorgdienslewering is deur agt (40%) van die deelnemers bevestig. Deelnemers wat aangedui het dat die sterkte perspektief tydens dienslewering benut word, het ook verduidelik dat dit die algemene perspektief is wat altyd in die praktyk benut en geïntegreer word. Literatuur bevestig dat maatskaplike werkers 'n sterkte gebaseerde perspektief moet benut wanneer daar met gesinne soos pleegsorggesinne gewerk word (Saleebey, 2006:198).

5. Ekologiese perspektief

Twaalf (60%) van die deelnemers het bevestig dat die ekologiese perspektief benut word aangesien die pleegkind en pleeggesin binne hul omgewing (en die sisteme waarvan hul deel vorm) beskou word tydens pleegsorgdienslewering. Literatuur bevestig die belangrikheid van die integrasie van die ekologiese perspektief tydens pleegsorgdienslewering aangesien hierdie perspektief die interaksie tussen die individu en die omgewing bestudeer en ook die geleentheid bied om 'n holistiese beeld te vorm rakende faktore wat tot dienslewering in die pleegsorgpraktyk bydra. Vanuit 'n ekologiese perspektief word daar verder geargumenteer dat verandering slegs meegebring kan word deur intervensie met die kind, die versorger, die kind en versorger, die biologiese gesin en selfs die verskillende maatskaplike werkers wat by die kind betrokke is (Johnson & Yanca, 2010:8,12; Coman & Devaney, 2011:49; Böning & Ferreira, 2013:522).

4.3.3.2 Belangrikheid van die gehegtheidsteorie tydens dienslewering aan pleegsorggesinne

Deelnemers is gevra om op 'n stelling vanuit die literatuur te reageer wat bevestig het dat die gehegtheidsteorie deesdae as belangrik geag word tydens pleegsorgdienslewering. Hulle is gevra om te verduidelik wat verstaan word onder die gehegtheidsteorie. Deelnemers het dit egter moeilik gevind om die vraag korrek te interpreteer en te beantwoord. Die sub-temas en kategorieë is verkry vanuit die narratiewe waar deelnemers die vraag beantwoord het deur klem te lê op die belangrikheid van die gehegtheidsteorie eerder as hul begrip oor hierdie teorie.

In Tabel 4.6 word verskeie sub-temas, kategorieë en narratiewe aangedui soos deur deelnemers beskryf.

Tabel 4.6: Belangrikheid van die gehegtheidsteorie

Tema 6: Belangrikheid van die gehegtheidsteorie tydens dienslewering aan pleegsorggesinne		
Sub-tema	Kategorie	Narratiewe
1. Belangrikheid van die gehegtheidsteorie word erken	<ul style="list-style-type: none"> Band tussen ouer en kind word tydens dienslewering aan pleegsorggesinne in ag geneem 	<p>“So wanneer ons praat van ’n pleegkind wat teruggeplaas word – kyk ons ooglopend na die huisvesting, na die finansies ensovoorts, <u>maar as daar nie ’n binding tussen ma en kind is nie, is dit useless [onnodig]</u>. Baie keer snap die ouers dit nie. Dink hulle, as hulle alles in plek het jy weet die kamers is nou netjies en alles, maar hulle het nooit kontak gemaak nie.”</p> <p>“Yes, yes, soos in baie gevalle van my – ma (ek bedoel as daar mos nou family reunification services ge-render [<i>gesinsherenigingsdienste gelewer</i>] word) <u>moet ’n mens mos maar nou kyk na die band wat die kind eintlik met die pleeggesin het en die band wat die kind met die ma het. As die band mos nou nie so goed is nie, definitief gaan die kind mos nou nog aanbly.</u>”</p> <p>“Nee, dit is definitief relevant. <u>So ons gebruik definitief om te gaan kyk wat is bind ... wat is die binding, met wie bind die persoon, het hy reg gebind, is daar enige probleme rondom dit</u>, want baie keer kry jy mense wat nie kan bind nie as gevolg van die attachment [<i>gehegtheid</i>] wat daar nie is tussen ’n ma en ’n kind nie.”</p> <p>“Ons het gepraat oor attachment [<i>gehegtheid</i>], hegting en so. <u>Dit is uiters belangrik</u>. Dit laat jou kyk wanneer jy onderhoud voer met jou pleegkind en pleegouers en biologiese ouers <u>dan kyk jy na uhm ... die kind se gedrag in die teenwoordigheid van die ouers en ook in die teenwoordigheid van die pleegouers.</u>”</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Integrasie van die gehegtheidsteorie word as belangrik beskou, maar kennis daarvan ontbreek 	<p>“Soos ek sê – <u>ek dra nie eintlik kennis daarvan nie, maar mens kan dit dalk gebruik en jy weet nie jy gebruik dit nie.</u> Wat ... wat ook ’n probleem is, dit is ook ’n probleem, want baie van hierdie kinders is van babatjie tyd af by die pleegouers en tog sê die wet daar moet gesinsher ... die kind moet teruggeplaas word in die gesinsopset. <u>Nou tot watter mate is dit nou regverdig dat jy die kind wegneem. Uhm ... van die pleegouers met wie hierdie kind ’n band het en nou terugplaas in die biologiese ouers waar daar nou nie regtig ’n goeie band is nie.</u>”</p> <p>“<u>Ons gebruik dit nie, maar ek dink dis belangrik.</u> Veral met die verhouding met die ouers, ons het nie regtig iemand wat gekwalifiseerd is of opgelei is om daai te doen nie, <u>ek het werkswinkels bygewoon daarvoor, ja, maar dis weer ’n geval van tyd.</u>”</p>
2. Belangrikheid van die gehegtheidsteorie word nie erken nie	<ul style="list-style-type: none"> • Dra kennis van die gehegtheidsteorie, maar integreer nie tydens pleegsorgdienslewering nie 	<p>“<u>Uhm ... ons ... uhm ... ons gebruik dit nie so spesifiek nie. Ek het verlede jaar ’n vier dae kursussie bygewoon oor gehegtheidsbindings.</u> Ek dink dit is maar my bietjie kennis, uhm ... maar ja, dit is, dit is die ... the crux of the matter [<i>die kern van die saak</i>] ... wil ek amper sê, uhm ... dat ... dat die uhm ... biologiese, dat die pleegouers die ... die ... die sense of belonging [<i>gevoel van behoort</i>] van ’n kind moet kan verstaan. Daai binding, ’n sekure, hegte verhouding kan hê. <u>So ek dink ons sukkel maar daarmee.</u>”</p> <p>“Ja, weet jy <u>ek het actually [<i>eintlik</i>] verlede jaar ’n kursus bygewoon van (naam van aanbieder) van attachment [<i>gehegtheid</i>].</u> Dit was baie interessant. <u>Ek dink ook dit moet baie meer, baie meer toegepas word</u> – veral die terapie (terapeutiese deel) daarvan, maar daar is net nie. <u>Daar is net nie tyd nie, daar’s nie hulpbronne nie.</u> Die logistiek om ’n kind op ’n twee weeklikse basis dit vir iemand te doen en uhm ... ja, so ek dink nie, maar ja, ek het dit nog nie self gebruik nie.”</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Dra nie kennis van die gehegtheidsteorie nie en integreer nie tydens pleegsorgdienslewering nie 	<p>“Attachment theory? I don’t want to lie to you, I have never used it.”</p> <p><i>[Gehegtheidsteorie? Ek wil nie vir jou jok nie – <u>ek het dit nog nooit gebruik nie.</u>]</i></p> <p>“Ek het <u>nog nooit daarvan gehoor nie.</u>”</p> <p>“Nee, ons gebruik nie ... <u>ons het nie baie te doen met attachment theories [gehegtheidsteorieë] nie.</u>”</p>
--	---	---

1. Belangrikheid van die gehegtheidsteorie word erken

Die **eerste sub-tema** wat tydens die onderhoude na vore gekom het, was dat die belangrikheid van die gehegtheidsteorie erken word aangesien sodanige belangrikheid deur meer as die helfte van die deelnemers bevestig is. Hierdie sub-tema word in twee kategorieë verdeel en word vervolgens bespreek.

Die eerste **kategorie** dui aan dat ’n derde van die deelnemers begryp dat die band tussen ouer (pleegouer of biologiese ouer) en kind in ag geneem moet word. Die fynere besonderhede van die gehegtheidsteorie is egter nie duidelik nie, maar die binding tussen ouer en kind word volgens hierdie deelnemers wel in ag geneem wanneer besluite rakende die beste belange van die kind geneem moet word soos in artikel 7 van die Kinderwet uitgeengesit. Alhoewel dit nie duidelik is of deelnemers die gehegtheidsteorie ten volle begryp nie, is daar wel ’n begrip vir die inagneming van die band tussen die ouer en kind. Hierdie bevinding word deur verskeie studies wat in Suid-Afrika gedoen is, bevestig. Ingevolge dié studies is bevind dat kern terme wat maatskaplike werkers beklemtoon het (soos byvoorbeeld die band tussen ouer en kind) hoofsaaklik terminologie uit die Kinderwet is en dat maatskaplike werkers ’n leke en intuïtiewe begrip van die gehegtheidsteorie het (Lesch *et al.*, 2013:1104). ’n Verdere Suid-Afrikaanse studie beaam dat maatskaplike werkers ’n algemene begrip het om gehegtheidsverbonde kwessies te verstaan en te adresseer, maar dat hul steeds oor gebrekkige teoretiese kennis oor die gehegtheidsteorie beskik (Botes & Ryke, 2011:47).

Die tweede **kategorie** soos deur ’n vyfde van die deelnemers aangedui, is dat die integrasie van die gehegtheidsteorie belangrik is, maar dat hul nie oor die nodige kennis beskik oor die teorie self en hoe om hierdie teorie tydens dienslewering te integreer nie. Sommige deelnemers het gevra dat die navorser verduidelik wat die gehegtheidsteorie is, waarop daar dan geantwoord is, dat alhoewel hierdie teorie nie aan hul bekend is nie, hul wel die belangrikheid van die teorie begryp – veral tydens pleegsorgdienslewering. ’n Vorige studie deur Botes en Ryke (2011) stem ooreen met hierdie bevinding en bevestig dat daar gebrekkige kennis oor die gehegtheidsteorie onder maatskaplike werkers in Suid-Afrika is. Hierdie studie dui verder aan dat ongeveer 12% van maatskaplike werkers bevestig het dat die bron van hul kennis oor die gehegtheidsteorie hul universiteitsopleiding in Maatskaplike werk is, 30% dui aan dat hulle op universiteit in

Sielkunde, opleiding hieroor ontvang het, en 21% bevestig dat hul nagraadse opleiding oor die gehegtheidsteorie ontvang het (Botes & Ryke, 2011:40). Die gehegtheidsteorie is egter 'n belangrike teorie binne kinder- en gesinsorg, omdat hierdie teorie die konteks bied waarbinne 'n beter begrip oor pleegsorgkinders verkry word (Goodyer & White, 2011:33).

2. Belangrikheid van die gehegtheidsteorie word nie erken nie

Die **tweede sub-tema** is dat die belangrikheid van die gehegtheidsteorie nie erken word nie soos deur ongeveer een derde van deelnemers uitgelig is. Hierdie sub-tema word in twee kategorieë verdeel.

Die eerste **kategorie** wat na vore gekom het, is dat 'n klein hoeveelheid deelnemers bewus is van die gehegtheidsteorie, maar nie hierdie teorie tydens dienslewering aan pleegsorggesinne benut nie. Sommige deelnemers het selfs kursusse oor die gehegtheidsteorie bygewoon, maar dui aan dat dit nie tydens dienslewering aan pleegsorggesinne gebruik word nie as gevolg van verskeie redes, onder andere weens uitdagings in die praktyk. Hierdie bevinding word deur 'n ander Suid-Afrikaanse studie beaam welke studie tot die slotsom gekom het dat 53% van maatskaplike werkers wat aan die studie deelgeneem het, weens hoë gevalleladinge nie gehegtheidsverwante probleme kon aanspreek nie (Botes & Ryke, 2011:46).

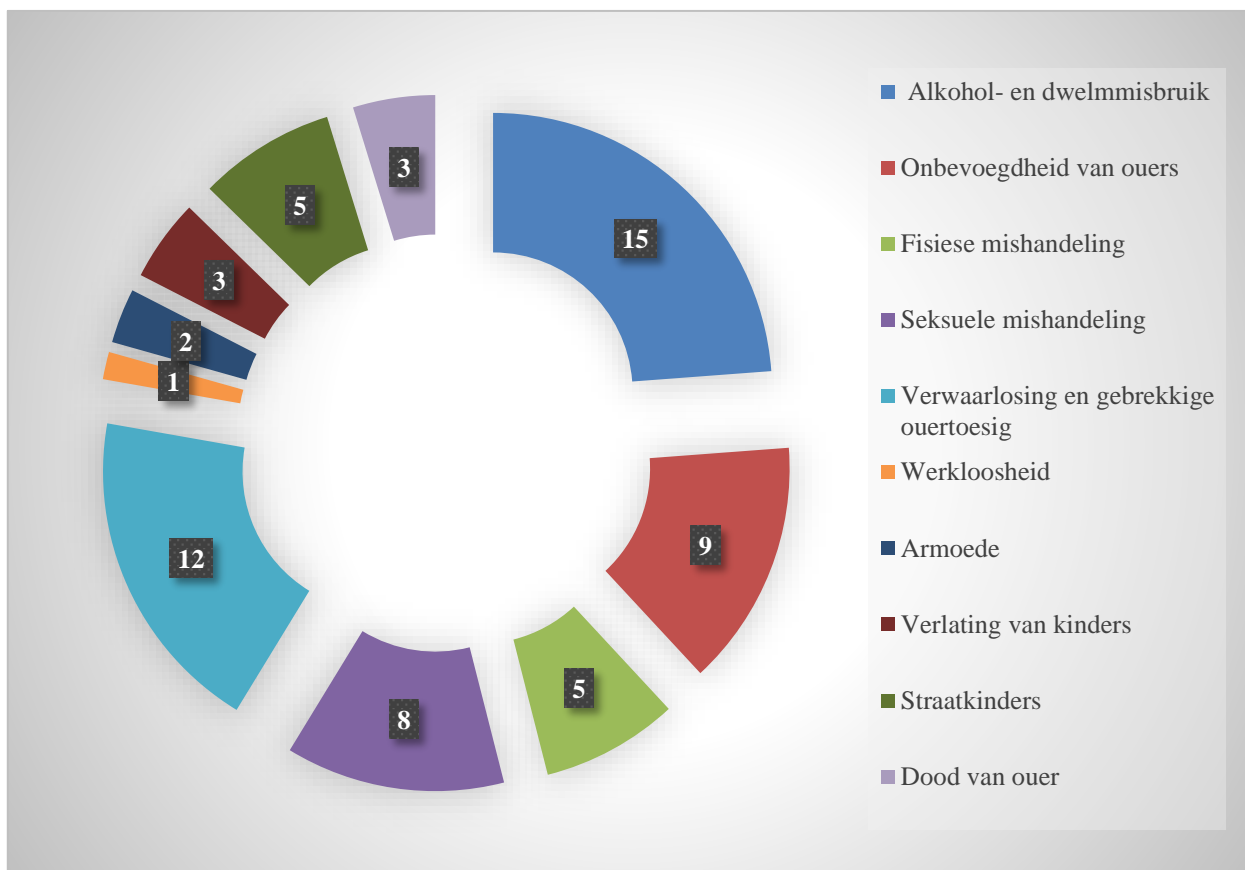
In die tweede **kategorie** het 'n paar van die deelnemers aangedui dat hulle heeltemal onbewus is van die gehegtheidsteorie en dat hierdie teorie glad nie tydens dienslewering aan pleegsorggesinne geïntegreer en toegepas word nie. Hierdie bevinding bevestig die resultate van 'n studie wat in Suid-Afrika gedoen is, waar maatskaplike werkers aangedui het dat daar nie noodwendig tydens hulle opleiding op die gehegtheidsteorie gefokus is nie en dat maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne lewer se kennis van die gehegtheidsteorie beperk is (Lesch *et al.*, 2013:1104, 1107).

4.3.4 SIENINGS OOR DIE AARD VAN MAATSKAPLIKE WERK DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE

Deelnemers is gevra om hul siening oor maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne te beskryf.

4.3.4.1 Hoofredes vir die verwydering van kinders

Deelnemers is gevra om die hoofredes vir die verwydering van kinders te bespreek soos wat dit in hulle eie organisasie voorkom. Hierdie data is op twee maniere voorgestel aangesien beide maniere nodig is om die resultate te begryp. Figuur 4.6 stel die hoofredes vir verwydering grafies voor, maar sal nie bespreek word nie aangesien Tabel 4.7 die verskeie sub-temas en narratiewe uit een sal sit en volledig geanaliseer word.

Figuur 4.6: Hoofredes vir die verwydering van kinders

Volgens deelnemers is die hoofredes vir verwydering die volgende: alkohol- en dwelmmisbruik, verwaarloosing en gebrekkige ouertoesig, onbevoegdheid van ouers, seksuele mishandeling, fisiese mishandeling, straatkinders, verlating van kinders, die dood van 'n ouer, armoede en werkloosheid. Hierdie redes vir verwydering stem ooreen met artikel 150 in die Kinderwet wat fokus op kinders wat sorg en beskerming benodig (Republiek van Suid-Afrika, 2005).

Tabel 4.7 sal ooreenkomstig artikel 150 in die Kinderwet ingedeel word sodat die raakpunte en ooreenkomste duidelik is.

Tabel 4.7: Hoofredes vir die verwydering van kinders

Tema 7: Hoofredes vir die verwydering van kinders	
Sub-tema	Narratiewe
1. Verlating van kinders	<p>“... <u>verlating van kinders</u> het ons ook baie.”</p> <p>“uhm ... <u>kinderverlating</u> (abandonment).”</p>

2. Gebrekkige ouerskapvaardighede	<p>“... <u>biologiese ouers nie bevoeg</u> is om die kinders se versorging waar te neem nie en in ons area spesifiek is dit een van die hoofredes.”</p> <p>“... ons <u>ook ouers wat nie hul kinders kan beheer</u> nie.”</p>
3. Gesinsgeweld	<p>“... <u>domestic violence [gesinsgeweld]</u>, maar baie erg domestic violence [gesinsgeweld].”</p> <p>“So <u>daar’s altyd gesinsgeweld</u> en dan is daar niemand wat na die kinders omsien nie.”</p>
4. Straatkinders	<p>“... we remove a child if there has been a report (number one) – that <u>the child is a beggar on the street</u>.”</p> <p><i>[... Ons verwyder ’n kind indien daar gerapporteer word dat (eerstens) – dat die kind ’n bedelaar op straat is.]</i></p> <p>“Jy weet, so dis <u>grotendeels ja en dan straatkinders</u>.”</p>
5. Alkohol- en dwelmmisbruik	<p>“... meeste van die kere <u>ouers wat dwelms en alkohol misbruik</u>.”</p> <p>“... onverantwoordelike ouers, veral <u>waar alkohol en dwelms in so ’n leefstyl is</u>.”</p>
6. Fisiese mishandeling	<p>“... is mishandeling – <u>fisiese mishandeling</u>.”</p> <p>“... <u>physical abuse [fisiese mishandeling]</u>.”</p>
7. Seksuele mishandeling	<p>“... <u>seksuele misbruik</u> (seksuele mishandeling) van kinders.”</p> <p>“... dan sal ek ook sê <u>ons het baie seksuele mishandeling in ons area</u>.”</p>
8. Verwaarloosing	<p>“<u>Kinderverwaarloosing</u>, ook soos ek sê <u>geen toesig</u>. So niemand sien om na die kinders nie en partykeer kyk die ouer kinders na <u>die jonger kinders</u> wat ook nie aanvaarbaar is nie. So ons plaas hulle eerder in ’n plek waar daar ouers na hulle omsien sodat hulle hul kinderlewe kan leef, ja.”</p> <p>“Uhm ... in the community that I serve is (name of community) uhm... what is common is that <u>parents will go work and leave children unattended</u>. ... So <u>that’s neglect</u>.”</p> <p><i>[Uhm ... in die gemeenskap wat ek dien (naam van gemeenskap), ... uhm.. wat algemeen is, is dat die ouers sal gaan werk en kinders sonder toesig los.. so dis verwaarloosing.]</i></p>
9. Armoede	<p>“As ek dink aan (naam van hospital) verwysings van babas wat ek kry of die ouers byvoorbeeld ... <u>daar’s armoede</u>, met ander</p>

	<p>woorde die kinders bly miskien op straat met die kindjie of het nie uhm ... <u>het nie beskutting of finansies om te kyk na die kindjie nie.</u>”</p> <p>“... <u>daar’s baie armoede wat op sy eie kan weer mos uitspruit na mishan ... misbruik van subs ... van dwelms en alkohol, en wat ook mos nou gesinsgeweld en al daai goeters so vir my gaan dit definitief dat armoede ’n groot rol speel en dat dit ’n baie groot ... dis soos ’n refrein deur al die hele goeters.</u>”</p>
10. Oorlede ouers	<p>“Meeste van die kere <u>wanneer kinders in pleegsorg beland, is wanneer die, die ouer oorlede is</u> en wanneer die pleegouer self kom aansoek doen vir pleegsorg.”</p> <p>“... <u>biologiese ouers is oorlede</u> – dis ook baie, dis ook baie groot een, uhm ... ja.”</p> <p>“Maar tog, ons het ... dit is beduidend dat uhm <u>dat dit nou heeltemal weeskinders is of waar die ma dan nou oorlede is,</u> maar die pa is nou nie so betrokke nie.”</p>

Die eerste **sub-tema** is die verlating van kinders en word deur ongeveer een derde van deelnemers bevestig as ’n rede vir verwydering. Ouers wat kinders verlaat dien ook as een van die gronde vir verwydering kragtens artikel 150 van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) en bevestig dus dat hierdie een van die hoofredes vir verwydering in die praktyk is.

Nog ’n **sub-tema** wat na vore gekom het, is gebrekkige ouerskapsvaardighede en is deur ongeveer een vyfde van deelnemers aangedui as ’n hoofrede vir verwydering. Hierdie rede is ook deur maatskaplike werkers as ’n risiko-faktor vir kindermishandeling en -verwaarloosing in ’n onlangse studie aangedui (Strydom, 2008:223) wat volgens artikel 150 van die Kinderwet aandui dat ’n kind die behoefte aan sorg en beskerming het en gevolglik ’n moontlike rede vir verwydering is (Republiek van Suid-Afrika, 2005).

Die derde **sub-tema** is deur ongeveer een vyfde van deelnemers bevestig naamlik dat ernstige gesinsgeweld moontlik tot die verwydering van ’n kind kan lei. Alhoewel gesinsgeweld nie onder ’n meerderheid van deelnemers as die oorwegende rede vir verwydering opsigself aangedui is nie, kan dit moontlik tot ander redes vir verwydering lei. In Amerika word gesinsgeweld egter as een van die hoofredes vir pleegsorgplasings aangevoer (Owusu-Bempah, 2010:44).

Straatkinders is die vierde **sub-tema** wat na vore gekom het en alhoewel die minderheid van deelnemers aangedui het dat hierdie een van die hoofredes vir verwydering is, was daar steeds aangedui dat hierdie in sekere areas, ’n hoofrede vir verwydering is. Die Kinderwet 38 van 2005 stipuleer ook dat ’n kind wat “op die strate lewe en werk of bedel vir ’n lewe” ’n kind is, wat sorg en beskerming benodig (Republiek van Suid-Afrika, 2005).

’n Verdere **sub-tema** is deur driekwart van die deelnemers bevestig, naamlik dat alkohol- en dwelmmisbruik een van die hoofredes vir die verwydering van kinders is. Deelnemers het ook aangedui dat alkohol- en dwelmmisbruik dikwels die oorsaak is vir ander redes vir verwydering van kinders soos byvoorbeeld gesinsgeweld. Hierdie rede vir verwydering stem ooreen met ander studies wat ’n toename in alkohol- en dwelmmisbruik as moontlike redes vir die toenemende pleegsorgplasings in Suid-Afrika aanvoer (Owusu-Bempah, 2010:44; Lesch *et al.*, 2013:1101).

Die volgende **sub-tema** wat deur ’n kwart van deelnemers bevestig is, is dat fisiese mishandeling een van die hoofredes vir die verwydering van kinders is. Hierdie bevinding stem ooreen met die Kinderwet se redes vir verwydering aangesien ’n kind wat mishandel word, volgens artikel 150 in die Kinderwet geklassifiseer word as ’n kind wat sorg en beskerming benodig (Republiek van Suid-Afrika, 2005).

Die sewende **sub-tema** wat vanuit die data na vore gekom het, is dat seksuele mishandeling een van die hoofredes vir verwydering is en word deur net minder as die helfte van die deelnemers aangedui. Artikel 150 in die Kinderwet stipuleer dat ’n kind sorg en beskerming benodig waneer ’n kind deur die ouer of versorger mishandel word (Republiek van Suid-Afrika, 2005).

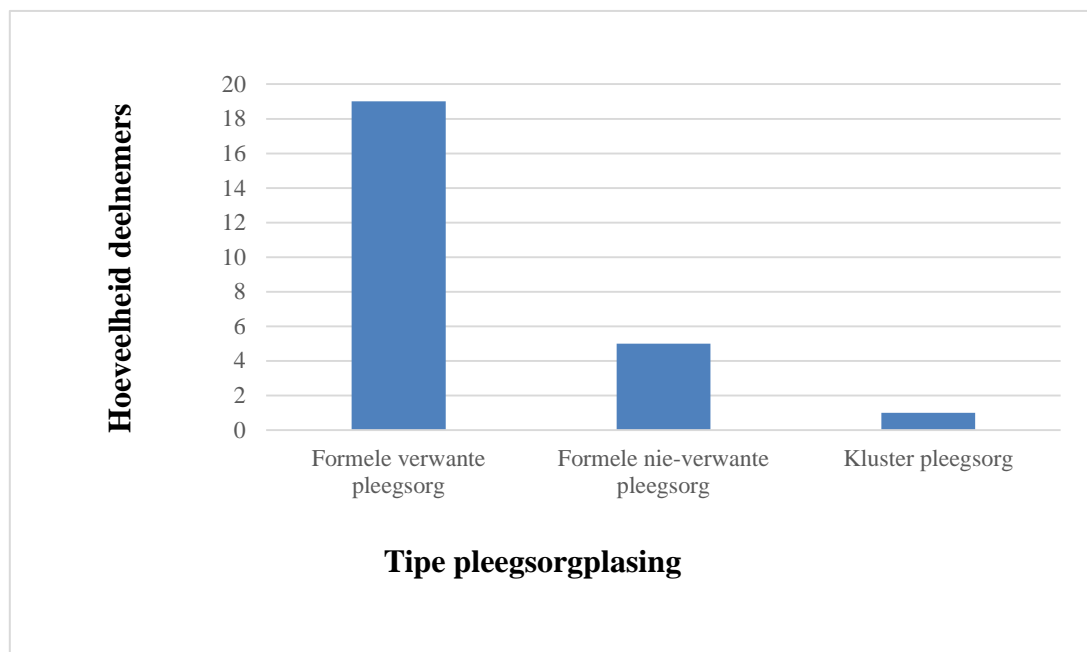
Die agtste **sub-tema** wat na vore gekom het, is dat verwaarloosing en gebrekkige ouertoesig ’n hoofrede vir verwydering is en word deur meer as die helfte van die deelnemers aangedui. Ander Suid-Afrikaanse literatuur bevestig die bevinding, naamlik dat fisiese verwaarloosing ’n oorsaak vir die verwydering van kinders is (Böning & Ferreira, 2013:527).

Sub-tema nege, wat vanuit die onderhoude verkry is, is armoede en is deur enkele deelnemers as ’n hoofrede vir verwydering uitgelig. Alhoewel slegs ’n klein hoeveelheid deelnemers aan hierdie studie armoede as een van die hoofredes vir verwydering van kinders noem, dui Lesch *et al.* (2013:1101) se studie ook aan dat armoede ’n hoofrede vir ’n toename in pleegsorgplasings is.

Die laaste **sub-tema** wat deur enkele deelnemers uitgelig is, is dat primêre versorgers wat sterf as ’n hoofrede vir verwydering beskou word. Hierdie bevinding stem ooreen met ’n ander studie wat in Suid-Afrika gedoen is, wat bevestig dat van die hoofredes vir pleegsorgplasings in Suid-Afrika onder andere die dood van ouers insluit (Böning & Ferreira, 2013:527).

4.3.4.2 Tipe opsies vir pleegsorgplasing wat hoofsaaklik in die organisasie benut word

Deelnemers is gevra om aan te dui watter tipe pleegsorgplasingopsie hoofsaaklik in die organisasie benut word. Deelnemers kon keuses uitoefen met die beantwoording van hierdie vraag. Sommige deelnemers het slegs die opsie(s) aangedui waar ander deelnemers uitgebrei het en redes vir die spesifieke pleegsorgplasingopsie aangevoer het. Figuur 4.7 stel die resultate grafies voor.

Figuur 4.7: Tipe pleegsorgplasingopsies wat benut word

N = 20

Vanuit Figuur 4.7 is dit duidelik dat verwante pleegsorg die gewildste plasingopsie volgens deelnemers aan hierdie studie is. Dit is duidelik dat (19 = 95%) van die deelnemers aangedui het dat verwante pleegsorg in die praktyk benut word, en (5 = 25%) van die deelnemers van die nie-verwante pleegsorgplasingopsie gebruik maak. Slegs een deelnemer maak soms van kluster pleegsorggebruik. Hierdie bevinding is in ooreenstemming met onlangse navorsing in Suid-Afrika wat bevind het dat verwante pleegsorgplasingopsies meer benut word as nie-verwante pleegsorgplasingopsies aangesien 76,5% van maatskaplike werkers aangedui het dat verwante pleegsorg verkies word en slegs 23,5% van die maatskaplike werkers bevestig het dat die nie-verwante pleegsorgplasingopsies benut word (Böning & Ferreira, 2013:526). Nog 'n studie bevestig hierdie resultate aangesien deelnemers aan die studie aangedui het dat die meeste van die pleegsorgplasing verwante plasing is, omdat daar dikwels reeds 'n band tussen die pleegouer en pleegkind is (Lesch et al., 2013:1106).

4.3.4.3 Sukses en redes vir sukses van die verskillende pleegsorgplasingopsies in praktyk

Deelnemers is gevra om aan te dui watter tipe pleegsorgplasingopsie, volgens hul mening, meer suksesvol is en moes ook redes hiervoor aanvoer. In Tabel 4.8 word sub-temas, kategorieë (redes) en narratiewe soos uit die data verkry, uiteengesit en bespreek.

Tabel 4.8: Sukses en redes vir sukses van plasingopsies

Tema 8: Sukses en redes vir sukses van plasingopsies		
Sub-tema	Kategorie (REDES)	Narratiewe
1. Verwante pleegsorgplasing is	<ul style="list-style-type: none"> Familie voel verplig en verantwoordelik 	“... die familie voel hulle het 'n plig om na die kind te kyk.”

meer suksesvol		<p><u>“Ek sal meer sê die familie voel dan half meer (as dit familieplasings is) voel hulle half meer verantwoordelik vir daai kind.”</u></p> <p><u>“... want hulle het nie regtig ’n keuse nie. Dis familie van hulle, verstaan. Hulle kan nie net sê ek wil nie. Veral die ouma’s. Jy weet, wat nou nog uit die ouer era kom waar hulle voel hulle moet verantwoordelikheid neem.”</u></p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Gevoel van behoort word bevorder 	<p><u>“... uhm ... ek dink dis darem, daar is tog darem die geborgenheid. Hulle kan end uit bly by die pleegouers (veral as hulle groter is) dan is daai sekuriteit ook nog daar. Of hulle het darem.. ek was by my ouma, maar ek het darem in kontak gebly met my tannies of ouer broer of suster.”</u></p> <p><u>“... when you have identified that the child is in need of care and protection – you must keep them in the very family orientated ... uhm ... setting.. if you are in a family orientated environment and you treat a child as one of any other children ... it ... it ... it gives a sense of belonging.”</u></p> <p><i>[... wanneer jy identifiseer het dat die kind sorg en beskerming benodig, moet jy hul in dieselfde familie-georiënteerde omgewing hou. Wanneer jy in ’n familie-georiënteerde omgewing is en die kind word behandel as een van die gesin, gee dit aan die kind ’n gevoel van behoort.]</i></p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Kinderwet skryf dit voor 	<p><u>“Ek ... in die Kinderwet is daar ’n gedeelte dink ek wat mens moet sê hoekom familieplasings nie oorweeg word nie.”</u></p> <p><u>“Kyk, uhm ... wanneer jy jou kind, voordat jy ’n kind in pleegsorg plaas ... Die Kinderwet maak voorbereiding en sê – gee duidelike riglyne; om te sê: plaas die kind by familielede sodat die kind ten alle tye kontak kan hou met familielede en moenie die kind plaas by totale vreemde mense wat die kind nie ken nie.”</u></p>

<p>2. Nie-verwante pleegsorgplasing is meer suksesvol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Biologiese ouers meng minder in en pleegkinders word minder blootgestel aan familiekonflik 	<p>“... sal ek sê dis <u>die nie-verwante pleegsorg</u>, want by die verwante pleegsorg ... <u>die biologiese ouers is meer geneig (as daar is) om moes te gaan maak by die familielid</u> as dit nog familie is en dan raak die pleegouers wat die familieledes is ... <u>So hulle is meer geneig om dit by die familie te doen as wat hulle dit by nie-verwante pleegouers.</u>”</p> <p>“Ja, so, want dit is nou wanneer jy kan sien: okay hierdie kind gaan nie terug na sy familie toe nie, dis nie ’n viable [<i>haalbare</i>] opsie nie, kom ons plaas die kind by hierdie persone ... <u>Dit gaan eintlik beter met kinders binne plasinge wat nie familieledes is nie juis omdat daai familie faktor weg is. Daai struwelinge, daai onderonsies, daai speel met die kind as ’n bargaining tool [<i>manier van onderhandeling</i>] ... daai goed gebeur nie ... baie meer formeel en struktuur en baie meer, uhm ... hoe kan ek sê, dis nie chaoties nie.</u>”</p>
<p>3. Beide verwante en nie-verwante pleegsorgplasinge het uitdagings</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hantering van tienerfase is ’n uitdaging 	<p>“... uhm ... distinguish tussen die twee nie because ek sal ... vir my is dit ... babatjies is oulik aan al twee kante van kinship [<i>verwante</i>] en nie kinship [<i>nie-verwante</i>] nie. <u>Dis as die kind tiener word, almal kom dit uit by (kinship of nie kinship nie) dit is ’n probleem</u> ... Yes [<i>ja</i>], die kind wat ouer raak en hoe die foster parent [<i>pleegsorgouer</i>] die kind hanteer of sien op die ou einde van die dag.”</p> <p>“... <u>as die kinders miskien nou gedragsprobleme begin gee of hulle begin nou net probleme gee (normale tienerprobleme)</u> dan voel die mens ... die pleegouers hulle ... <u>hulle wil nie meer cope [<i>deel</i>] met daai kind nie.</u>”</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Hang van ouer en die verhouding tussen die pleegouer en pleegkind af 	<p>“... jy ... <u>hier kan ek nou maar sê dit hang af.</u> Dit hang <u>regtig af van die pleegouer</u>, want daar is regtig van hulle wat nie-verwant is, wat so hart en liefde het vir kinders, maar in die meeste gevalle is dit nou maar verwante, want dit is maar hulle familie, <u>maar dit hang regtig af van die tipe persoon by wie jy die kind plaas.</u> Dit gaan oor die kapasiteit van die <u>pleegouer</u> en in baie gevalle gaan <u>dit oor die ondersteuning wat hulle kry.</u>”</p> <p>“<u>Dit hang af van ...</u> kyk uhm ... party kinders is by mense geplaas wat ’n vriendin is van die ma of die pa. So <u>ek dink dit gaan oor die verhouding wat die mense reeds met die ouers gehad het.</u>”</p>
--	--	---

1. Verwante pleegsorgplasing is meer suksesvol

Die **eerste sub-tema** wat na vore gekom het, is dat verwante pleegsorg meer suksesvol is in praktyk aangesien heelwat deelnemers hierdie sub-tema bevestig het. Die volgende kategorieë het na vore gekom.

Die eerste **kategorie** wat na vore gekom het en rede waarom verwante pleegsorg as meer suksesvol ervaar word, is dat familieleden dikwels verplig en verantwoordelik voel vir die kinders en is deur ongeveer ’n vyfde van deelnemers aangedui. Hierdie siening word ook bevestig deur literatuur wat aantoon dat hierdie konsep van verwante sorg lankal reeds in swart Afrika-families bestaan (Inca, 2009:25) en kan moontlik dien as verduideliking hoekom families verplig en verantwoordelik voel vir kinders.

Die tweede **kategorie** wat deur enkele deelnemers uitgelig is, is dat ’n familieplasing aan die kind geborgenheid verseker en dat ’n familie-omgewing tot voordeel van die kind is, wat hierdie tipe plasingsoptie meer suksesvol maak. Verskeie studies bevestig hierdie siening en verduidelik dat verwante pleegsorgplasing vir kontinuïteit van die familie-identiteit sorg en dat kinders wat by familie geplaas word, gewoonlik langer in die plasing aanbly en dat verwante pleegsorg bydra tot stabiliteit in hierdie kinders se lewe (Cuddeback & Orme, 2002:885; Farmer, 2009:340).

Die derde **kategorie** en rede wat deur ’n paar deelnemers gegee is, is dat die verwante pleegsorgplasingsoptie meer suksesvol is omrede die Kinderwet hierdie plasingsoptie voorskryf. Hierdie siening word deur literatuur bevestig aangesien verwante pleegsorgplasing in Suid-Afrika volgens die Kinderwet as die eerste opsie vir plasing beskou word (Van der Veen, 2014:28) en geniet voorkeur alvorens nie-familieleden as pleegsorgouers oorweeg word (Böning & Ferreira, 2013:520).

2. Nie-verwante pleegsorgplasing is meer suksesvol

Die **tweede sub-tema** wat deur ongeveer 'n kwart van die deelnemers aangedui is, is dat nie-verwante pleegsorgplasinge meer suksesvol is. Die rede wat vir die sukses van nie-verwante pleegsorgplasinge aangevoer is, word vervolgens bespreek.

Die enigste **kategorie** en rede waarom nie-verwante pleegsorg meer suksesvol is, soos aangevoer deur enkele deelnemers, is dat biologiese ouers minder geneig is om by nie-familielede in te meng en so probleme en konflik veroorsaak. Verskeie internasionale en Suid-Afrikaanse studies bevestig hierdie siening. 'n Amerikaanse studie bevestig dat kinders in verwante pleegsorgplasinge meer geneig is om kontak met hul biologiese ouers te hê en daar is bevind dat 53% van die pleegsorgkinders negatiewe reaksies getoon het wanneer biologiese ouers besoek is (Messing, 2006:1418). In 'n Suid-Afrikaanse studie wat met hierdie siening ooreenstem, het deelnemers aangedui dat biologiese ouers meer geneig is om by pleegsorgouers en/of pleegsorggesinne wat familieledes is, probleme en konflik te veroorsaak, en dat konflik tussen biologiese ouers en verwante pleegsorgouers gereeld voorkom (Lesch *et al.*, 2013:1106).

3. Beide verwante en nie-verwante pleegsorgplasinge het uitdagings

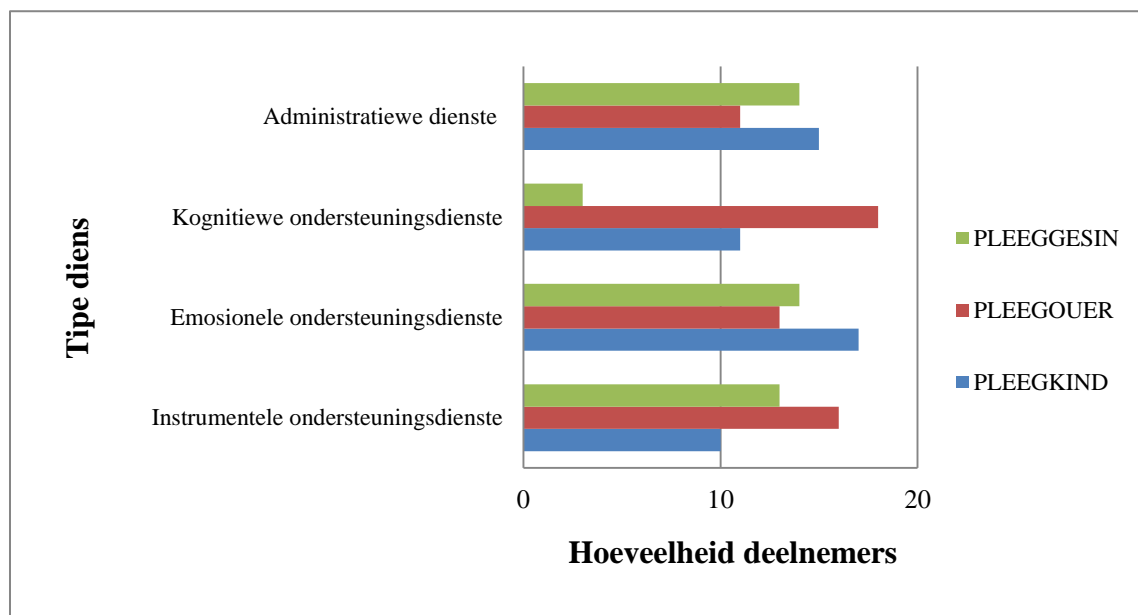
Die **laaste sub-tema** wat na vore gekom het, was dat beide verwante en nie-verwante pleegsorgplasinge suksesvol kan wees en dat dit nie noodwendig die tipe plasing is, wat die sukses van die plasing verseker nie. Die redes word in twee kategorieë verdeel en sal vervolgens bespreek word.

Die eerste **kategorie** soos deur byna al die deelnemers aangedui, verduidelik het dat die sukses van die pleegsorgplasing dikwels platval wanneer die pleegkind tienerjare betree (ongeach of die kind in verwante of nie-verwante pleegsorg geplaas is). Volgens deelnemers is voornemende pleegouers altyd gewillig om kinders in pleegsorg te neem, maar wanneer die kind in die tienerfase inbeweeg wil pleegouers nie meer vir hierdie pleegkind sorg nie. Die rede hiervoor is gewoonlik as gevolg van gedragsveranderinge en kinders wat onbeheersd optree. Hierdie siening word in literatuur bevestig naamlik dat kinders wat in pleegsorg geplaas word een van die kwesbaarste groepe is vir gedrags- en sosiale-emosionele probleme en verduidelik dat pleegsorgplasinge dikwels goed verloop totdat die pleegkind adolessensie bereik en dus 'n ontwikkelingsfase betree wat dikwels met gedragsprobleme gepaardgaan en wat gevolglik die pleegsorgplasing negatief beïnvloed (Crosland & Dunlap, 2015:1669; Schiller, 2015:193).

Die tweede **kategorie** wat na vore gekom het, is dat die sukses van die pleegsorgplasing van die ouer en die verhouding tussen die pleegsorgouer en pleegsorgkind afhang eerder as die tipe plasing en is deur enkele deelnemers uitgelig. Hierdie bevinding stem ooreen met onlangse internasionale literatuur wat bevestig dat die bevordering van 'n positiewe verhouding tussen die pleegsorgouer en pleegsorgkind potensieel daartoe kan lei dat pleegsorgouers bereidwillig sal wees om met die plasing voort te gaan (Cooley, Ferineau & Mullis, 2015:47; Redding, Fried & Britner, 2000:430).

4.3.4.4 Tipe maatskaplike werk dienste wat aan pleegsorggesinne gelewer word

Deelnemers is gevra om aan te dui watter tipe maatskaplike werk dienste aan pleegsorggesinne gelewer word asook aan wie hierdie dienste spesifiek gelewer word. Alhoewel hierdie vraag van deelnemers vereis het om slegs te merk watter dienste gelewer word, het baie deelnemers kommentaar hierop gelewer. Figuur 4.8 stel die resultate grafies voor en word nie geïnterpreteer nie aangesien Tabel 4.9 verder hieroor uitbrei. Temas, sub-temas en kategorieë wat na vore gekom het, word in Tabel 4.9 interpreteer en bespreek.

Figuur 4.8: Tipe maatskaplike werk dienste

Daar is tydens die onderhoude vier tipe dienste bespreek wat maatskaplike werkers moontlik aan die pleegsorggesin, pleegsorgouer en pleegsorgkind lewer, naamlik instrumentele ondersteuningsdienste, emosionele ondersteuningsdienste, kognitiewe ondersteuningsdienste en administratiewe dienste. Dit is duidelik vanuit Figuur 4.8 dat kognitiewe ondersteuningsdienste hoofsaaklik aan die pleegsorgouer gelewer word en dat emosionele ondersteuningsdienste hoofsaaklik aan die pleegsorgkind gelewer word. Hierdie tema sal verder in Tabel 4.9 uiteengesit, analiseer en bespreek word.

Tabel 4.9: Tipe maatskaplike werk dienste

Tema 9: Tipe maatskaplike werk dienste wat aan pleegsorggesinne gelewer word		
Sub-tema	Kategorie	Narratiewe
1. Instrumentele ondersteuningsdienste (bv. Hulp met praktiese probleme soos pleegsorg toelae)	<ul style="list-style-type: none"> Pleegkind 	<p>“... dan soos by die kind – as jy nou goed nodig <u>het vir skool</u> of vir ’n kamp of daar’s <u>skoolklere behoeftes</u> of die skool vereis dat hulle skoolgelde betaal alhoewel hulle ’n <u>pleegkind</u> is. Dat jy nou daar ook sal intree.”</p> <p>“Okay, <u>so daar doen ons nogal baie</u> ... uhm ...</p>

		<p>ons probeer om soos ons (organisasie se naam) <u>organisasies te gebruik vir donasies</u>, vir <u>skoolbehoefte en nasorg</u>. Ons reël ... ons probeer maar <u>reëlins tref vir goedkoper nasorg</u> sodat die kind darem in 'n struktuur is in die middag, of ons probeer <u>skooltassies</u>, of <u>ons gee partykeer klere</u> of whatever [<i>wat ook al</i>], maar ons kan nie baie dit doen nie, maar as ons kan.”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Pleegouer 	<p>“So jy gaan baie keer <u>die pleegouers help met aansoek vir die toelaes</u> – as die toelaes gestaak word en elke keer opvolg: kry jy nog jou geld en ons moet deesdae mos die goed aanstuur en ook as die kind sestien word – daai goedjies. <u>So dis baie keer gefokus op die pleeg ... gewoonlik die pleegmamma.</u>”</p> <p>“... kyk ons moet mos nou vir die <u>pleegsorgouer</u> die uhm ... die hofbevel gee en dan <u>verwys ons hulle na SASSA</u> toe en dan doen hulle self <u>aansoek vir die pleegsorgtoelaag.</u>”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Pleeggesin 	<p><u>Instrumentele ondersteuningsdienste by die pleeggesin</u> – byvoorbeeld daar is ook ouers wat se kinders in pleegsorg is (hy's nou alreeds 'n pleegouer) maar dan moet hulle nog 'n tydjie wag dat die geld uitbetaal word. So ons sal byvoorbeeld <u>vir die pleeggesin dan 'n kospakkie gee</u> as dit tot ons beskikking is.”</p> <p>“Hulle het nie <u>vervoer</u> nie. Toe moes ek vervoer reël sodat die <u>gesin gehaal</u> kan word en weer <u>teruggeneem</u> word, so ja.”</p>
<p>2. Emosionele ondersteuningsdienste</p> <p>(bv. Enige dienste wat berading en/of terapie insluit)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pleegkind 	<p>“Particularly <u>when there are behavioural problems ...</u> behavioural problems – we do render <u>therapeutic services</u>. Or if the child he has felt a sense of abuse at home. <u>We do render therapeutic services to the child just to hear what is happening and help the child therapeutically in terms of how to overcome such things and so on.</u>”</p> <p><i>[Veral wanneer daar gedragsprobleme is lewer ons terapeutiese dienste. Of as die kind mishandel by die huis was. Ons lewer terapeutiese dienste aan die kind om te hoor wat gebeur het en help die kind terapeuties in terme van hoe om hierdie tipe goed te oorkom]</i></p>

		<p><u>en so aan.</u>]</p> <p>“Ons sal (of wat ek gewoonlik doen, is) ek sal die kind sien indien daar nou probleme is en dan nou my <u>dienste lewer terapeuties ... uhm ... individueel.</u>”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Pleegouer 	<p>“As die <u>pleegouer probleme</u> in die huis ondervind – <u>dalk van die pleegkind of net die res van die gesinslede</u> – sal ons ook <u>terapeutiese dienste</u> gee in terme van dit.”</p> <p>“... <u>pleegouer is maar net whenever [wanneer ook al] daar ’n krisis</u> basies maar is.”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Pleeggesin 	<p>“... <u>onthou ons werk mos baie met family conferences [familiekonferensies]</u>, verstaan jy, want so daar is tye wat jy waarskynlik met die kind alleen gaan praat, maar <u>gewoonlik reël jy die afspraak as ’n family conference [familie konferensie].</u>”</p> <p>“... daar is nou <u>een pleeggesin wat ek nou bietjie gesinsterapie lewer</u>. Wat ek met die kind praat, dan met die pleegsorgouers, dan met die gesin, jy weet, almal saam.”</p> <p>“<u>Emotional support – we offer emotional support to foster families because there are situations where uhm ... the family would ... other family would not want to accept the child.</u>”</p> <p>[<u>Emosionele ondersteuning – ons bied emosionele ondersteuning aan pleegsorggesinne omdat daar situasies is waar ’n ander familie nie die kind wil aanvaar nie.</u>]</p>
<p>3. Kognitiewe ondersteuningsdienste</p> <p>(bv. Advies en leiding bied, inligting, opleiding oor Kinderwet)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pleegkind 	<p>“Kyk, ja, dit is een van ons ... uhm ... wat die departement vereis so ons het baie keer <u>opleiding by skole</u> en baie keer is ons kinders ook daar. So <u>ons fokus baie keer op die pleegkind</u>, maar ook met die pleegouer om vir hulle te sê <u>wat hulle wetlike vereistes – wat van hulle verwag word.</u>”</p> <p>“... so in ons <u>pleeggroepe met die kinders</u> sal ons nou nie te veel fokus op die wet nie. Dis maar meer om in voeling te bly en om hulle <u>vrae te beantwoord.</u>”</p> <p>“... ons doen dit in ’n <u>groter groep by die skole</u></p>

		wat ons dan van skool tot skool gaan, maar ek probeer indien ek 'n pleegkind het of 'n nuwe pleegkind, <u>dan doen ons met die kinders - : wat is jou regte</u> , wat uhm ... so ons doen dit.”
	<ul style="list-style-type: none"> Pleegouer 	<p>“... dit doen ons by die pleegouers deur middel van ons uhm ... <u>pleegouer-groepe</u> wat ons probeer om elke drie maande te hou en dan ook het ons <u>ouerleiding-groepe</u> met ons biologiese ouers ook waar ons net 'n bietjie vir hulle <u>guidance [riglyne]</u> gee in terme van wat hulle kan doen om hulle omstandighede te kan verbeter.”</p> <p>“Uhm ... ons het so <u>parenting group [ouerleiding-groep]</u> ding wat een van my kollegas aanbied waar sy soos hierdie tipe goeters met hulle <u>bespreek – die regte en so.</u>”</p> <p>“... by die pleegouer doen ek <u>gereeld pleegouer-groepe</u>. Dis waar ek Kinderwet – die <u>inligting</u> gee oor die nuwe Kinderwet en ook uhm inligting gee oor die ontwikkelingsfases van die kinders en uhm die verskillende ouerskap-style”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Pleeggesin 	<p>“Ja, ons ... ons ... ons ... elke kwartaal. Elke kwartaal moet ons dan uhm ... <u>groepe het oor inligting (inligtingsgroepe)</u> waar ons dan inligting weergee aan voornemende pleegouers, biologiese ouers en pleegouers waar ons hulle dan leer oor, of meer <u>inligting</u> gee oor die <u>Kinderwet en wat die regte is van die biologiese ouers, die regte van die kind en dan die regte van die pleegouers.</u>”</p> <p>“Weet jy, dit doen ons baie in terme van in die groepe. Uhm ... obviously [<i>natuurlik</i>] partykeer in <u>gesinsvergaderings</u> gaan jy dit ook nou doen, want jy kom nou agter een het dalk nie al die <u>inligting nie, dan moet jy maar baie keer (en ek sê vir die werkers sommer lees die artikel 150 of lees die norms en standards) lees</u> dit uit die boek uit sodat hulle kan verstaan waaroor dit gaan.”</p>
4. Administratiewe dienste (bv. Verslae, Individuele	<ul style="list-style-type: none"> Pleegkind 	<p>“Die <u>individuele ontwikkelingsplan</u> word gedoen ... uhm ... <u>met die pleegkind</u> en dan ook mos nou as die kind in pleegsorg geplaas word dan is dit mos deur middel van 'n artikel</p>

diensplan, sorgplan)		155 en dan word daar 'n sorgplan aangeheg.” “Jy moet met die kind 'n IDP uit ... jy weet saam met die kind sit en 'n IDP uitwerk.” “Dan moet ons soos 'n volledige IDP doen, 'n <u>assessment [assessering]</u> oor waar die kind is, waarnatoe is die kind op pad.”
	• Pleegouer	“Pleegouer-keuringsverslag word gedoen, wanneer dit mos nou die eerste plasing is. En dan word daar ook ... uhm ... as die pleegouer mos nou gekeur word ... <u>as die pleegouer dan word daar 'n vorm 39 gedoen.</u> ” “Of as ander organisasies byvoorbeeld pleegsorg oorweeg aan iemand wat in ons area is dan skryf ons 'n <u>agtergrondverslag</u> . Of as ons nou ... of <u>as die ouers in 'n ander area bly dan gaan daai mense nou weer 'n verslag moet skryf.</u> ”
	• Pleeggesin	“... by die <u>pleeggesin skryf ons 'n artikel 159 (2) verslag, uhm ... elke twee jaar.</u> ” “... wel ons doen mos nou die foster care extension order <u>[pleegsorgverlengingsbevel]</u> elke twee jaar. Dit <u>sluit almal in.</u> ”

1. Instrumentele ondersteuningsdienste

Daar is deur die helfte van die deelnemers bevestig dat instrumentele ondersteuningsdienste wel aan die **pleegkind** gelewer word. Verder het meer as die helfte bevestig dat hierdie dienste hoofsaaklik aan **pleegouers** en die hele **pleeggesin** gelewer word. Volgens Visser en Moleko (2012:129) behels instrumentele ondersteuning hoofsaaklik die voorsiening van goedere en dienste soos byvoorbeeld hulp met pleegsorgtoelaes. Pleegsorgtoelaes word deur SASSA uitbetaal en die maatskaplike werker verbind pleegsorggesinne met die nodige hulpbronne en sisteme soos byvoorbeeld SASSA (Downes, 1992:13).

2. Emosionele ondersteuningsdienste

Emosionele ondersteuningsdienste word hoofsaaklik aan die **pleegkind** gelewer en word deur die meerderheid van die deelnemers bevestig. Meer as die helfte van die deelnemers noem dat emosionele ondersteuningsdienste aan die **pleegouers** gelewer word en ongeveer dieselfde hoeveelheid deelnemers lewer emosionele ondersteuningsdienste aan die **pleeggesin** as geheel. Alhoewel emosionele dienste dikwels berading insluit en nie terapeutiese dienste nie, word emosionele ondersteuning aan pleegsorgkinders gelewer. Deelnemers het wel bevestig dat daar 'n groot behoefte aan sielkundige dienste vir pleegsorgkinders

is en dat maatskaplike werkers nie bevoeg is om terapie te doen nie en dat sodanige kinders verwys moet word. Deelnemers het verder aangedui dat daar dikwels nie bekostigbare sielkundige dienste beskikbaar is nie en wanneer daar wel bekostigbare sielkundige dienste beskikbaar is, is daar verduidelik dat die waglyste vir hierdie dienste baie lank is. Hierdie siening dat bekostigbare sielkundige dienste nie beskikbaar is nie, bevestig 'n studie wat onlangs in Suid-Afrika gedoen is, wat aangedui het dat alhoewel dit soms nodig is vir maatskaplike werkers om kliënte na gespesialiseerde sielkundige dienste te verwys, is sodanige dienste nie vir alle kliënte bekostigbaar nie (Nhedz & Makofane, 2015:367). Die bevinding dat emosionele ondersteuning gelewer word en belangrik is, word deur literatuur bevestig wat die belangrikheid van emosionele ondersteuning veral aan die pleegsorgouer uitlig, omdat die rol wat die pleegsorgouer moet vervul uiters uitdagend is (Brown, Sebba & Luke, 2014:13).

3. Kognitiewe ondersteuningsdienste

Meer as die helfte van deelnemers het aangedui dat kognitiewe ondersteuningsdienste aan die **pleegkind** gelewer word. Byna al die deelnemers het ook aangedui dat kognitiewe dienste hoofsaaklik aan die **pleegouers** gelewer word. Die minderheid deelnemers lewer hierdie dienste aan die **pleeggesin** as geheel. Literatuur bevestig dat hierdie tipe ondersteuningsdienste kan bydra tot individue (of gesinne) se begrip van 'n spesifieke situasie of probleem en wat tot dieper insig oor 'n situasie of probleem kan lei (Visser, 2007:129). Dus is dit baie belangrike ondersteuning wat deur maatskaplike werkers gebied kan word.

4. Administratiewe dienste

Die meerderheid deelnemers het aangedui dat administratiewe dienste hoofsaaklik op die **pleegkind** gefokus is. Voorbeelde wat deur deelnemers aangedui is, is die individuele ontwikkelingsplan en die sorgplan wat saam met die kinders uitgewerk word. Verder het ongeveer die helfte van die deelnemers verduidelik dat administrasie en verslae op die **pleegouers** fokus en dat daar gewoonlik agtergrondverslae en keuringsverslae oor die pleegouers geskryf word. Die groot meerderheid het aangedui dat administrasie en verslae op die hele **pleeggesin** fokus soos byvoorbeeld die artikel 159-verlengingsverslag wat tweejaarlik geskryf word met die doel om die plasing te verleng. Suid-Afrikaanse literatuur bevestig dat administratiewe en statutêre take die hooftfokus van maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika is (Böning & Ferreira, 2013:539).

4.3.4.5 Lewering en sukses van gesinsherenigingsdienste

Deelnemers is gevra om aan te dui of, na hul mening, gesinsherenigingsdienste wel gelewer word en of gesinsherenigingsdienste as suksesvol ervaar word. Die tema sal in twee dele aangebied word.

Die eerste deel (A) sal aandui of gesinsherenigingsdienste gelewer word. Die tweede deel (B) sal fokus op die deelnemers se siening oor die sukses van gesinsherenigingsdienste.

A. LEWERING VAN GESINSHERENIGINGSDIENSTE.

Deelnemers is gevra of gesinsherenigingsdienste, na hul mening, wel gelewer word. Tabel 4.10 sal die subtemas, kategorieë en narratiewe uiteensit asook interpreteer en analiseer.

Tabel 4.10: Lewering van gesinsherenigingsdienste

Tema 10: Lewering van gesinsherenigingsdienste		
Sub-tema	Kategorie	Narratiewe
1. Gesinsherenigingsdienste word nie gelewer nie	<ul style="list-style-type: none"> • Hoë statutêre ladings en die proses is te intensief 	<p>“Okay ... uhm ... as daar <u>gesinsherenigingsdienste</u> is, wat gelewer kan word, <u>word dit ook nie regtig gelewer nie</u>, omdat ons sulke <u>hoë statutêre ladings</u> het, verstaan ... Ons het <u>nooit tyd om gesinsherenigingsverslae te skryf nie</u>.”</p> <p>“... so <u>family preservation [meant to say reunification]</u>, although it should be seen as a priority, often goes last on the list because of all the crisis work.”</p> <p><i>[So gesinsinstandhouding (bedoel gesinshereniging), alhoewel dit prioriteit behoort te wees, is dikwels laaste op die lys as gevolg van al die crises werk]</i></p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Gebrekkige samewerking van biologiese ouers 	<p>“... dit is maar die diens wat die meeste afgeskeep word, <u>omdat mense nie hulle samewerking gee nie</u>.”</p> <p>“Uhm ... soos ek sê <u>ek dink nie dit word regtig gelewer nie</u>, want die <u>cooperation [samewerking] van die ouers se kant af is nie daar nie</u>.”</p> <p>“Die departement wil van bo af ... nasionaal het nou die dag ’n hele uitge ... uitgedruk oor of ’n hele protokol of beleid ding gegee oor gesinsherenigingsdienste, maar dit is <u>maar die diens wat die meeste afgeskeep word, omdat mense nie hulle samewerking gee nie</u>.”</p>
2. Gesinsherenigingsdienste word soms gelewer	<ul style="list-style-type: none"> • Word verplig deur die Kinderwet 	<p>“Kyk, <u>dit moet gelewer word volgens die wet</u>.”</p> <p>“Ja, <u>ons is ook verplig om elke maand ...</u></p>

		<p>het ons 'n <u>gesinsherenigingsgroepie</u>.”</p> <p>“Wel, dit <u>word definitief gelewer</u>, want dit <u>moet volgens die wet gelewer word</u>.”</p>
--	--	--

1. Gesinsherenigingsdienste word nie gelewer nie

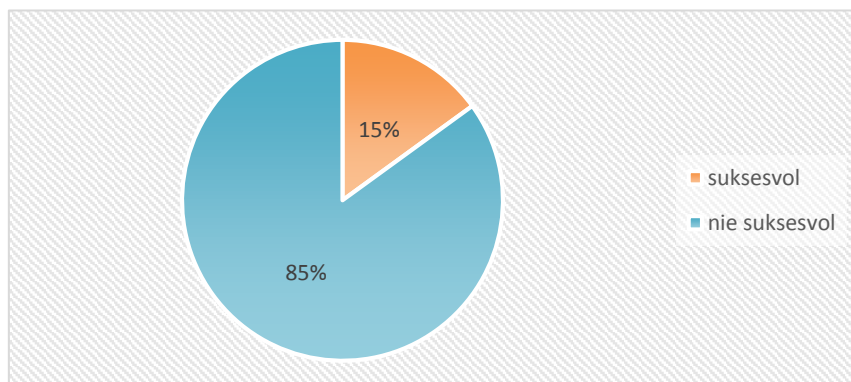
Die **eerste sub-tema**, naamlik dat gesinsherenigingsdienste nie gelewer word nie of in praktyk afgeskeep word, is deur 'n kwart van die deelnemers bevestig. Die eerste **kategorie** (rede) wat deur enkele deelnemers uitgelig was, is dat hoë statutêre ladings en die intensiwiteit van die gesinsherenigingsproses verhinder dat gesinsherenigingsdienste gelewer word. Die tweede **kategorie** wat deur 'n paar deelnemers aangedui is, is dat gebrekkige samewerking van biologiese ouers veroorsaak dat gesinsherenigingsdienste dikwels nie gelewer kan word nie. Hierdie bevinding dat die siening van hierdie onderzoekgroep is, dat gesinsherenigingsdienste nie gelewer word nie, stem ooreen met 'n studie waar maatskaplike werkers aangedui het dat daar in Suid-Afrika meer op langtermyn pleegsorg as gesinshereniging gefokus word (Böning & Fereirra, 2013:534). Dit is egter kommerwekkend veral gesien in die lig dat die Kinderwet gesinsherenigingsdienste voorskryf en pleegsorg nie as 'n permanente oplossing beskou word nie en dat die doel van pleegsorg is om kinders weer by hul oorspronklike gesin terug te plaas (Republiek van Suid-Afrika, 2007:45).

2. Gesinsherenigingsdienste word soms gelewer

Die **tweede sub-tema** wat na vore gekom het, was dat gesinsherenigingsdienste wel deur maatskaplike werkers gelewer word en volgens driekwart van die deelnemers word hierdie dienste ongeag die sukses daarvan gelewer. Die enigste **kategorie** wat deur 'n groot hoeveelheid deelnemers aangedui is, is dat die Kinderwet voorskryf dat gesinsherenigingsdienste wel gelewer moet word. Volgens die Kinderwet word gesinshereniging ook as die einddoel van pleegsorg gesien en word maatskaplike werkers verplig om hierdie dienste te lewer (Republiek van Suid-Afrika, 2005).

B. SUKSES VAN GESINSHERENIGINGSDIENSTE

Deelnemers is verder gevra of gesinsherenigingsdienste as suksesvol beskou kan word. Figuur 4.9 stel die tweede deel van die resultate grafies voor.

Figuur 4.9: Sukses van gesinsherenigingsdienste

Figuur 4.9 demonstreer dat die minderheid (3 = 15%) deelnemers gesinsherenigingsdienste as suksesvol beskou teenoor 'n groot meerderheid (17 = 85%) wat van mening was dat gesinsherenigingsdienste nie suksesvol is nie. Dit is egter kommerwekkend aangesien die Kinderwet duidelik stipuleer dat gesinshereniging die einddoel van pleegsorg moet wees (Republiek van Suid-Afrika, 2005).

In Tabel 4.11 word die verskillende sub-temas, kategorieë (redes) en narratiewe uiteengesit en bespreek.

Tabel 4.11: Sukses van gesinsherenigingsdienste

Tema 11: Die sukses van gesinsherenigingsdienste		
Sub-tema	Kategorie	Narratiewe
1. Gesinsherenigingsdienste is soms suksesvol	<ul style="list-style-type: none"> Soms suksesvolle terugplasing 	<p>“<u>Ons lewer dit en ek dink hier en daar wel sukses.</u>”</p> <p>“<u>Ek spesifiek het al vier geleenthede gehad waar ek herenigingsdienste gelewer het, waar ons (ek) families bymekaar gehad het en dit is een van die mooiste dienste in maatskaplike werk.</u>”</p>
2. Gesinsherenigingsdienste is nie suksesvol nie	<ul style="list-style-type: none"> Ouers is onopspoorbaar 	<p>“<u>Baie min, want met die ouers wat ons meewerk, is, is um nie committed [toegewyd] nie ... uhm ... het dalk 'n nomadiese bestaan, uhm, stel net eenvoudig nie belang nie, het nie die potensiaal of wil nie verbeter nie, ja, so. In al hierdie jare wat ek werk het ek bitter, bitter min terugplasing gehad.</u>”</p> <p>“... <u>weet die mense nie eers wie is die ouers</u></p>

		<u>nie</u> , of die ouers is <u>onopspoorbaar</u> (hulle is vermis).”
	<ul style="list-style-type: none"> • Ouers se omstandighede verbeter nie 	<p>“Hulle sit nog op die strate (in ons gevalle – meeste van hulle sit op die strate) <u>dronk, vroegoggend – het nie werk nie.</u>”</p> <p>“Daar is ’n rehabilitasiesentrum – so sy gaan vir die drie maande – <u>maar dan kom sy uit nou is sy weer terug op straat, sy is weer terug by die ou boyfriend [kêrel], sy’s weer terug by dieselfde area</u> waar sy was, so volgende week val <u>sy maar weer terug.</u>”</p> <p>“Baie keer het die <u>ouers se omstandighede ... bly vir jare dieselfde.</u>”</p> <p>“So ek meen daar is ... <u>daar is ’n opportunity [geleentheid] om jou circumstances [omstandighede] te improve [verbeter] as jy wil, maar dis baie weinig dat dit gebeur.</u>”</p> <p>“Hulle kan probeer verander, maar hulle <u>omstandighede gaan nie maklik verander nie.</u> Hulle <u>bly nogsteeds in dieselfde area, hulle het nog dieselfde vriende, dieselfde huis, omgewing</u> – oee dis baie moeilik.”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Ouers werk nie saam nie vanweë die gebrek aan motivering en die kapasiteit om te verander 	<p>“Die <u>biologiese ouers bring nie altyd hulle kant nie.</u>”</p> <p>“... geen motivering, dwelmmisbruik – ons het te veel probleme om dit actually [<i>daadwerklik</i>] te kan oplos.”</p> <p>“So ek dink dit kom regtig daarop neer dat hierdie <u>ouers se vermoëns of kapasiteit so laag is, en dan, uhm ... bly daar ... jy lewer die dienste, maar die vordering is baie stadig.</u>”</p> <p>“... ek kan nou sê in ons areas, is <u>meeste van die ouers is nie gemotiveerd om te verander nie.</u>”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Gebrek aan hulpbronne 	<p>“Motivering is nie daar nie, maar ook <u>wanneer daar wel motivering is</u> (soos wat ons vroeër gepraat het) <u>daar is nie resources [hulpbronne] nie.</u>”</p>

		<p>“Die bronne waartoe jy daai ouer kan verwys, want verstaan jy nou, van ons ouers is addicted [<i>verslaaf</i>] en nou, nou is hulle ewe skielik gemotiveerd om te gaan vir die rehab [<i>rehabilitasie</i>]. Nou begin jy die rehab [<i>rehabilitasie</i>] proses en wat ook al en jy stuur <u>alles in en dan sê die rehab center [<i>rehabilitasiesentrum</i>] vir jou: nee hulle is nou vol – oor twee maande. Oor twee maande is daai ouer gone [<i>weg</i>]. Ons resources support [<i>hulpbronne ondersteun</i>] nie noodwendig die diens ook nie.”</u></p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Ouers wil nie verantwoordelikheid neem nie en is in gemaksones 	<p>“... van my punt sien ek dit as <u>die ouers is nou in 'n comfort zone [<i>gemaksones</i>].</u>”</p> <p>“En 99.9% is baie <u>gemaklik met hulle lewe</u> dat hulle kinders nie meer daar is nie. So hulle hoef <u>nie meer verantwoordelikheid vir die kinders te neem nie.</u>”</p>

1. Gesinsherenigingsdienste is soms suksesvol

Die **eerste sub-tema** wat na vore gekom het en deur die minderheid deelnemers aangedui was, is dat gesinsherenigingsdienste soms suksesvol is. Dit is kommerwekkend dat die minderheid deelnemers aangedui het dat gesinsherenigingsdienste soms suksesvol is, aangesien gesinshereniging volgens die Kinderwet die einddoel van pleegsorg is (Republiek van Suid-Afrika, 2005) en literatuur die belangrikheid van suksesvolle gesinshereniging bevestig en verduidelik dat daar van maatskaplike werkers verwag word om dienste aan biologiese ouers en pleegsorgkinders te reël en te fasiliteer (Lewis, 2011:438).

2. Gesinsherenigingsdienste is nie suksesvol nie

Dit is beduidend vanuit die **tweede sub-tema** dat gesinsherenigingsdienste nie suksesvol is nie aangesien dit deur die meerderheid deelnemers aangedui is. Die vyf kategorieë wat na vore gekom het en redes wat aangevoer is vir gesinshereniging wat dikwels nie suksesvol is nie, word vervolgens bespreek.

Die eerste rede vir onsuksesvolle gesinsherenigingsdienste is dat ouers dikwels onopspoorbaar is, wat deur ongeveer 'n kwart van die deelnemers uitgelig is en is die eerste **kategorie** wat na vore gekom het. Böning en Ferreira (2013:534) se studie bevestig hierdie bevinding deur aan te dui dat gesinsherenigingsdienste in Suid-Afrika tot 'n groot mate nie gelewer word nie, aangesien biologiese ouers dikwels vermis word.

Die tweede **kategorie** wat deur ongeveer een derde van deelnemers aangedui is, is dat biologiese ouers se omstandighede nie verander nie en dat hul terugval in ou patrone wat dit onmoontlik maak om suksesvolle

gesinsherenigingsdienste te lewer. Daar was ook deelnemers wat aangedui het dat, alhoewel ouers soms vir 'n kort tydperk verander, dit nie altyd langtermyn volhoubaar is nie aangesien hul omstandighede en omgewing dieselfde bly. Hierdie siening word in die literatuur bevestig by wyse van 'n studie wat bevind het dat een van die faktore wat tot stabiele gesinshereniging bydra is wanneer die biologiese gesin se omstandighede wel verander het vandat die kind verwyder is (Farmer & Wijedasa, 2012:1624).

Die derde **kategorie** wat deur ongeveer een derde van deelnemers uitgelig is, is dat gesinsherenigingsdienste nie suksesvol is nie vanweë die biologiese ouers se gebrek aan motivering en die kapasiteit om te verander. Hierdie siening is in ooreenstemming met 'n ander Suid-Afrikaanse studie waar maatskaplike werkers aangedui het dat die rede vir onsuksesvolle gesinshereniging dikwels kliënte se gebrek aan samewerking is (Strydom, 2010:200).

Die gebrek aan hulpbronne dien as rede vir onsuksesvolle gesinshereniging wat deur enkele deelnemers uitgelig is en vorm vervolgens die vierde **kategorie**. Suid-Afrikaanse literatuur bevestig die belangrikheid van hulpbronne om suksesvolle gesinshereniging te verseker deur te verduidelik dat hulpbronne soos rehabilitasiesentrums aan biologiese ouers beskikbaar moet wees en benodig word om hierdie ouers in staat te stel om met hul kinders te herenig (Nhedz & Makofane, 2015:367).

Die vyfde **kategorie** onder hierdie sub-tema en die laaste rede wat aangevoer is vir onsuksesvolle gesinsherenigingsdienste, was dat ouers nie verantwoordelikheid vir hul kinders neem nie. Deelnemers het verduidelik dat dit soms die geval is, dat ouers hulself in 'n gemaksonde vind, omdat hulle nie meer vir hul kinders hoef te sorg nie en daarom met hul destruktiewe leefstyl kan voortgaan. Volgens artikel 150 in die Kinderwet het 'n kind die behoefte aan sorg en beskerming wanneer ouers die kind verwaarloos (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Wanneer die biologiese ouers dus geen verantwoordelikheid vir die kind neem nie, is gesinshereniging nie moontlik nie aangesien die moontlikheid vir verwaarloosing deur die biologiese ouers bestaan.

Die bevinding dat gesinsherenigingsdienste onsuksesvol is, word deur verdere Suid-Afrikaanse studies bevestig waar maatskaplike werkers aangedui het dat gesinshereniging baie selde suksesvol is in die gevalle waar hul supervisie bied. Dit is problematies aangesien pleegsorg veronderstel is om 'n nie-permanente, tydelike opsie en ooreenkoms te wees wat enige tyd deur die kinderhof beëindig kan word indien dit in die beste belange van die kind is (Lesch *et al.*, 2013:1105; Nkozi, 2010:352).

4.3.5 ROL VAN DIE MAATSKAPLIKE WERKER TYDENS MAATSKAPLIKE DIENSLEWERING

4.3.5.1 Primêre rol van 'n maatskaplike werker tydens dienslewering aan pleegsorggesinne

Deelnemers is gevra om aan te dui wat hulle primêre rol tydens dienslewering aan pleegsorggesinne behels. In Tabel 4.12 word die verskillende rolle en narratiewe wat na vore gekom het, bespreek.

Tabel 4.12: Primêre rol van die maatskaplike werker tydens pleegsorgdienslewering

Tema 12: Primêre rol van die maatskaplike werker wat pleegsorgdienste lewer		
Sub-tema	Kategorie	Narratiewe
1. Verskeie rolle word vertolk	<ul style="list-style-type: none"> Alle rolle word vertolk tydens pleegsorg dienslewering 	<p>“Ons moet <u>al die rolle</u> inneem.”</p> <p>“Oee. Ons is 'n advocate [<i>advokaat</i>], ons is educators [<i>opvoeders</i>], ons is sommer dokters ... jong ons is ... seriously [<i>ernstig</i>] we're educators [<i>ons is opvoeders</i>], we're mediators [<i>ons is mediators</i>] ... uhm ... jong ons is advisors [<i>aanbevelers</i>], we [<i>ons</i>] ... seriously [<i>ernstig</i>] ... We're everything that you can think of [<i>ons is alles waaraan jy kan dink</i>].”</p>
2. Tussengangersrol	<ul style="list-style-type: none"> Los konflik op in pleeggesin 	<p>“So jy moet alles kan doen, want jy moet die <u>konflik binne die pleegfamilie</u> ook kan <u>oplos as daar konflik</u> is.”</p> <p>“Die uhm ... jy is 'n <u>mediator</u>.”</p>
3. Ondersteuningsrol	<ul style="list-style-type: none"> Bied ondersteuning 	<p>“Maar ek sal sê die hoofrol is basies <u>om ondersteuningsdienste</u> te lewer aan die pleegsorggesin.”</p> <p>“Ek sou sê op die ou end is dit net om seker te maak dat <u>ondersteuningsdienste</u> – dis baie belangrik.”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Neem rol van instaatsteller in deur leiding aan pleeggesin en pleegkind te bied 	<p>“... die pleegkind ... om vir hulle ook die <u>nodige leiding te gee</u> en in terme van dienslewering.”</p> <p>“<u>Instaatsteller</u>.”</p> <p>“So ek voel meeste van die ... van die ... van die pleeggesinne moet maar net <u>equip</u> [<i>toegerus</i>] word met <u>skills</u>”</p>

		<i>[vaardighede].”</i>
4. Beskermingsrol	<ul style="list-style-type: none"> Beskerming van die regte van kinders en verseker veiligheid van die kind 	<p>“Primêr vir die kind se <u>beskerming</u>.”</p> <p>“... met ander woorde om seker te maak <u>daai ... die kindjie is ... jy beveilig ...</u>”</p> <p>“... te kyk dat die kind veilig is en <u>beskerm is</u> en alles wat gedoen word. Die golden rule <i>[goue reël]</i> van die Kinderwet – die beste belang van die kind.”</p>
5. Moniteringsrol	<ul style="list-style-type: none"> Integrasie van die kind in die nuwe (pleegsorg) familie 	<p>“... then it’s <u>monitoring – making sure that the family is still fine.</u>”</p> <p><i>[... dan is dit <u>monitor – om seker te maak dit gaan steeds goed met die familie.</u>]</i></p> <p>“... en dan maar <u>om die plasing te monitor</u>. Die monitor van ... die monitor van daai plasing. Die kind se gemoedstoestand, van die ouers se coping <i>[hantering]</i> ... coping mechanisms <i>[hanteringsmeganismes]</i>.”</p> <p>“Now, after that then you must be <u>able to integrate the child into the family</u> through services such as family conferencing.”</p> <p><i>[Na afloop hiervan moet jy in staat wees om die <u>kind te integreer in die familie deur dienste soos familiekonferensies.</u>]</i></p>

1. Het verskeie rolle wat gelyk vertolk word

Die eerste **sub-tema** wat deur sommige deelnemers uitgelig is, is dat dit moeilik was om ’n enkele rol uit te sonder aangesien daar ’n integrasie is van verskeie rolle wat tydens pleegsorgdienslewering vertolk word. Ongeveer ’n kwart van die deelnemers het bevestig dat alle rolle (soos wat die situasie of geval vereis) benodig, vertolk en aangeneem word.

2. Tussengangersrol

Die tweede **sub-tema** het aangedui dat die maatskaplike werker se rol tydens pleegsorgdienslewering hoofsaaklik behels om as tussenganger op te tree. Die enigste **kategorie** onder hierdie sub-tema soos deur enkele deelnemers aangedui, is dat hul primêre rol tydens pleegsorgdienslewering hoofsaaklik is om konflik

op te los en as mediators te dien. Die siening dat maatskaplike werkers die rol van die mediator inneem tydens pleegsorgdienslewering stem egter nie met 'n vorige Suid-Afrikaanse studie ooreen nie, aangesien maatskaplike werkers daarin aangedui het dat hul nie noodwendig tyd het om as mediators vir hul pleegsorggesinne op te tree nie as gevolg van die hoë gevallelading (Ngwenya & Botha, 2012:218).

3. Ondersteuningsrol

Die volgende **sub-tema** wat deur deelnemers uitgelig is, is dat maatskaplike werkers se primêre rol tydens pleegsorgdienslewering die van ondersteuning is. Hierdie sub-tema bestaan uit twee kategorieë.

Die eerste **kategorie** wat deur ongeveer een derde van die deelnemers uitgelig is, het uitgebrei op die ondersteuningsrol wat uiters belangrik is tydens pleegsorgdienslewering. Ongeveer 'n vyfde van die deelnemers het die tweede **kategorie** uitgewys en verduidelik dat 'n gedeelte van die ondersteuning gebied, behels dat leiding aan pleeggesinne gebied word. Die siening van deelnemers dat 'n ondersteuningsrol ingeneem word, word bevestig deur internasionale literatuur wat aandui dat ondersteuning ook insluit dat die maatskaplike werker aanmoediging aan die pleegsorgouers moet bied (Mennen & O'Keefe, 2005:587).

4. Beskermingsrol

Die primêre rol wat deur byna die helfte van deelnemers aangedui is, is dat die rol van die beskermer vertolk word tydens pleegsorgdienslewering en omvat ook die volgende **sub-tema**. Beskerming, volgens deelnemers, behels die beskerming van die kind (om seker te maak dat die kind veilig is) asook die beskerming van die kind se regte. Deelnemers se siening oor die rol van die beskermer wat hulle moet vertolk, word deur verskeie studies bevestig. Maatskaplike werkers se rol sluit in om veilige en langtermyn sorg aan kinders binne die kinderbeskermingsstelsel te verseker en dat kinders wat in pleegsorg geplaas word se lewens deur maatskaplike werkers beskerm word. Maatskaplike werkers se rol as beskermer behels dus om pleegsorgkinders se regte te beskerm en te bevorder en ook na hul algehele welstand om te sien (Sullivan & van Zyl, 2008:774; O'Gorman, 2012:403; Goodyer & White, 2011:20).

5. Moniteringsrol

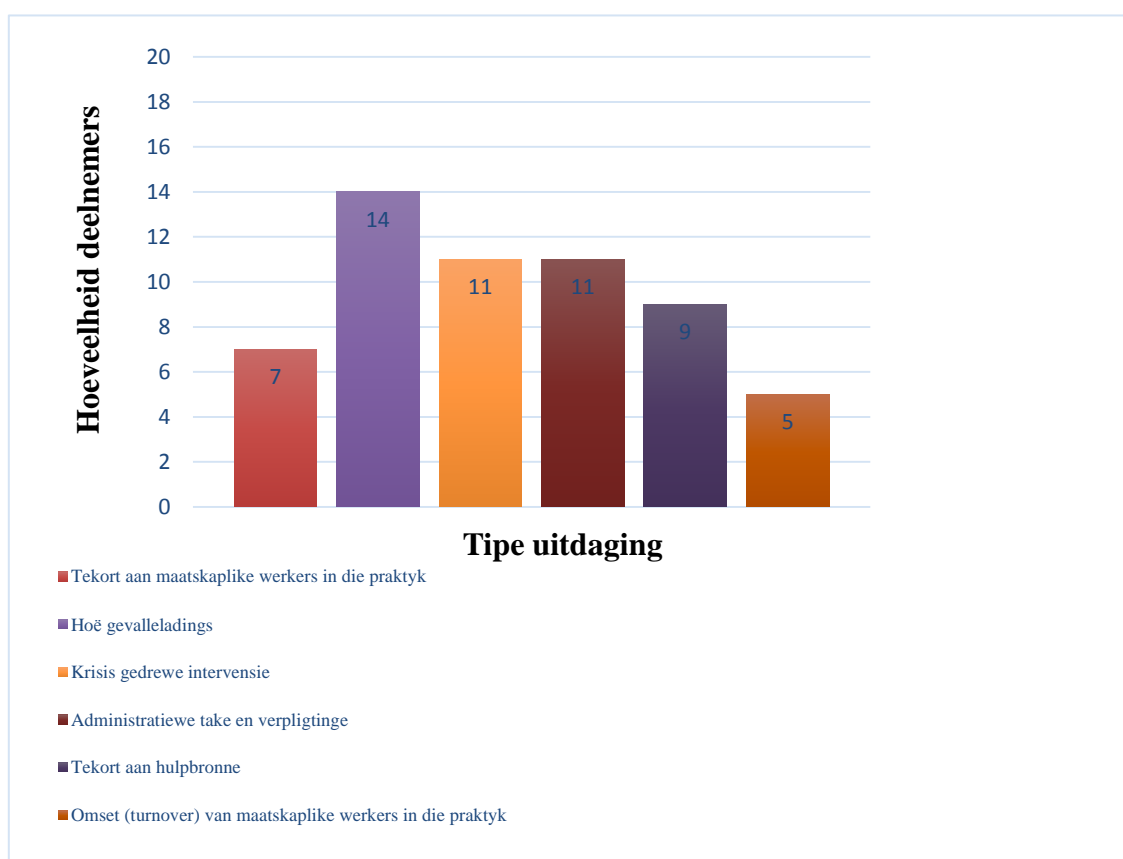
Die laaste **sub-tema** wat na vore gekom het, is dat die maatskaplike werker die pleegsorgplasing monitor en is deur ongeveer 'n kwart van die deelnemers bevestig. Die integrasie van die kind in die nuwe pleegsorggesin is uitgelig as 'n **kategorie** onder hierdie sub-tema en is ook deur 'n paar deelnemers as hul primêre rol as pleegsorgwerker beskryf. Volgens hierdie deelnemers is dit uiters belangrik dat die pleegkind deel voel van die nuwe gesin en dat dit die rol van die pleegsorgwerker is om hierdie inskakeling en integrasie te fasiliteer.

4.3.6 UITDAGINGS EN STRUIKELBLOKKE IN DIE PRAKTYK

Deelnemers is gevra om uitdagings en struikelblokke tydens pleegsorgdienslewering te identifiseer asook die invloed wat hierdie uitdagings en struikelblokke op die kwaliteit van dienslewering het. Laastens moes deelnemers aandui wat moet verander om in die ideale omstandighede pleegsorgdienste te lewer.

4.3.6.1 Maatskaplike werkers se siening oor die grootste uitdagings tydens dienslewering aan pleegsorggesinne

Deelnemers is gevra om uit die agt gelyste uitdagings, slegs drie te kies wat as die drie grootste uitdagings tydens pleegsorgdienslewering beskou word. Die ses uitdagings wat gevolglik uitgelig is, word in Figuur 4.10 aangedui waarna die resultate bespreek en analiseer word. Alhoewel hierdie vraag slegs kwantitatief was, het sommige deelnemers hul keuse gemotiveer. Sommige van die narratiewe sal onder die kwantitatiewe analise geïntegreer word om sodoende die aard en omvang van die uitdagings beter te begryp.

Figuur 4.10: Grootste uitdagings wat tydens pleegsorgdienslewering ervaar word

N = 20

1. Tekort aan maatskaplike werkers

Sewe (35%) van die deelnemers het aangedui dat die tekort aan maatskaplike werkers 'n groot uitdaging tydens pleegsorgdienslewering is.

“... dit is seker maar ’n ou ding, maar as ons meer mense het met minder gevalle dan gaan jy meer in diepte kan bereik.”

“Dis moeilik om net drie te sê. Okay, die wat ek nou gedink het, is tekort aan maatskaplike werkers.”

Hierdie siening word deur ’n onlangse Suid-Afrikaanse studie se resultate bevestig wat aangedui het dat daar te min maatskaplike werkers in Suid-Afrika is om die Kinderwet 38 van 2005 te implementeer (Sibanda & Lombard, 2015:344).

2. Hoë gevalleladings

Die grootste uitdaging volgens deelnemers wat aan hierdie studie deelgeneem het, is hoë gevalleladings aangesien 14 (70%) van die deelnemers hierdie uitdaging uitgelig het.

“Ja, dit het ’n groot invloed. Veral as jy ’n hoë gevallelading het in die algemeen, nê en ek praat nou van nie net jou pleegsorggevalle nie. Dis hoekom ons meer maatskaplike werkers nodig het. Maar soos ek sê dis so in die algemeen vir gevallelading en nie net vir pleegsorg nie.”

“... hoë gevallelading ...”

“Onthou ons gevalleladings is hoog.”

Hierdie uitdaging van hoë gevalleladings word deur onlangse Suid-Afrikaanse literatuur ondersteun wat verduidelik dat daar te min maatskaplike werkers in Suid-Afrika is om die hoë gevalleladings te bestuur (Matthias & Zaal, 2013:296) en dat die tekort aan maatskaplike werkers ’n direkte effek het op die kwaliteit van dienste wat deur maatskaplike werkers gelewer word, aangesien aanvaarbare gevalleladings vir maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne lewer, die hoeksteen van kwaliteit dienslewering is (Yamatani et al., 2009:362). Verwys asseblief na die bespreking hieroor onder ‘Aantal pleegsorg-gevallelêers’, nommer 4.3.1.4.

3. Krisis-gedrewe intervensie

Die volgende uitdaging wat deur 11 (55%) van die deelnemers aangedui is, is krisis-gedrewe intervensie. Dit wil voorkom dat maatskaplike werkers sekere uitdagings as geïntegreerd ervaar en het verduidelik dat sodanige uitdagings (soos krisis-gedrewe intervensie en hoë gevalleladings) dikwels die gevolg is van ander uitdagings of dat dit lei tot verdere uitdagings.

“Ek dink, maar nou, dit sluit aan by krisis-gedrewe intervensie, dat ’n mens so ... en by hoë gevalleladings ... jy is so: elke kliënt kom hier in met: dis ’n krisis, ek het nou ’n krisis, jy moet dit nou uitsorteer en dat ’n mens nie so baie by jou pleegsorggesinne kan uitkom, omdat jy al hierdie ander dienste moet lewer ... en ... elke kliënt se krisis moet uitsorteer en so eintlik sluit dit by daai in.”

“En dan krisis-gedrewe intervensie. Okay daai en hoë gevalleladings gaan vir my so hand aan hand.”

Volgens Owusu-Bempah (2010:44) kan hoë gevalleladings dikwels tot krisis-gedrewe intervensie lei aangesien pleegsorg soms eerder dien as 'n reaksie op 'n krisis as risiko vermyding, voorkoming en familie ondersteuning.

4. Administratiewe take

Wat administratiewe take betref het 11 deelnemers (55%) aangedui dat die uitdaging van administratiewe take 'n invloed op effektiewe pleegsorgdienslewering het.

“... ek sou sê ... administratiewe take en verpligtinge.”

“... administratief - ek spandeer drie dae 'n week net aan administrasie waar ek glad nie mense sien nie, waar ek net verslae skryf en soos ek kom net nie voor nie, want daar's altyd goeters wat inval of whatever [wat ook al].”

Hierdie bevinding stem ooreen met 'n studie wat in Amerika gedoen is, wat bevind het dat gevallewerkers in Amerika tussen 50% en 80% van hul tyd aan administratiewe take spandeer (Yamatani et al., 2009:362). 'n Meer onlangse studie in Suid-Afrika bevestig ook die uitdaging van administratiewe take en verduidelik dat administratiewe take die hoofokus van maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika is (Böning & Ferreira, 2013:539).

5. Tekort aan hulpbronne

Die volgende uitdaging wat deur nege (45%) van die deelnemers uitgelig was, is die tekort aan hulpbronne wat effektiewe pleegsorgdienslewering beïnvloed.

“Ek sal ook sê dalk somtyds is daar wel 'n tekort aan hulpbronne, want dit sluit mos nou maar as 'n kind sielkundiges goed nodig het.”

“Uhm ... ek sal definitief sê tekort aan hulpbronne.”

Literatuur bevestig dat die maatskaplike werk praktyk en veral kinder- en gesinsorgdienslewering onder geweldige druk is as gevolg van 'n tekort aan menslike en ander hulpbronne wat nodig is om dienste te lewer (Strydom, 2010:195).

6. Maatskaplike werkers wat die beroep verlaat

Laastens het vyf (25%) deelnemers bevestig dat maatskaplike werkers wat die beroep verlaat die bestuur van werkslading beïnvloed en gevolglik pleegsorgdienslewering negatief beïnvloed.

“Ek het al deur baie van my lêers gegaan en dan sê ek vir my streekkonsultant, maar hier was tot op 'n punt gewerk. Elke keer as dinge erg geraak het, dan gaan die maatskaplike werker weg.”

“ ... die struikelblokke is ook as iemand uhm ... die werk verlaat en miskien is daai pos twee maande oop en almal moet dan inspring om te assist [by te staan] of in daai tyd 'n pleegfamilie uitsorteer of as daar enige krisis opduik.”

’n Suid-Afrikaanse studie bevestig die uitdaging dat maatskaplike werkers die beroep verlaat en voer aan dat swak salarisse ’n rede vir die omset van maatskaplike werkers is. ’n Gevolg van maatskaplike werkers wat die beroep verlaat is ’n geweldige toename in werkslading vir maatskaplike werkers in die beroep (Strydom, 2010:202).

4.3.6.2 Die invloed van uitdagings op die kwaliteit van dienslewering aan pleegsorggesinne

Deelnemers is gevra om aan te dui wat hul ervaring is in terme van die invloed van hierdie uitdagings op die kwaliteit van dienste wat aan pleegsorggesinne gelewer word. In Tabel 4.13 word die sub-temas, kategorieë en narratiewe wat na vore gekom het, uiteengesit en bespreek.

Tabel 4.13: Invloed van uitdagings op kwaliteit dienslewering

Tema 14: Die invloed van uitdagings op die kwaliteit van dienslewering aan pleegsorggesinne		
Sub-tema	Kategorie	Narratiewe
1. Uitdagings beïnvloed nie die kwaliteit dienslewering nie	<ul style="list-style-type: none"> • Norme en standaard skryf kwaliteit dienslewering voor 	<p>“<u>Nie regtig nie hoor.</u> Ons uhm ... jy weet ... vra vir die maatskaplike werkers. Ek dink hulle raak verskriklik gefrustreerd met my. Ons maak maar ons foute en wat ook al, maar <u>in terme van policy [beleid]: jy kan nie daar verbykom nie hoor, want die ... die norms en standards [standaarde] en die guidelines [riglyne] is – dit is die standaard wat hulle wil hê.</u>”</p> <p>“<u>Ek sal nie sê dit het ... dit het ’n negatiewe invloed op die ... op ons dienslewering nie ...</u> maar op die ou einde sal ek nie sê ons diens ... ja, ons ... <u>dit word nie benadeel nie.</u>”</p>
2. Uitdagings beïnvloed die kwaliteit dienslewering	<ul style="list-style-type: none"> • Tekort aan tyd en hoë gevallelading wat onvoldoende en oneffektiewe dienslewering tot gevolg het 	<p>“Weet jy, dis maar ’n <u>tyd tekort.</u> As jy ’n <u>laer gevallelading – sê nou maar byvoorbeeld ek het net tien pleegouers gehad</u> – dis net hulle, ek het niks ander goed nie (ek het nie krisis intervensie nie – niks nie) <u>dan kon ek mos ’n baie beter kwaliteit diens gelewer het.</u> Verstaan.”</p> <p>“Wel, dit het ’n groot invloed. Uhm ... want jy kan nie (soos ek nou net gesê het) jy kan nie dan by jou pleegsorggesinne uitkom ... <u>dat van jou kinders, pleeggesinne, sien jy eenkeer ’n jaar of eenkeer in twee jaar, wat nie uhm reg is nie,</u> want jy moet deur die twee jaar moet jy dienste lewer aan die pleeggesin, maar <u>omdat jy nie tyd en ... tyd en ... ja tyd het nie dan kan jy</u></p>

		<p><u>... dan kom jy eenkeer 'n jaar daar aan."</u></p> <p>"As jy nou kyk na die tipe uitdagings wat ons kry dan is dit, dis moeilik, <u>want jy kan nie effektiewe dienste lewer aan die, aan die pleegsorgfamilie nie."</u></p> <p>"I mean we also often feel that we don't, <u>we are not rendering adequate services to our people</u> because of such challenges."</p> <p><i>[Ek bedoel, <u>ons voel dikwels dat ons nie genoegsame dienste aan ons mense lewer nie as gevolg van hierdie uitdagings.</u>]</i></p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Werksverrigting is agterstallig 	<p>"Administratiewe take – dit beïnvloed jou werk, want nou gaan jy (as jy nie jou verslae gaan doen nie) <u>dan gaan jy 'n backlog [agterstand] hê van verslae en dit reflect [reflekteer] swak op die organisasie</u> en nie jy as 'n maatskaplike werker nie. Hulle sien dit as die organisasie het 'n backlog [agterstand]."</p> <p>"... but you don't always go with the planning because of the things that are still outstanding. And another thing that is always – <u>there is always a backlog, because of such things.</u>"</p> <p><i>[... maar jy hou nie altyd by die beplanning nie as gevolg van alles wat nog uitstaande is. En nog 'n ding wat altyd is – <u>daar is altyd 'n agterstand as gevolg van hierdie goed.</u>]</i></p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Uitdagings beïnvloed die verhouding met pleeggesin en gebrekkige kennis oor gesinne beïnvloed besluitneming 	<p>"... dan met hoë gevallelading – soos <u>jy stap nooit 'n pad met jou kliënte nie</u>, uhm ... jy leer hulle nie ken nie, <u>jy sien hulle eenkeer 'n jaar</u>. Omdat dit krisis gedrewe is, nè ... vir my omdat ek nog nie baie ervaring het nie, <u>maak ek soms besluite wat ek voel</u> – dis nie sleg vir die kind nie, maar <u>daar kon ander besluite gemaak gewees het, verstaan?</u>"</p> <p>"... dit lei ook baie keer daartoe dat jy nie ... <u>ja so as jy nie gereeld by hulle kan uitkom nie</u> dan is dit ook, jy weet, want mens ... <u>die verhouding</u> wat jy dan met daai mense bou, want dit is mos nou maar van alle maatskaplike werk is dit mos maar altyd die eerste stap is verhouding bou met jou kliënt. <u>So dit beïnvloed definitief die verhouding wat jy met jou kliënt het, as jy nie op 'n gereelde basis by hulle kan uitkom nie.</u>" Uhm ... ja en ag op die ou end dan kan dit seker ook, jy weet, die aanbeveling wat jy maak tydens die volgende verlenging of wat ook al – dit kan dit dan verseker ... verseker beïnvloed, want as jy nie die ... <u>as jy nie regtig</u></p>

		<p><u>’n goeie idee het van wat ... wat presies in daai gesin aangaan nie dan op die ou einde het dit ’n baie groot invloed op die kwaliteit van dienste wat jy lewer.”</u></p> <p><u>“Uhm ... ek dink die groot ding is dat uhm ... die goed te laat raakgesien word ... en dat jy dan half skade aan ’n kind se ontwikkeling binne pleegsorg-verband kan kry en dit is ... dis baie hartseer. Uhm ... As gevolg van ek het nie by alles uitgekom nie of daar’s te veel.”</u></p> <p><u>“... daar’s nie tyd om met al die kliënte kontak te maak nie. En jy wil graag ... so graag kwaliteit dienste lewer, maar daar’s teveel kliënte”</u></p>
--	--	--

1. Uitdagings beïnvloed nie die kwaliteit dienslewering nie

Die **eerste sub-tema** wat na vore gekom het en deur enkele deelnemers aangedui is, is dat uitdagings geen invloed op die kwaliteit van dienslewering het nie en dat ’n kwaliteit diens steeds gelewer word ongeag die uitdagings. Die **kategorie** wat onder hierdie sub-tema geïdentifiseer is, en die rede wat aangevoer was, is dat wetgewing soos die Kinderwet se norme en standaarde geïmplementeer moet word en dat maatskaplike werkers nie die kwaliteit van dienslewering kan verlaag nie. Wat egter opgemerk word, is dat van hierdie deelnemers wat nie die invloed van die uitdagings op die kwaliteit van dienslewering ervaar nie, ook ’n laer pleegsorg gevallelading aangedui het aan die begin. Die afleiding wat moontlik gemaak kan word, is dat ’n kleiner gevallelading kan lei tot minder uitdagings en/of ’n hoër of beter kwaliteit dienslewering en dat norme en standaarde ooreenkomstig die Kinderwet volhou word.

2. Uitdagings beïnvloed die kwaliteit dienslewering

Die **tweede sub-tema** wat geïdentifiseer is, is dat uitdagings in praktyk ’n invloed op die kwaliteit van pleegsorgdienslewering het en wat deur die oorgrote meerderheid van deelnemers aangedui is. Die verskillende gevolge en effek wat hierdie uitdagings op die kwaliteit van pleegsorgdienslewering het, is deur deelnemers verduidelik en word vervolgens bespreek.

Die eerste **kategorie** wat deur sommige deelnemers aangedui is, is dat die tekort aan tyd en hoë gevalleladings onvoldoende en oneffektiewe dienslewering tot gevolg het. Hierdie siening word deur literatuur bevestig wat verduidelik dat aanvaarbare gevalleladings vir maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne lewer, die hoeksteen van kwaliteit dienslewering is (Yamatani *et al.*, 2009:362).

Die tweede **kategorie** wat na vore gekom het, was dat die uitdaging rondom hoë gevalleladings veroorsaak dat werksverrigting agterstallig raak en enkele deelnemers het aangedui dat die agterstand ’n geweldige probleem en uitdaging is en ook die kwaliteit dienste belemmer aangesien pleegsorgwerkers nie by alle gevalle uitkom nie. Hierdie siening word bevestig in Ngwenya en Botha (2012) wat aanvoer dat die gevolg van maatskaplike werkers wat die beroep verlaat, is dat die agterstand in terme van pleegsorg aanmeldings

groei wat dan tot groot hoeveelhede werk lei en wat dus veroorsaak dat maatskaplike werkers nie effektiewe maatskaplike dienste aan pleegsorggesinne kan lewer nie (Ngwenya & Botha, 2012:215).

Met die derde **kategorie** wat deur ongeveer 'n kwart van die deelnemers bevestig is, is verduidelik dat aangesien pleegsorgwerkers nie gereeld by pleegsorggesinne uitkom nie, dit gevolglik 'n negatiewe invloed op die professionele verhouding het. Dit beteken dat die kwaliteit van dienste afneem, omdat pleegsorgwerkers nie noodwendig 'n gevestigde verhouding met pleegsorggesinne het nie. Die gevolg is dikwels dat maatskaplike werkers gebrekkige kennis oor pleegsorggesinne het, wat maatskaplike werkers se besluitneming dan beïnvloed. Hierdie bevinding word deur literatuur bevestig waar maatskaplike werkers aangedui het dat dit onmoontlik is om ononderbroke aandag aan elke gevallelêer deur die hele verloop van die proses te skenk en dat die uitdaging van hoë gevalleladings kan veroorsaak dat maatskaplike werkers foute maak en kinders te na kom (McCall, 1998 in Yamatani *et al.*, 2009:361, 365). Dit is kommerwekkend aangesien artikel 28 in die Handves van Menseregte voorsiening maak dat kinders die reg tot maatskaplike dienste het (Republiek van Suid-Afrika, 1996).

4.3.6.3 Aspekte wat moet verander om die ideale omstandighede te verseker waarin pleegsorgtoesigdienste gelewer word.

Deelnemers is gevra om aan te dui watter aspekte sal moet verander om in die ideale omstandighede dienste te lewer. Deelnemers se opinies word in Tabel 4.14 aangedui.

Tabel 4.14: Aspekte wat moet verander om in die ideale omstandighede dienste te lewer

Tema 15: Aspekte wat moet verander	
Sub-tema	Narratiewe
1. Meer hulpbronne word benodig	<p>“... <u>ek dink meer hulpbronne moet beskikbaar wees</u>. Ons het definitief byvoorbeeld (maar dit het nou niks te doen hiermee nie), maar ons het 'n ... wat noem jy daai ... shelter. Ons het so iets nodig in (dorp se naam) ... die dorp het min hulpbronne.”</p> <p>“Die <u>hulpbronne is 'n probleem</u>.”</p>
2. Pleegsorgdienste moet meer gespesialiseerd wees	<p>“... <u>as ons meer gespesialiseerd kon gewerk het</u> dan ... dan sou dit iets baie goed gewees het.”</p> <p>“... ek dink 'n mens moet <u>pleegsorg en gesinsherenigingsdienste gespesialiseerd werk</u>.”</p>
3. Meer maatskaplike werkers word benodig	<p>“... <u>nog 'n maatskaplike werker</u>, want ek weet by baie organisasies – werk die een werker doen net pleegsorg en die ander ene gesinsherenigingsdienste en kan klaar 'n groot verskil maak. Ons is net twee.”</p> <p>“... as daar <u>meer maatskaplike werkers sou aangestel word</u> veral by</p>

	NGO's."
4. Beter salarisse word benodig	<p>"<u>Beter salarisse ...</u>"</p> <p>"... en <u>die maatskaplike werker se ... uhm ... se salaris in die NGO</u> sodat daar nie so hoë omset of ... die maatskaplike werkers, want dit ... dit ... dit belemmer regtig uhm ... die, die werk wat jy aan pleeg ... pleegkinders lewer. Jy weet die pleegkind begin 'n band met jou opbou en elke keer om dit te verander ..."</p>
5. Werkslading oor die algemeen moet minder gemaak word	<p>"... ek dink <u>wat ook moet verander is die werkslading</u> is ... <u>is te hoog</u> dat jy kom nie by ... jy kan nie regtig terapeutiese dienste lewer aan jou kinders nie, verstaan nie, wat regtig 'n verskil kan maak nie, want jy het tien ander goed wat jy op dieselfde tyd ook moet doen."</p> <p>"Weereens maar <u>minder gevalle</u> wat aan 'n spesifieke werker toegewys word."</p> <p>"... as jy <u>minder pleegsorg gevalle</u> het, nè, sal jy mos nou 'n <u>beter diens aan kliënte kan lewer en aan die kind.</u>"</p>
6. Meer maatskaplike hulpwerkers word benodig	<p>"Dan sal ek sê <u>meer hulp-maatskaplike werkers</u>, maar die ding is hulp maatskaplike werkers mag ook nou nie assesserings doen nie. <u>So 'n hulp maatskaplike werker kan miskien ... meer administratiewe goeters doen soos oproepe maak, goedjies reël ...</u>"</p> <p>"... en veral uhm ... <u>maatskaplike hulpwerker.</u>"</p>

1. Meer hulpbronne word benodig

Die **eerste sub-tema** is deur enkele deelnemers bevestig, naamlik dat meer hulpbronne benodig word om in die ideale omstandighede pleegsorgdienste te lewer. 'n Onlangse studie in Suid-Afrika bevestig dat die gebrek aan hulpbronne effektiewe maatskaplike dienslewering belemmer en dat die realiteit is, dat daar 'n geweldige tekort aan hulpbronne is om uitvoering aan beleid en wetgewing te gee ten einde kwesbare gesinne soos pleegsorggesinne in staat te stel om selfstandig te funksioneer. Die tekort aan hulpbronne soos byvoorbeeld rehabilitasiesentrums (veral vir biologiese ouers van pleegsorgkinders) het tot gevolg dat hereniging in sommige gevalle nie kan plaasvind nie (Sibanda & Lombard, 2015:343; Nhedz & Makofane, 2015:367; Alpert, 2005:364).

2. Pleegsorgdienste moet meer gespesialiseerd wees

Die **tweede sub-tema** het aangedui dat gespesialiseerde dienslewering nodig is om in die ideale omstandighede pleegsorgdienste te lewer. Aangesien 'n groot hoeveelheid deelnemers by organisasies pleegsorgdienste lewer wat nie gespesialiseerd werk nie, het byna die helfte van deelnemers aangedui dat daar 'n behoefte is om meer gespesialiseerd te werk. 'n Studie wat onlangs in Suid-Afrika gedoen is, bevestig hierdie bevinding waar maatskaplike werkers ook aangedui het dat pleegsorgdienste gespesialiseerd moet

wees en dat elke maatskaplike werker op een deel van die pleegsorgproses moet fokus om dienslewering meer effektief te maak en kwaliteit van dienste te verbeter (Ngwenya & Botha, 2012:219).

3. Meer maatskaplike werkers word benodig

Ongeveer 'n kwart van die deelnemers het die **derde sub-tema** bevestig en aangedui dat daar te min maatskaplike werkers is om pleegsorgdienste te lewer en dat dit een van die aspekte is, wat sal moet verander om in die ideale omstandighede dienste te lewer. Die bevinding dat daar te min maatskaplike werkers is om pleegsorgdienste te lewer word deur verskeie Suid-Afrikaanse studies bevestig. In Maart 2012 was daar 16 740 geregistreerde maatskaplike werkers in Suid-Afrika, van hierdie 16 740 geregistreerde maatskaplike werkers is daar tans 7451 óf in die privaatsektor óf praktiseer hulle nie tans nie (Sibanda & Lombard, 2015:344; Strydom, 2010:198).

4. Beter salarisse word benodig

Die **vierde sub-tema** wat deur enkele deelnemers uitgelig is, is dat beter salarisse benodig word om in die ideale omstandighede pleegsorgdienste te lewer. Hierdie siening is in ooreenstemming met literatuur waar verduidelik word dat salarisse vir maatskaplike werk tradisioneel laag is – nie net in Suid-Afrika nie, maar ook internasionaal. In Suid-Afrika was daar tot onlangs nog 'n baie groot verskil in salarisse van maatskaplike werkers wat vir die staat werk teenoor maatskaplike werkers wat vir NGO's werk wat kon bydra tot die hoë omset van maatskaplike werkers by (nie-regerings) kinder- en gesinsorgorganisasies (Erasmus & Breier, 2009:66; Strydom, 2010:200). Salarisse is egter intussen aangepas alhoewel dit steeds nie dieselfde is nie.

5. Werkslading oor die algemeen moet minder gemaak word

Die **vyfde sub-tema** wat deur ongeveer 'n derde van deelnemers uitgelig is, verduidelik dat die werkslading moet verminder om in die ideale omstandighede pleegsorgdienste te lewer. 'n Groot uitdaging in die maatskaplike werk praktyk (nie net in Suid-Afrika nie, maar internasionaal) is die uitermate hoë gevalleladings wat 'n direkte invloed het op die kwaliteit van dienste wat deur maatskaplike werkers gelewer word (Yamatani et al., 2009:365).

6. Meer maatskaplike hulpwerkers word benodig

Enkele deelnemers het die **laaste sub-tema** uitgewys en verduidelik dat meer maatskaplike hulpwerkers 'n belangrike aspek is wat moet verander om in die ideale omstandighede pleegsorgdienste te lewer.

4.4 SAMEVATTING

Hoofstuk vier het die derde doelwit van hierdie studie bereik deur die resultate wat vanuit die semi-gestruktureerde onderhoudskedule verkry is, te analiseer en interpreteer. Daar is veral gekyk na deelnemers se identifiserende besonderhede, beleid en wetgewing wat pleegsorgdienslewering rig, teoretiese raamwerke en die integrering daarvan, die aard van maatskaplike werk dienslewering aan pleegsorggesinne, die rol van

die maatskaplike werker tydens dienslewering aan pleegsorggesinne en laastens die uitdagings en struikelblokke wat maatskaplike werkers tydens pleegsorgdienslewering ervaar.

Maatskaplike werkers se siening oor pleegsorgdienslewering het hoofsaaklik aangedui dat die Kinderwet dienslewering voorskryf en rig, maar dat verskeie struikelblokke dit byna onmoontlik maak om effektiewe en deeglike maatskaplike werk dienste aan pleegsorggesinne te lewer. Verder ervaar maatskaplike werkers ook dat die Kinderwet en die praktyk dikwels nie ooreenstem nie en dat die grootste uitdaging in praktyk hoofsaaklik hoë gevalleladings, tekort aan tyd, en gebrek aan hulpbronne is, wat effektiewe maatskaplike dienste aan pleegsorggesinne belemmer.

Daar is ook gevind dat literatuur nie deur maatskaplike werkers wat pleegsorgdienste lewer, benut word nie. Alhoewel die meerderheid van deelnemers van literatuur bewus is en die belangrikheid van die gehegtheidsteorie erken, is die toepassing en benutting hiervan in die praktyk baie skaars.

Die drie hoofredes vir verwydering is alkohol- en dwelmmisbruik, mishandeling en verwaarlosing en dat verwante pleegsorgplasings bo nie-verwante pleegsorgplasings verkies word. Deelnemers het verduidelik dat wanneer die kind verwyder word, maatskaplike werkers se primêre rol tydens pleegsorgdienslewering die beskerming en ondersteuning van pleegsorggesinne behels. Gesinsherenigingsdienste is deur deelnemers as onsuksesvol beskryf gegewe die uitdagings in praktyk en ouers se omstandighede wat die lewering van hierdie dienste beïnvloed.

Die volgende hoofstuk sal die vierde doelwit van hierdie studie bereik. Hoofstuk vyf sal die gevolgtrekkings en aanbevelings na aanleiding van die resultate wat in hierdie hoofstuk bespreek is, volledig uiteensit.

HOOFSTUK 5

GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

5.1 INLEIDING

Die doel van hierdie studie was om maatskaplike werkers se siening oor dienslewering aan pleegsorggesinne binne 'n Suid-Afrikaanse beleid- en wetgewende raamwerk te verkry. Ten einde die doel van die studie te bereik is daar op drie doelstellings in hierdie studie gefokus. Die eerste doelstelling was om Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing wat dienslewering aan pleegsorggesinne rig te bespreek met inagneming van die ekologiese perspektief en die gehegtheidsteorie. Die tweede doelstelling vir hierdie studie was om maatskaplike werkers se rol tydens pleegsorgdienslewering asook die uitdagings in hierdie verband te bespreek. Die derde doelstelling was om die empiriese studie se bevindinge oor maatskaplike werkers se siening aangaande dienslewering aan pleegsorggesinne, uiteen te sit.

In hierdie laaste hoofstuk word die gevolgtrekkings en aanbevelings oor die studie rakende maatskaplike werkers se siening oor dienslewering aan pleegsorggesinne, weergegee. Gevolgtrekkings en aanbevelings oor die volgende aspekte van die studie word gegee: identifiserende besonderhede; beleid en wetgewing; teoretiese raamwerke; sienings oor die aard van maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne; die rol van die maatskaplike werker tydens dienslewering aan pleegsorggesinne; uitdagings en struikelblokke tydens dienslewering aan pleegsorggesinne.

5.2 GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

Die gevolgtrekkings en aanbevelings word gemaak op grond van die data wat ingesamel en ontleed is.

5.2.1 IDENTIFISERENDE BESONDERHEDE

Identifiserende besonderhede van deelnemers, soos deur deelnemers aangedui, sal bespreek word en gevolgtrekkings sowel as aanbevelings in hierdie verband sal gemaak word.

5.2.1.1 Kwalifikasies en posisie van deelnemers

Die meerderheid van die deelnemers het aangedui dat hul oor 'n B.A of B. Maatskaplike werk kwalifikasie beskik. Die minderheid deelnemers het 'n nagraadse kwalifikasie in maatskaplike werk aangedui.

Die **gevolgtrekking** word gemaak dat die meeste maatskaplike werkers wat pleegsorgdienste lewer en aan hierdie studie deelgeneem het, nie oor nagraadse en gespesialiseerde kennis rakende pleegsorgdienste beskik nie, aangesien die meerderheid deelnemers slegs oor 'n voorgraadse kwalifikasie in Maatskaplike werk beskik.

Aanbeveling

Daar word aanbeveel dat:

- Gereelde supervisie en indiensopleiding in organisasies oor pleegsorgdienslewering aangemoedig moet word om maatskaplike werkers in staat te stel om effektiewe pleegsorgdienste te lewer.

5.2.1.2 Aantal jare ervaring in die praktyk

Daar is gevind dat die meerderheid deelnemers minder as 10 jaar ervaring in die praktyk het. Slegs enkele deelnemers lewer al vir langer as 21 jaar diens in die maatskaplike werk praktyk.

Die **gevolgtrekking** word gemaak dat die maatskaplike werkers wat deel gevorm het van hierdie studie hoofsaaklik jonk en minder ervare is, wat maatskaplike dienslewering by kinder- en gesinsorgorganisasies betref.

Aanbeveling

Daar word aanbeveel dat:

- Kinder- en gesinsorgorganisasies gereelde indiensopleiding sessies aanbied om jonger en minder ervare maatskaplike werkers te ondersteun in pleegsorgdienslewering.

5.2.1.3 Aantal jare wat dienste spesifiek aan pleegsorggesinne gelewer word

Met betrekking tot die aantal jare wat pleegsorgdienste gelewer word, is dit opvallend dat die meerderheid deelnemers minder as vyf jaar ervaring het. Minder as die helfte van die deelnemers lewer dienste aan pleegsorggesinne vir langer as ses jaar.

Daar is tot die **gevolgtrekking** gekom dat deelnemers wat gespesialiseerde pleegsorgdienste lewer jonk en minder ervare is en dat ervare deelnemers in die minderheid is.

Aanbeveling

Daar word aanbeveel dat:

- Daar moontlik aan jong en minder ervare maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne lewer, genoegsame supervisie en leiding asook intensiewe indiensopleiding oor pleegsorgdienslewering binne kinder- en gesinsorgorganisasies gebied word.

5.2.1.4 Aantal pleegsorg gevalleleërs tans

Met betrekking tot die aantal pleegsorg gevalleleërs, is bevind dat deelnemers tans pleegsorgdienste aan tussen 51 – 250 pleegsorg gevalle lewer. Minder as die helfte van deelnemers het minder as 50 pleegsorg

lêers. Dit is egter belangrik om te noem dat hierdie slegs die aantal pleegsorg gevallelêers is en dat deelnemers nie gevra is om hul totale gevallelading aan te dui nie.

Die **gevolgtrekking** word gemaak dat maatskaplike werkers wat aan hierdie studie deelgeneem het, se pleegsorg gevallelading hoog is.

Aanbeveling

Daar word aanbeveel dat:

- Daar gespesialiseerd gewerk word, wat beteken dat die aanmeldingsdienste (assesserings) en pleegsorgtoesigdienste deur verskillende maatskaplike werkers gelewer word sodat elke maatskaplike werker op een tipe diens fokus, wat die gevallelading potensieel kan verminder. Hierdie werkwyse kan ook bydrae tot meer effektiewe dienslewering, aangesien kennis en vaardigheid gespesialiseerd is en in een veld ontwikkel word.
- Organisasies wat wel gespesialiseerd werk, meer pleegsorgtoesigdienswerkers moet hê, omdat pleegsorgtoesigdienste intensief en langtermyn is teenoor inname-werkers wat dikwels die assessering doen en daarna die lêer oorplaas.
- Maniere ondersoek moet word om die hoë gevalleladings te hanteer.

5.2.1.5 Opleiding in pleegsorgdienslewering

Deelnemers het aangedui dat opleiding oor pleegsorgdienslewering hoofsaaklik opleiding oor die Kinderwet ingesluit het, terwyl geen opleiding oor pleegsorgdienslewering spesifiek ontvang is nie.

Die **gevolgtrekking** wat gemaak word, is dat deelnemers slegs op universiteitsvlak opleiding oor pleegsorgdienslewering ontvang en nie oor verdere kennis oor gespesialiseerde pleegsorgdienslewering beskik nie, wat effektiewe en kwaliteit dienslewering moontlik kan beïnvloed.

Aanbeveling

Daar word aanbeveel dat:

- Maatskaplike werkers wat pleegsorgdienste lewer gespesialiseerde opleiding oor pleegsorgdienslewering binne die organisasie ontvang en dat hierdie opleiding moet fokus op spesifieke pleegsorgdienste en nie slegs op opleiding oor die implementering van die Kinderwet nie.

5.2.2 BELEID EN WETGEWING

Gevolgtrekkings en aanbevelings kragtens beleid en wetgewing en die implementering hiervan in praktyk tydens pleegsorgdienslewering, sal soos bevind, bespreek word.

5.2.2.1 **Beleid en wetgewing wat maatskaplike werk dienslewering aan pleegsorggesinne rig**

Deelnemers het aangedui dat die Kinderwet hoofsaaklik gebruik word om pleegsorgdienslewering te rig. Verder het enkele deelnemers na die Handves van Menseregte en beleid soos die ISDM en Witskrif vir Welsyn verwys en verduidelik dat dit soms pleegsorgdienslewering rig. Daar was egter verwarring en 'n gebrek aan insig oor die toepassing van die ISDM en die Witskrif vir Welsyn.

Beide hiedie beleidsdokumente bied riglyne oor die wyse en vlakke waarop maatskaplike dienste gelewer word en is daarom uiters belangrik, veral tydens pleegsorgdienslewering. Die ISDM fokus veral op die belangrikheid van voorkomings- en vroeë intervensie dienste. Dit is kommerwekkend dat daar gebrekkige kennis oor hierdie beleidsdokumente in die praktyk is. Alhoewel die Witskrif reeds in 1997 bekragtig is, het die ISDM eers in 2006 in werking getree. Die feit dat die ISDM eers in 2006 in werking getree het, kan moontlik 'n rede wees dat maatskaplike werkers wat langer in die praktyk is, nie opleiding op universiteitsvlak hieroor ontvang het nie en dus nie insig en begrip vir die implementering van die ISDM het nie.

Die **gevolgtrekking** word gemaak, dat alhoewel beide beleid en wetgewing veronderstel is om pleegsorgdienslewering te rig, daar in die praktyk hoofsaaklik van die Kinderwet gebruik gemaak word om pleegsorgdienste te lewer.

Aanbeveling

Daar word aanbeveel dat:

- Maatskaplike werkers wat pleegsorgdienste lewer, nie slegs opleiding oor die Kinderwet ontvang nie, maar dat daar ook op beleidsdokumente soos die ISDM en Witskrif vir Welsyn gefokus word vanweë hierdie beleidsdokumente se klem en fokus op voorkomings- en vroeë intervensie dienste.

5.2.2.2 **Die wyse waarop die Kinderwet 38 van 2005 dienslewering aan pleegsorgkinders en gesinne rig**

Deelnemers het hoofsaaklik gefokus op artikels en regulasies wat in die Kinderwet benut word om pleegsorgdienslewering te rig. Die artikels wat hoofsaaklik deur deelnemers aangedui is, is artikel 150, artikel 7, artikel 156 en artikel 159. Verder het deelnemers aangedui dat die Kinderwet pleegsorgdienslewering rig deur die regulasies wat norme en standaarde voorskryf, deur riglyne te bied en deur die regte en verantwoordelikhede van pleegsorggesinne voor te skryf.

Die **gevolgtrekking** wat gemaak word, is dat maatskaplike werkers goed onderleg is in die gedeeltes van die Kinderwet wat betrekking het op pleegsorgdienste.

Aanbeveling

Daar word aanbeveel dat:

- Organisasies voortgaan om opleiding oor die Kinderwet verpligtend te maak sodat maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne lewer die Kinderwet kan implementeer deur gebruik te maak van verskeie artikels in die Kinderwet.
- Maatskaplike werkers wat pleegsorgdienste lewer, bewus moet wees van die verskillende artikels in die Kinderwet wat benut kan word om verskillende bevels uit te reik wat die kind beskerm om sodoende te verhoed dat pleegsorg die enigste opsie is vir kinders wat die behoefte aan sorg en beskerming het.

5.2.2.3 Grootste uitdagings in terme van die implementering van die Kinderwet in praktyk tydens dienslewering aan pleegsorggesinne

Dit blyk dat die grootste uitdagings met die implementering van die Kinderwet die gebrek aan tyd, hoë gevalleladinge, spesifieke administratiewe vereistes en die gebrek aan hulpbronne soos jeugsorgsentrums, finansies en 'n tekort aan maatskaplike werkers, insluit. Daar is ook aangedui dat die vereistes van die Kinderwet dikwels nie met die realiteite van die maatskaplike werk praktyk ooreenstem nie.

Die **gevolgtrekking** word gemaak dat die Kinderwet oor die algemeen nie effektief geïmplementeer word soos daar aan maatskaplike werkers voorgeskryf word nie as gevolg van bogenoemde en verskeie ander uitdagings met die gevolg dat pleegsorgkinders en pleegsorgouers se regte in sommige gevalle geskend kan word.

Aanbeveling

Aangesien maatskaplike werkers as gevolg van verskeie uitdagings nie die Kinderwet effektief tydens pleegsorgdienslewering kan implementeer nie, kan hierdie uitdagings wat die implementering van die Kinderwet beïnvloed moontlik aangespreek word, deur onder andere aan die volgende aandag te skenk.

Daar word aanbeveel dat:

- Die staat poog om die nodige finansies beskikbaar te stel sodat meer maatskaplike werkers aangestel kan word met die doel dat maatskaplike werkers se gevallelading afneem en daar meer tyd beskikbaar is om die Kinderwet voldoende te implementeer sodat die regte van kinders en gesinne kragtens die Handves van Menseregte, beskerm word.
- Daar beter voorsiening vir hulpbronne (soos kinder- en jeugsorgsentrums en rehabilitasiesentrusse) gemaak word deur die staat sodat die stipulasies, soos in die Kinderwet uiteengesit, tydens dienslewering aan pleegsorggesinne uitgevoer kan word.

5.2.3 TEORETIESE UITGANGSPUNTE IN PLEEGSORGDIENSLEWERING

Die gevolgtrekkings en aanbevelings oor teoretiese uitgangspunte in pleegsorgdienslewering wat deur maatskaplike werkers benut word, word vervolgens bespreek.

5.2.3.1 Literatuur wat tydens dienslewering aan pleegsorggesinne benut word

Daar was onduidelikheid by deelnemers oor die literatuur wat tydens pleegsorgdienslewering benut word. Sommige deelnemers het aangedui dat geen literatuur benut word nie asook dat hulle wel bewus is van literatuur, maar dat dit nie in praktyk, wanneer dienste aan pleegsorggesinne gelewer word, benut word nie. Daar was egter ook deelnemers wat aangedui het dat literatuur wel tydens pleegsorgdienslewering benut word alhoewel sommige van hierdie deelnemers onseker was oor watter literatuur benut word. Dit is kommerwekkend aangesien maatskaplike dienslewering deur literatuur gerig behoort te word om menslike gedrag beter te verstaan en die beste diens aan kliëntsisteme te verseker.

Die **gevolgtrekking** wat gemaak word, is dat daar in werklikheid 'n klein hoeveelheid deelnemers is wat in die maatskaplike werk praktyk literatuur begryp, benut en integreer tydens pleegsorgdienslewering.

Aanbeveling

Daar word aanbeveel dat:

- Die belangrikheid van die integrasie van literatuur in maatskaplike werk praktyk reeds op universiteitsvlak beklemtoon moet word.
- Die benutting van literatuur tydens maatskaplike werk dienslewering en veral pleegsorgdienslewering tydens supervisie in die praktyk meer aandag moet kry.
- Organisasies verwag dat aanbevelings en gevolgtrekkings wat maatskaplike werkers in verslae maak, met literatuur gestaaf word.
- Kursusse oor maatskaplike werk en pleegsorgdienslewering op 'n gereelde basis deur maatskaplike werkers wat pleegsorgdienste lewer, bygewoon word sodat die nuutste navorsing oor pleegsorgdienslewering bespreek word om sodoende die kwaliteit pleegsorgdienste wat gelewer word, te verbeter.

5.2.3.2 Belangrikheid van die gehegtheidsteorie tydens dienslewering aan pleegsorggesinne

Deelnemers het die belangrikheid van die gehegtheidsteorie tydens pleegsorgdienslewering gemotiveer, maar nie hul begrip oor hierdie teorie verduidelik nie. Dit is duidelik dat deelnemers die gehegtheidsteorie as belangrik beskou, maar dat insig en die benutting daarvan in praktyk ontbreek.

Die **gevolgtrekking** wat gemaak word, is dat begrip vir die gehegtheidsteorie gekoppel word aan die band tussen ouer en kind. Deelnemers het begrip vir die term ‘gehegtheid’ en dat die oorweging hiervan belangrik is tydens pleegsorgdienslewering, maar die omvang en teoretiese kennis oor die gehegtheidsteorie het ontbreek.

Aanbeveling

Daar word aanbeveel dat:

- Die gehegtheidsteorie as deel van die kinder- en gesinsorgmodule by opleidingsinstansies in maatskaplike werk aangebied kan word.
- Opleiding oor die gehegtheidsteorie en die benutting van hierdie teorie in praktyk aan maatskaplike werkers (veral maatskaplike werkers wat pleegsorgdienste lewer) na afloop van universiteit, aangemoedig moet word.
- Die gehegtheidsteorie en die ooreenkomste met die Kinderwet verder bestudeer word om die belangrikheid van die toepassing hiervan tydens pleegsorgdienslewering te bevestig.

5.2.4 SIENINGS OOR DIE AARD VAN MAATSKAPLIKE WERK DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE

Gevolgtrekkings en aanbevelings oor deelnemers se siening oor die aard van maatskaplike dienslewering aan pleegsorggesinne word bespreek.

5.2.4.1 Hoofredes vir die verwydering van kinders

Die hoofredes vir verwydering van kinders soos deur deelnemers aangedui, is alkohol- en dwelmmisbruik, verwaarloosing, onbevoegdheid van ouers, seksuele mishandeling en fisiese mishandeling. Deelnemers het ook aangedui dat alkohol- en dwelmmisbruik dikwels tot risiko gedrag van ouers lei wat gevolglik tot die verwydering van die kind lei.

Die **gevolgtrekking** word gemaak dat daar in die meeste van die gevalle waar ’n kind verwyder word alkohol en dwelms betrokke is. Die misbruik van alkohol en dwelms kan dikwels lei tot verwaarloosing van kinders en onbevoegdheid van ouers om hulle kinders te versorg aangesien die misbruik van substansie ouers se vermoë om in hul kinders se behoeftes te voorsien, moontlik kan beperk.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Daar meer op voorkoming en vroeë intervensie gefokus moet word sodat substansmisbruik voorkom en/of behandel word om onnodige statutêre dienste (wat die verwydering van kinders insluit) te voorkom.
- Daar dienste gelewer word aan ouers deur onder andere meer hulpbronne (byvoorbeeld bekostigbare rehabilitasiesentrums) deur die staat beskikbaar te maak om substansmisbruik te behandel aangesien die tekort aan hulpbronne dikwels lei tot die behoefte aan statutêre dienslewering waar die kind dan verwyder moet word.

5.2.4.2 Tipe pleegsorgplasingopsies wat hoofsaaklik in die organisasie benut word

Die meerderheid deelnemers het aangedui dat die verwante pleegsorgplasingopsie die meeste benut word. Die minderheid deelnemers maak egter van nie-verwante pleegsorg- en kluster pleegsorgplasingopsies gebruik.

Die **gevolgtrekking** is dat verwante pleegsorg die eerste plasingopsie is vir maatskaplike werkers na verwydering van die kind en dat die voorskrifte vervat in die Kinderwet, wat aandui dat verwante pleegsorg die eerste plasingopsie behoort te wees, gevolg word.

Aanbeveling

Daar word aanbeveel dat:

- Daar gefokus word op keuring, werwing en opleiding van nie-verwante pleegsorgouers sodat verwante pleegsorg nie die enigste pleegsorgplasingopsie vir maatskaplike werkers is nie aangesien deelnemers aangedui het dat die benutting van die verwante pleegsorgplasingopsie verkies word as gevolg van die voorskrifte in die Kinderwet en nie noodwendig omdat hierdie opsie altyd in die belange van die kind is nie. Dit is om hierdie rede nodig dat die opsie vir 'n nie-verwante pleegsorg plasing beskikbaar is, indien dit in die beste belange van die kind is.

5.2.4.3 Sukses en redes vir sukses van die verskillende pleegsorgplasingopsies in praktyk

Die meerderheid deelnemers het verduidelik dat verwante pleegsorg meer suksesvol as nie-verwante pleegsorg is. Redes wat deelnemers aangevoer het vir die sukses van verwante pleegsorg, is dat die Kinderwet hierdie plasingopsie voorskryf, dat die familie-omgewing geborgenheid aan die kind bied en dat die familie verantwoordelik vir die kind voel. Die minderheid deelnemers is van mening dat die nie-verwante pleegsorgplasingopsie meer suksesvol is. Sommige deelnemers het aangedui dat die sukses nie van die tipe plasing afhang nie, maar eerder van die verhouding tussen die pleegsorgouer en pleegsorgkind en die hantering van die tienerfase wanneer die pleegsorgkind adolessensie bereik.

Die **gevolgtrekking** wat gemaak word, is dat die verwante plasingopsie nie noodwendig suksesvol is omdat hierdie opsie in die beste belange van die kind is nie. Die redes blyk eerder te wees dat die Kinderwet die

opsie voorskryf, dat die familie verplig voel om hierdie kind in pleegsorg te neem en dat dit dikwels die maklikste opsie is. Verder word die gevolgtrekking gemaak dat die verhouding tussen die pleegsorgkind en pleegsorgouer asook ouerskapvaardighede die grootste bepaler vir die sukses van die plasing is.

Aanbeveling

Gesien in die lig van die feit dat die sukses van die plasing volgens deelnemers afhang van (a) die verhouding tussen pleegsorgouer en pleegsorgkind asook (b) die pleegsorgouer se hantering van die tienerfase van die pleegsorgkind, is dit belangrik om voorkomend op te tree om sodoende bogenoemde te verseker.

Daar word aanbeveel dat:

- Daar meer voorkomend opgetree kan word deur:
 - Pleegsorgouers te verplig om ouerleidingsgroepe by te woon om die nodige ouerskapsvaardighede aan te leer wat potensieel die verhouding tussen die pleegsorgouer en pleegsorgkind kan bevorder en versterk en gevolglik die kans vir 'n suksesvolle pleegsorgplasing verbeter.
 - Inligting oor adolessensie aan pleegsorgouers te kommunikeer aangesien hierdie sensitiewe fase reg hanteer moet word om die sukses van die pleegsorgplasing te verseker.

5.2.4.4 Tipe maatskaplike werk dienste wat aan pleegsorggesinne gelewer word

Verskeie tipe dienste word aan pleegsorgouers, pleegsorgkinders en pleegsorggesinne gelewer. Dit wil egter voorkom asof dienste hoofsaaklik op die pleegsorgouer en pleegsorgkind gefokus word.

Instrumentele dienste behels dat die maatskaplike werker kliënte van goedere en dienste voorsien deur praktiese probleme aan te spreek. Volgens deelnemers word instrumentele dienste hoofsaaklik aan die pleegsorgouer gelewer. Kognitiewe dienste vereis van die maatskaplike werker om inligting, advies en leiding aan kliënte te bied oor aspekte waarvoor kliënte moontlik onseker is. Kognitiewe dienste word volgens deelnemers gewoonlik aan pleegsorgouers gelewer en nie noodwendig aan pleegsorgkinders nie. Administratiewe dienste sluit alle verslae en administrasie in, wat deel is van die maatskaplike werker se verantwoordelikhede tydens pleegsorgdienslewering. Deelnemers het aangedui dat administratiewe dienste gewoonlik die hele pleegsorggesin betrek. Emosionele dienste wat maatskaplike werkers lewer behels hoofsaaklik berading aan pleegsorggesinne en die verwysing van kliënte indien intensiewe terapeutiese dienste benodig word. Emosionele ondersteuningsdienste, volgens die meerderheid deelnemers, word gewoonlik aan pleegsorgkinders gelewer. Instrumentele en kognitiewe dienste word dus dikwels eerder aan die pleegsorgouer gelewer terwyl administratiewe en emosionele ondersteuningsdienste aan die pleegsorgkind gelewer word. Dit was egter onduidelik watter dienste spesifiek aan die pleegsorggesin as geheel gelewer word.

Die **gevolgtrekking** word gemaak dat die dienste aan pleegsorgouers dikwels nie emosionele ondersteuning insluit nie en dat kognitiewe ondersteuningsdienste aan pleegsorgkinders dikwels ontbreek.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Meer emosionele ondersteuning aan die pleegsorgouers gebied word aangesien daar 'n gebrek aan hierdie dienste deur deelnemers aangedui is en literatuur die belangrikheid van emosionele ondersteuning aan pleegsorgouers bevestig vanweë die spanningsvolle aard van die pleegsorgouer se taak en rol.
- Innoverende maniere gevind moet word om kognitiewe ondersteuning aan pleegsorgkinders te bied om sodoende inligting oor hul eie regte en verantwoordelikhede asook redes vir die pleegsorgplasing oor te dra.
- Bestaande praktyke wat bydra tot verskeie vorme van ondersteuning aan pleegsorgkinders en pleegsorgouers, behou word.

5.2.4.5 Lewering en sukses van gesinsherenigingsdienste in Suid-Afrika

Deelnemers is gevra om aan te dui of gesinsherenigingsdienste gelewer word en ook of gesinsherenigingsdienste suksesvol is. Alhoewel die meerderheid deelnemers aangedui het dat hierdie dienste volgens die Kinderwet gelewer moet word, het byna al die deelnemers aangedui dat gesinsherenigingsdienste nie suksesvol in hulle organisasie is nie, omdat die ouers dikwels onopspoorbaar en ongemotiveerd is. Daar is ook aangedui dat kinders slegs verwyder en in pleegsorg geplaas word wanneer intervensie in die oorspronklike gesin byna onmoontlik is en die omstandighede van die ouers onveranderd bly. Vanweë die feit dat omstandighede van die ouers in die meeste gevalle onveranderd bly en intervensie byna onmoontlik is, is die kans vir hereniging dan in elk geval minimaal wat beteken dat gesinshereniging nie 'n realistiese uitkoms en doel vir pleegsorg in Suid-Afrika is nie.

Die **gevolgtrekking** is dat alhoewel gesinsherenigingsdienste gelewer moet word en deur die Kinderwet voorgeskryf word, is hierdie dienste volgens deelnemers byna onmoontlik en meestal onsuksesvol.

Aanbeveling

Daar word aanbeveel dat:

- Dat permanensiebeplanning binne die pleegsorggesin, eerder as gesinshereniging met die biologiese gesin, die fokus moet wees.
- Gesinsherenigingsdienslewering in Suid-Afrika ondersoek word, omdat:
 - Die regte van ouers en kinders ontnem word, aangesien:

- Die nodige hulpbronne nie beskikbaar is om te verseker dat ouers gerehabiliteer word sodat gesinshereniging moontlik is nie.
 - Daar nie genoeg maatskaplike werkers is, wat die nodige dienste lewer waarop ouers en kinders volgens artikel 28 in die Handves van Menseregte geregtig is nie.
- Gesien in die lig van die feit dat gesinsherenigingsdienste volgens deelnemers nie suksesvol is nie kan die moontlikheid oorweeg word dat:
 - Gesinsherenigingsdienste (soos volgens die Kinderwet voorgeskryf as die einddoel vir pleegsorg) nie die einddoel van pleegsorg in Suid-Afrika kan wees nie aangesien hierdie dienste nie uitvoerbaar en realisties is nie.
 - Pleegsorgkinders in pleegsorggesinne geplaas word met beter omstandighede en nie soortgelyke omstandighede of omgewings nie aangesien gesinshereniging in Suid-Afrika in elk geval dikwels nie moontlik en/of suksesvol is nie en permanensiebeplanning in die pleegsorggesin soms eerder die fokus is. Dit kan moontlik bydra tot beter geleenthede en stabiliteit vir kinders in pleegsorg.

5.2.5 ROL VAN DIE MAATSKAPLIKE WERKER TYDENS MAATSKAPLIKE DIENSLEWERING

Deelnemers is gevra om hul primêre rol tydens pleegsorgdienslewering te beskryf.

5.2.5.1 Primêre rol van die maatskaplike werker tydens pleegsorgdienslewering

Verskeie rolle is deur deelnemers uitgewys. Rolle soos die instaatsteller, tussenganger, ondersteuner en beskermer is uitgelig. Sommige deelnemers het egter ook aangedui dat verskeie rolle tydens pleegsorgdienslewering vertolk word en dat daar nie een spesifieke rol is wat uitstaan nie.

Die **gevolgtrekking** is dat verskeie rolle tydens pleegsorgdienslewering vertolk word aangesien die pleegsorg maatskaplike werker 'n verskeidenheid dienste aan pleegsorggesinne lewer. Verder word die gevolgtrekking gemaak dat sommige rolle vir maatskaplike werkers onduidelik is en dat daar onsekerheid bestaan oor die spesifieke rolle wat tydens pleegsorgdienslewering vertolk moet word.

Aanbeveling

Daar word aanbeveel dat:

- Kinder- en gesinsorgorganisasies gespesialiseerd werk met die doel om die rol van aanmeldingswerkers en pleegsorgtoesigwerkers beter te onderskei en definieer sodat die verskillende rolle ten volle vertolk kan word.

5.2.6 UITDAGINGS EN STRUIKELBLOKKE IN DIE PRAKTYK

Hierdie afdeling van die ondersoek het gefokus op die uitdagings en struikelblokke wat tydens pleegsorgdienslewering ervaar word asook die invloed hiervan op die kwaliteit diens wat gelewer word. Daar is ook aan deelnemers die geleentheid gegee om aan te dui wat sal moet verander om in die ideale omstandighede pleegsorgtoesigdienste te lewer.

5.2.6.1 Maatskaplike werkers se siening oor die grootste uitdagings tydens dienslewering aan pleegsorggesinne

Die grootste uitdagings wat volgens deelnemers tydens pleegsorgdienslewering ervaar word, is die tekort aan maatskaplike werkers, hoë gevalleladings, krisis-gedrewe intervensie, administratiewe verpligtinge, tekort aan hulpbronne en omset van maatskaplike werkers in kinder- en gesinsorgorganisasies.

Die **gevolgtrekking** word gemaak dat daar heelwat uitdagings is, wat weer verdere uitdagings tot stand bring. Die uitdagings is dus interafhanklik.

Aanbeveling

Gegewe die interafhanklikheid van die uitdagings is dit belangrik dat hierdie uitdagings as geheel bestudeer word. Die tekort aan maatskaplike werkers wat verdere en ander uitdagings tot gevolg het, moet weer onder die staat se aandag gebring word.

Daar word aanbeveel dat:

- Daar meer fondse deur die staat beskikbaar gestel word om sodoende meer maatskaplike werkers in diens te stel om gevalleladings, administratiewe verpligtinge en krisis-gedrewe intervensie te bestuur.
- Die finansiële ondersteuning vanaf die staat aan nie-regeringsorganisasies verhoog word, sodat salarisse van maatskaplike werkers verhoog kan word om as motivering te dien sodat maatskaplike werkers by kinder- en gesinsorgorganisasies aanbly en die omset van maatskaplike werkers in praktyk sodoende verminder word.

5.2.6.2 Die invloed van uitdagings op die kwaliteit van dienslewering aan pleegsorggesinne

Die meerderheid deelnemers het bevestig dat uitdagings tydens pleegsorgdienslewering 'n groot invloed op die kwaliteit diens het. Volgens deelnemers aan hierdie studie is die grootste invloed op kwaliteit dienslewering dat die tekort aan tyd en hoë gevalleladings daartoe lei dat onvoldoende en oneffektiewe dienste gelewer word met die gevolg dat pleegsorgwerkers nie hul pleegsorggesinne gereeld besoek nie, hul verhouding met pleegsorggesinne negatief beïnvloed word en oordeelsfoute gemaak word tydens besluitneming.

Die **gevolgtrekking** word gemaak dat die uitdagings tydens pleegsorgdienslewering veroorsaak dat die professionele verhouding tussen die maatskaplike werker en pleegsorggesin daaronder ly en dat daar gevolglik foute gemaak kan word wanneer besluite oor pleegsorggesinne gemaak word, wat pleegsorggesinne benadeel en moontlik hul regte tot sekere dienste skend.

Aanbeveling

Daar word aanbeveel dat:

- Die staat meer fondse beskikbaar stel om meer maatskaplike werkers aan te stel om die werkslading oor die algemeen (sowel as die pleegsorglading) tussen maatskaplike werkers te versprei en sodoende te verminder sodat daar minder gevalle per maatskaplike werker is wat aanleiding gee dat meer intensiewe en kwaliteit dienste gelewer kan word om kinders se regte te beskerm en te bevorder.

5.2.6.3 Aspekte wat moet verander om die ideale omstandighede te verseker waarin pleegsorgtoesigdienste gelewer word.

Daar was verskeie aspekte wat deelnemers aangedui het, wat sal moet verander om in die ideale omstandighede pleegsorgdienste te lewer. Die meerderheid deelnemers het egter uitgelig dat meer maatskaplike werkers benodig word, dat werkslading verminder moet word en dat organisasies meer gespesialiseerd moet werk.

Die **gevolgtrekking** wat gemaak kan word, is dat daar 'n groot behoefte aan meer maatskaplike werkers is om so die ideale omstandighede te skep waarin pleegsorgdienste gelewer kan word.

Aanbeveling

Daar word aanbeveel dat:

- Die staat voorsiening vir fondse moet maak wat dit moontlik sal maak om:
 - Meer maatskaplike werkers by nie-regeringsorganisasies aan te stel om die uitdagings in praktyk aan te spreek sodat die ideale omstandighede vir pleegsorgdienslewering verseker word.
 - Salarisse aan te pas aangesien swak salarisse dikwels die rede is waarom maatskaplike werkers die beroep verlaat en dus veroorsaak dat oorblywende maatskaplike werkers by kinder- en gesinsorgorganisasies se uitdagings vermeerder en pleegsorgdienste dus nie in die ideale omstandighede gelewer kan word nie.

- Organisasies meer gespesialiseerd werk aangesien die aard van pleegsorgdienste gespesialiseerd en gefokus is en die ideale omstandighede vir pleegsorgdienslewering verseker word.
- Meer maatskaplike hulpwerkers benodig word om maatskaplike werkers te ondersteun om sodoende die ideale omstandighede vir pleegsorgdienslewering te verseker.

5.3 VERDERE STUDIES

Die moontlikheid van verdere studies oor pleegsorggesinne se siening oor maatskaplike dienste wat ontvang word, kan nagevors word om sodoende die maatskaplike werkers en pleegsorggesinne se siening oor dienslewering te vergelyk en gevolglik die kwaliteit van pleegsorgdienste te verbeter. Op hierdie wyse kan daar van 'n kliënt-gesentreerde benadering tydens pleegsorgdienslewering gebruik gemaak word.

Verdere studies oor gesinsherenigingsdienste in Suid-Afrika word ook benodig aangesien hierdie diens deur die Kinderwet voorgeskryf word, maar studies in verskillende gebiede in Suid-Afrika dui daarop dat hierdie diens nie 'n realiteit in Suid-Afrika is nie. Daar bestaan dus 'n behoefte aan ander alternatiewe binne die konteks van Suid-Afrika.

Laastens kan verdere navorsing oor die belangrikheid en toepaslikheid van die gehegtheidsteorie tydens pleegsorgdienslewering gedoen word. Dit is belangrik om vas te stel tot in watter mate die benutting van hierdie teorie in praktyk relevant is ten einde opleiding in verband hiermee reeds op universiteitsvlak te verseker.

5.4 SLOTSOM

Die hoofdoel van hierdie studie was om maatskaplike werkers se siening oor dienslewering aan pleegsorggesinne te bestudeer. Hierdie doel is bereik deur die drie doelstellings in die studie.

Hoofstuk twee het die eerste doelstelling bereik, wat veral op internasionale beleid en Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing in pleegsorgdienslewering gefokus het. Hierdie hoofstuk het ook die benutting van die ekologiese perspektief en gehegtheidsteorie in pleegsorgdienslewering bespreek. Hoofstuk drie het die tweede doelstelling bereik deur die rol van die maatskaplike werker asook die uitdagings en struikelblokke tydens pleegsorgdienslewering te bespreek. Die derde doelstelling is in hoofstuk vier bespreek wat maatskaplike werkers se siening oor dienslewering aan pleegsorggesinne ondersoek het.

Deur maatskaplike werkers se siening oor pleegsorgdienslewering te bestudeer, is daar duideliker begrip vir maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne lewer, verkry. Daar is verder ook insig verkry oor die aard en omvang van pleegsorgdienslewering in die praktyk asook die benutting van beleid en wetgewing en die integrasie van literatuur in hierdie verband.

Hierdie studie kan tot voordeel wees vir maatskaplike werkers wat dienste aan pleegsorggesinne lewer aangesien die uitdagings wat in pleegsorgdienslewering ervaar word asook verskillende sienings oor die

benutting van literatuur beskryf word deur deelnemers in die praktyk. Voorts het die studie verskeie areas in pleegsorgdienslewering wat aandag benodig, uitgelig.

BIBLIOGRAFIE

- AFRICAN CHARTER ON THE RIGHTS AND WELFARE OF THE CHILD. 1999. [Intyds]. Beskikbaar: <http://pages.au.int/sites/default/files/ACRWC-EN.pdf> [2015, 2 Junie].
- ALPERT, L.T. 2005. Research Review: Parents' service experience – a missing element in research on foster care case outcomes. *School of Family Studies*, 2005(10):361-366.
- BABBIE, E. 2007. *The practice of social research*. 11de uitgawe. Belmont: Thompson Wadsworth.
- BALSELLS, M.A., PASTOR, C., MATEOS, A., VAQUERO, E. & URREA, A. 2015. Exploring the need of parent for achieving reunification: The views of foster children, birth family and social workers in Spain. *Children and Youth Services Review*, 48:159-166.
- BARBER, J.G. & DELFABBRO, P.H. 2004. *Children in Foster Care*. Londen: Routledge.
- BARKER, R.L. 2003. *The social work dictionary*. 5de uitgawe. Washington, DC: NASW Press.
- BARRATT, S. 2002. Fostering care: The child, the family and the professional system. *Journal of Social Work Practice: Psychotherapeutic Approaches in Health, Welfare and the Community*, 16(2):163-173.
- BECKETT, C. 2006. *Essential Theory for Social Work Practice*. Groot Brittanje: SAGE Publications.
- BERRY, L. 2007. Protecting South-Africa's children: what difference will the new Children's bill make? *Children's rights have increasing prominence in many countries*, 25(4):168-171.
- BLACKIE, D. 2014. *Fact Sheet on Child Abandonment Research in South Africa: SA's Adoption assistance centre*. [Intyds]. Beskikbaar: http://www.adoptioncoalitionsa.org/wp-content/uploads/2014/05/Fact-Sheet-Research-on-Child-Abandonment-in-South-Africa_Final2.pdf [2015, 31 Maart].
- BLOK, W. 2012. *Core Social Work: International Theory, Values and Practice*. Londen: Jessica Kingsley Publishers.
- BÖNING, A. & FERREIRA, S. 2013. Analysis of, and different approach to, challenges in foster care practice in South Africa: *Social Work/Maatskaplike Werk*, 49(4):519-543.
- BOTES, W. & RYKE, E. 2011. The competency base of social workers with regard to attachment theory in foster care supervision: a pilot study. *Social Work Journal*, 47(1):31-50.
- BOYER, G.R. 2006. *An economic history of the English Poor Law 1750-1850*. New York: Cambridge University Press.

- BREEN, N. 2015. *Policy Brief: Foster Care in South Africa: Where To From Here?* [Intyds]. Beskikbaar: <http://jhbchildwelfare.co.za/wp-content/uploads/2015/04/Child-Welfare-Draft-Policy-Brief-Foster-Care-FINAL-March-2015.pdf> [2016, 1 Februarie].
- BRETHERTON, I. 1992. The origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28:749-775.
- BRONFENBRENNER, U. 1994. *Ecological Models of Human Development*. International Encyclopedia of Education. 2de uitgawe. Oxford: Elsevier. [Intyds]. Beskikbaar: <file:///F:/SanDiskSecureAccessV2.0/Meesters/Artikels%20saved/Nog%20nie%20gelees/25%20maart%20afgelaai/35bronfenbrenner94.pdf> [2016, 25 Maart].
- BROWN, H.C., SEBBA, J. & LUKE, N. 2014. *The role of the supervising social worker in foster care: An International Literature Review*. Rees Centre for Research in Fostering and Education: University of Oxford. [Intyds]. Beskikbaar: http://reescentre.education.ox.ac.uk/wordpress/wp-content/uploads/2014/09/ROLE-OF-THE-SUPERVISING-SOCIAL-WORKER21_08_14-FINAL.pdf [2016, 1 Februarie].
- CARTER, J.B. 2013. A Contextually Appropriate Protocol in Social Work for the Assessment of Prospective Foster Parents in South Africa. Ongepubliseerde meesterstesis: Universiteit van Johannesburg.
- CASSIDY, J. & SHAVER, P.R. 2008. *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*. [2de uitgawe]. New York: Guilford Publications.
- CILLIERS, M. 2015. Attachment theory and Attachment based therapy: A 4-day training course for Social workers.
- COCKER, C., ALLAIN, L. & BROWN, K. 2011. *Advanced Social Work with Children and Families: Post-Qualifying Social Work Practice*. Groot Brittanje: Learning Matters.
- COLORADO STATE UNIVERSITY. 2015. *School of Social Work*. [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.ssw.chhs.colostate.edu/students/undergraduate/bsw-practice-roles.aspx> [2016, 1 Februarie].
- COMAN, W. & DEVANEY, J. 2011. Reflecting on outcomes for looked-after children: An ecological perspective. *Child Care in Practice*, 17(1):37-53.
- COOLEY, M.E., FARINEAUB, H.M. & MULLIS, A.K. 2015. Child behaviors as a moderator: Examining the relationship between foster parent supports, satisfaction, and intent to continue fostering. *Child Abuse and Neglect*, 45:46-56.
- CROSLAND, K. & DUNLAP, G. 2015. Running away from foster care: What do we know and what do we do? *Journal of Child and Family Studies*, 24:1697-1706.

- CUDDEBACK, G.S. & ORME, G.J. 2002. Training and services for kinship and non-kinship foster families. *Child Welfare*, LXXXI(6):879-909.
- CURRIE, I. & DE WAAL, J. 2010. *The Bill of Rights Handbook*. 5de uitgawe. Claremont: Juta & Company Ltd.
- DE VOS, A.S., STRYDOM, H., FOUCHE, C.B & DELPORT, C.S.L. 2011. *Research at grass roots. For the social sciences and human services professions*. 4de uitgawe. Pretoria: JL van Schaik Publishers.
- DEVANEY, C. 2015. Enhancing family support in practice through postgraduate education. *Social Work Education*, 34(2):213-228.
- DEPARTEMENT VIR MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING. 2009. *Recruitment and retention strategy for social workers*. Pretoria: Government Printer.
- DESMOND, C., GOW, J., LOENING-VOYSEY, H., WILSON, T. & STIRLING, B. 2002. Approaches to caring, essential elements for a quality service and cost-effectiveness in South Africa. *Evaluation and Program Planning*, 25(2002):447-458.
- DIEDERIKS, A.M. 2000. 'n Ekosistemiese herbeskouing van pleegsorgdienste. Ongepubliseerde meesterstesis. Suid-Afrika: Universiteit van Suid-Afrika.
- DOWNES, C. 1992. *Separation Revisited: Issues in Social Work*. Vermont: Ashgate Publishing Company.
- DUBOWITZ, H., FEIGELMAN, S., HARRINGTON, D. & STARR, R. H. 1994. Children in kinship care: How do they fare? *Children and Youth Services Review*, 16:85 -106.
- DUTSCHKE, M. 2006. *Defining children's constitutional right to social services*. A Project 28 Working paper. Kaapstad: Children's Institute Universiteit van Kaapstad.
- DUTSCHKE, M. s.a. Children's right to social services in South-Africa. *ESR Review*, 7(1):6-8.
- EARLY, P.B. & HAWKINS, M.J. 1994. Opportunity and Risks in Emerging Family Policy: An Analysis of Family Preservation Legislation. *Children and Youth Services Review*, 16(516):309-318.
- ERASMUS, J. & BREIER, M. 2009. (reds.) *Skills shortages in South Africa: Case studies of key professions*. Kaapstad: HSRC Press.
- FARMER, E. 2009. How do placements in kinship care compare with those in non-kin foster care: Placement patterns, progress and outcomes? *Child and Family Social Work*, 14(3):331-342.

- FARMER, E. & WIJEDASA, D. 2012. The Reunification of Looked After Children with Their Parents: What Contributes to Return Stability? *British Journal of Social Work*, 43(8):1611-1629.
- FOURTH CSO FORUM ON THE AFRICAN CHARTER ON THE RIGHTS AND WELFARE OF THE CHILD (ACRWC). 2011. [Intyds]. Beskikbaar: <https://www.childwatch.uio.no/publications/conferenceproceedings/Report%20of%20the%204th%20CSO%20Forum%20on%20the%20ACRWC.pdf> [2015, 20 Mei].
- GAUTHIER, Y., FORTIN, G. & JÉLIU, G. 2004. Clinical application of Attachment Theory in permanency planning for children in foster care: The importance of continuity of care. *Infant Mental Health Journal*, 25(4):379-396.
- GENTLE-GENITTY, C., CHEN, H., KARIKARI, I. & BARNETT, C. 2014. Social work theory and application to practice: The students' perspectives. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 14(1):36-47.
- GHERRA, M.M., MARSHALL, P.J., FOX, N.A., ZEANAH, C.H., NELSON, C.A., SMYKE, A.T. & GUTHRIE, D. 2008. The effects of foster care intervention on socially deprived institutionalized children's attention and positive affect: Results from the BEIP study. *Journal of child psychology and psychiatry*, 50(3):246-253.
- GIBBS, G.R. 2007. *Analyzing qualitative data*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- GOLDING, K.S. 2008. *Nurturing Attachments: Supporting Children who are Fostered or Adopted*. Londen: Jessica Kingsley Publishers.
- GOODYER, A. & WHITE, S. 2011. *Child-centered Foster Care: a Rights-Based Model for practice*. Londen: Jessica Kingsley Publishers.
- GRADDY, E.A. & CHEN, B. 2006. Influences on the size and scope of networks for social service delivery. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 16(4):533-552.
- GRAVETTER, F.J. & FORZANO, L.B. 2003. *Research methods for the behavioural sciences*. Belmont: Wadsworth/Thomson Learning.
- GRAY, M. 2006. The Progress of Social development in South Africa. *International Journal of Social Welfare*, 15:S53-S64.
- GRAY, M. & LOMBARD, A. 2007. The post-1994 transformation of social work in South Africa. *International Journal of Social Welfare*, 17(2):132-145.

- HOLLIN, G. & LARKIN, M. 2011. The language and policy of care and parenting: Understanding the uncertainty about key players' roles in foster care provision. *Children & Youth Services Review*, 33(11):2198-2206.
- HÖLSCHER, D. 2008. The Emperor's new clothes: South Africa's attempted transition to developmental social welfare and social work. *International Journal of Social Welfare*, 17:114-123.
- HOWE, D., BRANDON, M., HININGS, D. & SCHOFIELD, G. 1999. *Attachment Theory, Child Maltreatment and Family Support: A Practice and Assessment Model*. Groot Brittanje: Palgrave MacMillan.
- INCA, L. 2009. Kinship Care: An Afrocentric Perspective. Ongepubliseerde Doktorale Verhandeling. Birmingham: Universiteit van Birmingham.
- IONESCU, A.M. 2014. Intersubjectivity and relational health in mother and child attachment dimensions. *Social and Behavioural Sciences*, 163:159-168.
- JOHNSON, L.C. & YANCA, S.J. 2010. *Social Work Practice. A Generalist Approach*. 10de uitgawe. Boston: Pearson.
- KAIME, T. 2009. *The African Charter on the Rights and Welfare of the Child: A socio-legal perspective*. Pretoria: Pretoria University Law Press.
- KANG'ETHE, S.M. & NYASHA, K. 2014. Pitting non-relative cluster foster care placements against the best interest of the child. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(14):554-559.
- KASIRAM, M. 2009. The emigration of South African social workers: Using social work education to address gaps in provision. *Social Work Education*, 28 (6):646-654.
- KIBEL, M., LAKE, L., PENDLEBURY, S. & SMITH, C. 2009/2010. *South African Child Gauge*. University of Cape Town: Children's Institute [Intyds]. Beskikbaar: https://open.uct.ac.za/bitstream/handle/11427/2410/SA_Child_Gauge_2009.pdf?sequence=1 [2015, 22 September].
- KIRST-ASHMAN, K. 2007. *Introduction to social work and social welfare: Critical Thinking Perspectives*. 2de uitgawe. Belmont, CA: Thompson Publishers.
- KLINE, D. & OVERSTREET, H.F. 1972. *Foster Care of Children: Nurture and Treatment*. New York: Columbia University Press.

- KUFTYAK, E. 2015. Relation of child's attachment with proximity relationships in family. *Social and Behavioural Sciences*, 165:131-135.
- LÁNG, A. 2010. Attachment and emotion regulation – clinical implications of non-clinical sample study. *Social and Behavioural Sciences*, 5:674-678.
- LAWRENCE-WEBB, C. & CORNELIUS, L.J. 2006. Interstate compact – a resource for meeting the needs of children: Implications for service delivery and policy development. *Children and Youth Services Review*, 28(2):212-226.
- LEE, S., JONSON-REID, M. & DRAKE, B. 2012. Foster care re-entry: Exploring the role of foster care characteristics, in home child welfare services and cross-sector services. *Children and Youth Services Review*, 34(9):1825-1833.
- LESCH, E., DEIST, M., BOOYSEN, L. & EDWARDS, E. 2013. South African social workers' knowledge of attachment theory and their perceptions of attachment relationships in foster care supervision. *Children and Youth Services Review*, 35(7):1101-1109.
- LEWIS, C. 2011. Providing therapy to children and families in foster care: A systematic-relational approach. *Family Process*, 50(4):436-452.
- LINCOLN, Y. & GUBA, E. 1999. Establishing trustworthiness, in Bryman, A. & Burgess, R.G. (reds.). *Qualitative Research Vol III*. Londen: SAGE.
- LOMBARD, A. 2008. The implementation of the White Paper for Social Welfare: A ten-year review. *The Social Work Practitioner-Researcher/Die Maatskaplike Werk Navorsing-Praktisyn*, 20(2):154-173.
- LOUW, D. & LOUW, A. 2007. *Die ontwikkeling van die kind en die adolessent*. Vrystaat: Psychology Publications.
- MACCIO, E.M., SKIBA, D., DOUECK, H.J., RANDOLPH, K.A., WESTON, E.A. & ANDERSON, L.E. 2003. Social workers' perceptions of family preservation programs. *Family Preservation Journal*, 7(1):1-18.
- MATTHIAS, C.R. & ZAAL, F.N. 2008. Supporting familial and community care for children: Legislative reform and implementation challenges in South Africa. *International Journal of Social Welfare*, 18(3):291-298.

- McCALL, H.C. 1998. *Office of Children and Family Services caseworker deployment in selected child welfare programs*. Report no. 96-S-52. Albany: State of New York, Office of the State Comptroller, Division of Management Audit.
- McGRATH, K.C. 2013. Building stronger children: Attachment Theory in the context of child protection in Ontario. Ongepubliseerde meesterstesis. Kanada: Queen's University.
- McTERNAN, E. & GODFREY, A. 2006a. Children's services planning in Northern Ireland: Developing a planning model to address rights and needs. *Child Care in Practice*, 12(3):219-240.
- McWEY, L.M. 2004. Predictors of attachment styles of children in foster care: An attachment theory model for working with families. *Journal of Marital and Family Therapy*, 30(4):439-452.
- MELOY, M.E. & PHILLIPS, D.A. 2012. Foster children and placement stability: The role of child care assistance. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 33(5):252-259.
- MENNEN, F.E. & O'KEEFE, M. 2005. Informed decisions in child welfare: The use of attachment theory. *Children and Youth Services Review*, 27(6):577-593.
- MESSING, J.T. 2006. From the child's perspective: A qualitative analysis of kinship care placements. *Children and Youth Services Review*, 28(12):1415-1434.
- MIDGLEY, J. 1995. *Social Development. The developmental perspective in social welfare*. Londen: SAGE Publications.
- MIRON, D., SUJAN, A. & MIDDLETON, M. 2013. Considering the best interests of infants in foster care placed separately from their siblings. *Children and Youth Services Review*, 35(2013):1385-1392.
- MITCHELL, M.B., KUCZYNSKI, L., TUBBS, C.Y. & ROSS, C. 2009. We care about care: Advice by children in care for children in care, foster parents and child welfare workers about transition into foster care. *Child and Family Social Work*, 15(2):176-185.
- MONETTE, D.R., SULLIVAN, T.J. & DEJONG, C.R. 2005. *Applied social work research: a Tool for the human services*. 6de uitgawe. Australië: Thompson Brooks/Cole.
- MULLINS, J.L., CHEUNG, J.R. & LIETZ, C.A. 2011. Family preservation services: incorporating the voice of families into service implementation. *Child and Family Social Work*, 17(3):265-274.
- MURARU, A.A. & TURLIUC, M.N. 2012. Family-of-origin, romantic attachment, and marital adjustment: A path analysis model. *Social and Behavioural Sciences*, 33:90-94.

- NAIDOO, S. & KASIRAM, M. 2006. Experiences of South African social workers in the United Kingdom, *Social Work/Maatskaplike Werk*, 42(2):117-126.
- NATIONAL ASSOCIATION OF SOCIAL WORKERS. 2012. *Ethics and Mediation: How the mediation process has been effective in resolving ethical issues*. [Intyds]. Beskikbaar: http://www.socialworkers.org/ce/online/Resources/2012121017513608_Ethics%20and%20Mediation_%20PowerPoint%20Slides_Dec%20.pdf [2015, 19 Mei].
- NATIONAL PTA. 2015. *What is Foster care*. [Intyds]. Beskikbaar: <https://www.youtube.com/watch?v=on8r5TXKfYY> [2015, 19 Mei].
- NGWENYA, P. & BOTHA, P. 2012. The foster care backlog: A Threat to the retention of social workers? *Social Work/Maatskaplike Werk*, 48(2):209-224.
- NHEDZ, F. & MAKOFANE, M. 2015. The experiences of social workers in the provision of family preservation services. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 51(3):354-378.
- NKOSI, G. 2010. 'It Takes a Village to Raise a Child': Accessibility of social assistance benefits in indigenous African communities. *SA Mercantile Law Journal/SA Tydskrif vir Handelsreg*, 22(3):346-359.
- NTHAI, S.A. 1998. *A Bill of Rights for South Africa: An historical overview*. Forum. [Intyds]. Beskikbaar: <file:///F:/SanDiskSecureAccessV2.0/Meesters/Artikels%20saved/Nog%20nie%20gelees/22%20Maart%20afgelaai/history%20of%20bill%20of%20rights.pdf> [2016, 22 Maart].
- O'GORMAN, S. 2012. Towards a second-order view of child protection placement-related decision-making. *Child and Family Social Work*, 18(4):403-416.
- OWUSU-BEMPAH, K. 2010. *The Wellbeing of Children in Care: A new approach for improving developmental outcomes*. Routledge: Abingdon.
- PARDECK, J.T. 2015. An ecological approach for social work practice. *The Journal of Sociology & Social Welfare*, 15(2):133-142.
- PARSONS, R.J. 1991. The Mediator Role in Social Work Practice. *Oxford Journals*, 36(6): 483-487.
- PATEL, L. 2005. *Social welfare and Social Development in South Africa*. Suid-Afrika: Oxford University Press.
- PATEL, L., HOCHFELD, T., GRAHAM, L. & SELIPSKY, L. 2008. *The implementation of the White Paper for Social Welfare in the NGO sector*. Research report. Centre for social development in Africa: Universiteit van Johannesburg.

- PHILANTHROPY AND FOSTER CARE. 2012. [Video] The USC Centre on Philanthropy and Public Policy. [Intyds]. Beskikbaar: <http://cphp.usc.edu/speakers-series-conversations/conversations-on-philanthropy-philanthropy-and-foster-care/> [2016, 4 Februarie].
- PIETROMONACO, P.R. & BARRETT, L.F. 2000. The internal working models concept: What do we really know about the self in relation to others? *Review of General Psychology*, 4(2):155-175.
- PLATT, D. 2012. Understanding parental engagement with child welfare services: An integrated model. *Child and Family Social Work*, 17(2):138-148.
- PÖLKKI, P., VORNANEN, R., PURSIAINEN, M. & RIIKONEN, M. 2012. Children's participation in child protection processes as experienced by foster children and social workers. *Child Care in Practice*, 18(2):107-125.
- REDDING, R.E., FRIED, C. & BRITNER, P A. 2000. Predictors of placement outcomes in treatment foster care: Implications for foster parent selection and service delivery. *Journal of Child and Family Studies*, 9(4):425-447.
- REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA. 2013. *Framework for Social Welfare Services*. [Intyds]. Beskikbaar: http://www.dsd.gov.za/index2.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=%20%0B515&Itemid=39 [2016, 19 Maart].
- REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA. 2007. *Kinderwysigingswet. 41 van 2007*. [Intyds]. Beskikbaar: <https://www.yumpu.com/nl/document/view/13845776/kinderwysigingswet-no-41-van-2007> [2015, 30 Maart].
- REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA. Departement vir Maatskaplike Ontwikkeling. 2006. *Geïntegreerde Maatskaplike Diensleweringmodel*. [Intyds]. Beskikbaar: http://www.dsd.gov.za/index2.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=187&Itemid=3 [2016, 22 Oktober].
- REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA. 2005. *Kinderwet 38 van 2005*. [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.vra.co.za/uploads/KINDERWET-NR-38-VAN-2005-.pdf> [2015, 11 Maart].
- REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA. 2004. *Social Assistance Act 13/2004*. [Intyds]. Beskikbaar: http://www.gov.za/sites/www.gov.za/files/a13-04_0.pdf [2016, 23 Oktober].
- REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA. Departement vir Maatskaplike Ontwikkeling. 2001. *National Policy Framework for Families*. [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.polity.org.za/polity/govdocs/discuss/fampo2l.html> [2015, 31 Augustus].

- REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA. Departement vir Onderrig. 1998. *South African Schools Act 84 of 1996. Exemption of Parents From The Payment of School Fees Regulations*. [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.education.gov.za/LinkClick.aspx?fileticket=LK2dmusQOjs%3D&tabid=188&mid=498> [2016, 15 April].
- REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA. Departement vir Maatskaplike Ontwikkeling. 1997. *Witskrif vir Maatskaplike Welsyn*. [Intyds]. Beskikbaar: http://www.gov.za/sites/www.gov.za/files/White_Paper_on_Social_Welfare_0.pdf [2015, 11 Maart].
- REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA. 1996. *Grondwet van Suid-Afrika 108 van 1996*. [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.justice.gov.za/legislation/constitution/SACConstitution-web-afr.pdf> [2015, 2 Junie].
- REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA. 1978. *Wet op Maatskaplike Diensberoep 110 van 1978*. [Intyds]. Beskikbaar: http://www.dsd.gov.za/dmdocuments/Social_Service_Professions_Act_1978.pdf [2015, 4 Augustus].
- SALEEBEY, D. 2006. *Strengths Perspective in Social Work Practice*. 4de uitgawe. Boston: Allyn & Bacon.
- SCHILLER, U. 2015. Exploring adolescents' participation in decision making in related foster care placements in South Africa. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 51(2):192-204.
- SEPTEMBER, R.L. 2006. The progress of child protection in South Africa. *International Journal of Social Welfare*, 15: S65-S72.
- SHEA, S.E. 2015. Finding Parallels: The experiences of clinical social workers providing attachment-based treatment to children in foster care. *Clinical Social Work Journal*, 43(1):62-76.
- SIBANDA, S. & LOMBARD, A. 2015. Challenges faced by social workers working in child protection services in implementing the Children's Act 38 of 2005. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 51(3):332-353.
- SROUFE, L.A., CARLSON, E.A., LEVY, A.K. & EGELAND, B. 1999. Implications of attachment theory for developmental psychopathology. *Development and Psychopathology*, 11(1):1-13.
- STATISTICS SOUTH AFRICA. 2012. *Social profile of vulnerable groups*. [Intyds]. Beskikbaar: www.statssa.gov.za [2015, 25 April].
- STOVALL-MCCLOUGH, K.C. & DOZIER, M. 2004. Forming attachments in foster care: Infant attachment behaviors during the first 2 months of placement. *Development and Psychopathology*, 16:253-271.
- STRYDOM, M. 2012. Family preservation services: Types of services rendered by social workers to at-risk families. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 48(4):435-455.
- STRYDOM, M. 2010. The implementation of family preservation services: Perspectives of social workers at NGOs. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 46(2):192-208.

- STRYDOM, M. 2008. Maatskaplike werkers by gesinsorgorganisasies se perspektief op gesinsinstandhoudingsdienste aan hoërisiko-gesinne. DPhil proefskrif. Stellenbosch: Universiteit van Stellenbosch.
- SUID-AFRIKAANSE INSTITUUT VIR RASSEVERHOUDINGS. 2012. *Social worker shortage undermines effectiveness of social welfare legislation*. [Intyds]. Beskikbaar: http://irr.org.za/reports-and-publications/media-releases/Social_worker_shortage.pdf [2016, 21 Oktober].
- SUID-AFRIKAANSE RAAD VIR DIE MAATSKAPLIKE WERK PROFESSIE. 2002. *Policy Guidelines for Course of Conduct, Code of Ethics and Rules for Social Workers*. [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.sacssp.co.za/Content/documents/EthicsCode.pdf> [2015, 17 Junie].
- SULLIVAN, D.J. & VAN ZYL, M.A. 2008. The well-being of children in foster care: Exploring physical and mental health needs. *Children and Youth Services Review*, 30(7):774-786.
- SVEVO-CIANCI, K. & LEE, Y. 2010. Twenty years of the Convention on the Rights of the Child: Achievements in and challenges for child protection implementation, measurement and evaluation around the world. *Child Abuse and Neglect*, 34(1):1-4.
- TITMUSS, R.M. 1974. *What is Social Policy?* [Intyds]. Beskikbaar: http://www.econ.boun.edu.tr/content/2015/summer/EC-48B01/Lecture%20Note-4_Titmuss_1974-06-30-2015.pdf [2016, 21 Maart].
- TUCKER, D.J. & MACKENZIE, M.J. 2012. Attachment theory and change processes in foster care. *Children and Youth Services Review*, 34:2208-2219.
- UNGAR, M. 2005. Resilience among children in child welfare, corrections, mental health and educational settings: Recommendations for services. *Child and Youth Care Forum*, 34(6):445-464.
- UNITED NATIONS. 2012. *A summary of the United Nations Convention on the Rights of the Child*. [Intyds]. Beskikbaar: http://www.unescocentre.ulster.ac.uk/pdfs/pdfs_uncrc/uncrc_summary_version.pdf [2015, 17 Junie].
- UNITED NATIONS. 2010. *General Assembly: Guidelines for the Alternative Care of Children*. [Intyds]. Beskikbaar: http://www.unicef.org/protection/alternative_care_Guidelines-English.pdf [2016, 27 Januarie].
- UNITED NATIONS. 1990. *Convention on the Rights of the Child* [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx> [2016, 22 Maart].
- UNRAU, Y.A., GABOR, P.A. & GRINNELL, R.M. 2007. *Evaluation in social work: The art and science of practice*. Londen: Oxford University Press.

- VAN DER VEEN, D. 2014. Metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegouers vir die doeltreffende versorging van sorgbehoewende kinders. Ongepubliseerde meesterstesis. Stellenbosch: Stellenbosch Universiteit.
- VISSER, M. 2007. The social ecological model as a theoretical framework in community psychology, in Duncan, N., Bowman, B., Naidoo, N., Pollay, J. & Roos, V. (eds). *Community psychology: Analysis, context and action*. Kaapstad: UCT Press.
- VISSER, M. & MOLEKO, A.G. 2012. *Community Psychology in South Africa*. 2de uitgawe. Pretoria: Van Schaik Publishers.
- WARWICK, J.K. 2013. An explorative study of the experiences and needs of foster carers of HIV positive children in the Western Cape, South Africa. Ongepubliseerde tesis. Kaapstad: Universiteit van Kaapstad.
- WEYERS, M. 2013. Towards the reconceptualisation of social welfare in South Africa: An analysis of recent policy trends. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 49(4):433-455.
- YAMATANI, H., ENGEL, R. & SPJELDNE, S. 2009. Child welfare worker caseload: What's just right? *Social Work/Maatskaplike Werk*, 54(4): 361-368.

BYLAE A**SEMI-GESTRUKTUREERDE ONDERHOUDSKEDULE****UNIVERSITEIT STELLENBOSCH****DEPARTEMENT MAATSKAPLIKE WERK****NAVORSER: Eunice Pretorius****MAATSKAPLIKE WERKERS SE SIENING OOR DIENSLEWERING AAN
PLEEGSORGGESINNE****1. IDENTIFISERENDE BESONDERHEDE****1.1. Kwalifikasies en posisie****1.1.1.Dui asb u kwalifikasie aan**

Kwalifikasie	Dui aan met 'n X
Diploma in Maatskaplike Werk	
B. Maatskaplike Werk	
B.A Maatskaplike Werk (3 jaar)	
B.A Maatskaplike Werk (4 jaar)	
B. Maatskaplike Werk (4 jaar)	
B. Diac Maatskaplike Werk	
B.A Maatskaplike Werk (honeurs)	
M.A Maatskaplike Werk	
D.Phil. Maatskaplike Werk	

1.1.2.Ervaring in die praktyk?

Ervaring (in jare)	Dui aan met 'n X
6 maande – 5 jaar	
6 – 10 jaar	
11 – 15 jaar	
16 – 20 jaar	
21 + jaar	

1.1.3.Hoeveel jaar lewer u spesifiek maatskaplike dienste aan pleegsorggesinne?

Aantal jare	Dui aan met 'n X
6 maande – 5 jaar	
6 – 10 jaar	
11 – 15 jaar	
16 – 20 jaar	
21 + jaar	

1.2. Gevallelading**1.2.1.Hoeveel pleegsorg gevallelêers het u op die oomblik?**

Gevallelading	Dui aan met 'n X
Minder as 50	
51 – 100	
101 – 150	
151 – 200	
201 – 250	
251 – 300	
300 +	

1.3. Opleiding**1.3.1.Het u enige spesifieke opleiding oor pleegsorgdienslewering ontvang?**

--

2. BELEID EN WETGEWING

2.1. Watter beleid en wetgewing (ISDM, Witskrif, Kinderwet 38 van 2005) rig die dienste wat u aan pleegsorggesinne lewer?

2.2. Hoe rig die Kinderwet 38 van 2005 dienslewering aan pleegsorgkinders en -gesinne in u organisasie?

2.3. Wat is, volgens u mening, die grootste uitdagings in terme van die implementering van beleid en wetgewing in praktyk tydens dienslewering aan pleegsorggesinne?

3. TEORETIESE UITGANGSPUNTE TYDENS PLEEGSORGDIENSLEWERING

3.1. Watter literatuur (byvoorbeeld die ekologiese perspektief) benut u tydens dienslewering aan pleegsorggesinne?

3.2. Die gehegtheidsteorie word as belangrik beskou in pleegsorg diensleweringpleegsorgdienslewering en word deesdae al hoe meer tydens dienslewering aan pleegsorggesinne benut. Wat verstaan u onder die gehegtheidsteorie ?

4. SIENINGS OOR DIE AARD VAN MAATSKAPLIKE WERK DIENSLEWERING AAN PLEEGSORGGESINNE

4.1. Wat is die hoofredes vir die verwydering van kinders?

4.2. Watter tipe plasingsoptes word hoofsaaklik by u organisasie benut?

Tipe plasingsoptes	Merk met 'n X
Formele verwante pleegsorg	
Formele nie-verwante pleegsorg	
Kluster pleegsorg	

4.3. Watter tipe plasing is meer suksesvol in u organisasie en waarom?**4.4. Tipe dienste****4.4.1. Beskryf die *maatskaplike dienste* wat gelewer word aan pleegsorggesinne:**

TIPE DIENS	PLEEG KIND	PLEEG OUER	PLEEG GESIN
Instrumentele ondersteuningsdienste (bv. Help met praktiese probleme soos pleegsorg toelae)			
Emosionele ondersteuningsdienste/terapeutiese dienste (bv. Enige dienste wat berading en/of terapie insluit)			
Kognitiewe ondersteuningsdienste/opvoedkundige dienste (bv. Advies en leiding bied, inligting, opleiding oor Kinderwet)			
Administratiewe dienste (bv. Verslae, individuele diensplan, sorgplan)			

4.4.2.Sou u sê dat gesinsherenigingsdienste gelewer word en/of suksesvol is en waarom?

--

5. ROL VAN DIE MAATSKAPLIKE WERKER TYDENS MAATSKAPLIKE DIENSLEWERING**5.1. Wat is die primêre rol van 'n maatskaplike werker tydens dienslewering aan pleegsorggesinne?**

--

6. UITDAGINGS EN STRUIKELBLOKKE IN DIE PRAKTYK**6.1. Watter drie van die volgende uitdagings beskou u as die grootste uitdagings tydens dienslewering aan pleegsorggesinne?**

TIPE UITDAGING	Merk asb drie met 'n X
Tekort aan maatskaplike werkers in die praktyk	
Hoë gevalleladings	
Krisis-gedrewe intervensie	
Administratiewe take en verpligtinge	
Infrastruktuur	
Tekort aan hulpbronne	
Werksongewing	
Omset (turnover) van maatskaplike werkers in die praktyk	
Ander:	

6.2. Wat is die invloed van hierdie struikelblokke op die *kwaliteit* van dienslewering aan pleegsorggesinne?

6.3. Wat, na u mening, sal moet verander om die ideale omstandighede te verseker waarin pleegsorgtoesigdienste gelewer kan word?

BYLAE B**SEMI-STRUCTURED INTERVIEW SCHEDULE****STELLENBOSCH UNIVERSITY****DEPARTEMENT OF SOCIAL WORK****RESEARCHER: Eunice Pretorius****SOCIAL WORKERS' VIEW ON SERVICE DELIVERY TO FOSTER CARE FAMILIES****1. IDENTIFYING DETAILS****1.1. Qualification and position****1.1.1. Please indicate your qualification**

Qualification	Indicate with an X
Diploma in Social Work	
B. Social Work	
B.A Social Work (3 years)	
B.A Social Work (4 years)	
B. Social Work (4 years)	
B. Diac Social Work	
B.A Social Work (honours)	
M.A Social Work	
D.Phil. Social Work	

1.1.2. Experience in practice

Experience (in years)	Indicate with an X
6 months – 5 years	
6 – 10 years	
11 – 15 years	
16 – 20 years	
21 + years	

1.1.3. How many years have you been rendering social services to *foster families*?

Years	Indicate with an X
6 months – 5 years	
6 – 10 years	
11 – 15 years	
16 – 20 years	
21 + years	

1.2. Caseload**1.2.1. How many foster care files do you currently have?**

Caseload	Indicate with an X
Less than 50	
51 – 100	
101 – 150	
151 – 200	
201 – 250	
251 – 300	
300 +	

1.3. Training**1.3.1. Have you received specific training with regards to *foster care* service delivery?**

--

2. POLICY AND LEGISLATION

2.1. What policy and legislation (ISDM, White paper, Children's Act 38/2005) direct the services rendered to foster care families?

2.2. How does the Children's Act 38/2005 guide and direct service delivery to foster children and foster families in your organisation?

2.3. What, in your opinion, is the greatest challenge with regards to the implementation of policy and legislation in practice when rendering services to foster care families?

3. THEORETICAL FRAMEWORKS

3.1. What literature (for example the ecological perspective) do you utilise when rendering services to foster families?

3.2. The attachment theory is regarded as important in foster care service delivery. What do you understand with regards to the attachment theory?

4. VIEWS ON THE NATURE OF SOCIAL WORK SERVICES TO FOSTER CARE FAMILIES

4.1. What are the main reasons for the removal of children?

4.2. What types of foster care placement options are more common at your organisation?

Placement option	Mark with an X
Formal kinship care	
Formal non-kinship care	
Cluster foster care	

4.3. Which foster care placement option would you regard as more successful at your organisation and why?

--

4.4. Services

4.4.1. Describe the social services rendered to foster care families

TYPE OF SERVICE	FOSTER CHILD	FOSTER PARENT	FOSTER FAMILY
Instrumental support services (e.g. help with practical problems such as social grants)			
Emotional support services/therapeutic services (e.g. Any counseling and/or therapeutic services)			
Cognitive support services (e.g. advice, information, training)			
Administrative services (e.g. reports)			

4.4.2. Are family reunification services rendered and/or successful and why?

--

5. ROLE OF THE SOCIAL WORKER DURING SOCIAL WORK SERVICE DELIVERY**5.1. What is the primary role of the social worker when rendering services to foster care families?**

--

6. CHALLENGES IN PRACTICE**6.1. What would you consider to be the three biggest challenges during service delivery to foster care families?**

TYPE OF CHALLENGE	Mark with an X
Shortage of social workers in practice	
High caseloads	
Crisis driven intervention	
Administrative tasks and responsibilities	
Infrastructure	
Resource shortage	
Working environment	
High turnover of social workers in practice	
Other:	

6.2. What might be the influence of these challenges on the *quality* of service delivery to foster care families?

--

6.3. What, in your opinion, will have to change in order to create the ideal circumstances to render social services to foster families?

BYLAE C

TOESTEMMING OM AAN STUDIE DEEL TE NEEM

UNIVERSITEIT • STELLENBOSCH • UNIVERSITY
jou kennisvennoot • your knowledge partner

UNIVERSITEIT STELLENBOSCH

INWILLIGING OM DEEL TE NEEM AAN NAVORSING

Maatskaplike werkers se siening oor dienslewering aan pleegsorggesinne

U word gevra om deel te neem aan 'n navorsingstudie wat uitgevoer word deur Eunice Pretorius (B in Maatskaplike werk) van die Maatskaplike werk Departement aan die Universiteit Stellenbosch. Die resultate sal deel word van 'n tesis. U is as moontlike deelnemer aan die studie gekies omdat u as aangewese maatskaplike werker dienste aan pleegsorggesinne lewer.

1. DOEL VAN DIE STUDIE

Die doel van die studie is om maatskaplike werkers se sienings oor dienslewering aan pleegsorg gesinne binne die raamwerk van Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing, te ondersoek.

2. PROSEDURES

Indien u inwillig om aan die studie deel te neem, vra ek dat u die volgende moet doen:

U moet terugvoer gee oor temas in 'n semi-gestruktureerde onderhoudskedule. Die temas sal vereis dat u moet uitbrei oor u siening rakende dienslewering aan pleegsorggesinne. Die onderhoud sal ongeveer 45 minute duur en die inligting sal opgeneem word met 'n bandspeler vir dataverwerking. Die proses is egter konfidensieel en u persoonlike inligting sal nie aan ander persone meegedeel word nie.

3. MOONTLIKE RISIKO'S EN ONGEMAKLIKHEID

Risiko's verbonde aan die studie is minimaal. Die doel van die studie is om areas vir moontlike dienslewering aan pleegsorggesinne te verbeter en uit te lig en nie om u vermoëns te evalueer nie. U sal daarom hulp aan die navorser verleen eerder as wat daar evaluering van u sal plaasvind. Indien u enige ongemak ervaar moet u die navorser asseblief onmiddellik hiervan bewus maak.

4. MOONTLIKE VOORDELE VIR PROEFPERSONE EN/OF VIR DIE SAMELEWING

U deelname sal 'n bydrae lewer aan gesinsorgorganisasies wat dienste aan pleegsorggesinne lewer. Die navorsing sal ook 'n bydrae maak tot die veld van maatskaplike werk dienslewering aan pleegsorggesinne in Suid-Afrika. Indien u in die resultate van die studie geïnteresseerd is sal die navorser 'n kopie van die resultate aan u verskaf.

5. VERGOEDING VIR DEELNAME

Geen vergoeding sal vir deelname aan die navorsingstudie gegee word nie.

6. VERTROULIKHEID

Enige inligting wat deur middel van die navorsing verkry word en wat met u in verband gebring kan word, sal vertroulik bly en slegs met u toestemming bekend gemaak word of soos deur die wet vereis. Vertroulikheid sal gehandhaaf word deur middel van 'n koderingstelsel. Die koderingstelsel behels dat elke onderhoudskedule 'n nommer sal ontvang. Elke onderhoudskedule sal alleenlik deur die navorser hanteer, geanaliseer en verwerk word asook in 'n geslote kabinet gehou word. U persoonlike inligting word dus konfidensieel gehou deur die koderingstelsel waar u bekend sal staan as deelnemer nommer een, twee, drie, ensovoorts.

Die onderhoudskedules sal deur die navorser alleenlik hanteer, geanaliseer en in 'n geslote kabinet gestoor word. Inligting wat op band opgeneem word, sal ook verwys na u as deelnemer een, twee of drie. U naam sal onder geen omstandighede bekend gemaak word nie. Tydens publiserings van die resultate sal u deel vorm van 'n statistiese voorstelling waar u persoonlike inligting ook nie bekend gemaak sal word nie./

7. DEELNAME EN ONTTREKKING

U kan self besluit of u aan die studie wil deelneem of nie. Indien u inwillig om aan die studie deel te neem, kan u enige tyd onttrek sonder enige nadelige gevolge. U kan ook weier om 'n bepaalde vraag te beantwoord, maar steeds aan die studie deelneem. Die ondersoeker kan u aan die studie onttrek indien omstandighede dit noodsaaklik maak.

8. IDENTIFIKASIE VAN ONDERSOEKERS

Indien u enige vrae of besorgdheid omtrent die navorsing het, staan dit u vry om in verbinding te tree met my Eunice Pretorius per epos: 16430921@sun.ac.za of telefonies: 072 282 5815. U kan ook met my studieleier, dr. Marianne Strydom, in verbintenis tree per epos: mstrydom@sun.ac.za.

9. REGTE VAN PROEFPERSONE

U kan te eniger tyd u inwilliging terugtrek en u deelname beëindig, sonder enige nadelige gevolge vir u. Deur deel te neem aan die navorsing doen u geensins afstand van enige wetlike regte, eise of regsmiddel nie. Indien u vrae het oor u regte as proefpersoon by navorsing, skakel met me Maléne Fouché [mfouche@sun.ac.za; 021 808 4622] van die Afdeling Navorsingsontwikkeling, Universiteit Stellenbosch.

VERKLARING DEUR PROEFPERSOON OF SY/HAAR REGSVERTEENWOORDIGER

Die bostaande inligting is aan my, _____, gegee en verduidelik deur Eunice Pretorius in Afrikaans en ek _____ is dié taal magtig of dit is bevredigend vir my vertaal. Ek is die geleentheid gebied om my vrae te stel en die vrae is tot my bevrediging beantwoord.

Ek wil hiermee vrywillig in om deel te neem aan die studie. 'n Afskrif van hierdie vorm is aan my gegee.

Naam van proefpersoon/deelnemer

Naam van regsverteenvoordiger (indien van toepassing)

Handtekening van proefpersoon/deelnemer of regsverteenvoordiger

Datum

VERKLARING DEUR ONDERSOEKER

Ek verklaar dat ek die inligting in hierdie dokument vervat verduidelik het aan _____. Hy/sy is aangemoedig en oorgenoeg tyd gegee om vrae aan my te stel. Dié gesprek is in Afrikaans gevoer en geen vertaler is gebruik nie.

Handtekening van onderzoeker

Datum

Goedgekeur Subkomitee A 25 Oktober 2004

BYLAE D

CONSENT FORM TO PARTICIPATE

UNIVERSITEIT • STELLENBOSCH • UNIVERSITY
jou kennisvennoot • your knowledge partner

**STELLENBOSCH UNIVERSITY
CONSENT TO PARTICIPATE IN RESEARCH**

The view of social workers on service delivery to foster care families

You are asked to participate in a research study conducted by Eunice Pretorius [currently busy with a master's degree in social work] from the Social Work Department at Stellenbosch University. The research results will contribute towards a research thesis. You have been chosen as a possible participant because of the fact that you are a designated social worker, rendering services to foster care families.

1. PURPOSE OF THE STUDY

The purpose of the study is to gain insight on social workers' view on service delivery to foster care families within a South African policy and legislation framework.

2. PROCEDURES

If you volunteer to participate in this study, I would ask you to do the following:

Feedback on themes will be provided in a semi-structured interview schedule. Themes will expect from the participant to elaborate on certain views of service delivery to foster care families. The interview will take approximately 45 minutes and will be recorded with a tape recorder for data processing. The semi-structured interview schedule is confidential and you do not need to indicate any personal information on the interview schedule.

3. POTENTIAL RISKS AND DISCOMFORTS

There is minimal risk associated with this research. You will not be placed in a situation where you are threatened or confronted. The purpose of the study is to gain insight on social workers' view on service delivery to the foster care family and not to evaluate the participant's abilities. You will therefor help the

researcher rather than being evaluated. If you feel uncomfortable you are requested to immediately inform the researcher of your discomfort.

4. POTENTIAL BENEFITS TO SUBJECTS AND/OR TO SOCIETY

The researcher hopes to provide social workers with insight regarding service delivery to foster care families. If you are interested in the results of the research topic, the researcher will supply you with a copy of the results.

5. PAYMENT FOR PARTICIPATION

No monetary compensation will be given to any participant in the research study.

6. CONFIDENTIALITY

Any information that is obtained in connection with this study which can be identified with you will remain confidential and will be disclosed only with your permission or as required by law. Confidentiality will be maintained by means of a coding system where you will be addressed as participant one, two, three, etcetera. In this way the participant's identity will be kept anonymous.

The interviewed schedules will be handled, analysed and processed by the researcher and will be kept safe in a locked cabinet. In any information that is recorded, there will be referred to as participant one, two or three. Your name will not be mentioned at any stage of the research study. Results of this study will be published, but participant anonymity is guaranteed.

7. PARTICIPATION AND WITHDRAWAL

You can choose whether to be in this study or not. If you volunteer to be in this study, you may withdraw at any time without consequences of any kind. You may also refuse to answer any questions that you don't want to answer and still remain in the study. The investigator may withdraw you from this research if circumstances arise which warrant doing so.

8. IDENTIFICATION OF INVESTIGATORS

If you have any questions or concerns about the research, please feel free to contact, Eunice Pretorius, at 16430921@sun.ac.za or telephonically at 072 282 5815. You can also contact the supervisor, Dr. Marianne Strydom by email: mstrydom@sun.ac.za

9. RIGHTS OF RESEARCH SUBJECTS

You may withdraw your consent at any time and discontinue participation without penalty. You are not waiving any legal claims, rights or remedies because of your participation in this research study. If you have questions regarding your rights as a research subject, contact Ms Maléne Fouché [mfouche@sun.ac.za; 021 808 4622] at the Division for Research Development.

SIGNATURE OF RESEARCH SUBJECT OR LEGAL REPRESENTATIVE
--

The information above was described to _____ by Eunice Pretorius in English and I am in command of this language or it was satisfactorily translated to me. I was given the opportunity to ask questions and these questions were answered to my satisfaction.

I hereby consent voluntarily to participate in this study. I have been given a copy of this form.

Name of Subject/Participant

Name of Legal Representative (if applicable)

Signature of Subject/Participant or Legal Representative

Date

SIGNATURE OF INVESTIGATOR

I declare that I explained the information given in this document to _____. The participant was encouraged and given ample time to ask me any questions. This conversation was conducted in English. No translator was used.

Signature of Investigator

Date

BYLAE E

UNIVERSITEIT•STELLENBOSCH•UNIVERSITY
jou kennisvenoot • your knowledge partner

ONAFHANKLIKE KODEERDER VERKLARING

Hiermee word verklaar dat ek _____ deur Eunice Pretorius (die navorser) se semi-gestruktureerde onderhoud gelees het en dat my bevindinge ooreenstem met die temas, sub-temas en kategorieë soos in die empiriese studie voorgestel word.

Handtekening

Datum

BYLAE F

UNIVERSITEIT•STELLENBOSCH•UNIVERSITY
jou kennisvennoot • your knowledge partner

DEELNEMER BEVESTIGING

Hiermee verklaar ek as deelnemer dat ek die empiriese studie deurgelees het en dat die resultate wat voorgestel word, 'n ware weerspieëling is van pleegsorg dienslewering soos deur maatskaplike werkers in die praktyk ervaar word. Die data is in ooreenstemming met die semi-gestruktureerde onderhoude wat gevoer is.

JA	NEE
----	-----

Handtekening

Baie dankie.

BYLAE G

UNIVERSITEIT•STELLENBOSCH•UNIVERSITY
jou kennisvennoot • your knowledge partner

TEMAS, SUB-TEMAS EN KATEGORIEË

Tema 1: Opleiding in pleegsorgdienslewering	
Sub-tema	Kategorie
1. Geen opleiding na universiteit ontvang nie	<ul style="list-style-type: none"> • Slegs opleiding op universiteit ontvang
2. Opleiding na universiteit ontvang	<ul style="list-style-type: none"> • Opleiding binne organisasie ontvang
	<ul style="list-style-type: none"> • Opleiding buite organisasie ontvang oor die Kinderwet
	<ul style="list-style-type: none"> • Ander eksterne kursus oor pleegsorgdienslewering

Tema 2: Beleid en wetgewing wat dienslewering aan pleegsorggesinne rig	
Sub-tema	Kategorie
1. Die Kinderwet rig dienslewering	<ul style="list-style-type: none"> • Pleegsorg artikels in die Kinderwet asook regulasies
2. Die Handves van Menseregte rig dienslewering	<ul style="list-style-type: none"> • Artikel 28 in die Handves van Menseregte
3. Die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn en ISDM rig dienslewering	<ul style="list-style-type: none"> • Dienslewering word deur die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn gerig.
	<ul style="list-style-type: none"> • Dienslewering word deur die Geïntegreerde Maatskaplike Diensleweringmodel (ISDM) gerig.
4. Sekere beleid word nie benut om dienslewering te rig nie	<ul style="list-style-type: none"> • Die ISDM word nie benut nie

Tema 3: Wyse waarop die Kinderwet 38 van 2005 dienslewering aan pleegsorgkinders en pleegsorggesinne rig	
Sub-tema	Kategorie
1. Spesifieke artikels in die Kinderwet rig dienslewering	<ul style="list-style-type: none"> • Artikel 150: Kind wat 'n behoefte aan sorg en beskerming benodig
	<ul style="list-style-type: none"> • Artikel 7: Beste belange van die kind word in ag geneem
	<ul style="list-style-type: none"> • Artikel 156: Bevele wanneer bevind word dat 'n kind sorg en beskerming benodig

	<ul style="list-style-type: none"> • Artikel 159: verlenging
2. Spesifieke riglyne en regulasies in die Kinderwet rig dienslewering	<ul style="list-style-type: none"> • Kinderwet bied riglyne vir dienslewering
	<ul style="list-style-type: none"> • Die Kinderwet bied regulasies, norme en standaarde
	<ul style="list-style-type: none"> • Die Kinderwet stipuleer regte en verantwoordelikhede van pleegsorggesinne

Tema 4: Grootste uitdagings in terme van die implementering van die Kinderwet in praktyk tydens dienslewering aan pleegsorggesinne

Sub-tema	Kategorie
1. Werkslading beïnvloed effektiewe implementering van die Kinderwet	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte tyd om die Kinderwet korrek te implementeer
	<ul style="list-style-type: none"> • Hoë gevallelading beïnvloed implementering
	<ul style="list-style-type: none"> • Administratiewe vereistes beïnvloed die implementering
2. Beperkte hulpbronne om effektiewe implementering te verseker	<ul style="list-style-type: none"> • Tekort aan jeugsorgsentrums en veiligheidshuise
	<ul style="list-style-type: none"> • Tekort aan finansiële hulpbronne
	<ul style="list-style-type: none"> • Tekort aan maatskaplike werkers
3. Verskille tussen die vereistes van die Kinderwet en die realiteite van maatskaplik werk praktyk	<ul style="list-style-type: none"> • Gesinshereniging realiseer nie in praktyk nie
	<ul style="list-style-type: none"> • Wet is nie relevant in die praktyk nie
4. Kinderwet 38 van 2005 word geïmplementeer	<ul style="list-style-type: none"> • Pleegsorgdienste word in ooreenstemming met Kinderwet gelewer

Tema 5: Benutting van literatuur tydens pleegsorgdienslewering

Sub-tema	Kategorie
1. Literatuur word tydens dienslewering benut	<ul style="list-style-type: none"> • Verskeidenheid perspektiewe en teorieë uit die sielkunde en maatskaplike werk word tydens dienslewering benut
	<ul style="list-style-type: none"> • Onkunde van watter literatuur benut word
	<ul style="list-style-type: none"> • Onseker oor die benutting van literatuur, maar kan literatuur noem

2. Literatuur word nie tydens dienslewering benut of geïntegreer nie	<ul style="list-style-type: none"> Bewus van literatuur, maar word nie tydens dienslewering benut nie
--	--

Tema 6: Belangrikheid van die gehegtheidsteorie tydens dienslewering aan pleegsorggesinne	
Sub-tema	Kategorie
1. Belangrikheid van die gehegtheidsteorie word erken	<ul style="list-style-type: none"> Band tussen ouer en kind word tydens dienslewering aan pleegsorggesinne in ag geneem
	<ul style="list-style-type: none"> Integrasie van die gehegtheidsteorie word as belangrik beskou, maar kennis daarvan ontbreek
2. Belangrikheid van die gehegtheidsteorie word nie erken nie	<ul style="list-style-type: none"> Dra kennis van die gehegtheidsteorie, maar integreer nie tydens pleegsorgdienslewering nie
	<ul style="list-style-type: none"> Dra nie kennis van die gehegtheidsteorie nie en integreer nie tydens pleegsorgdienslewering nie

Tema 7: Hoofredes vir die verwydering van kinders
Sub-tema
1. Verlating van kinders
2. Gebrekkige ouerskapvaardighede
3. Gesinsgeweld
4. Straatkinders
5. Alkohol- en dwelmmisbruik
6. Fisiese mishandeling
7. Seksuele mishandeling
8. Verwaarloosing
9. Armoede
10. Oorlede ouers

Tema 8: Sukses en redes vir sukses van plasingsoptes	
Sub-tema	Kategorie (REDES)
1. Verwante pleegsorgplasing is meer	<ul style="list-style-type: none"> Familie voel verplig en verantwoordelik

suksesvol	<ul style="list-style-type: none"> • Gevoel van behoort word bevorder
	<ul style="list-style-type: none"> • Kinderwet skryf dit voor
2. Nie-verwante pleegsorgplasing is meer suksesvol	<ul style="list-style-type: none"> • Biologiese ouers meng minder in en pleegkinders word minder blootgestel aan familiekonflik
3. Beide verwante en nie-verwante pleegsorgplasings het uitdagings	<ul style="list-style-type: none"> • Hantering van tienerfase is 'n uitdaging
	<ul style="list-style-type: none"> • Hang van ouer en die verhouding tussen die pleegouer en pleegkind af

Tema 9: Tipe maatskaplike werk dienste wat aan pleegsorggesinne gelewer word	
Sub-tema	
1. Instrumentele ondersteuningsdienste (bv. Hulp met praktiese probleme soos pleegsorg toelae)	
2. Emosionele ondersteuningsdienste (bv. Enige dienste wat berading en/of terapie insluit)	
3. Kognitiewe ondersteuningsdienste (bv. Advies en leiding bied, inligting, opleiding oor Kinderwet)	
4. Administratiewe dienste (bv. Verslae, Individuele diensplan, sorgplan)	

Tema 10: Lewering van gesinsherenigingsdienste	
Sub-tema	Kategorie
1. Gesinsherenigingsdienste word nie gelewer nie	<ul style="list-style-type: none"> • Hoë statutêre ladings en die proses is te intensief
	<ul style="list-style-type: none"> • Gebrekkige samewerking van biologiese ouers

2. Gesinsherenigingsdienste word soms gelewer	<ul style="list-style-type: none"> • Word verplig deur die Kinderwet
---	---

Tema 11: Die sukses van gesinsherenigingsdienste	
Sub-tema	Kategorie
1. Gesinsherenigingsdienste is soms suksesvol	<ul style="list-style-type: none"> • Soms suksesvolle terugplasing
2. Gesinsherenigingsdienste is nie suksesvol nie	<ul style="list-style-type: none"> • Ouers is onopspoorbaar
	<ul style="list-style-type: none"> • Ouers se omstandighede verbeter nie
	<ul style="list-style-type: none"> • Ouers werk nie saam nie vanweë die gebrek aan motivering en die kapasiteit om te verander
	<ul style="list-style-type: none"> • Gebrek aan hulpbronne
	<ul style="list-style-type: none"> • Ouers wil nie verantwoordelikheid neem nie en is in gemaksones

Tema 12: Primêre rol van die maatskaplike werker wat pleegsorgdienste lewer	
Sub-tema	Kategorie
1. Verskeie rolle word vertolk	<ul style="list-style-type: none"> • Alle rolle word vertolk tydens pleegsorgdienslewering
2. Tussengangersrol	<ul style="list-style-type: none"> • Los konflik op in pleeggesin
3. Ondersteuningsrol	<ul style="list-style-type: none"> • Bied ondersteuning
	<ul style="list-style-type: none"> • Neem rol van instaatsteller in deur leiding aan pleeggesin en pleegkind te bied
4. Beskermingsrol	<ul style="list-style-type: none"> • Beskerming van die regte van kinders en verseker veiligheid van die kind
5. Moniteringsrol	<ul style="list-style-type: none"> • Integrasie van die kind in die nuwe (pleegsorg) familie

Tema 14: Die invloed van uitdagings op die kwaliteit van dienslewering aan pleegsorggesinne	
Sub-tema	Kategorie

1. Uitdagings beïnvloed nie die kwaliteit dienslewering nie	<ul style="list-style-type: none"> • Norme en standarde skryf kwaliteit dienslewering voor
2. Uitdagings beïnvloed die kwaliteit dienslewering	<ul style="list-style-type: none"> • Tekort aan tyd en hoë gevalleladings wat onvoldoende en oneffektiewe dienslewering tot gevolg het
	<ul style="list-style-type: none"> • Werksverrigting is agterstallig
	<ul style="list-style-type: none"> • Uitdagings beïnvloed die verhouding met pleeggesin en gebrekkige kennis oor gesinne beïnvloed besluitneming

Tema 15: Aspekte wat moet verander
Sub-tema
1. Meer hulpbronne word benodig
2. Pleegsorgdienste moet meer gespesialiseerd wees
3. Meer maatskaplike werkers word benodig
4. Beter salarisse word benodig
5. Werkslading oor die algemeen moet minder gemaak word
6. Meer maatskaplike hulpwerkers word benodig

